

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Čínsko-český slovník slovní zásoby HSK 6

Chinese - Czech dictionary of the vocabulary for HSK 6

OLOMOUC 2017 Karolína Trtíková

vedoucí diplomové práce: Mgr. Vlastimil Dobečka

Kopie zadání DP

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

v Olomouci dne2017

Podpis:

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Karolína Trtíková
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta, Katedra asijských studií
Název práce:	Čínsko-český slovník slovní zásoby HSK 6
Vedoucí práce:	Mgr. Vlastimil Dobečka
Počet příloh:	0
Počet znaků:	281 416
Počet stran:	225
Počet zdrojů a literatury:	60

Klíčová slova: čínsko-český slovník, lexikografie, čínština, HSK6, analýza, překladový slovník

Anotace: Tato diplomová práce usiluje o vytvoření první části čínsko-českého slovníku slovní zásoby HSK 6. Jejím cílem je položit základní kámen pro zpracování a publikování celistvého čínsko-českého slovníku HSK 6 se zaměřením na vazby a užití výrazů ve větě. Za tímto účelem byl sestaven lexikografický korpus s celkem 600 slovníkovými hesly. Hesla v korpusu byla abecedně seřazena, podrobena lexikografické analýze a zpracována. Každé heslo je opatřeno pořadovým číslem, výslovností, českým ekvivalentem a příkladem použití ve větě či vazbě, popřípadě doplněno ukazatelem, symbolem či poznámkou popisující jeho specifickou zvláštní pozornost byla věnována analýze a odlišení synonymických výrazů. Jednotlivá hesla byla zpracována do ucelené slovníkové podoby s důrazem na přehlednost a užitečnost. Celý korpus se pak snaží o ucelenou a přehlednou makrostrukturu, metajazyk i mikrostrukturu v rámci jednotlivých výrazů. Mimo jiné reflektuje pokročilou slovní zásobu a vystihuje specifika slovní zásoby HSK6.

Tímto bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce, Mgr. Vlastimilu Dobečkovi, a vedoucímu katedry, Františkovi Kratochvílovi, MA, Ph.D., za podněty k dokončení práce, odborné rady a věcné připomínky při zpracování tématu. Mé poděkování patří také mým pedagogům z UP a SWU, kteří mi předali mnohé znalosti o čínském jazyce, jež jsem uplatnila během tvorby slovníku HSK.

OBSAH

Seznam tabulek a obrázků	7
Seznam zkratk	7
Ediční poznámka	8
1. ÚVOD	9
2. MATERIÁLY A METODY	11
3. ZKOUŠKA Z ČÍNŠTINY JAKO CIZÍHO JAZYKA	15
3.1 Představení zkoušky HSK	15
3.1.1 Zkouška HSK 6	15
3.1.2 Složení zkoušky HSK a některá její specifika	16
3.1.3 Dostupné materiály ke zkoušce HSK 6 a zhodnocení jejich užitečnosti	20
3.1.4 Dogma HSK	22
3.1.5 Další zkoušky z čínštiny jako cizího jazyka	23
4. LEXIKOGRAFIE A TVORBA SLOVNÍKŮ	25
4.1 Lexikografie	25
4.2 Základní lexikografické pojmy	25
4.3 Struktura slovníku	26
4.3.1 Slovníkový vstup	28
4.4 Různé aspekty slovníku	28
4.4.1 Syntagmatika slovníku	28
4.4.2 Paradigmatika slovníku	29
4.4.3 Sémantika slovníku a typy lexikálních jednotek	29
4.5 Tvorba překladového slovníku, charakteristika a další náležitosti	31
4.5.1 Typologie slovníků	32
4.5.2 Výběr hesel v překladovém slovníku a jejich zpracování	34
5. ZPRACOVÁNÍ HESEL VE SLOVNÍKU	37
5.1 Obecně o slovníku	37
5.2 Struktura slovníku	38
6. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ	53
7. SLOVNÍK	56
8. ANALÝZA PROBLÉMŮ	198
9. ZÁVĚR	212
10. SEZNAM LITERATURY	218
11. RESUMÉ	225

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

I. Tabulky:

Tabulka č. 1 - Ukázka části testu HSK 6

Tabulka č. 2 - Ukázka části testu HSK 6

Tabulka č. 3 - Ukázka části testu HSK 6

Tabulka č. 4 - Ukázka části testu HSK 6

Tabulka č. 5 - Typologie slovníků podle různých hledisek

Tabulka č. 6 - Iniciály

Tabulka č. 7 – Finály

II. Obrázky:

Obrázek č. 1 - Schématický popis lemmatu

Obrázek č. 2 - Schématický popis odlišení dvou synonymních výrazů

SEZNAM ZKRATEK

tj. to je

např. například

apod. a podobně

obr. obrázek

tab. tabulka

č. číslo

UP Univerzita Palackého v Olomouci

SWU Southwest University (Chongqing)

ČLR Čínská lidová republika

Ediční poznámka

Čínské znaky jsou uvedeny ve zjednodušené podobě. K přepisu čínských znaků do latinky jsem použila čínskou standardní transkripci *pinyin*. Zkouškou HSK je v celé práci myšlena nová verze HSK, která má šest úrovní.

1. ÚVOD

Certifikovaná zkouška z čínštiny jako druhého jazyka, tzv. zkouška HSK (汉语水平考试 *Hànyǔ shuǐpíng kǎoshì*), nabývá v posledních letech v sinologických kruzích na významu. Stává se velice žádanou součástí nejen učebních osnov, ale bývá i jedním z požadavků přijetí do zaměstnání souvisejícím s čínštinou, přijetí na čínskou univerzitu¹, mimo jiné bývá i poměrně významnou výhodou při žádání o čínské vízum.

Avšak při snaze získat certifikát HSK 6 její uchazeč narazí na zásadní a stále opomíjený problém týkající se nedostatku kvalitně zpracovaných materiálů k její přípravě. Přestože na stránkách společnosti 汉办 *Hanban* (viz www.chinesetest.cn) je možné nalézt soupis požadované slovní zásoby, nahrávku a modelové testy zahrnující všechny části (tj. čtení, psaní a poslech), student záhy pochopí, že tyto materiály nejsou dostačující. Představa, že by si student pečlivě zpracovával celou slovní zásobu HSK6 i s kolokačními vazbami o počtu 5 000 hesel sám, je vzhledem k rozsahu zkoušky značně nereálná.

Přestože v českém i anglo-americkém jazykovém prostředí jsou dostupné překladové slovníky do čínštiny, žádný svou povahou či záběrem slovní zásoby plně nepokrývá slovní zásobu a specifika nutné při přípravě na certifikované zkoušky z čínštiny HSK 6, která zahrnuje frazeologismy, expresiva, synonymní výrazy, polysémní i homonymní výrazy apod. (Podrobněji viz kapitola 3.)

Z iniciativy nedostatku kvalitně a komplexně zpracovaných podkladů ke zkoušce HSK6 vznikla má myšlenka na vytvoření první části slovní zásoby HSK 6 v rámci mé magisterské práce a na ucelení hesel do specializovaného slovníku pod názvem *Čínsko-český slovník slovní zásoby HSK 6*.

Cílem sestavení tohoto slovníku je nabídnout všem jejím uživatelům prakticky orientovanou příručku k rozšíření čínské slovní zásoby blížíící se úrovni rodilého mluvčího, pochopení různých použití heslových slov v závislosti na kontextu a poukázat na některá specifika slovní zásoby HSK 6. Zásadní je také důraz slovníku na český překlad, náhled na použití jednotlivých hesel v různých funkcích a základní rozlišení frekventovaných synonymních heslových slov.

¹ Pro přijetí na čínskou univerzitu je často požadován certifikát s úrovní HSK5.

Tento slovník slouží nejen k přípravě na zkoušku HSK 6, ale má pomáhat i k rozšíření spisovné i hovorové moderní čínštiny. Vzhledem ke snaze naleznout veliký počet odpovídajících ekvivalentních výrazů může slovník sloužit i jako pomůcka k hledání vhodného českého ekvivalentu při překladu.

Práce je členěna do šesti hlavních částí, které spolu úzce souvisí. První část se zaměřuje na zkoušku z čínštiny jako cizího jazyka. Stručně představuje zkoušku HSK, dostupné materiály na její přípravu a nabízí i podněty k zamyšlení. Druhá část předkládá základní vhled do teoretické problematiky slovníku z pohledu jazyka, představuje proces tvorby slovníků a seznamuje se základními pojmy užívanými v lexikografii. Třetí a čtvrtá část propojuje část teoretickou a praktickou, sestává z úvodu ke slovníku, který popisuje zpracování hesel ve slovníku, a dále seznamu zkratk a symbolů v něm užitých. Samotný čínsko-český slovník HSK 6 se pak nachází v páté části práce. Následuje šestá část, která tematiku uzavírá. Tato nabízí vhled do analýzy problémů a jevů, s nimiž jsem se setkala během tvorby slovníku, a blíže vysvětluje, jak byly problémy vyřešeny. Poukazuje taktéž na některé nedostatky hesláře HSK 6 a nabízí i další podněty k zamyšlení. Práce je doplněna schématickými obrázky a tabulkami.

Závěrem bych si dovolila malou poznámku k rozsahu této práce, která přesahuje rozsah 80 normostran. Tímto bych chtěla zdůraznit, že slovníková část není určena pro souvislé čtení, ale pouze pro vyhledávání potřebného a v této práci slouží taktéž ke zhodnocení jejích přínosů. Předmětem této diplomové práce bylo sestavení části slovníku HSK 6, jelikož se jedná o stěžejní část, kterou považuji za nejpřínosnější, rozhodla jsem se ji nezařazovat do přílohy na CD, ale ponechat ji jako součást práce, aby měli studenti možnost ji využít.

2. MATERIÁLY A METODY

Tato diplomová práce usiluje o zpracování první části pokročilé čínské slovní zásoby HSK 6 do podoby učebního překladového slovníku doplněného o kolokační spojení. Zachovává původní abecední řazení hesel podle čínského hesláře HSK 6² a zaměřuje se na detailní výklad slovní zásoby včetně charakteristiky základních odlišností synonymických hesel. V rámci heslových statí pak práce usiluje o zevrubné třídění, popis a odlišení polysémních i homonymních lexémů a poskytnutí českých ekvivalentů na principu hnízdování (do skupin s výrazy příbuzného významu).³

Celá práce se skládá ze dvou základních částí – teoretické a praktické. Teoretická část nejprve stručně představí nejnovější verzi zkoušky HSK 6, její náplň a požadavky nutné k jejímu úspěšnému splnění a témata s tím spojená. Druhá část teoretické práce se pak zaměřuje výhradně na lexikografické pojmy, které jsou úzce provázané s praktickou částí, a dále pak na typologii slovníků a proces tvorby slovníku.

Druhá část práce je zaměřena prakticky. Na jejím začátku je uveden detailní návod, jak pracovat se slovníkem, a seznam zkratk použitých ve slovníku. Dále je pak zveřejněna slovníková část se zpracovanou slovní zásobou o celkovém počtu 600 hesel s překladem do českého jazyka, a za pomoci kolokačních spojení respektive příkladových vět je vysvětleno, v jakém kontextu se výraz používá. Jednotlivá hesla jsou v mnoha případech opatřena poznámkami, glosami a dodatky, které napomáhají k lepšímu pochopení daného výrazu.

Slovník předkládaný v druhé části této práce se svým typem řadí mezi sémaziologické slovníky, to znamená, že klade důraz na pojmenování jevů a věcí za pomoci slov, a postupuje, na rozdíl od onomaziologického slovníku, od formy k významu slov. (CZECHENCY, 2012-2017, [online])

Východiskem slovníkové části se stal jazykový korpus sestávající ze seznamu hesel požadovaného ke zkoušce HSK 6. (CONFUCIUS, 2017, [online]) V rámci korpusu jsou pak jednotlivá hesla abecedně tříděna a analyzována. Součástí analýzy každého hesla je český ekvivalent a kolokace či příkladová věta s českým překladem, popřípadě další poznámkou. V případě výskytu několika synonymních výrazů jsou pak tyto odlišeny a detailněji definovány tak, aby byla zřejmá základní specifika jednotlivých hesel, popřípadě významová odlišnost či kontext, v němž jsou daná hesla používána.

² Heslář a jeho řazení prošlo drobnými úpravami, které vysvětlují v průběhu práce.

³ České ekvivalenty jsou ve slovníku uváděny v hnízdech tak, že v rámci jednoho významu obsahují různé slovní druhy, popřípadě slova významově blízká, menší změna významu je značena středníkem. Viz kapitola (5)

V analýze hesel pracuji se všemi hesly bez ohledu na náročnost jejich pochopení, tedy i s hesly se základním významem. Důvodem je snaha o celistvost a univerzálnost korpusu. Mimo jiné se v některých případech pokročilé slovní zásoby můžeme setkat s použitím jednoduchého výrazu v novém kontextu, popřípadě metaforou vycházející z původního významu apod., proto jsem se rozhodla pracovat se všemi hesly bez ohledu na jeho náročnost.

S přihlédnutím na velikost korpusu se omezují na maximální počet patnácti kolokačních spojení, jež jsou převzaty z příkladových testů HSK 6, internetových slovníků, databází, univerzálních příručních slovníků či dalších tištěných příruček vydaných v ČLR. V některých případech je kromě kolokačních spojení použita i krátká příkladová věta či dialog, tak aby bylo demonstrováno i použití např. expresivních výrazů či frazémů.

Po slovníkové části následuje analýza celého korpusu se zhodnocením problémů, s nimiž jsem se během zpracování tématu setkala, konstatování úskalí práce a vyvrácení či potvrzení hypotézy a shrnutí zásadních poznatků celé práce.

Co se týká struktury slovníku, vychází má hypotéza z očekávání vzniku poměrně jednoduché a přehledné struktury slovníku typu „lemma - český ekvivalent – kolokace – poznámka“. Z jazykového hlediska očekávám velké množství frazeologických pojmů, sloves, podstatných a přídavných jmen. V případě některých přídavných jmen a sloves očekávám velké množství synonymních výrazů, které budou od sebe odlišitelné pouze kontextem.

Cílem práce je usnadnit pokročilejším studentům čínštiny přípravu na mezinárodní certifikované zkoušky z čínštiny a poskytnout jim k tomuto účelu ucelený čínsko-český slovník (s obsahem 600 hesel). Stěžejním cílem práce není pouze překlad slovní zásoby do českého jazyka, ale návod na pochopení jednotlivých čínských lexémů ze situačního kontextu, což vyžaduje i zkouška HSK. Za tímto účelem je u každé položky uvedeno několik kolokačních spojení s překladem, jež má studentovi napomoci rychle a efektivně uchopit slovní zásobu a pochopit situační kontext lexému, aniž by jej složitě vyhledával.

Zároveň je předkládaný slovník pomůckou k uchopení základních rozdílů v použití synonymních výrazů. Na těchto je založena druhá část čtení textu v testech HSK 6, v které se objevují slova významově velmi blízká či protikladná a je nutné znát využití výrazu v daném kontextu i jejich (kladné či negativní) zabarvení.

Struktura slovníku a popis jednotlivých hesel jsou v zásadě inspirovány publikací *New Age Chinese-English Dictionary* 新时代汉英大词典 (*Xīn shídài hàn-yīng dà cídiǎn*) z roku 2004. (WU, 2004) A dále pak *Čínsko-českým česko-čínským slovníkem* od Jaromíra Vochaly

z roku 2007. (VOCHALA, 2007) Heslová stať a její mikrostruktura je inspirována také slovníkem *Oxford studijní slovník: výkladový slovník angličtiny s českým překladem* od Janet Phillips. (PHILLIPS, 2010) Tyto slovníkové struktury jsem však přizpůsobila účelům mé práce a zaměřila se na stěžejní význam hesla, významové vztahy a použití. Struktura synonymních výrazů je převzata a upravena pro účely práce ze slovníku *应用汉语词典 (Yīngyòng Hànyǔ cídiǎn, Slovník praktického použití čínských slov)*. (GUO, 2000) Heslář s mírnými úpravami přebírám ze seznamu zveřejněného společností *Konfuciův institut*, tento již zahrnuje výslovnost v *pinyin* a číslování. (CONFUCIUS, 2017, [online])

České ekvivalenty byly přeloženy a zpracovány za pomoci softwaru *Wenlin (文林)* (WENLIN, 1997-2002, [software].), online anglicko-českého slovníku *Seznam* (SEZNAM, 1996-2017, [online]), *Čínsko-českého česko-čínského slovníku* (VOCHALA, 2007) a také pomocí překladů z angličtiny uvedených u jednotlivých významů či kolokací např. v elektronickém slovníku *Youdao (有道)* (YOUDAO, 2017, [online]) , či ve slovníku *A Chinese- English Dictionary 汉英词典 (Hàn-Yīng cídiǎn, Čínsko-anglický slovník)* (WEI, 1997), *A Chinese Dictionary for Learners and Teachers 汉语教与学词典 (Hànyǔ jiào yǔ xué cídiǎn, Čínský slovník pro učitele a studenty čínštiny)* (SHI, 2011), *新时代汉英大词典 New Age Chinese-English Dictionary* (WU, 2004), a dále za pomoci čínských výkladových slovníků jako např. *ZDIC 汉典 (Hàn diǎn, Čínský slovník)* (ZDIC, 2004-2015, [online]) dostupný online na www.zdic.net či *现代汉语词典 (Xiàndài Hànyǔ cídiǎn, Slovník současné čínštiny)* (LÜ, 2012) atd. V případě existence anglických překladů v uvedených zdrojích jsem anglické ekvivalenty považovala pouze za podpůrné a pomocné nástroje, vždy jsem přihlížela k originálnímu textu v čínštině.

Při hledání českých ekvivalentů jsem se neobešla také i bez online jazykových příruček češtiny zabývající se českými synonymy, pravopisem či výkladem. Mezi tyto zdroje dostupné online patří webové stránky: www.synonymus.cz, www.slovník-synonym.cz, www.pravopisne.cz, www.pravidla.cz, www.nase-rec.ujc.cas.cz a www.slovník-cizich-slov.abz.cz.

Zdroje kolokačních spojení a vět čerpám z publikací věnujících se přímo problematice HSK a z publikací vydaných v ČLR. Stěžejními příručkami kolokací jsou *新汉语水平考试 HSK(六级) 解题宝典 (Xīn hànyǔ shuǐpíng kǎoshì HSK (6 jí) jiě tí bǎodiǎn, Nová verze srovnávací zkoušky z čínštiny (level 6) Kniha řešící zkušební otázky)* (YANG, 2011) a *新 HSK*

词汇突破 5 级 (*Xīn HSK cíhuì tūpò 5jí*, Posun ve slovní zásobě nové verze HSK5) (LIU, 2012). Dalším zdrojem ustálených spojení a vět jsou také čínské publikace *A Dictionary of Chinese Usage 现代汉语常用词用法词典* (*Xiàndài Hànyǔ chángyòngcí yòngfǎ cídiǎn*, Slovník častých ustálených spojení ze současné čínštiny) (LI, 1997) a *汉语教与学词典 A Chinese Dictionary for Learners and Teachers* (SHI, 2011) a *应用汉语词典* (GUO, 2000) a dále také databáze Pekingské univerzity **BCC** (BCC, 2016, [online]) a další zdroje. (Podrobněji se tematice zdrojů věnuji v kapitole 8.)

3. ZKOUŠKA Z ČÍNŠTINY JAKO CIZÍHO JAZYKA

Vzhledem k tomu, že celé téma této diplomové práce je úzce provázáno s tematikou HSK, rozhodla jsem se zapojit stručný úvod o této zkoušce, uvést některá její specifika a nabídnout několik otázek na zamyšlení. Závěrem této kapitoly zmíním ještě další alternativy zkoušek z čínského jazyka.

3.1 Představení zkoušky HSK

Zkouška HSK je celosvětově nejrozšířenější mezinárodní zkouškou z čínštiny jako cizího jazyka. Někdy bývá přirovnávána k mezinárodním certifikovaným zkouškám z angličtiny FCE či CAE.

HSK jsou certifikované testy pro studenty čínského jazyka, kteří nepatří mezi rodilé mluvčí čínštiny.⁴ Úrovně testy HSK se dělí na dvě části – na ústní a písemnou, přičemž se skládají odděleně. *Ústní zkouška* se obvykle označuje jako HSKK a bývá dělena na tři úrovně **začátečnickou** 初级 *chūjí*, **střední** 中级 *zhōngjí* a **pokročilou** 高级 *gāojí*. (CHINESETEST, 2013-2016, [online]) *Písemná zkouška* se pak nazývá HSK.⁵ Je rozdělena do šesti úrovní. (CHINESETEST, 2013-2016, [online])

3.1.1 Zkouška HSK 6

HSK6 podle evropských měřítek CEF svou náročností odpovídá úrovni C2. (HANBAN, 2014, [online]) Základem zkoušky je osvojení si pěti tisíc nejpoužívanějších výrazů.⁶ Podle oficiální stránek společnosti *Hanban* mají lidé úspěšní u zkoušky HSK 6 schopnost snáze porozumět psanému textu i poslechu, umí se plynule vyjadřovat a mají vhlad do psané i mluvené čínštiny. (HANBAN, 2014, [online])

HSK 6 se skládá ze třech částí – **poslech** (听力 *tīnglì*), **čtení** (阅读 *yuèdú*) a **psaní** (书写 *shūxiě*). Celá zkouška trvá dohromady 140 minut, v nichž musí uchazeč zvládnout 101 otázek a sepsat esej v rozsahu cca 400 znaků. (CHINESETEST, 2013-2016, [online])

U všech částí HSK 6 je stěžejní aktivní znalost slovní zásoby a požadavek rychle porozumět poslechu, čtenému textu či schopnost se pohotově a srozumitelně vyjádřit písemně.

⁴ Zajímavostí je, že zkoušky HSK někdy skládají i občané ČLR, kteří spadají pod etnické menšiny („ne-hani“).

⁵ V rámci této práce je zkratkou HSK myšlena psaná novější verze testů.

⁶ V některých zdrojích bývá uváděno nad 5000 výrazů.

(Pro podrobnější informace o zkoušce HSK 6 odkazuji na oficiální webové stránky www.chinesetest.cn nebo www.english.hanban.org.)

3.1.2 Složení zkoušky HSK a některá její specifika

V této kapitole zmíním několik specifických rysů zkoušky HSK, která jsou podle mého názoru stěžejní a které jsem také brala v potaz při sestavování učebního slovníku předloženého v druhé části práce. Níže uvedené informace čerpám z vlastní zkušenosti s testy a z poznatků, které jsem získala při studiu na čínské univerzitě SWU v roce 2015 v rámci předmětu zaměřeného na testy HSK a v konfrontaci se studenty připravující se na tyto zkoušky.

Celý obsah zkoušky HSK 6 klade důraz na aktivní znalost doporučené slovní zásoby. Specifikem, oproti jiným úrovním HSK je schopnost studenta rozlišit různé synonymní výrazy či antonymní výrazy (může se jednat o adjektiva, slovesa, numerativy, substantiva apod.). Např. ve druhé sub-části čtení se jedná nejen o porozumění z textu, ale právě také o aktivní znalost slovíček, schopnost použít je ve větě a rozlišit jejich nepatrné odlišnosti.

V Tab. č. 1 vidíme názornou ukázkou testu HSK 6, kdy má student doplnit jednu ze čtyř variant slovní zásoby do kontextu věty.⁷ Správně je vždy pouze jedna nabízená varianta. Slova jsou si velice blízká např. řada 考察 *kǎochá*, 考验 *kǎoyàn*, 考虑 *kǎolù*, 思考 *sīkǎo*. Student musí znát nejen význam, ale také použití v kontextu, druhy slov⁸ a funkci nabízených výrazů ve větě. V některých případech se stává, že na jednom ze tří míst, kde se má vybrat jeden z výrazů odpovídají hned dvě varianty. V takovém případě je nutno spolehlivě znát všechny ze tří doplňovaných variant.

Tabulka č.1 – Ukáзка části testu HSK 6 (CHINESETEST, 2013-2016, [online])

61. 高中生与初中生相比, 在做出判断和决定前能更多地_____各种事实和可能性, _____行动的各种可能后果, 决定一旦做出也能更_____地见诸行动。	
A 考察 预料 明显	B 考虑 预计 迅速
C 考验 预见 充分	D 思考 预测 显著

⁷ Pro rychlou orientaci a přehlednost jsem popsané varianty v Tab. č. 1 označila tučně.

⁸ „Druhem slov“ jsou myšleny slovní druhy, vzhledem k tomu, že v čínštině ne vždy odpovídají a někdy (bez kontextu) dochází i k jejich prolínání, se uchyluji (až na výjimky) k pojmenování druhy slov.

Dalším specifickým slovní zásoby HSK 6 jsou také ustálená slovní spojení, idiomy či frazologická spojení, tzv. 成语 *chéngyǔ*. Tyto výrazy Číňané považují za pokročilou část slovní zásoby a s oblibou je používají. V testech se nejčastěji vyskytují především v části čtení – druhé, třetí a čtvrté sub-části. Důraz není kladen na etymologii, rozhodující je znalost a schopnost užití fráze v kontextu, popřípadě schopnost porozumění z textu. Tab. č. 2. je typickým příkladem, kdy má student vybrat správný idiom či ustálenou frázi.⁹

Tabulka č. 2 – Ukázka části testu HSK 6 (CHINESETEST, 2013-2016, [online])

70. 孩子一旦做错了事，总是会_____父母责备他，如果正如他所想的那样，父母责备了他，孩子反而会有一种“如释重负”的感觉，对批评和自己所犯的过错也就_____了。相反，如果父母_____沉默，孩子的心里反而会_____，会感到“不自在”，进而反思自己的错误。

- A 担忧 漠不关心 维持 平静
- B 忧虑 无所作为 坚持 慌张
- C 害怕 不言而喻 支持 谨慎
- D 担心 不以为然 保持 紧张

V Tabulce č. 3 pak vidíme názornou ukázkou, v jakém množství jsou různá kompozita se čtyřmi a více znaky uváděna ve čtvrté sub-části čtení, kde je kladen důraz na porozumění textu a dohledávání konkrétních informací k níže uvedeným otázkám. Vidíme, že ne nutně se vždy musí jednat o idiomy. Kromě frazeologických spojení jsou častá i ustálená spojení, a někdy dokonce i známé výrazy z klasických textů, ne vždy je však nutné výrazy aktivně znát, důležitá je i schopnost vyvodit význam z kontextu.

Tabulka č. 3 – Ukázka části testu HSK 6 (CHINESETEST, 2013-2016, [online])

89-92.

悬空寺位于北岳恒山脚下的金龙峡，距大同市约 80 公里，据说是北魏时一位叫了然的和尚所建，距今已有 1400 多年的历史。这里山势陡峻，两边是直立百米、如同斧劈刀削一般的悬崖，悬空寺就建在这悬崖上，或者说像是粘贴在悬崖上似的，给人

⁹ Pro přehlednost jsem čínské frazeologismy a idiomy v tabulce označila tučným písmem. I v následujících tabulkách (v této kapitole) jsem popisované jevy označila tučně.

一种可望而不可即的感觉。抬头望上去，但见层层叠叠的殿阁，只有十数根像筷子似的木柱子把它撑住。俗语说：“平地起高楼。”可是，悬空寺却反其道而行之。虽然悬空寺给人的第一个印象是一栋危楼，但出于好奇和探险的冲动，谁都愿意鼓起勇气踏进寺门。踏上那连接殿宇的走廊，人们会不约而同地提起脚跟，屏住呼吸，小心翼翼地踩在木板上，好像走在刚结了冰的河面上，生怕脚重，寺塌下来。侧身探头向外仰望，但见凌空的走廊只有数条立木和横木支撑着。这些横木又叫做“铁扁担”，是用当地的特产铁杉木加工成为方形的木梁，深深插进岩石里去的。据说，木梁用桐油浸过，所以不怕被白蚁咬，还有防腐作用。其实，悬空寺之所以能够悬空，除了借助“铁扁担”之力外，柱子也立下了汗马功劳。这些柱子，每个落点都经过精心计算，以保证能把整座悬空寺支撑起来。据说，有的木柱起承重作用；有的是用来平衡楼阁的高低；有的要有一定重量加在上面，才能够发挥它的支撑作用，如果空无一物，它就无所借力而身不由己了。悬空寺在建寺时因地制宜，充分利用峭壁的自然状态来布置和建造寺庙的各部分建筑，设计非常精巧。比如，寺中两座最大的建筑物之一的三官殿，就应用了向岩壁要空间的道理，殿前面是木制的房子，后面则在岩壁上挖了很多石窟，使殿堂变得非常开阔。悬空寺的其它殿堂大都小巧玲珑，进深都较小，殿内的塑像形体也相对缩小。

89. 第2段中的“反其道而行之”是指悬空寺：

A 支撑物较少 B 建在悬崖上 C 殿阁层层叠叠 D 给人感觉很危险

90. 根据上文，“铁扁担”：

A 怕被白蚁咬 B 独立支撑起悬空寺 C 指支撑走廊的立木 D 是用铁杉木加工而成

91. 关于悬空寺，下列哪项正确？

A 部分建于岩壁内 B 建于北岳恒山山腰 C 木柱起的是承重作用 D 大部分殿堂都很开阔

92. 上文主要讲了悬空寺的：

A 建筑特点 B 历史价值 C 地理优势 D 文化内涵

Specifikem HSK 6 i obecně zkoušek HSK je předpoklad znalosti čínské kultury a zájem o globální problémy planety. Téměř v každém testu se tématicky objevují články týkající se životního prostředí, specifického rysu čínské kultury, známé čínské příběhy či

legandy, články o zvířatech či aktuálních sociálních problémech, čínských pamětihodnostech i další geografické znalosti. Příkladem může být úryvek testu v Tabulce č. 3, kde je hned v úvodu uvedeno konkrétní místo a název památky („北岳恒山脚下的金龙峡“ „*Běiyuè Héng shān jiǎoxià de jīnlóng xiá*“ v úpatí soutěsky Zlatého draka v horách Heng). Dalším příkladem typického tématu je pak Tab. č. 4 s popisem tradičního čínského umění, kde je užitečné mít základní znalosti o kaligrafii, tisku, bambusových destičkách, čínském inkoustu apod. Výhodou textů v testu HSK je ilustrace, která napovídá tématický okruh.¹⁰ Pokud se u textu objevují obrázky, pak text není určen pro souvislé čtení, ale pouze k dohledávání správné odpovědi.

Tabulka č. 4 - Ukázka části testu HSK 6 (CHINESETEST, 2013-2016, [online])

76-80.

76) ____。造纸术，为文明传承带来了新的载体；**印刷术**，造就了文明传播的新媒介。它们对人类政治、经济、文化等诸多方面产生了重要影响，为世界文明的传播与发展做出了巨大贡献。中国发明印刷术有着得天独厚的物质基础与技术条件。**纸和墨**的应用是印刷术发明的基本前提。（77）____。秦晚期已有调制成型的墨丸；汉代已使用松烟中的**炭黑**制墨；南北朝时期，中国已掌握了成熟的制墨技术。作为纸的发明国，早在印刷术发明以前，中国的造纸术就经历了辉煌的发展历程。西汉时期，中国已发明了纸。公元 105 年，东汉蔡伦总结前人经验，（78）____，使用废旧麻料、树皮等作为造纸原料，开辟了后代皮纸制造技术的先河，实现了造纸技术史上的重要突破。随着造纸技术的发展，纸逐渐普及到人类生活中。魏晋南北朝时期，中国纸张的使用进入转折时期。公元 404 年，东晋豪族桓玄颁布“以纸代简”令，终止了简牍书写的历史，（79）____。人们选用麻、藤、树皮、竹等作为造纸原料，并运用施胶、涂布、染色等造纸加工技术，使纸张变得物美价廉。**造纸术**的发明，（80）____，更为印刷术的发明提供了重要的承印材料。

A 造纸术和印刷术是中国古代的两项重要发明

B 改进造纸工艺

C 纸终于成为主要的书写材料

¹⁰ V této práci u uvedených příkladových testů HSK obrázky chybí, v originálu i reálných textech se ale běžně vyskytují.

D 中国很早就已发现并使用墨

E 带来了书写材料的根本性变革

V souvislosti s tím je nutné zmínit, že tvůrci testů předpokládají i další obecné znalosti světoznámých měst v čínštině, která se však v doporučeném seznamu slovíček nevyskytují.

3.1.3 Dostupné materiály ke zkoušce HSK 6 a zhodnocení jejich užitečnosti

Pro přípravu na zkoušku HSK 6 je možné najít na stránkách společnosti *Hanban* modelové testy a soupis požadované slovní zásoby k úrovni HSK 6, která by měla studentům pomoci získat přehled o skladbě zkoušky HSK 6 (viz www.chinesetest.cn).

Při hledání dalších dostupných materiálů k přípravě na HSK narazíme na čínském trhu např. ještě na **HSK 真题集 (六级)** (*HSK Zhēn tí jí (liù jí)*) *Sbírka opravdových testů HSK (úroveň 6)*) **Official Examination Papers of HSK (Level 6)**, **新汉语水平考试 模拟试题集 HSK 六级** (*Xīn Hànyǔ shuǐpíng kǎoshì mónì shìtí jí HSK liù jí*), **新汉语水平考试 HSK 解题宝典 六级**. Tyto publikace jsou kvalitním materiálem pro zkoušku HSK 6, nutno však podotknout, že jsou vytvořené již pro připravené studenty, kteří hledají materiály k procvičování, popřípadě pro ty, kteří se s konceptem této zkoušky setkávají poprvé a rádi by nahlédly na složení a úroveň zkoušky. Za pozornost stojí třetí z uvedených publikací, která se věnuje rozboru testů HSK a na konci příručky obsahuje seznam často užívaných kolokačních spojení, bohužel jsou uvedena bez výkladu.

Domnívám se, že aktivní znalost slovní zásoby HSK 6 je stěžejním předpokladem ke splnění této zkoušky. V současnosti jediné dvě publikace dostupné na čínském trhu, které by se věnovaly problematice slovní zásoby HSK, jsou tyto: **新 HSK 词汇突破 5 级** a **Access to the Mastery of HSK Vocabulary - HSK 词汇攻关 (初, 中等)** (*HSK cíhuì gōngguān (chū, zhōngděng)*). Obě příručky poukazují na použití výrazů v kontextu, což je velmi užitečné, nicméně ani jedna se nevěnuje pokročilé slovní zásobě, ale pouze začátečnické a středně pokročilé úrovni. První z příruček nepokrývá slovní zásobu HSK 6. Druhá uvedená publikace využívá poměrně efektivní systém výkladu pomocí angličtiny, srovnává synonymické výrazy a ukazuje použití hesel, ale ani tato není určena pokročilým studentům. Do publikace navíc autor zapojuje i chybné příklady či vazby, aby poukázal na srovnání různých užití synonym, systém však působí spíše matoucím dojmem, z pedagogického pohledu proto nehodnotím

uvádění chybných příkladů v této knize za přínosné. Přesto tuto knihu doporučuji jako podpůrnou pomůcku k počátečním přípravám ke zkoušce.

Z materiálů dostupných na internetu hodnotím za přínosné např. video **HSK 6 Vocabulary List (2,500 words in 180 min)** se zpracovanou slovní zásobou do angličtiny (dostupné online na: <https://www.youtube.com/watch?v=ki2nvk08dvM>). (YOUTUBE, 2016, [online]). Nevýhodou tohoto zdroje je však nemožnost pracovat s textem. Opět se však jedná o dobrý zdrojový materiál při prvním kontaktu se slovní zásobou. Také webové stránky **Cram** (CRAM, 2017, [online]) poskytují procvičovací kartičky se slovní zásobou HSK 6 (dostupné na: <http://www.cram.com/flashcards/new-hsk-level-6-vocab-1674423>). Jsou doplněné o anglický překlad, neobsahují však příkladové věty. Dalším zajímavým zdrojem je internetový server pro výuku HSK **Quizlet**, který obsahuje kartičky se slovíčky HSK 6 (dostupný na: <https://quizlet.com/119864202/hsk-6-vocabulary-flash-cards/>) (QUIZLET, 2017, [online]). *Quizlet* je podle mého názoru jedním z nejkvalitnějších a nejcelistvějších materiálů pro přípravu na zkoušku z čínštiny. Nicméně, obdobně jako výše zmíněný *HSK 6 Vocabulary List* či *Cram* i *Quizlet* postrádá použití jednotlivých výrazů v kolokacích či ve větách, což je, vzhledem k velikému množství synonym a požadavku zkoušek HSK 6 umět synonyma odlišit, poměrně zásadní nedostatek.

V českém prostředí kromě čínského soupisu doporučené slovní zásoby a dostupných modelových testů neexistuje specializovaná publikace, která by se věnovala překladu nezbytné slovní zásoby do českého jazyka a zároveň napomáhala studentům čínštiny pochopit kontextuální význam jednotlivých heslových slov tak, aby si studenti osvojili i schopnost aktivního užití. K dispozici jsou „pouze“¹¹ *Čínsko-český česko-čínský slovník* od Jaromíra Vochaly z roku 2007, *Učební slovník jazyka čínského 1.-4. díl* od prof. Oldřicha Švarného z roku 1998 a dále pak malé specializované slovníky zaměřené na konkrétní slovní zásobu.

Za zmínku stojí např. webový *Slovník Čínsko-Český* (dostupný na: <http://slovník.cinstina.upol.cz/>), který vzniká na Katedře asijských studií, který se však primárně nevěnuje slovní zásobě HSK 6. (ČÍNŠTINA PRO PRAXI, 2017, [online]) Slovní zásoba pro HSK 6 v něm není celistvá, student by si proto musel slovník doplnit a použitelný materiál z dostupného zdroje sestavit sám do podoby uceleného slovníku. Zajímavý materiál nabízí i již zmíněný *Učební slovník jazyka čínského*, který je velmi užitečným učebním materiálem, avšak kvůli systému řazení znaků podle frekvence se v něm konkrétní výrazy ze

¹¹ Výraz pouze je v uvozovkách, aby naznačil nadsázku. Uvedené slovníky jsou nejkvalitnější české slovníkové publikace týkající se čínštiny, avšak pro zkoušku HSK nejsou příliš vhodné, popřípadě nedostačují slovní zásobou, zaměřením apod.

seznamu doporučených slov na HSK těžko dohledávají. Účelem tohoto slovníku bohužel není zkouška HSK. I *Čínsko-český česko-čínský slovník* je velice kvalitním materiálem při učení čínštiny, nepokrývá však veškerou slovní zásobu HSK 6, chybí v něm především frazeologismy a idiomy, které studenti obvykle považují za jedny z nejtěžších celého seznamu slovní zásoby.¹²

Z cizojazyčných slovníků zmíním ještě běžně dostupné tištěné slovníky *汉英词典 A Chinese- English Dictionary* z roku 1997, *新时代汉英大词典 New Age Chinese-English Dictionary* z roku 2003, *Mathew's Chinese-English Dictionary* z roku 2000 a další. Všechny tyto slovníky jsou natolik rozsáhlé a propracované, že dokáží pokrýt slovní zásobu HSK6, jedná se však o slovníky univerzální, které nevymezují úzkou skupinu jeho uživatelů, a tudíž nejsou příliš praktické k přípravě HSK.

Závěrem bych chtěla zmínit ještě známé mobilní aplikace *Pleco* (PLECO, 2017, [online]) a *Hello HSK* (HELLO HSK, 2017, [online]). V aplikaci *Pleco* mohou studenti využít možnost vytvořit si procvičovací elektronické kartičky, aplikace *Hello HSK* pak nabízí především poslechová cvičení ke zkoušce HSK. Oba materiály jsou užitečné. Já osobně se však domnívám, že anglický překlad slovní zásoby HSK 6 není pro českého studenta příliš vhodný z důvodu odlišného jazykového systému v oblasti funkčních charakteristik, vnímání slovních druhů apod. Proto bych slovníkem propracovaným v rámci této práce chtěla zaplnit mezeru a poskytnout ucelený materiál specializovaný přímo na slovní zásobu HSK 6 s překladem do českého jazyka doplněným o kolokace a podrobnější vysvětlivky.

3.1.4 Dogma HSK

Podle mého názoru má zkouška HSK poměrně mnoho nedostatků, a proto bych zde na některé z nich ráda upozornila a nabídla i několik otázek na zamyšlení spojených právě se současnými problémy HSK.

Přestože společnost *Hanban* na svých internetových stránkách (www.english.hanban.org) prezentuje jako svůj hlavní cíl zlepšit studentovu úroveň čínštiny a „podpořit učení pomocí testů“ (HANBAN, 2014, [online]), podle mého názoru ale investuje větší úsilí do propagace testů, zakládání nových poboček a výdělečné činnosti než do

¹² Vzhledem k rozsahu této práce a k jejímu tématu zmiňuji pouze nejdůležitější slovníky, které se mi podařilo vyhledat. Tímto nevylučuji, že existují další materiály a slovníky na HSK, které zde nejsou uvedené.

vzdělávání, které se jeví jako vedlejší. Pro demonstrativnost uvedu krátké srovnání některých zásadních rozdílů mezinárodních zkoušek z čínštiny HSK a zkoušek z angličtiny FCE.

Certifikát FCE zůstává jeho úspěšnému plniteli doživotně, zatímco certifikát HSK platí pouze po dobu dvou let. Při nesplnění hranice FCE, získá účastník certifikát nižšího stupně, který odpovídá jeho úrovni. Neúspěšný účastník HSK získá list papíru, na kterém je uvedený výsledek, ve skutečnosti však jde pouze o formální potvrzení, že účastník testy nesplnil. Na zkoušky FCE je bezpočet různorodých materiálů k přípravě, na zkoušky HSK postrádáme kvalitní slovník s překladem a kolokacemi.

Diskutabilní je také skutečnost, že první tři úrovně HSK, jsou dělané pro začátečníky a jednotlivé stupně jsou si velice blízko. Běžný student čínštiny na Univerzitě Palackého je schopný dostat se na úroveň, která je o stupeň výš již během jednoho semestru. Naopak mezi úrovněmi HSK 5 a HSK 6 jsou propastné rozdíly v počtu slovní zásoby, náročnosti čtení a dalších požadavcích.

Na druhou stranu, by testům HSK měla být věnována pozornost, protože může studenty motivovat k dalšímu studiu, ale také je seznámit se slovními obraty, které Číňané běžně používají. Mimo jiné při přípravě na HSK 6 si student osvojí nové znalosti z oblasti gramatiky, zlepší poslechové dovednosti a naučí se svižně psát souvislý text apod. Silným argumentem, proč věnovat pozornost zkouškám HSK, jsou také soudobé požadavky firem prokázat znalost čínštiny certifikátem.

3.1.5 Další zkoušky z čínštiny jako cizího jazyka

Závěrem kapitoly o zkouškách z čínštiny zmíním ještě další alternativy zkoušek z čínštiny. Mimo zkoušky HSK jsou totiž v čínském jazykovém prostředí známé ještě další specializované testy na porovnání úrovně čínštiny např. **YCT** (*Youth Chinese Test*, Testy z čínštiny pro mládež), **BCT** (*Business Chinese test*, Testy z obchodní čínštiny) či **ACTFL** (国际汉语教师证书 *Guójì hànǔ jiàoshī zhèngshū*, Certifikát pro zahraniční učitele čínštiny). (CHINESETEST, 2013-2016, [online])

Zkouška YCT je určena studentům základních a středních škol, jejichž mateřským jazykem není čínština. Zkouška YCT se skládá ze dvou samostatných částí – ústní a písemné, přičemž písemná má čtyři úrovně a ústní dvě – základní a střední. (TAMTÉŽ)

BCT jsou testy pro nečínské rodilé mluvčí, kteří se v Číně rozhodli obchodovat či pracovat a potřebují oficiální potvrzení o schopnosti plynule komunikovat v čínském jazyce. (TAMTÉŽ)

Další známou zkouškou je také **ACTFL**. O tento certifikát se ucházejí především lektoři několika různých jazyků, lingvisté publikující v periodikách, lidé, co se snaží rozvíjet své jazykové dovednosti, lektoři usilující o pedagogiku cizího jazyka, popřípadě další specialisté. Tato zkouška se dělí na ústní, psanou, poslechovou část a čtení. (TAMTÉŽ)

4. LEXIKOGRAFIE A TVORBA SLOVNÍKŮ

4.1 Lexikografie

Sestavováním slovníků neboli sepisováním slovní zásoby se zabývá lingvistická disciplína **lexikografie**. (ČERNÝ, 2008: 159) Lexikografie patří k nejstarším odvětvím lingvistiky díky tradiční oblasti slovníkářství. V současnosti se dělí na teoretickou a praktickou. (ČERMÁK, 2011: 104-106) Předmětem lexikografického zájmu je sestavování jednojazyčných a dvojjazyčných slovníků, typologie slovníků, metodologie, pracovní etapy a další náležitosti, k nimž je nutné při tvorbě nového slovníku přihlídnout. (ČERMÁK, 1995: 16) Mezi stěžejní oblasti lexikografie se řadí také makrostruktury a mikrostruktury slovníků zabývající se uspořádáním slovníku a heslových slov.

Překladové slovníky, jakožto předmět zájmu této práce, spadají do oblasti **dvoujazyčné lexikografie**, která je součástí aplikované roviny nauky o slovní zásobě.

4.2 Základní lexikografické pojmy

Čermák uvádí, že věda lexikografie se týká „*komplexního popisu a výkladu lexémů ve všech jejich lingvistických aspektech od pravopisu po text (...)*.“ (ČERMÁK, 1995: 17) Jednoduše řečeno, lexikografie souvisí se všemi jazykovými disciplínami, ať už se jedná o gramatiku, syntax, fonetiku či morfologii apod. Přičemž základní a ústřední jazykovou jednotkou lexikografie je **lexém** tvořený slovem či kombinací slov (**kolokací**). Svou sémantickou funkci uplatňuje v rámci vět nebo **syntagmat** (smysluplných kombinací). (ČERMÁK, 1995: 17) Oproti lexému se v lexikografii vyděluje ještě **slovo**, které je charakterizováno jako nepřetržitý celek (píše se dohromady), a dále **nominace (pojmenování)** definované jako ustálený jednoslovný či víceslovný lexém. V praxi se dále odlišují pojmenování *ustálená* a *neustálená*. (ČERMÁK, 2011: 192)

Stěžejním předmětem lexikografie je **slovník (resp. lexikon)** a jeho tvorba. Termín **slovník** je tradiční označení *souboru slov*, naproti tomu pojem **lexikon** je dvojsmyslný. Na jednu stranu je vnímán jako *předmět lexikologické teoretické disciplíny*, a jednak jako určitý *soubor slovní zásoby*. Na rozdíl od slovníku bývá lexikon v lingvistickém prostředí vnímán jako určitý protiklad gramatiky. (ČERMÁK, 2011: 191) Vzhledem k dvojsmyslnosti pojmu lexikon a jeho snaze působit jako protiklad gramatiky jsem se v této práci rozhodla přiklonit se k užívání termínu slovník.

Slovník obsahuje informace o určitém výběru slov či souboru slov (lexémů) daného jazyka. Je tvořen úhrnem lexémů a ustálených kombinací lexémů (kolokací), které poukazují i na praktické užití jednotlivých lexémů. (ČERMÁK, 2011: 191)

Úkolem slovníku je popsat a vysvětlit jazykový úzus, jakým lidé obvykle používají slova. Často užívaná slovní zásoba se vyznačuje vysokou frekvencí využití či dostatečným rozšířením. Kvalitní slovník nabízí uživateli nejen významy lexémů, ale také jejich kombinace s jinými lexémy nebo také typy textů, ve kterém se slova objevují. Kvalitní slovníky odrážejí reálné použití slovní zásoby jazyka, zaměřují se lexikální výrazy, které jsou běžně užívané v mezilidské komunikaci (např. při běžné konverzaci, psaní povídek, v obchodních sděleních apod.). (ATKINS, 2008: 45-46)

Slovníky mohou plnit různé funkce podle jejich typů a podle toho, komu jsou určeny. Nejčastější **funkce slovníků** jsou např. funkce normativní, deskriptivní, vědecká, didaktická, národní či kulturně reprezentativní. Podle zaměření slovníku se klade důraz na analýzu významu a popis určitého jevu, či na užití hesla v typických kontextech. (ČERMÁK, 1995: 21)

Slovník by měl tvořit ucelený **system**. Dobrý slovník tudíž musí splňovat **kritérium jednosti a celistvosti** v rámci makrostruktury, mikrostruktury i metajazyka (viz níže). Slovník má tvořit univerzální příručku se všemi náležitostmi, tak aby v něm uživatel našel informace rychle a pohodlně. (ČERMÁK, 1995: 18)

4.3 Struktura slovníku

Struktura slovníku se tradičně rozlišuje na makrostrukturu a mikrostrukturu. **Makrostrukturou** je myšleno celkové uspořádání hesel ve slovníku, které je nejčastěji abecední. Dále také rozsah slovníku, který je utvářen velikostí hesláře (tj. hesel v korpusu). (ČERMÁK, 1995: 22) Do makrostruktury slovníku spadá také výběr typu hesel (např. obecné, knižní, hovorové apod.), definování metajazyka a další doplňky a způsoby propojení hesel pomocí odkazů apod. (ČERMÁK, 2011: 106)

Mikrostruktura „zachycuje vnitřní stavbu hesel, tj. komplexních jednotek popisujících lexém formálně, sémanticky i funkčně.“ (ČERMÁK, 2011: 106) Jedná se o celkový soubor informací o heslovém slově, které zahrnuje grafickou, sémantickou,

stylistickou, gramatickou, textovou, fonologickou i pragmatickou rovinu výrazu. Pro kódování jednotlivých informací o hesle jsou využívány různé zkratky či typografické úpravy (symboly, číslice, písmena, odkazy, závorky, interpunkce, typy písma apod.). Důležitým předpokladem efektivní mikrostruktury je také ustálené pořadí kódovaných informací a důraz na její ekonomičnost. (ČERMÁK, 1995: 23)

Každý slovník zahrnuje svůj specifický **metajazyk**. Jedná se o uměle vytvořený sémiotický systém např. značek nebo zkratk, které plní ve slovníkovém systému určitou funkci. Dále se může jednat o výslovnostní údaje, formálně morfologické či etymologické údaje. Metajazyk se může týkat určitého znaku, celistvého lexému, výrazu nebo obsahu. (ČERMÁK, 1995: 16-23)

Z důvodu sjednocení a ucelení slovníku do jednotného systému je důležité důmyslné **rozložení prostoru** v rámci makrostruktury i heslové stati (mikrostruktury). Otázka rozložení heslové stati je však diskutabilní. Z pohledu tradičních slovníků se jednoznačně jedná o snahu „šetření místa“ a vtěsnání maximálního počtu informací do malého prostoru, čímž však v některých případech dochází k nepřehlednosti a ztíženému dohledávání informací při manipulaci se slovníkem. Proto je v některých případech „šetření místem“ ve slovníku a nadužívání nekodifikovaných či neznámých zkratk, značek a ukazatelů kontraproduktivní, a tudíž nežádoucí. Žádoucí je pouze v případě snížení nákladů pro tisk slovníku. (ATKINS, 2008: 20-24)

Na druhou stranu platí pravidlo, že čím více informací slovník obsahuje, tím je užitečnější. Proto je v lexikografické praxi důležité vymezit rozsah informací ve slovníku a zároveň zajistit přístupnost slovníku tak, aby byl jednotný a pro uživatele snáze pochopitelný. (ATKINS, 2008: 20-24) B. T. S. Atkins doporučuje zjednodušit slovníkový text tak, že se mu dodá více prostoru a sníží počet nesrozumitelných zkratk.¹³ (ATKINS, 2008: 21)

¹³ V *Čínsko-českém slovníku slovní zásoby HSK 6*, který je předmětem praktické části této práce, se toto pravidlo snažím dodržet a využívat pouze kodifikované či lehce srozumitelné zkratky a symboly, usiluji i o maximální přehlednost textu za použití mezer.

4.3.1 Slovníkový vstup

Slovníková slova či soubory slov (lexémů) nazýváme **hesla**. Slovník je tedy tvořený souborem určitých hesel či **heslových slov**, které jsou v závislosti na typu slovníku dále řazeny např. abecedně, tématicky apod. (ČERMÁK, 2011: 278) Hesla ve slovníku bývají uváděna v základním tvaru (obvykle bez flexe) v tzv. lemmatu. Označení **lemma** se tedy používá pro „zástupnou a obvykle i invariabilní formu lexému pro řadu jeho variant (alolexů, slov) ve slovníku(...)“. (ČERMÁK, 2011: 293) Jednoduše řečeno, lemma je *reprezentativní tvar lexému*. (ČERMÁK, 1995: 21)

Jednotlivá slovníková **hesla** (heslová slova, lemmata, vstupy, entry) jsou uváděna v záhlaví heslové statě a jsou charakterizována pravopisem a výslovností. Dále mohou obsahovat i další variantní formy lexému, ukazatel frekvence, údaje o etymologii apod.

Součástí **heslové statě** je výklad a popis jednotlivých lemmat, ustálený soubor značek, indikátorů gramatických ukazatelů a další prvky. Heslem mohou být ustálená slovní spojení, syntagmata nebo frazémy (frazeeologismy). **Výběr heslových slov** se realizuje podle typu slovníku, heslová slova mohou být např. archaismy, neologismy, slova bezpříznaková či příznaková, spisovná, slangová, terminologická apod. Pokud je heslo (lemma) polysémií (tj. má více významů), pak v sobě jedno lemma zahrnuje několik lexikálních jednotek (lexémů) s jednotlivými dílčí významy. (ATKINS, 2008: 205-208)

4.4 Různé aspekty slovníku

Každý slovník zahrnuje různé aspekty, které musí každý lexikograf brát při tvorbě slovníku v potaz. Patří k nim: syntagmatika, paradigmatica, sémantika.¹⁴

4.4.1 Syntagmatika slovníku

Syntagmatika se věnuje schopnosti lexémů spojovat se s jinými lexikálními jednotkami. Jedná se o základní vlastnost každého lexému. Lexém se však spojuje pouze s jednotkami, s nimiž je kompatibilní (slučitelný). Jednotlivým smysluplným kombinacím se říká **syntagmata** či **slovní spojení**.

Podle možnosti kombinovat lexém s jiným se pak dá měřit jeho **kolokabilita**. Kromě kolokability má lexém ještě **valenci** (tj. kategoriální a gramatikalizovanou spojitelnost), která

¹⁴ Zmiňuji pouze nejdůležitější aspekty slovníku. Pro detailnější přehled viz František Čermák (ČERMÁK, 2011: 191-222)

bývá vyjádřena morfologicky nebo slovosledem. Jedná se např. o spojení typu „pomoci někomu něco“ apod. (ČERMÁK, 2011: 215)

Kombinacím lexikálních jednotek se říká **kolokace**. Mohou být dvojího druhu – *ustálené* (např. žitný chléb) a *neustálené* (např. tvrdý chléb). (ČERMÁK, 2011: 216) Dále mohou být kolokace *termínové* (např. chlorid sodný), *idiomatické* (např. mít za ušima), či *propriální* (např. Havlíkův Brod). (ČERMÁK, 2011: 216)

Vedle kolokací jsou součástí slovníku také **koligace** (tj. kombinace gramatických či morfologických kategorií slov, které se spolu spojují). Např. adjektivum – substantivum. (ČERMÁK, 2011: 217)

4.4.2 Paradigmatika slovníku

Paradigmatika se zabývá vzájemnou podobností lexémů. Konkrétně se jedná o homonymii, polysémii, synonymii, antonymii, hyponymii a další.¹⁵ (ČERMÁK, 2011: 212)

Homonymie je charakterizována jako *podobnost formy* dvou nebo více lexémů *s odlišným významem*. (ČERMÁK, 2011: 212) V čínském jazyce se jedná o typické specifikum čínského písma, kdy jeden znak má několik různých významů v závislosti na kontextu.

Polysémie neboli mnohoznačnost je jev, kdy má jeden lexém více významů. (ČERMÁK, 2011: 214) I tato charakteristika je velice typická pro čínská slova, význam se dá rozlišit pouze kontextem. Např. Znak 醋 *cù* ve významu ocet, ale také žárlit.

Synonymie je podobnost dvou a více lexémů a **antonymie** neboli **opozičnost** označuje dva lexémy s protikladným významem. **Hyponymie** naznačuje hierarchii mezi dvěma slovy, kdy jedno je nadřazené a druhé podřazené, popřípadě jde o vztah obecný – konkrétní. (ČERMÁK, 2011: 213)

4.4.3 Sémantika slovníku a typy lexikálních jednotek

Podle sémantického hlediska se lexémy dají dělit na **konkréta** (slova fyzické povahy) a **abstrakta** (slova abstraktní). Rozlišuje se také **autosémantika** a **synsémantika** v závislosti na tom, zda mají slova *lexikální* či *gramatický* význam. (ČERMÁK, 1994: 150) Sémantika dále vyděluje slova **podle sémantických a funkčních tříd**. **Sémantické třídy** se vydělují

¹⁵ Podrobněji viz František Čermák (ČERMÁK, 2011: 212-215)

v rámci slovních druhů a dělení **do funkčních tříd** se děje podle funkcí slov ve větě. (ČERMÁK, 1994: 158)

Při určování větných členů v čínštině v rámci **syntaxe** (skladby) hraje rozhodující roli pevný pořádek slov ve větě. Příkladem může být podnět, který v čínské větě stojí vždy pouze v čele věty (pokud není vypuštěn), v některých případech může být podnět vyjádřen jménem místa (viz níže), pak je nazýván *lokativním podmětem*. Obdobně pak může být předmět vyjádřený jménem místa a stát v pozici za slovesem jakožto *lokativní předmět* (naproti tomu v češtině by se jednalo o příslovečné určení). (ŠVARNÝ, 2001: 66-67)

U slovníkových hesel jsou častým hlediskem pro třídění slov ve slovníku také **druhy slov (tj. slovní druhy)**. Patří mezi ně *substantiva* (podstatná jména), *adjektiva* (přídavná jména), *verba* (slovesa), *adverbia* (příslovce), *pronomina* (zájmena), *numerale* (číslovky), *konjunkce* (spojky), *prepozice* a *postpozice* (předložky a záložky), *partikule* (částice), *interjekce* (citoslovce), *členy a klasifikátory* (numerativy) a další. (ČERMÁK, 1994: 151-158) Počet slovních druhů v různých jazycích se však různí v závislosti na funkci jednotlivých slovních druhů, na typu jazyka (zda je flektivní) atd. V některých jazycích proto některá slova v rámci charakteristiky slovních druhů splývají. (ČERMÁK, 2011: 198-199)

To je případ i čínského jazyka, u něhož existuje několik teorií, jak třídit lexémy podle druhů slov, a navíc je určení čínských slovních druhů závislé na kontextu. Bez kontextu pak výraz nemusí být jednoznačným slovním druhem, což se odráží také u různých způsobů značení popř. neznačení slovních druhů v čínsko-českých slovnících. V některých případech se navíc česká a čínská gramatika značně liší ve výkladu. Například mezi čínská podstatná jména spadají i *výrazy s určením místa a času*, která jsou v češtině řazena mezi příslovce, v čínské terminologii jsou běžně označována jako *jména místa* a *jména času*. Z tohoto pohledu je pak velice diskutabilní, zda v překladovém slovníku čínština-čeština odlišovat druhy slov či nikoliv.

Čínština spadá mezi jazyky *izolující* neboli *analytické*, kde jsou jednotlivé slabiky zároveň i nejmenšími jednotkami nesoucí význam a gramatické funkce nejsou vyjadřovány jako u *flektivních jazyků* (např. češtiny) skloňováním a časováním, nýbrž slovosledem nebo pomocí funkčních slov. (ŠVARNÝ, 2001: 66)

Při popisu gramatiky čínštiny a češtiny je nutné vytvořit odlišnou terminologii, popřípadě užívat terminologii stejnou, která však ponese v jednotlivých jazycích odlišný význam. (TAMTÉŽ) Například přídavná jména v čínštině vystupují ve funkci českého *predikátu*, tj. přísudku beze spony. Jelikož se nechovají jako česká přídavná jména, je

vhodnější je nazývat *adjektivy*.¹⁶ (TAMTÉŽ) Podobně tak i čínské předložky nepatří mezi jména, ale mezi slovesa, proto bývá nazývána jako *předložkové sloveso*. V rámci zpracovávaného slovníku není právě z tohoto důvodu předložka překládána do českého jazyka, ale je označována jako „副词“, tedy *předložkové sloveso*. Spona 是 shì „být“ vystupuje v čínštině jako *identifikační sloveso*. Může spojovat dvě podstatná jména, nemůže však spojovat podstatné jméno se jménem přídavným. (TAMTÉŽ)

Dalším podstatným rozdílem oproti češtině je pak přítomnost *klasifikátorů*, kterým se v čínštině říká „量词“ tj. *numerativy*. Vnitřně se dají dále dělit na: *numerativy jmenné* a *slovesné, měrová slova* a *měrové jednotky*.

Poslední specifickou sémantickou třídu tvoří **frazémy (frazeologismy) a idiomy**. Frazém a idiom se významově překrývají, jsou charakterizované jako anomální kombinace dvou a více morfémů slov či kolokací. Mezi frazémy a idiomy patří i *přísloví, přirovnání* či *binomály* (tj. dvousložkové frazémy vyznačující se propojením složek stejného druhu, např. ze dne na den). (ČERMÁK, 2011: 211)

4.5 Tvorba překladového slovníku, charakteristika a další náležitosti

Samotná tvorba slovníku je velice náročný proces, do kterého vstupuje několik rozhodujících aspektů. Lexikograf si musí ujasnit funkci slovníku, vymezit uživatele a podle něho vybrat typ a zaměření slovníku. Při sestavování slovníku hraje důležitou roli osobnost lexikografa, který musí prokazovat určité znalosti reality, jazyka, pracovních metod i lingvistické znalosti. (ČERMÁK, 1995: 16-18)

Celý **proces tvorby** slovníku začíná sběrem materiálu, seznámením se s lexikografickou teorií, ujasnění si základních otázek (typ a funkci slovníku, jeho uživatele či vymezením rozsahu slovníku), dále pak pokračuje rozvržením slovníku (makrostruktury a mikrostruktury), následuje zpracování jednotlivých hesel a ucelení grafické podoby slovníku, po zpracování a dokončení díla následují ještě korektury a další dílčí úpravy. (ATKINS, 2008: 17)

Nejprve je nutné si ujasnit cíle slovníku, typ slovníku a uživatele. U překladových slovníků se obvykle jedná o jeden z těchto cílů: překlad odborné terminologie, studium cizího jazyka či kulturní styk (cestování, obchodní záležitosti apod.). Typy slovníků překladových

¹⁶ Čínská „přídavná jména“ jsou nazývána „adjektivy“ i v rámci této práce.

jsou pak nejčastěji akademické, univerzální či terminologické a studijní. Důležité je také ujasnit si rozsah slovníku (malý, velký či střední) a jeho funkci (dešifrovací nebo kódovací). (ČERMÁK, 1995: 231-233)

4.5.1 Typologie slovníků

„Slovníky jakožto aplikace popisu lexikonu představují velmi širokou paletu a větších jazycích jen jejich **typů** je několik desítek.“ (ČERMÁK, 2011: 222) Různé **typy slovníků** pak hrají rozhodující úlohu jednak při samotné tvorbě slovníku, jednak při výběru slovníku uživatelem. Typologie slovníků je poměrně problematická záležitost, jelikož se jednotlivé slovníky od sebe velice liší, proto jsem se rozhodla udělat vlastní přehled kombinující čtyři různé zdroje: S. Atkinsona (ATKINS, 2008: 24-25), F. Čermáka (ČERMÁK, 1995, 11-12), J. Černého (ČERNÝ, 2008: 160-161) a R. Novotnou (NOVOTNÁ, 2012-2017, [online]). Typy slovníků jsou uvedeny v tabulce č. 5, která rozděluje slovníky podle různých hledisek a k nim připisuje jednotlivé typy slovníků.

Například z jazykového hlediska se slovníky dělí na jednojazyčné, dvojjazyčné a vícejazyčné nebo také na výkladové, překladové a speciální. Jednotlivé typy slovníků se mohou větvit, propojovat či být v opozici. Tato vlastnost je dána tím, že slovníky jsou primárně zaměřené na uživatele. (ČERMÁK, 1995: 12)

Tabulka č. 5 – Typologie slovníků podle různých hledisek

slovníkový aspekt (hledisko)	typ slovníku
jazyk	a) jednojazyčné b) dvojjazyčné c) vícejazyčné
	a) výkladové b) překladové c) speciální
zaměření/obsah	a) obecný b) encyklopedický c) terminologický d) speciální jazykový

	(např. kolimační slovník, frazeologický, idiomatický apod.)
velikost slovníku	a) standardní, univerzální b) stručný c) kapesní slovník
čas	a) synchronní (současná slovní zásoba) b) diachronní (např. etymologické)
médium uložení	a) tištěný slovník b) elektronický (např. DVD, ruční apod.) c) webový
uspořádání	a) abecední b) retrogradní c) frekvenční d) věcné (tezaurus)
	a) formy k významu (např. abecední, frekvenční slovník) b) od významu k formě (např. tezaurus)
funkce/cíl	a) normativní (školní, učební) b) deskriptivní (např. slovníky retrogradní, frekvenční, tezaurové)
	a) dešifrovací (pochopení významu slova, překlad do mateřského jazyka) b) kódovací (správné užití výrazu, překlad do cizího jazyka, učení jazyka)
uživatel	a) lingvisté b) studenti c) děti d) studenti jazyků
oblast	a) oborové věcné (např. terminologické, slangové) b) oborové jazykové (např. frazeologické, onomastické, onomaziologické) c) geograficky stratifikované (např. dialektické) d) sociálně stratifikované (např. argotické)
oblast	e) individuální (např. slovník díla) f) celonárodní

východisko	a) onomaziologické (tezaurus, synonymické, hyponymické) b) sémaziologické (obecné, ortografické, ortoepické)
------------	---

K tabulce č. 5 uvedu pouze několik poznámek (pro hlubší pochopení jednotlivých zdrojů odkazují na citované zdroje). Na tabulku se je možno dívat i z opačného úhlu pohledu, než bylo vysvětleno výše. Například *slovníky výkladové* se z pohledu jazyka zaměřují pouze na jeden jazyk, *slovníky překladové* na dva a více jazyků. (NOVOTNÁ, 2012-2017, [online]).

Onomaziologické slovníky postupují svým výkladem od výkladu k formě, což v praxi znamená, že slovník tezaurus obsahuje heslář dělený tematicky, a teprve po dohledání hesla teprve zjišťujeme jeho formu (např. gramatické kategorie apod.). Naopak *sémaziologické slovníky* jsou řazené podle formy (např. abecedně) a jejich dohledání ve slovníku nalezneme výklad např. o jejich použití. (ČERMÁK, 2011)

Slovníky mohou mít *funkci dešifrovací* nebo *kódovací*, což v praxi znamená, že výkladový slovník uvádí význam heslového slova a tím ho pomáhá uživateli dešifrovat. Naopak v překladovém slovníku je výklad ekvivalentu kódován tak, aby došlo k objasnění významu převodem. V některých slovnících se mohou obě funkce prolínat. (ATKINS, 2008: 84-92) Další typy slovníků zaměřené například na oblastní hledisko jsou detailně vysvětleny Renatou Novotnou (NOVOTNÁ, 2012-2017, [online]).

4.5.2 Výběr hesel v překladovém slovníku a jejich zpracování

Poté, co si lexikograf ujasní, jaký typ slovníku bude zpracovávat, následuje sběr dat a výběr hesel pro sestavení hesláře, tedy **získání materiálů pro sestavení slovníku**. Nejčastěji se hesla do hesláře vybírají podle frekvence výskytu či nominální reprezentativnosti (tj. výběr úplnosti pokrytí podle zvolené úrovně, cílů a typu slovníku). (ČERMÁK, 1995: 234)

Materiálem slovníku je v užším slova smyslu myšlena „*lexikální zásoba, tj. slovo tvorné části slov a spojení slov, a to volná a ustálená včetně frazémů (...)*.“ (ČERMÁK, 1995: 16), respektive *paradigmatika* (homonymie, synonymie, antonymie apod., viz výše) a *syntagmatika* slovníku (tj. schopnost kombinovat se s jinými lexémy). (ČERMÁK, 2011: 212-218) V širším smyslu jsou **materiály ke slovníku** míněny **zdroje**, o které se slovníkář opírá při výběru hesel, jejich výkladu, exemplifikaci apod. (ATKINS, 2008: 74-77) Podle povahy zdrojových materiálů pak slovníky nabývají konkrétní charakteristiky časové, prostorové, či sociální. (ČERMÁK, 1995: 17)

Sběr dat jakožto materiálu pro nový slovník je důležitým aspektem a měl by být vybírán podle funkce slovníku a jeho konkrétních uživatelů. Data mohou mít povahu příznakovou, hovorovou, terminologickou, atd. či bezpříznakovou, spisovnou, obecnou apod. Může se jednat o materiály z tištěných publikací, webových stránek, data zachycující hovorový jazyk a jiné. (ATKINS, 2008: 74-77)

Současná lexikografie je úzce provázána s korpusovou lingvistikou. A proto je dnes běžné využívat při sestavování slovníku jazykový korpus. **Slovníkový korpus** podléhá dílčím charakteristikám, díky nimž pak vytváří nový a zcela unikátní slovník. (ATKINS, 2008: 69-74)

V rámci korpusu je nutné určit, která hesla bude slovník zahrnovat a jak budou strukturována v rámci **makrostruktury**. Dále pak je nutné se rozhodnout pro konkrétní typ **uspořádání hesel** (tématické, abecední, frekvenční apod.). Po sestavení hesláře a připravení zdrojů ekvivalentů je možné pustit se do vlastního zpracování heslových slov. Jednotnost slovníkových hesel je dobré si nadefinovat hned na počátku při prvním výskytu.

Následuje hledání ekvivalentů a jejich porovnávání v různých zdrojích a jejich řazení podle určitého kritéria. Aby se u překladů zamezilo výskytu chyb, je dobré výrazy porovnávat a kontrolovat pomocí různých zpětných vazeb např. konzultací s rodilým mluvčím apod. (ČERMÁK, 1995: 236-237)

Dalším krokem je pak **stanovení mikrostruktury** slovníku a rozhodnutí o jednotlivých vztazích mezi hesly, které mohou být naznačeny grafickými prvky, zkratkami, symboly či poznámkami. I zde je ale nutné dodržet požadavek sjednocení těchto komponentů do uceleného systému. (ČERMÁK, 1995:237-238)

U překladových slovníků se využívá pojem **ekvivalence**. Jedná se o *vztah lexémů jazyka výchozího a cílového*. (ČERMÁK, 1995:238) **Ekvivalent** (lexém cílového jazyka) pak zprostředkovává informaci o heslovém slově ze sémanticko-pragmatického hlediska. V překladové lexikografii se vyděluje pět základních typů ekvivalence: 1) *jednoznačná ekvivalence*, kdy si heslo a ekvivalent odpovídají, 2) *opis*, který pomáhá vysvětlit chybějící ekvivalent, 3) *částečná ekvivalence*, kdy se může jednat o užší či širší význam ve druhém jazyce, nebo obecnější či specifitější význam, či částečný průnik, kdy se významy překrývají pouze zčásti, 4) *ekvivalent vázaný* na kombinaci lexémů (např. na idiom), 5) nebo *ekvivalent funkčně neparalelní*, kdy se jedná o částečnou ekvivalenci. (ČERMÁK, 1995:239-240)

Ostatní náležitosti překladových slovníků jako je lemma, valence, exemplifikace, frazeologie, metajazyk, gramatické a sémantické charakteristiky hesel v rámci heslové stati již byly popsány výše, a proto se jimi nebudu znovu zabývat.

Proces tvorby slovníku dále pokračuje úpravou grafických prvků, sjednocením struktury a metajazyka. Konečnou fází jsou pak korektury překladu ekvivalentů a spisovného jazyka či další dílčí úpravy slovníku. Pro detailnější popis zabývající se kompilací slovníků doporučuji S. Atkinsona. (ATKINS, 2008)

5. ZPRACOVÁNÍ HESEL VE SLOVNÍKU

5.1 Obecně o slovníku

Čínsko-český slovník slovní zásoby HSK 6, který vznikl v rámci této diplomové práce, je dvoujazyčným **překladovým slovníkem** zaměřeným na hlubší pochopení použití slov v praxi. Zpracovává synchronní slovní zásobu čínského jazyka specializovanou na zkoušky HSK 6. Slovník je dostupný ve dvou médiích – *tištěné* i *elektronické* podobě (na přiloženém CD). Přikládána část slovníku zahrnuje dohromady tisíc zpracovaných hesel ponechaných *v abecedním pořadí* podle původního hesláře sestavného čínskou centrálou *Hanban* a doplněných o její druhou přepracovanou verzi.¹⁷ V rámci slovníku jsou rozlišeny také některé synonymní výrazy. Součástí slovníku je i seznam použitých zkratk a symbolů (v kapitole č. 6).

Přestože má *Čínsko-český slovník slovní zásoby HSK6* primárně **sloužit** jako materiál k přípravě na zkoušku HSK 6 pro pokročilé studenty čínštiny, díky početným a důkladně propracovaným českým ekvivalentům může najít uplatnění i jako pomůcka pro překladatele překládající z čínského do českého jazyka. V neposlední řadě je přikládán slovník je určený k rozšíření slovní zásoby uživatele. Slovník je orientovaný na **pokročilé studenty a učitele čínštiny** a předpokládá znalosti základní gramatiky (nevysvětluje pojmy jako numerativ, komplement, partikule apod.) a základních lingvistických pojmů (např. rozlišení slovních druhů a funkční charakteristiku). Slovník obsahuje pouze čínsko-českou část, a je proto určený primárně českým rodilým mluvčím.

Předpokládané použití slovníku jakožto učebního materiálu vychází z předpokladu, že se student seznámí s překladem hesla a prostuduje si použití ve větě či kolokaci, podtrhá si kolokaci či větu, která pro něj bude užitečná či snáze zapamatovatelná. Další možností je dohledávat si potřebná hesla podle pořadového čísla popř. podle abecedy (u přidaných hesel), pokud hledáme pouze konkrétní heslo.

Vzhledem k povaze výběru hesel ve slovníku, která je zaměřena na nejvíce užívané výrazy v čínském jazykovém prostředí a zároveň nabízí veliké množství synonymních a antonymních hesel různých slovních druhů, (na nichž je založena pokročilá čínština), tento slovník usiluje o to, aby byl užitečný i pro sinology, kteří nechtějí nutně skládat zkoušky HSK

¹⁷ Seznamy HSK6 existují dva. Běžně dostupná verze v PDF (CONFUCIUS, 2017, [online]) obsahuje číselný seznam, který jsem rozhodla zachovat v přiloženém slovníku. Doplněné výrazy z paralelního slovníku, který byl původně v Excelu (CHINESETEST, 2013-2016, [online]), pak obsahují číslo doplněné o lomítko a písmeno „a“ např. 195./a, čímž obě verze odlišují, aby bylo zřejmé, která slovíčka se v obou slovnících liší.

6, ale mají zájem rozšířit si slovní zásobu např. čtením příkladových vět. V tomto ohledu se slovník snaží orientovat i na širší okruh zájemců o pokročilou čínštinu. Vzhledem k povaze slovní zásoby HSK 6 a potřebám uživatele je slovník specializovaný na kolokační spojení a komparaci některých vybraných synonym (struktura synonym je popsána na konci této kapitoly).

5.2 Struktura slovníku

V rámci každého heslového slova je vyhotoven český překlad¹⁸, exemplifikace s překladem do češtiny, popřípadě je uveden i detailní výklad významů lexémů pomocí poznámek. Viz Obrázek č.1. Příznaková hesla jsou detailněji charakterizována čínskými zkratkami ve špičatých závorkách. Polysémní a homonymní výrazy jsou ve slovníkovém korpusu systematicky odlišeny čísly. (Podrobněji viz níže).

Obrázek č. 1. - Schématický popis lemmatu

Obrázek č. 1 zachycuje **mikrostrukturu slovníkových hesel**. Skládá se ze záhlaví s lemmatem (heslem) doplněným o výslovnost v *pinyinu* a pořadové číslo, pod kterým je heslo dohledatelné v abecedním seznamu HSK 6. Pod záhlavím nalezneme odpovídající český ekvivalent. Pod ekvivalentem jsou dále uvedeny základní kolokace, někdy i celé příkladové věty s českým překladem. Podrobněji se mikrostruktuře budu věnovat níže.

Makrostrukturou se dá tento slovník řadit k abecednímu sémaziologickému typu slovníku, kde jsou hesla rozřazena foneticky podle abecedního pořadí¹⁹ a v rámci jednotlivých

¹⁸ Záhlaví heslového slova a české ekvivalenty uvádím pro přehlednost tučným písmem.

¹⁹ Na rozdíl od češtiny slova začínající písmenem „c“ zahrnují i slova začínající na „ch“.

znaků se sdružují do tzv. slovníkových hnízd podle prvního společného znaku a jeho tónu. Při výkladu hesel pak slovník postupuje od slova k jeho významu. Korelativnost hesel ve slovníku je vyjádřena umístěním hesel do paralelních sloupců.

Příklad řazení znaků:

策划 *cèhuà*

策略 *cèlüè*

测量 *cèliáng*

测验 *cèyàn*

V případě shodného prvního i druhého znaku pak o pořadí rozhoduje počet tahů ve znaku. Např. 报到 *bàodào* a 报道 *bàodào* následují podle počtu tahů v uvedeném pořadí. Podobně je tomu i u různých samostatných znaků stejného čtení, i zde rozhoduje o pořadí počet tahů. Např. 倍 *bèi*, 被 *bèi*, 背 *bèi*.

Rozsah slovníkových hesel je kvůli rozsahu celé diplomové práce omezen na šest set položek (z celkových pěti tisíc). Nutno podotknout, že některá lemmata mají jeden až deset různých významů. Rozsah exemplifikace je omezen horní hranicí na patnáct výrazů, přičemž velké množství výrazů se omezuje na šest až sedm příkladových spojení slov či vět.

Hesla ve slovníku jsou uváděna ve zjednodušené podobě, čtení znaků je zaznamenáno v transkripci *pinyin*. Výběr hesel ve slovník vychází ze dvou verzí seznamů slov HSK, tudíž má i dvojitý systém číslování. Verze hesláře v PDF již obsahuje u každého hesla pořadové číslo, které jsem se rozhodla zachovat, aby měl student hledající konkrétní slovo ze seznamu možnost jej rychle a efektivně najít. Doplněná slova, která se vyskytují pouze ve druhém hesláři excelové verze, označuji číslem, lomítkem a písmenem „a“. U těchto slov případně předpokládám jednoduché dohledání slov v Excelu pomocí klávesových zkratk. (Více o této tématice uvádím v analýze problémů v kapitole č. 7.)

Příklady odlišení pořadových čísel výrazů:

A) výraz z PDF verze HSK 6

36. 熬 áo

B) výraz z excelové verze HSK 6

36./a 熬夜 áoyè

Výběr hesel ve slovníku je velice pestrý a má poměrně široký rozsah. Kromě obecných výrazů (bez příznaku) se objevují v menším množství i výrazy knižní, hovorové, dialektické, ale také výrazy citově zabarvené, zdvořilostní, expresivní apod. Pokud má čínský výraz jednu z uvedených charakteristik, pak je pod záhlavím před českým ekvivalentem značen druh příznaku ve dvojitých špičatých závorkách 《 》 čínsky.

Např.

41. 巴不得 bābude

《口语》 **dychtit, toužit (po)**

Kromě slov s lexikálním významem se objevují i gramatické ukazatele. Např. 被 *bèi*, 甬 *béng*.

V případě, že se jedná o hovorový výraz v rámci českého ekvivalentu jakožto jeden z možných chápání překladu, pak se příznakovost výrazu uvádí přímo před určitým českým ekvivalentem zkratkou *hov.*, *slang.* a podobně. Heslo pak hovorovou variantu získává až v závislosti na kontextu.

Např.

445. 吵 chǎo

dělat hluk, *hov.* dělat kravál

Hesla v hesláři HSK jsou charakteristická častým užitím frazeologismů a idiomů, terminologických výrazů z různých vědních oblastí apod. Tyto jsou také vyznačeny ve dvojitých špičatých závorkách 《 》 a uváděny před českým ekvivalentem, popřípadě pod záhlavím (tj. v případě, že má lemma více významů a příznakovost se vztahuje ke každému z nich). Příznaky jsou uváděny pro přehlednost čínsky, jejich český význam je dohledatelný v seznamu zkratk.

Např.

266. 波涛汹涌 bōtāo-xiōngyǒng

《成语》²⁰

1) rozbouřené vlny

海面波涛汹涌 rozbouřené vlny na mořské hladině

2) překotná situace, bouřlivá situace

²⁰ Čínské frazeologismy a idiomy jsem se rozhodla dále nerozlišovat podle etymologie, kategorií (přísluví, ustálené slovní spojení a podobně), ale nazývám je souhrnně *chéngyǔ*, jak je běžné i v čínském jazykovém prostředí.

6. 癌症 áizhèng

《医学》 onkologický; rakovina

癌症科 onkologické oddělení

Toponyma a další výrazy spojené s čínskou kulturou však v korpusu nejsou označena žádnou značkou, jelikož slovník předpokládá obecnou znalost uživatele. Pouze v některých případech méně známých reálií je uvedeno podrobnější vysvětlení v poznámce (na konci heslové stati). Viz příklad. Ve slovníkovém korpusu jsou poměrně časté terminologické výrazy z různých tématických oblastí jako např. medicína, vojenství, filozofie, zemědělství, politika atd., tyto s vyšším výskytem jsou rozlišeny ve špičatých závorkách podobně jako frazeologismy. V korpusu se naopak objevuje velmi malé množství slov přejatých z jiných jazyků (tzv. výpůjčky). Např. 冰激凌 *bīngjīlíng* zmrzlina.

Např.

539. 重阳节 Chóngyángjié

Svátek dvou devítek

pozn. Jedná se o svátek konaný devátý den devátého měsíce podle lunárního kalendáře. Znak 重 *chóng* s významem „dvojitý“, „opakující se“, a znak 阳 *yáng* s významem „pozitivní“, „mužský“. Podle událostí se tento svátek také někdy nazývá „Svátek chryzantém“ či „Svátek túr“ (rodiny chodívají na túry do hor).

Etymologie výrazů se objevuje u výkladu lexémů velice zřídka, a proto bývá řešena formou poznámky. V poznámce bývá často také doplněn překlad či blíže vysvětleno užití výrazu z kontextu. Viz předcházející příklad.

Homonymní výrazy jsou značené indexem ¹ či ² či ³ a řazeny pod samostatným heslem. V případě stejné výslovnosti je číslo hesla dublováno, aby bylo zřejmé, že se jedná o homonymum. Viz příklad. Pokud má výraz dvojího čtení, pak byl rozlišen v původním hesláři, číslování bylo ponecháno, heslo označeno indexem a odkaz na homonymní výraz uveden v poznámce.

Např.

26.¹ 岸 àn

břeh

河岸 břeh řeky

26.² 岸 àn

1) 《书面》 **nemravný**

傲岸 nemravný

Značení polysémních výrazů v rámci jednoho lemmatu je rozlišeno za pomoci čísel **1), 2), 3)** atd. Pro snadné dohledání jednotlivých významů jsou české ekvivalenty vždy uváděny tučným písmem, pod nimi následují exemplifikace s českým překladem, jednotlivé příklady užití začínají pro snadné dohledání vždy na novém řádku.

Např.

27. 暗 àn

1) **tmavý, temný, matný, šerý; tmavě**

灯光很暗。 Světlo lampy je matné.

2) **(být) skrytý, tajný**

他们经常明争暗斗。 Často mezi sebou mají otevřené konflikty a skryté boje.

Lexémy s gramatickým významem jsou uvedeny kurzívou v hranatých závorkách. Pokud tento gramatický ukazatel může plnit různé syntaktické funkce a jeho základní význam může být vnímán z několika různých pohledů, pak jsou tyto různé gramatické funkce lexému dále kategorizovány a označeny písmenným pořadím **a), b), c)** apod.

Např.

633. 从 cóng

1)* **z, ze, od**

1.a) [vyjadřuje výchozí bod]

从巴黎到北京 z Paříže do Pekingu

1.b)[vyjadřuje časový bod]

从明天开始 počínaje zítřkem; od zítra

Z důvodu eliminace slovníkových zkratk slovník využívá systém poznámek v rámci jednotlivých heslových statí označených zkratkou „**pozn.**“. V případě, že je odkázáno pouze

na určitý jev či specifický komponent, bývá na poznámku odkazováno hvězdičkou *. Vždy platí, že se jednotlivé poznámky vztahují pouze k příslušným heslovým statím. Jedná se o tři druhy situací:

Např.

a) poznámka doplňuje hlubší pochopení ekvivalentního výrazu

212. 便 biàn

4)* 《书面》 tak, tedy

一问便知 jakmile se zeptá, tak bude vědět

pozn. 4)* Odpovídá hovorovému výrazu

就 jiù.

b) podrobněji vysvětluje kolokaci označenou hvězdičkou

231. 标准 biāozhǔn

norma, standard, kritérium, požadavky;

standardní

* 普通话说得很标准 mluvit velmi

standardní putonghua

pozn. *Putonghua je standardní moderní

hovorová čínština.

c) nebo podrobněji vysvětluje překládaný výraz

371. 操练 cāoliàn

cvičení, drill, výcvik, průprava; cvičit,

procvičovat (si), trénovat, posilovat

兵们在兵营练兵场操练。Vojáci mají na

cvičišti kasáren (vojenské) cvičení.

操练语法 procvičovat si gramatiku

操练肌肉 posilovat svaly

pozn. Používá se ve významu cvičení,

vojenský výcvik, výcvikový kurz apod.

V rámci českých překladů uplatňuje slovník různé typografické úpravy, aby odlišil český ekvivalent od dodatku či upřesnění psaného kurzívou nacházejícího se v hranatých závorkách přímo za ekvivalentem např. [**viz příklad a**)], varianty překladu, která se vyskytuje pouze v rámci spojení s jiným znakem psané *kurzívou* jako samostatný ekvivalent (viz příklad b), a naznačení valence či vazby v rámci českého ekvivalentu nacházející se před či za ekvivalentem v kulatých závorkách psané normálním písmem, které je v závislosti na kontextu možné doplnit do českého překladu např. (**příklad c**). Z důvodu šetření místem využívá slovník v některých případech k naznačení dvojí možné vazby či valence lomítko /. Např. hrát (**někoho/něco**), navzájem (**si/se**) – tj. hrát (někoho), hrát (něco); navzájem (si), navzájem (se) apod.

Např.

a)

77. 扮演 banyǎn

vystupovat [v roli], sehrát [roli]

b)

64./a 斑 bān

skvrna, flek, tečka, piha

雀斑 piha

c)

77. 扮演 banyǎn

hrát (někoho/něco)

184. 彼此 bǐcǐ

vzájemně, jeden druhému, navzájem (se/si)

162. 本人 běnrén

já, já sám, (já) osobně, (já) sám za sebe, mé (osobní), své (osobní)

Pokud se v příkladových větách či slovních spojeních objevuje erizace (erizovaná výslovnost), pak je označena závorkou. Např. 事(儿)

Slovník zavádí speciální symbol ■, který je uváděn před kolokací či příkladovou větou, v níž je použit jmenný numerativ či měrová jednotka. U samostatných podstatných jmen s numerativem je pak v českém ekvivalentu používána číslovka „jeden“, (přestože v češtině

není potřeba). Důvodem je zřetelné užití numerativu v kontextu a sjednocení celého systému jmenných numerativů a měrových jednotek. Případě, že je možné použít u jednoho podstatného jména různé numerativy, pak jsou tyto vyjádřeny za sebou prvním možným numerativem v hranatých závorkách []].

Např.

146. 被子 bèizi

příkrývka, deka, peřina

■ 一张[床]被子 jedna příkrývka

Vzhledem ke skutečnosti, že je v čínštině slovnědruhová příslušnost odvozována z pozice a z funkce slova ve větě a nikoliv z jeho tvaru, jsou hesla ve slovníku rozlišena téměř výhradně v rámci překladu a užitím kontextu (až na malé výjimky, viz níže). Některá hesla mají vlastnosti dvou či několika slovních druhů, jedná se především o substantiva, verba, adjektiva a adverbia, v českém ekvivalentu jsou zachyceny všechny druhy slov, které však odpovídají češtině (v některých případech ve v češtině např. slovní druh chápaný i jako substantivum, v čínštině však existuje pouze jako sloveso). Z tohoto důvodu jsou verba a substantiva označena ve špičatých závorkách 《 》 pouze v rámci synonymických výrazů. V ostatních případech se slovní druh neuvádí.

Substantiva jsou ve slovníku uváděna v základním tvaru (v 1.pádu čísla jednotného), výjimku tvoří pouze výrazy, které se v jednotném čísle neužívají. U substantiv, u nichž se užívají numerativy, jsou numerativy uvedeny mezi příklady užití.

Vzhledem k funkci a uživateli slovníku, jsou slovesa klasifikována pouze v rámci příkladových vět či slovních spojení. Tímto způsobem jsou vydělena slovesa modifikovaná, slovesa objektová, tranzitivní a modální, prepoziční apod. Např. 帮忙→帮个忙 *bāng gè máng* pomoci, 帮忙→帮不上忙 *bāngbushàng máng* nedokázat pomoci, 吃→吃醋 *chīcù* žárlit apod. U sloves, pro něž je typická vazba se slovesnými numerativy, je z důvodu zjednodušení systému uveden příklad v exemplifikaci bez specifického označení. Např. 白跑一趟 *bái pǎo yí tàng* (zbytečně marnil cestu). Slovesa jsou primárně uváděna ve vidu nedokonavém, výjimku tvoří slovesa, vyjadřující v ekvivalentu pouze vid dokonavý. Např. 包含 *bāohán* zahrnovat, obsahovat. Další výjimku pak tvoří slovesa, která se změnou vidu mění i obsah sdělení, v takovém případě jsou uváděny oba vidy. Např. 贬低 *biǎndī* zlehčovat (důstojnost apod.), omezit (funkci apod.), 表明 *biǎomíng* ukazovat, naznačovat, objasňovat. Vzhledem k povaze slovníku bývá za některými slovesy v ekvivalentu uváděno v hranatých závorkách

příkladové spojení psané kurzívou, aby bylo zřejmé, že se jedná pouze o příklad. Např. 偿还 *chánghuán* splatit [*dluh apod.*].

Numerativy, které jsou součástí hesláře, jsou značeny čínsky 《量词》 před českým ekvivalentem a uváděny bez ohledu na jejich druh (numerativ jmenný, slovesný, měrová jednotka, měrové slovo). U substantiv jsou pak numerativy uváděny v rámci kolokačních spojení či příkladových vět se symbolem ■ . Viz výše.

U adverbii navíc slovník neuvádí český ekvivalent v případě, že adverbium vychází z adjektiva nebo je za ním užito adverbiální gramatický ukazatel 地 *de*, který mění adjektivum na adverbium.

Adjektiva se v čínštině řadí ke slovesům (v češtině se řadí ke jménům, viz také teoretická část). Jsou dvojího druhu: 1) ta, co se chovají jako česká přídavná jména (vystupují ve funkci přívlastku např. 矮个子 malé postavy) a 2) ta, co mohou přecházet do funkce přívlastku a plnit funkci českého slovesa se sponou např. 他很矮。 Je malý. Druhý typ adverbii slovník rozlišuje v rámci ekvivalentu přidáním slovesné spony (být). První typ je pak překládán v závislosti na kontextu, někdy může být vynechán. Dále pak se dají rozlišit ještě distinktiva, tj. nepredikativní adjektiva (slova objevující se pouze ve funkci přívlastku), která jsou uváděna bez slovesné spony (být). Např. 癌症 *áizhèng* **onkologický x** 矮 *ǎi* (**být**) **malý**.

Další druhy slov jako částice, citoslovce a spojky jsou ve slovníku označeny dvojitými špičatými závorkami 《》 , jsou uváděny v čínštině, aby bylo zřejmé, že mohou mít jinou funkci než stejné slovní druhy v češtině. Jejich užití je pak naznačeno v rámci vět. V některých případech jsou k příkladům připojeny i často užívané slovní vazby, jindy jsou připojeny glosy, které popisují s jakým slovem či situací se výraz spojuje. Např. 不但 *bùdàn* **nejenže**: často ve spojení s 也 *yě* také.

Kvůli funkčním odlišnostem jsou číslovky základní, násobné a řadové i druhové vymezovány pouze kontextem a v překladu.

Některé slovní druhy v čínštině běžně vystupují i v jiných syntaktických funkcích než v češtině²¹, což je reflektováno a uzpůsobeno i v rámci českého překladu. Např. 如果没有大家的参与, 这件事情很难成功。 Jestliže se nezapojí všichni, tak to bude mít úspěch jen stěží. V čínštině je to doslova „nebude-li účast všech...“.

²¹ Podrobněji viz teoretická část kapitola 4.

České ekvivalenty jsou u jednotlivých významů uváděny v tzv. hnízdech.

a) V případě, že se jedná o lexémy stejného významu s odlišným slovním druhem, v čínštině však rozlišené pouze díky funkční charakteristice (uvedené v exemplifikaci). Za této situace jsou pak české ekvivalenty v záhlaví určitého hesla odděleny středníkem; a jejich pořadí odpovídá pořadí exemplifikace, kde jsou různé významy naznačeny mezerou mezi příklady. Např. použitím kolokace s podstatným jménem a slovesem tak, aby byla heslová stať přehledná a ekvivalent s příslušnou kolokací rychle a snáze dohledatelný.

Např.

454. 沉默 chénmò

ticho; mlčet, odmlčet se

打破沉默 přerušit ticho

他沉默了一会又继续说下去。Na chvíli se odmlčel a pak zase pokračoval v mluvení.

b) Středník se dále mezi českými ekvivalenty používá v případě, když jsou si české ekvivalenty významově blízké, ale neznamenají totéž, nebo se jejich význam liší kontextem.

Např.

471. 乘务员 chéngwùyuán

průvodčí; obsluha [ve vlaku, letadle, na lodi apod.], stevard(ka)

c) Pokud neexistuje přímý ekvivalent a je nutné užít opisu nebo víceslovního spojení, které obsahuje čárku, pak je ekvivalent uveden v uvozovkách, aby bylo zřejmé, kde ekvivalent začíná a kde končí. Toto se týká především frazeologismů a spojovacích výrazů.

Např.

A)

282. 不见得 bù jiàndé

„není jisté, že“, ne nutně

B)

9. 爱不释手 àibùshìshǒu

《成语》“mít něco tak rád, že se od toho člověk nemůže odtrhnout/ odlepit/vzdálit“, nedat se (od něčeho) odtrhnout, nemoci se vynadívat, nedat (na něco) dopustit

d) Pokud se v rámci českého ekvivalentu dá použít obměna jednoho slova v rámci stejného překladu, pak je v českém ekvivalentu užito lomítek naznačujících možnou záměnu při promluvě. (Viz také předcházející příklad.)

Např.

421. 常识 chángshí

běžné/základní znalosti, základní/obecné vědomosti, základní/obecné povědomí (o)

e) Pokud čeština postrádá ekvivalent k čínskému výrazu, pak je překlad řešen pomocí výkladu významu v hranatých závorkách. Často se tak děje v případě gramatických ukazatelů, citoslovcí apod.

Např.

44. 把 bǎ

4) 《介词》 [předložková vazba uvádějící anteponovaný předmět]

V rámci některých příkladů je užíváno ekvivalentů složenin. Např. u výrazu 醋 cù ve významu žárlit je použit ekvivalent složený ze dvou znaků 吃醋 chīcù taktéž ve významu žárlit. Tyto ekvivalenty složenin jsou z důvodu přehlednosti odděleny dvojtečkou a pro snadné pochopení ještě doplněny o použití ve větě.

Např.

a) 114. 抱 bào

3) mít

抱有: 抱有念头 Mít: mít nápad

4) adoptovat

抱养: 抱养的孩子 Adoptovat: adoptované dítě

b) 643. 醋 cù

2) 《比喻》 žárlit; žárlivost

吃醋: 他那样做是出于吃醋。Žárlit: Chová se tak ze žárlivosti.

Podobně je nakládáno i s hesly, které se často vyskytují ve vazbě. Vazba je značena třemi tečkami ... v místě, kam se vkládá text a pro demonstrativnost je nejprve uvedena vazba a za dvojtečkou věta s praktickým použitím.

Např.

a) 118. 报仇 bàochóu

vyřídit si (něco) (s), oplatit, pomstít (se)

向...报仇：我们向我们的敌人报仇。Pomstít se (někomu): Pomstíme se našim nepřátelům.

b) 177. 比方 bǐfāng

2) například, příklad

拿...作比方：拿学游泳作比方 Dát/uvést (něco) jako příklad: uvést učení plavání jako příklad

České ekvivalenty vět a kolokací se snaží o doslovný překlad tak, aby odpovídal i slovní druh. V některých případech je preferován překlad české fráze nebo věty, který není doslovný, ale je odpovídající kontextu a familiární rodilému mluvčí češtiny. U některých kolokací či vět je uveden český překlad bez ohledu na větnou konstrukci a slovní druhy výchozího jazyka, ale je doplněn o druhou doslovnou variantu označovanou zpravidla zkratkou *dosl.* uváděnou v kulaté závorce za první variantou. V případech, kdy je slovní spojení či věta v rámci exemplifikace zdrojového jazyka vytržena z kontextu a není jednoznačná (má více významů v závislosti na širším kontextu), pak se v cílovém jazyce uvádějí varianty překladu buď oddělené středníkem, nebo v případě celých vět tečkou.

Např.

a) slovní druh v cílovém jazyce neodpovídá jazyku zdrojovému

79. 帮助 bāngzhù

pomoc

没有多大帮助 to moc nepomůže (*dosl.* není to až tak velká pomoc)

b) více významů v závislosti na kontextu či různé způsoby překladu

90. 包括 bāokuò

费用包括 včetně poplatků; zahrnující poplatky

Výběr kolokací byl zaměřen tak, aby nabídl uživateli, co největší záběr praktického užití jednotlivých heslových slov. Např. 帮忙 *bāngmáng* pomáhat, pomoci; pomoc ve spojení s přídavným jménem, jako objektové sloveso (V+O), modifikované sloveso či substantivum apod.

主动帮忙 aktivně pomáhat

帮个忙 pomoci

这件事我实在帮不上忙。V téhle věci opravdu nedokážu pomoci.

如果你想帮忙的话 jestli mi chceš pomoci

Z důvodu šetření místa ve slovníku jsou některé protikladné významy v rámci kolokací uváděny dohromady tak, aby si uživatel oživil či osvojil více slovní zásoby a zároveň měl možnost si uvědomit i protiklady. Variantní výrazy v rámci jedné kolokace jsou v čínské kolokaci uváděné v hranatých závorkách a v rámci českého překladu v závorkách kulatých.

Např.

394. 茶 chá

淡[浓]茶 slabý (silný) čaj

Struktura synonymních hesel je znázorněna na obrázku č. 2. Synonymní hesla nabízejí uživateli základní informace o rozdílech dvou a více synonymních výrazů. Ve slovníku jsou tato hesla zřetelně odlišena rámečkem. U jednotlivých hesel jsou pak lemmata vyskytující se mezi synonymními výrazy v rámečku označena jedním ze tří symbolů ☺, ●, ☼.²² Přičemž odlišení výrazů se nachází vždy pod výrazem, který má vyšší pořadové číslo. Některá hesla v rámečku nemají číslo, protože se ve slovníku nenachází, ale jsou uvedené pouze kvůli srovnání synonym. Zde je příklad odlišení heslového slova, které je zahrnuto v seznamu synonym: ☺ 220. 辩护. Odlišné symboly ☺, ●, ☼ pak pomáhají k rychlé orientaci v místech, kde se různých synonymních výrazů vyskytuje veliké množství.

Obrázek č. 2 - Schématický popis odlišení dvou synonymních výrazů

Z obrázku č. 2 je patrné, že synonymní hesla obsahují kromě společného symbolu také číslo hesla, pod nímž je dohledatelné ve slovníku, lemma. Symbol „x“ mezi hesly značí kontrast dvou synonym. Dále je v záhlaví uveden společný charakteristický rys či společný

²² Synonymní výrazy odlišují třemi různými symboly pro lepší přehlednost.

překlad (vnímání hesel jako synonymní), pokud je stejný (u některých hesel je zavádějící, a proto je vynechán). Dále následují samostatné výrazy, které jsou charakterizovány a uživateli blíže obeznámeny po významové stránce, zpravidla uváděné za označením 《意思》 (význam), či po praktické stránce, která popisuje, jak se výraz používá, naznačuje bližší kontext či charakteristiku týkající se gramatiky apod., tato se nachází se ukazatelem 《用法》 (použití).

Výslovnost slovníku je uváděna v čínské standardní transkripci *pinyin*. *Pinyin* je přepis čínských znaků do latinky mezinárodně uznávaný od roku 1977. Tento transkripční systém zaznamenává tóny a přesně vystihuje specifika čínských hlásek. (VOCHALA, 2007: VII) V českém jazyce je pak známý přepis čínských znaků označovaný jako *česká standardní transkripce*, který poměrně spolehlivě zachycuje výslovnost čínských slabik bez tónu.

U čínských slabik rozlišujeme *iniciály* a *finály*. Iniciály jsou definované jako hlásky na začátku slabiky, finály jako zbývající část slabiky. Finály mohou být vyjádřené samohláskou, dvojháskou, trojháskou, nebo pak samohláskou či dvojháskou s nosovým elementem. (VOCHALA, 2007: VII) V tabulce č. 6 a č. 7 jsou iniciály a finály řazeny podle tradičního dělení se zaznamenanou výslovností v pinyinu a české standardní transkripci. V kulaté závorce jsou uvedeny finály bez spojení s iniciálou.²³

Tabulka č. 6 – Iniciály

pinyin	standardní česká transkripce	pinyin	standardní česká transkripce
b	p	x	s
p	pch	zh	č
m	m	ch	čch
d	t	sh	š
t	tch	z	c
n	n	c	cch
g	k	s	s
k	kch	f	f
h	ch	l	l
q	čch	r	ž
j	t'		
y [před	j	w [před	w

²³ Přehled o čínské výslovnosti (včetně tabulek) je přejat z Čínsko-českého slovníku. (VOCHALA, 2007:VII-IX)

-i(-), -ü(-)]			-u(-)]	
------------------	--	--	--------	--

Tabulka č. 7 – Finály

pinyin	standardní česká transkripce		pinyin	standardní česká transkripce
-a (a)	-a (a)		-iao (yao)	-iao (jao)
-o (o)	-o (o)		-ie (ye)	-ie (jie)
-e (e)	-e (e)		-iu (you)	-iou (jou)
-r (er)	-r (er)		-ian (yan)	-ien (jen)
-i (yi)	-i (i)		-in (yin)	- in (jin)
-i [po y, c, s, zh, ch, sh, r]	-i		-iang (yang)	- iang (jang)
-u (wu)	-u (wu)		-ing (ying)	-ing (jing)
-ü (yu)	-ü (jü)		-iong (yong)	-iung (jung)
-ai (ai)	-aj (aj)		-ua (wa)	-ua (wa)
-ei (ei)	-ej (ej)		-uo (wo)	-uo (wo)
-ao (ao)	-ao (ao)		-uai (wai)	-uaj (waj)
-ou (ou)	-ou (ou)		-ui (wei)	-uej (wej)
-an (an)	-an (an)		-uan (wan)	-uan (wan)
-en (en)	-en (en)		-un (wen)	-un (wen)
-ang (ang)	-ang (ang)		-uang (wang)	-uang (wang)
-eng (eng)	-eng (eng)		-üe (yue)	-üe (jüe)
-ong (weng)	-ung (weng)		-üan (yuan)	-üan (jüan)
-ia (ya)	-ia (ja)		-ün (yun)	-ün (jün)

Výslovnost čínských slabik je realizována ve čtyř různých tónech - rovném, stoupavém, klesavě stoupavém a klesavém. V některých případech může slabika tón ztratit, pak je nazývána atónická a vyslovuje se bez přízvuku. V některých případech se tón slabiky může změnit v závislosti na jejím okolí. Např. stojí-li těsně vedle sebe dvě slabiky ve třetím tónu, první se mění na tón druhý. V případě číslovky jedna se pak tón mění v závislosti na jejím okolí. Následuje-li slabika ve čtvrtém tónu, mění se tón předcházející slabiky na druhý. Následuje-li slabika v tónu druhém, mění se na čtvrtý.

6. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

Seznam použitých zkratk a symbolů jsem se pro přehlednost rozhodla rozdělit do třech skupin: české zkratky, symboly a čínské zkratky.

I.) České zkratky:

pozn. poznámka, vysvětlivka

apod. a podobně

dosl. doslova

např. například

slang. slangový výraz

hov.²⁴ hovorový výraz

podst. jm. podstatné jméno

num. numerativ, klasifikátor

adj. adjektivum

V verbum

O objekt

S substantivum

II.) Symboly:

█ v uvedené kolokaci je použit jmenný numerativ či měrová jednotka

* glosa či vysvětlivka, která je uvedena níže v textu (obvykle v poznámkách jednotlivých heslových statí)

[] **1)** varianta (v čínském textu) **2)** vazba, doplnění výkladu (v českém textu)

() upřesnění

; varianta

☺ rozlišení synonym

● rozlišení synonym

☼ rozlišení synonym

²⁴ Zkratka *hov.* a *slang.* se týká výhradně překladu českého ekvivalentu, který se snaží uživateli nabídnout co nejširší výběr různých ekvivalentních výrazů.

x kontrast (mezi dvěma výrazy)

III.) Čínské zkratky:

1) 普通: *Obecné*

《意思》 význam

《用法》 použití

2) 词类: *Druhy slov*

《叹词》 interjekce, citoslovce

《介词》 prepozice, předložka, předložková vazba

《量词》 měrová jednotka (včetně numerativu)

《助词》 partikule, částice

《副词》 adverbium, příslovce

《动词》 verbum, sloveso

《名词》 substantivum, podstatné jméno

《形容词》 adjektivum, přídavné jméno

《连词》 konjunkce, spojka

3) 修辞: *Stylistické výrazy*

a) 《敬词》 výraz pro vyjádření úcty

《套语》 zdvořilostní fráze

《谦词》 zdvořilostní fráze (výraz snižující mluvčího)

《惯》 konvence společenské pravidlo

《贬义》 hanlivý výraz

b) 《成语》 frazeologismy

《比喻》 přirovnání

c) 《书面》 knižní výraz

《口语》 hovorový výraz

《方言》 dialekt

4) 百科: *Encyklopedické výrazy*

《医学》 medicína

《物理》 fyzika

《计算机》 informatika

《军事》	vojenství
《农业》	zemědělství
《外交》	diplomacie
《法律》	právo
《哲学》	filozofie
《跳舞》	tanec
《体育》	sport
《摄影》	fotografování a kinematografie
《通信》	komunikace a komunikační prostředky
《戏曲》	tradiční čínská opera
《戏剧》	divadlo
《影视》	televize a filmy
《文学》	literatura
《信息》	informace

7. SLOVNÍK

A

1. 阿姨 āyí

teta, tetička [vřelé oslovení chůvy nebo ženy stejné generace jako matka nebo i starší]

我通常和我阿姨一起去购物。Často chodím s naší tetou nakupovat.

我只有一个阿姨。Mám jen jednu tetičku.

2. 啊 a

《叹词》：

1) [na konci věty jako větná partikule značí ujištění, upozornění, vysvětlení; netrpělivost, naléhání; prosbu, příkaz, varování; zvolání, pozdrav; za slovesem pak prodloužení délky děje]

快吃啊！别客气！Jen rychle jez! Žádné upejpání!

快走啊！Šup, jdeme!

我也没说不好啊！Já taky neříkal, že je špatný!

你啊，连这个也不懂，就没办法了！

Ale cožpak ty, ani tomuhle nerozumíš, to je pak těžké pořízení!

老王啊，你可快一点来！Wangu, hod' už s sebou!

我等啊，等啊，等了一天也没见个人影。A já jsem čekal a čekal a nedočkal jsem se ani živáčka.

2) [zdůrazňuje jednotlivé členy při výčtu za slovy ve větě]

这里的山啊，水啊，都是我从小就熟悉的。Tady ty všechny hory a všechny řeky znám už odmalička.

3) [na začátku věty jako zvolání obdivu či překvapení]: jo, jé, bezva, super

啊！真好哇！Jo! To je fakt super!

啊，下雪了！Jé, sněží!

3. 唉 āi

《叹词》[vyjadřuje kladnou odezvu]: ano, jo

唉，我在这儿。Jo, jsem tady!

唉，我知道了。Ano, já vím!

A: 快来呀，小王！B: 唉，来了！A:

Pospěš si, Xiaowangu! B: Jo, už jdu!

4. 哎哟 āiyō

《叹词》

1) [vyjadřuje údiv]: ty brd'ο, téda

哎哟，一年不见就长这么高啦。Ty brd'ο, ty jsi ale za ten rok, co jsem tě neviděla, pěkně vyrostl.

2) [vyjadřuje znechucení, odpor apod.]:
ježiš, bože, jeřda, jéje, au

哎哟，这些不愉快的事别再提了。Ježiš,
tuhle nešťastnou událost už znovu
nevytahuj.

哎哟，踩死人了。Au, zase jsi mi šlápl na
nohu.

5. 挨 ái

**být vystaven (něčemu), strpět, trápit (se),
(u)trpět (něčím), dostat (výprask apod.)**

挨批评：我平白无故挨了批评。Být
vystaven kritice: Byl jsem bezdůvodně
vystaven kritice.

挨骂 strpět nadávky

挨过饿 trápil se hladu

挨了一顿打 dostat výprask

6. 癌症 áizhèng

《医学》onkologický; rakovina

癌症科 onkologické oddělení

患癌症 mít rakovinu

治愈癌症 vyléčit rakovinu

找治疗癌症的方法 hledat metody léčení
rakoviny

7. 矮 äi

1) (být) malý [na výšku]

矮个子 (být) malé postavy

弟弟比哥哥矮。Mladší brácha je menší
než (jeho) starší bratr.

2) (být) nízký

矮墙 nízká stěna

3) být níž [stupeň, postavení apod.]

他比我矮两班。Je o dvě třídy níž než já.

矮一级 o úroveň níž

他的工资级别比你矮。Má nižší plat než
ty.

8. 爱 ài

1) milovat, zbožňovat

真诚地爱 upřímně milovat

爱祖国 milovat svou vlast

他爱钱胜过一切。Peníze zbožňuje nade
vše.

2) mít rád, mít v oblibě, potrpět si (na)

爱看电视 dívat se rád na televizi

他极爱开玩笑。Strašně rád vtipkuje.

3) lehce, snadno, rád

他爱生气。Lehce se našťve.

9. 爱不释手 àibùshìshǒu

《成语》“mít něco tak rád, že se od
toho člověk nemůže odtrhnout/
odlepit/vzdálit“, nedat se (od něčeho)
odtrhnout, nemoci se vynadívát, nedat
(na něco) dopustit

这部小说很有意义，简直使我爱不释
手。Tenhle román je tak úžasný, že se od
něj prostě nemohu odlepit.

小朋友们爱不释手。Děti se od toho nedají odtrhnout.

男人对她的一切都是爱不释手。Chlapec se na ní celou nemůže vynadívát.

爱不释手的酒 alkohol, na který člověk nedá dopustit

☺10. 爱戴 àidài

mít rád a vážit si/respektovat, ctít a milovat, být oblíbený a respektovaný, zahrnovat láskou a úctou, projevovat lásku a úctu; láska a úcta

我们都尊敬和爱戴她。Všichni si jí vážíme a máme ji rádi.

他深受职员们的爱戴。Personál ho má rád a respektuje ho.

受到民众爱戴的国王 král, kterého lidé ctí a milují

爱戴的领袖 uctíváný a respektovaný vůdce

他受到朋友们的爱戴。Přátelé ho zahrnují úctou a láskou.

藏族人的爱戴 láska a úcta Tibet'ana

11. 爱好 àihào

mít rád, bavit, mít zálibu (v); záliba, koníček, hobby; láska

爱好音乐 mít rád hudbu

她爱好画画。Baví jí kreslit.

他爱好他的厨师工作。Baví ho být kuchařem.

你在文娱方面有什么爱好? Jaké máš koníčky ve volném čase?

业余爱好 volno časové hobby

有两大爱好 mít dva velké koníčky

☺12. 爱护 àihù

opatrovat, pečovat (o), starat se (o), střežit, chránit; ochrana, péče

爱护儿童 opatrovat dítě

互相爱护 vzájemně o sebe pečovat

爱护年轻一代 starat se o mladší generaci

爱护国家财产 střežit státní majetek

环境爱护 ochrana prostředí

我们要倍加爱护。Chceme mimořádnou péči.

☺13. 爱情 àiqíng

láska [mezi ženou a mužem]; zalíbení

渴望爱情 toužit po lásce

激发起爱情 rozpoutat lásku

■ 一个爱情 jedna láska

浪漫的爱情 romantická láska

爱情的老歌 stará písnička o lásce

爱情不分贫富。Láska si nevybírání (bohaté a chudé).

庸俗的爱情 zalíbení ve vulgárnostech

☺14. 爱惜 àixī

**vážít si, cenit si, co nejlépe nakládat (s),
ohleduplně zacházet (s)**

爱惜生命 vážít si života

爱惜粮食 co nejlépe nakládat s jídlem

爱惜荣誉 vážít si pocty

爱惜时间 co nejlépe nakládat s časem

爱惜她 vážít si jí

爱惜自己 vážít si sebe sama

15. 爱心 àixīn

**1) vlídnost, laskavost, pozornost,
láskyplné srdce; dobročinný**

他心里对所有人都充满着爱心。Ke všem lidem je plný vlídnosti.

有爱心 být laskavý

出自爱心 být z laskavosti

爱心活动 dobročinná událost

2) soucit

给灾区人民送爱心 projevit soucit lidem z oblastí stížených pohromou

16. 暧昧 àimèi

1) [postoj, úmysl, záměr apod.]:

**nejednoznačný, dvojsmyslný,
dvoznačný, nejasný, skrytý,
rozporuplný, neurčitý**

暧昧回答 nejednoznačná odpověď

暧昧的含义 dvojsmyslný význam

他的答复非常暧昧。Jeho odpověď byla velice nejednoznačná.

立场暧昧 stanovisko je rozporuplné

态度暧昧 postoj je neurčitý

引出暧昧的情感 vyvolává rozporuplné emoce

2) [chování]: obskurní, pochybný

暧昧关系 pochybný vztah

☺10. 爱戴 x 12. 爱护 x 14. 爱惜 x 13. 爱情 mít rád, milovat 《动词》
爱戴 《意思》 vážít si, podporovat, vroucně milovat 《用法》 používá se jen ve spojení s člověkem, který má vyšší postavení; jde o projev úcty
爱护 《意思》 projevit láskyplnou péči, opatrovat, chránit 《用法》 ve spojení s člověkem, zvířetem i věcí; např. starat se o veřejnou záležitost 爱护公物 apod.
爱惜 《意思》 cenit, vážít si, přikládat (něčemu) důležitost 《用法》 používá se o hlavně věcech; např. 爱惜时间 co nejlépe nakládat s časem
爱戴, 爱护, 爱惜 mít rád, milovat 《动词》 x 爱情 láska 《名字》
爱情 《意思》 láska 《用法》 pouze jako podst. jm.

☺☀17. 安静 ānjìng

ztišit se, uklidnit (se), zklidnit (se); (být) tichý, (být) klidný, (být) potichu, pokojný; klid, ticho

她不久就安静下来睡着了。Brzy poté, co se ztišila, usnula.

安静下来吧。Uklidni se.

等孩子安静下来你再开始上课。Až se děti zklidní, tak zase začne probíhat hodina.

保持安静！ Buďte potichu!

请绝对安静！ Prosím o naprostý klid!病人需要安静。Pacient potřebuje klid.

pozn. ☀: Viz porovnání s 454. 沉默.

18. 安居乐业 ānjū-lèyè

《成语》 **poklidně žít a být spokojený se svou prací, poklidně žít a mít dobrou práci; klidný život a dobrá práce**

我们将会在这里安居乐业。Budeme si tu poklidně žít a budeme mít dobrou práci.

安居乐业的生活 život, kdy má člověk klidný život a dobrou práci

中国人的理想生活方式就是安居乐业。

Životní ideál Číňanů je klidný život a dobrá práce.

☺●19. 安宁 ānníng

1) (být) klidný, tichý, poklidný; mít klid, nebýt obtěžován; klid, mír, ticho

宁静的夜晚 klidná noc; tichá noc

隆隆雷声使人整夜不得安宁。Dunící zvuk hromu nenechal lid v klidu celou noc.

确保两国边境安宁 zaručit klid na hranici (od obou států)

2) klid (na duši); klidný, tichý, bezstarostný, pokojný [o citech, myslí apod.]

心里很不安宁 nemít trocha klidu na duši
向他寻求安宁 hledat u něho klid

☺ 17. 安静 x 19. 安宁
安静 v tichosti, bez hluku, povyku (jde o zvuk či atmosféru)
安宁 ve smyslu ticho i klid (nebýt něčím rušen)

20. 安排 ānpái

1) plán, rozdělení, uspořádání; plánovat, (při)chystat, rozvrhnout (si), zorganizovat; (být) naplánovaný

妥善的安排 přiměřený plán

这种安排不妥当。Toto uspořádání není vhodné.

安排出国 plánovat odjezd do zahraničí

安排时间 rozvrhnout si čas

活动都安排好了。Akce je už naplánovaná.

2) **sjednat, domluvit**

安排工作：他为我安排了一个好工作。

Sjednat práci: Sjednal mi dobrou práci.

21. 安全 ānquán

(být) bezpečný; bezpečně; bezpečnost

对小孩安全 bezpečný pro malé děti

保证安全生产 zaručit bezpečnou výrobu

安全到达 bezpečně dorazit

交通安全 dopravní bezpečnost

为了安全 kvůli bezpečnosti

22. 安慰 ānwèi

utěšovat, uklidnit, chlácholit

安慰朋友 utěšovat kamaráda

得到安慰：我从谁那儿能得到安慰呢？

Utěšit: A kdo utěší mě?

安慰孩子 uklidnit dítě

安慰他几句 uklidnit ho několika větami

他很会自我安慰。Umí sám sebe pěkně uklidnit.

● 23. 安详 ānxiáng

klidný, poklidný, mírumilovný, vyrovnaný, stálý

安详的神情 klidný výraz

安详的时刻 poklidný okamžik

宁静安详的 mírumilovný a klidný

举止安详 chovat se vyrovnaně

态度安详 mít klidný přístup k; klidně přistupovat k

● 19. 安宁 x 23. 安详

安宁 《意思》 klidný, nerušený; ve smyslu nic závažného se neděje

安详 《意思》 poklidný projev, klidné vyjádření, nevzrušený výraz; zaměřuje se na chování a postoje člověka

24. 安置 ānzhì

1) umístit, položit, dát [na své místo], rozmístit; rozmístění

安置行李 položit zavazadlo (na určené místo)

安置在室外 umístit ven (mimo místnost)

安置到适当的位置上 položit na vhodné místo

家具的安置方面作些变动 udělat pár změn v rozmístění nábytku

2) zařídit, dostat (někoho někam)

安置他的妹妹作秘书 zařídit jeho sestře pozici sekretářky

25. 安装 ānzhūāng

instalovat, montovat, zřídit, dát do chodu, zapojit

安装软件 instalovat software

安装新设备 montovat nové zařízení

安装话筒 dát do chodu mikrofon

没有安装 není v chodu

安装一台印刷机 zapojit tiskárnu

安装电脑系统 instalovat počítačový systém

26.¹ 岸 àn

břeh

河岸 břeh řeky

你快上岸吧！ Okamžitě pojď na břeh!海

浪拍岸。 Mořské vlny naráží o břeh.

■ 一帆[片]岸 jeden břeh

26.² 岸 àn

1) 《书面》 nemravný

傲岸 nemravný

2) 《书面》 vysoký, veliký

伟岸 muž vysoké a robustní postavy

27. 暗 àn

1) tmavý, temný, matný, šerý; tmavě

灯光很暗。 Světlo lampy je matné.

暗紫色 tmavě fialová barva

2) (být) skrytý, tajný

他们经常明争暗斗。 Často mezi sebou mají otevřené konflikty a skryté boje.

28. 暗示 ànshì

naznačit, znamenat; náznak; znamení, signál

他暗示要我走开。 Naznačil mi, abych odešel.

他用眼睛暗示我，叫我别往下说了。

Očima mi naznačil, abych už dál nemluvil.

你是在暗示我吗？ Ty jsi mi teď něco naznačoval?

这篇文章充满了暗示。 Tenhle článek je plný náznaků.

没有理解暗示 nerozumět znamení

我给了他一委婉的暗示，但他没有领会。 Dala jsem mu taktní signál, ale on ho nepochopil.

☺29. 案件 ànjiàn

případ, kauza, (právní) pře

刑事案件 trestní případ

案件正在审理中 případ se teď projednává

众多谋杀案件 případ mnohonásobné

vraždy

为他的案件提供证据 poskytnout důkazy

k jeho kauze

民事案件 občanskoprávní pře

☺ 30. 案例 ànlì

případ, kauza, precedent [obdobný případ z minulosti]; dokumentace k případ

其他案例正在查处。 Další případy se nyní prošetřují.

■ 在这个案例里是这样。 U tohoto precedentu je to takto.

☺ 29. 案件 x 30. 案例
案件 případ, pře; týká se práva
案例 kauza, obdobný případ z minulosti

31. 按摩 ànmó

《医学》masáž; masážní; masírovat, **namasírovat**

轻快的按摩 energická masáž

按摩放松了疲劳的肌肉。Masáž uvolnila unavené svaly.

你需要一番彻底的按摩以消除疼痛。

Potřebuješ důkladnou masáž, aby se odstranila bolest.

按摩油 masážní olej

按摩你的颈部和肩膀。Namasíruji ti krk a ramena.

32. 按时 ànshí

včas, ve stanovenou dobu

按时付款 včas zaplatit (obnos peněz)

必须按时到达 je třeba dorazit včas

按时到这儿来 dorazit sem ve stanovenou dobu

33. 按照 ànzhào

podle, v souladu s

按照计划 podle plánu

方案已按照群众意见修改了。Návrh už byl upraven podle toho, jak si lidé přáli.

按照贡献大小 podle rozsahu přínosu

按照法律所规定 v souladu s právními ustanoveními

34. 昂贵 ángguì

drahý, nákladný, vysoký [o ceně]; draze

昂贵的珠宝 drahé šperky

一所昂贵的房子 drahý byt

稍微昂贵 poněkud nákladný

那不像你料想的那么昂贵。Tak to nebylo tak nákladné, jak jsi předpokládal.

价格非常昂贵 cenově je to velice drahé

房价昂贵 cena bytů je vysoká

看上去昂贵 vypadá draze

35. 凹凸 āotū

hrbolatý, křivý, nerovný, vydutý a vypouklý, díry a výmoly, nerovnosti [povrchu, obličej apod.]

车辆通过凹凸路面 auto projíždí přes hrbolatou vozovku

一面凹凸不平的镜子 nerovné (vypouklé či duté) zrcadlo

凹凸的木地板 vydutá a vypouklá dřevěná podlaha; vydutá / vypouklá dřevěná podlaha

凹凸不平 plný děr a výmolů

凹凸不平的脸 nerovnosti na obličej

36. 熬 áo

vařit [ve vodě], dusit

熬粥 vařit ovesnou kaši

熬药 vařit byliny

熬浓糖浆 vařit hustý sirup

36./a 熬夜 áoyè

ponocovat; do noci, po nocích;

ponocování

不能熬夜 nesmět ponocovat

熬夜读书 učit se po nocích

熬夜了 byl do noci vzhůru

熬夜护理 (regenerační) péče po
ponocování

37. 奥秘 àomì

tajemství, záhada

探究生命的奥秘 zkoumat tajemství života

揭示大自然的奥秘 odhalit tajemství
přírody

■ 这个奥秘始终未得到解释。Tato
záhada neměla od začátku do konce žádné
vysvětlení.

B

38. 八 bā

osm; osmý

摆好了八副餐具。Prostřel nádobí pro
osm.

早晨八、九点钟 ráno mezi osmou a
devátou

39. 扒 bā

1) přidržet se, udržet (se), chytnout (se)

他扒着楼梯的栏杆，一步一步走进屋
里。Na schodišti se přidržoval zábradlí a
krok po kroku šel až do pokoje.

他实在扒不住了。Už se opravdu nemůže
udržet.

2) kopat, vykopávat, strhávat, bourat

把墙扒了 stěna už byla stržena

往下再扒扒 kopat ještě hlouběji do země

扒房子 bourat dům

3) rozhrnovat

扒着草棵(儿) rozhrnovat hustý porost
trávy

4) stahovat [z kůže]

把兔皮扒下 stahovat králíka z kůže

40. 疤 bā

1) jizva, bolák, rána

疮疤 jizva

伤疤 rána; bolák

你脸上的疤是怎么留下的? Jak jsi přišel
té jizvě na obličej?

2) znamínko, flek, flíček, vada

■ 碗边上有个疤 na misce je flíček

41. 巴不得 bābude

《口语》dychtit, toužit (po), velice si přát, nejraději by

巴不得爸爸 dychtí po otci

巴不得吃 touží se najíst

我巴不得这样。Velice bych si to přál takhle.

巴不得有个机会 přál bych si mít příležitost

他巴不得立刻做好。Chtěl by to mít nejraději hnedka hotové.

42. 巴结 bājie

1) podlézat (někomu), vlichocovat se, pochlebovat

巴结上司 podlézat nadřízenému

奴才巴结主子。Poskok pochlebuje pohlavárovi.

巴结到一笔钱 podplácet (dosl. pochlebovat penězi

2) lichotivý, úlisný, pochlebovačný; úlisně

不过人家倒很巴结地接待了他。Ale příbuzní ho naopak úlisně přijali.

3) 《方言》zasvětit (něco něčemu), dělat vše jen pro, usilovat (o), vynaložit veškeré úsilí (na)

一心只巴结做生意 Zasvětit celé své srdce jen obchodování.

43. 拔苗助长 bámiáo-zhùzhǎng

《成语》jednat ukvapeně [se špatným výsledkem], hrnout se (do něčeho) po hlavě, (něco) uspěchat a pak toho litovat, zkazit (něco) přílišnou horlivostí

去做任何拔苗助长的事 hrnul se do toho příliš ukvapeně

你一下子给花施这么多肥，小心拔苗助长，适得其反。To jsi najednou shodila (zhubla) tolik tuku? Pozor, abys to neuspěchala a pak toho nelitovala, běž k cíli a nevyhýbej se překážkám.

pozn. Dosl. vytahovat semenáčky z půdy, aby se jim pomohlo povyrůst. Tím je myšleno, že všechno má svůj čas, nic se nesmí uspěchat, jinak to přijde vniveč.

44. 把 bǎ

1) držet se

把着栏杆 držet se zábradlí

紧紧把着枪 pevně svírat pušku

把着手 držet rukama; držet někoho za ruku

2) 《口语》hlídat, střežit

把大门 hlídat hlavní vchod

3) 《量词》[num. pro předměty s rukojetí]

一把刀 jeden nůž

一把扇子 jeden vějíř

一把锁 jeden zámek

一把椅子 jedna židle

4) 《介词》[*předložková vazba uvádějící anteponovaný předmět*]

他早把房间收拾好了。Dávno si pokoj uklidil.

他把我的外套挂起来。Pověsil mi bundu.

5) [*komplement: ve spojení s číslovkou „—“ a slovesem vyjadřující činnost dělající rukama*]

拉一把 zatáhni

擦一把汗 setři si pot

帮我一把 pomoz mi

45. 把关 bǎguān

kontrolovat, hlídat vchod, střežit [průchod]; ochrana, ostraha

严格把关 přísně kontrolovat

层层把好质量关 vrstvu po vrstvě kontrolovat kvalitu

有你把关，我就放心了。Když jsem pod tvou ochranou, tak už se nebojím

46. 把手 bǎshou

《方言》kliku, madlo, rukojeť, držadlo, držák

装上把手 namontovat kliku; připevnit madlo

把手全卡住了，转动不了。Klika se úplně zasekla a nejde s ní pohnout.

█ 请给我的箱子配一个新把手。Připevni mi prosím na kufr novou rukojeť.

47. 把握 bǎwò

1) držet (se)

司机把握着方向盘 řidič se drží volantu

把握方向 držet směr

2) chopit (se), uchopit

把握机会 chopit se příležitosti

好好把握生命 začít

pořádně žít; mít život pořádně se svých rukách (*dosl.* pořádně se chopit života)

把握时机 chopit se příležitosti

3) pochopit

把握本质 pochopit podstatu

4)* zaručeně [*uspět apod.*]; (mít) jistotu; jistota

没有什么把握 nemít žádnou jistotu

毫无把握 nemít žádnou jistotu

他对这次考试很有把握。U téhle zkoušky zaručeně uspěje.

pozn. 4)* Používá se po 有 a 无.

48. 把戏 bǎxì

1) akrobacie; triky, kouzla, kejkle, žonglování

干净利落的把戏 šikovné (efektivní) triky

玩耍的把戏 triky, které pobaví

2) skandál

莫非女孩(儿)又弄出什么把戏? Je možné, že ta holka zase ztropila skandál?

3) podraz, podfuk, podvod

耍鬼把戏 provést podraz

是谁唆使你玩这种把戏的？Kdo tě navedl bavit se takovými podfuky?

49. 爸爸 bàba

《口语》táta, tatínek, *hov.* taťka

我爸爸常常提起我的祖母。Můj táta se často zmiňuje o babičce.

50. 霸道 bàdào

1) **panovačný, povýšený, despotický, hegemonický; hegemon, tyran, papaláš**

帮孩子找一些不那么霸道的朋友。

Pomoci dítěti najít kamarády, kteří nebudou tolik panovační.

霸道的性格 despotická povaha

很霸道 být panovačný

但是没有人会关注这个公司的霸道。

Ale není tu nikdo, kdo by se staral o papaláše z této firmy.

2) **tyranizovat, utlačovat, utiskovat**

横行霸道：情绪化的男人能像爬虫一样横行霸道。Tyranizovat: Sentimentální chlapeci dokáží tyranizovat (druhé) jako plazi.

3) **silný, tvrdý [o léku či alkoholu]**

这酒真霸道，不能多喝。Toto je opravdu silný alkohol, nesmí se ho vypít moc.

51. 罢工 bàgōng

stávkovat, stávka; stávkovací

决定为提高工资而罢工 kvůli zvýšení platu se rozhodli stávkovat

发起罢工 zahájit stávku; začít stávkovat

所有这些情况可能会导致一场大罢工。

Všechny tyto okolnosti mohou vést k veliké stávce.

罢工权 právo na stávku

罢工条目 stávkovací ujednání (písemné)

52. 吧 ba

《助词》větná partikule:

1) **[na konci věty, vyjadřuje pobídku, prosbu, rozkaz, doporučení apod.]**

咱们回去吧。Vraťme se.

快走吧。Přidej, odcházíme. Zrychli, odcházíme.

这些东西还是让我拿着吧。Tyhle věci si přece jen ponesu já sám.

2) **[v otázce s významem]: asi, snad, že, vid'**

你来过这里吧？Ty jsi už tady asi byl, že?

3) **[na konci kladné věty, značí nerozhodnost, nejistotu]**

可能去旅行吧。Asi pojedou cestovat.

4)* **[značí souhlas]**

好吧，我一定去。Jo, určitě přijdu.

就这样吧。Tak teda takhle.

pozn. 4)* Ve spojení s výrazy „好“ a „就这样“.

53. 掰 bāi

1) odlomit, ulomit, rozlomit, rozevřít, rozštípnout [rukama]

掰玉米 odlomit kukuřici

掰开蛤蜊 rozevřít mušli

2) počítat [na prstech]

掰手数数 počítat na prstech

3) 《方言》 přelomit, přerušit

木棍掰成两半 přelomit větev na dvě poloviny

54.¹ 白 bái

1) bílý; zesvětlat, zbělat; *zblednout

雪白 sněhově bílý

白衬衫 bílé tričko

皮肤白 mít bílou plet'

白了少年头。Vlasy mu zesvětlaly již v mládí.

她生气地白了他一眼。Vzteky zbledla.

Sjela ho našťvaným pohledem.

用白眼看人 vzteky rudý se dívat na

2) (být) jasný, čistý

真相大白 všechno je jasné

3) prázdný, obyčejný, prostý

一穷二白 chudý a prázdný

4) zbytečně, marně, nadarmo

白费力气 zbytečně plýtvat silami

白跑一趟 zbytečně marnil cestu

5) zdarma, bez nákladů, bezplatně

白给 dát zdarma

白吃 jíst bez nákladů

6) Bai (čínská menšina)

白族 menšina Bai

7) čínské příjmení

pozn. * Na rozdíl od češtiny je našťvání v čínštině spojováno se zblednutím očí viz příklady.

54.² 白 bái

chybný

写白字 chybně napsaný

55. 百 bǎi

1) sto

每百公里 každých sto kilometrů

在百米竞赛中他跑了第三名。V závodě na sto metrů uběhl třetí místo.

2) mnoho, mnohý, početný, nejvíce

百忙之中 když má člověk nejvíce práce; když člověk neví, kam dřív skočit

3) všechno, vše, veškerý

百兽 všichni živočichové

百业 všechna zaměstnání

☺56. 百分点 bǎifēndiǎn

percentil; procento, procentní podíl

6个百分点 percentil šest

达几个百分点 dosáhnout několika percentilů

☺ 56./a 百分之 bǎifēnzhī

procenta

百分之百 sto procent

百分之四十五 čtyřicet pět procent

百分之几十 několik desítek procent

少数民族占人口的百分之六。Menšiny zaujímají šest procent populace.

☺ 56. 百分点 x 56./a 百分之
百分点 《意思》 percentil, procentní podíl 《用法》 číslo se klade před výraz; celek je dělený na úseky
百分之 《意思》 procenta 《用法》 číslo se klade za výraz

57. 摆 bǎi

1) položit [na nějaké místo], pokládat, rozložit, klást, stát, ležet

这些东西摆哪儿呢? Kam ty věci položit?

书架上的书摆得很整齐。Knihy na polici byly položeny tak, že byly pěkně srovnané. 她一直向我摆手。Stále se mě dotýká rukou (*dosl.* pokládá na mě ruku).

2) 《比喻》čelit (něčemu), stát

面前摆着那么多事(儿), 忙不过来。Mít toho před sebou tolik, že to ani není možné zvládnout. (*dosl.* Čelit tolika věcech, že je ani není možné dodělat.)

3) vrtět (se/něčím) [ze strany na stranu], zavrtět, naklonit se(k), přiklánět se (k)

小狗摆着尾巴跑过来了。Pejsek přiběhl a vrtěl ocasem ze strany na stranu.

他向我摆了摆手说 mávl na mě rukou a povídá

4) předstírat, „dělat, že (je něco nějak)“; předvádět se, chlubit se, chvástat se, chovat se důležitě, hov. machrovat,

他摆了一副干活(儿)的样子, 其实什么也没干。Předstíral, že pracuje, ale ve skutečnosti nic nedělal.

你可不摆不了老资格。Rozhodně nemůžeš dělat, že je to jako za starých časů.

摆架子: 无论地位多高也不要摆架子。

Povyšovat se/naparovat se/chovat se důležitě: Ať má člověk jakkoliv vysoké postavení, nemůže se povyšovat (nad druhé).

5) objasnit, vysvětlit, vyložit; vyjmenovat, dělat výčet

向领导摆过困难 objasnit problém vedoucímu

请你把理由摆得充分一些。Vylož prosím své argumenty. Vysvětli prosím o něco více své důvody. (*dosl.* Objasni prosím v plné míře své důvody.)

别光摆成绩 vyjmenovávat nejen úspěchy

58. 摆脱 bǎituō

zbavit se (něčeho), osvobodit se (od něčeho), vyváznout (z)

摆脱落后 zbavit se zaostalosti

摆脱贫困 zbavit se chudoby

摆脱殖民主义的桎梏 osvobodit se z pout kolonialismu

摆脱困境 vyváznout z těžké situace

无法摆脱 nemoci se zbavit

摆脱旧体制的束缚 zbavit se omezení starého systému

笑摆脱你的烦恼吧。Smích tě zbaví obav.

59. 拜访 bàifǎng

navštívit; návštěva

拜访亲友 navštívit příbuzné a kamarády

那么明天我可以拜访你? Takže zítra tě mohu navštívit?

正式拜访 oficiální návštěva

礼节性拜访 zdvořilostní návštěva

专诚拜访 počtít (někoho) speciální návštěvou

60. 拜年 bàinián

blahopřání do nového roku; poblahopřát do nového roku, vykonat návštěvu s novoročním přáním

电话拜年 telefonické blahopřání k novému roku

磕头拜年, 父母给压岁钱。Pokloň se k zemi, abys poblahopřál k novému roku, a rodiče ti za to darují peníze.

到邻居和朋友那里拜年了! Jít blahopřát sousedům a kamarádům k novému roku!

61. 拜托 bàituō

《敬词》 prosit (někoho), žádat (někoho o něco)

亲爱的, 不行, 拜托了, 再给我点时间吧, 我会嫁给你的。Lásko, to nejde, prosil jsem tě, abys mi ještě dala trochu času, však já si tě vezmu.

拜托您捎个信(儿)给他。Žádám Vás, abyste mu předal zprávu.

62. 败坏 bàihuài

zkazit, zhanobit, poškodit, pošlapat, zničit; úpadek

败坏风气 zkazit atmosféru (náladu)

败坏名誉 poškodit dobré jméno

败坏风纪 pošlapat morální hodnoty

败坏人品 zhanobit charakter člověka

道德败坏 morální úpadek

63. 搬 bān

1) (pře)stěhovat (se), posunout, sunout, odsunout

老王正搬着家呢。Starý Wang se zrovna stěhuje.

把椅子往前搬搬。Poposunout židli dopředu.

把箱子搬走 odsunout kufr

2) přenést, přenášet, nosit

这么多东西我一个人可搬不了。Tolik věcí sám rozhodně neunesu.

64. 班 bān

1) třída, skupina, kurz; třídní

班长 předseda třídy (žák)

高级班 kurz – pokročilí

班主任 třídní učitel

2) služba, směna

值班 mít službu

上白[夜]班 mít denní (noční) službu

3) 《军事》 skupina, družstvo

向他班士兵下命令 dát rozkaz jeho skupině vojáků

4) 《量词》 [num. pro pravidelně připravované dopravní prostředky]

我乘三点的那班汽车。Pojedu autobusem, co jede ve tři.

64./a 斑 bān

skvrna, flek, tečka, piha;

《医学》erytém [zarudnutí kůže]

油斑 olejová skvrna

■ 一个暗斑 (jeden) tmavý flek

雀斑 piha

65. 班主任 bānzhǔrèn

třídní učitel, učitel [odpovědný za třídu]

班主任津贴 příplatek za (pozici) třídního učitele; (dát) příplatek třídním učitelům

同学和班主任 žáci a třídní učitel

我的班主任 moje třídní učitelka

☺66. 颁布 bānbù

vydat, vyhlásit, uveřejnit, publikovat

颁布宪法 vydat ústavu

颁布法令 uveřejnit zákon

颁布命令 vyhlásit rozkaz

颁布条例 vydat předpisy

我在公司颁布了一项规定，禁止星期五开会。Vydal jsem ve firmě nařízení - zákaz schůzování v pátek.

☺67. 颁发 bānfā

1) vydat, vyhlásit, uveřejnit

颁发宪法 vydat ústavu

颁发命令 vydat příkaz

颁发最佳剧情影片 vyhlásit film s nejlepší zápletkou

2) udělit [diplom, certifikát, cenu apod.], dát, ohodnotit, ocenit

颁发嘉奖令 udělit veřejnou pochvalu

颁发证书 udělit diplom

颁发奖牌 ocenit medailí

☺ 66. 颁布 x 67. 颁发

co se týká práva, správy, řízení a vedení, je význam totožný

颁布《用法》 je směřováno k široké veřejnosti a je oficiálnější

颁发《用法》 má konkrétněji definovaný předmět (zahrnuje i veřejnost); má ještě druhý význam: dát cenu, certifikát apod.

68. 斑纹 bānwén

pruh, proužek; pruhovaný

虎皮斑纹 pruhy na tygřím kožichu

带斑纹的动物 zvíře, co má na sobě pruhy

穿有斑纹的高领毛衣 obléct si pruhovaný
svetr s velkým límcem

身上的红色斑纹 červené pruhy na těle

斑纹鼠 pruhovaná myš

69. 版本 bǎnběn

vydání, verze, edice

出版这部词典的新版本 vydat nové
vydání tohoto slovníku

下一个软件版本 další verze softwaru

这个版本限出 10000 册 tato edice je
limitována na deset tisíc výtisků

70. 半 bàn

polovina, půl, -polo; o polovinu; v půli, v polovině

半年 polovina roku

一天半 jeden a půl dne

半圆 půlkruh

半空 poloprázdný

多半 větší polovina

减半 zmenšit o polovinu

半路上 v půli cesty

半夜 v půlce noci

71. 半途而废 bàntú'érfèi

《成语》 vzdát se v půlce [cesty, práce apod.], nedotáhnout věc do konce, udělat jen polovinu

不要半途而废 nevzdávej to v půlce (cesty)

他不是那种做事半途而废的人。Není ten
typ člověka, co by věci nedotáhl do konce.

这项试验一定要搞到底，不能半途而
废。Tento experiment určitě musíme
dokončit, nemůžeme to v půlce vzdát.

72. 办法 bànfǎ

způsob, metoda, prostředek, postup

有效的办法 účinný způsob

新办法 nová metoda

采用办法 využít metodu

没办法 nedá se nic dělat

他有办法。Ví, jak na to. Umí si poradit.
(dosl. Má na to metodu.)

这个办法很好。To je dobrý způsob.

73. 办公室 bàngōngshì

1) kancelář, úřad; kancelářský, administrativní

新闻办公室 informační kancelář

他进入她的办公室。Vstoupil do její
kanceláře.

■ 一个办公室 jedna kancelář

办公室设备 kancelářské vybavení

办公室助理 administrativní asistentka

74. 办理 bànlǐ

vyřídít, vyřizovat (si), zřídit (si), zabývat se (něčím)

办理业务 vyřídít pracovní záležitosti

办理保险 zřídit si pojištění

办理出国手续 vyřídít formality na výjezd do zahraničí

他正在亲自办理这件事。On si to vyřizuje sám.

75. 伴侣 bànlǚ

společník, partner, druh, družka

生命的伴侣 životní společník

她合适的伴侣 vhodný partner pro ní

终身伴侣：她渴望成为他的终身伴侣。

Celoživotní partner/druh/družka: Touží stát se jeho celoživotní družkou.

让你的伴侣明白你想从他那里得到什么。Měla bys svému partnerovi vysvětlit, co od něj čekáš.

76. 伴随 bànsuí

doprovázet, doprovodit, jít (s), (s tím) spojené

我们伴随着欢乐的乐曲跳起舞来。

Doprovázení veselým hudebním doprovodem jsme to roztancovali.

伴随着化学变换 s tím spojené chemické změny

没有助手伴随 nemít člověka, co by doprovázel

77. 扮演 bànyǎn

vystupovat [v roli], sehrát [rolí], hrát (někoho/něco)

扮演角色 vystupovat v roli

他扮演诸葛亮。Hraje Zhuge Lianga.

在剧中扮演父亲 v divadelní hře vystupuje v roli otce

奥赛罗由奥里维扮演。Othella hraje Oliver.

扮演女主角 vystupovat v hlavní ženské roli

😊78. 帮忙 bāngmáng

pomáhat, pomoci; pomoc

主动帮忙 aktivně pomáhat

帮个忙 pomoci

这件事我实在帮不上忙。V téhle věci opravdu nedokážu pomoci.

如果你想帮忙的话 jestli mi chceš pomoci

并且我需要你的帮忙。Navíc potřebuji tvou pomoc.

😊79. 帮助 bāngzhù

pomoci, napomáhat, pomáhat; pomoc

帮助同学 pomoci spolužákovi

帮助消化 napomáhá trávení

我们帮助他 pomůžeme mu

谁愿意帮助我 kdo mi chce pomáhat

提供帮助 poskytnout pomoc

没有多大帮助 to moc nepomůže (dosl. není to až tak velká pomoc)

☺78. 帮忙 x 79. 帮助

帮忙 《意思》 pomoci někomu něco udělat 《用法》 ve větě nemůže stát jako předmět, ale může mít tvar 帮个忙

帮助 《意思》 1) pomoci někomu něco udělat 2) zahrnuje i materiální a psychickou podporu 《用法》 ve větě může stát ve funkci předmětu

80. 绑架 bǎngjià

unést, násilím odvést; únos

对手可能会绑架他。 Nejspíše ho mohl unést jeho nepřítel.

绑架者 únosce

有关绑架小孩的消息 zpráva týkající se únosu dítěte

他因绑架而被捕。 Je vězněn kvůli únosu.

81. 榜样 bǎngyàng

(dobrý) vzor, vzorek, (dobrý) příklad, model, předloha; modelový, příkladný, exemplární

以大庆为榜样 dát Daqinga za vzor

选择榜样 vybrat vzorek

好榜样 dobrý příklad

你应该学习最好的榜样。 Co do učení, jsi rozhodně ten nejlepší příklad.

我们从他的榜样中得到了勇气。 Byl nám příkladem, abychom dostali kuráž.

做个榜样 být modelem

榜样群体 modelová skupina lidí

82. 磅 bàng

1) libra [měna]

英磅 britská libra

2)* libra [jednotka hmotnosti]

你体重多少磅? Kolik liber to váží?

我一个月用节食减轻了一磅体重。 Za celý měsíc, co jsem držela dietu, jsem zhubla jednu libru váhy.

pozn. 2)* Jedna libra je cca 0,5 kg.

83. 棒 bàng

1) hůl, tyč, větev, hov. klacek

木棒 dřevená hůl

铁棒 železná tyč

■ 一根棒 jedna větev

2) 《口语》 (být) vynikající, skvělý, ohromný; hov. být „pašák“

棒小伙子 vynikající mladík

身体棒 skvělé tělo

写得真棒 je to vážně ohromně napsané

你真的很棒! Ty jsi vážně pašák!

84. 傍晚 bàngwǎn

podvečer, soumrak, stmívání, tma; k večeru, za soumraku

她到家的时候已经是傍晚了。Než dorazí domu, tak už se bude stmívat (*dosl.* bude podvečer).

每天傍晚 každý den k večeru

85. 包 bāo

1) balit

把书包起来 zabal knihy

包饺子 balit taštičky jiaozi

2) taška, balík, ranec, batoh

书包 školní taška; aktovka

邮包 poštovní balík

背包 batoh

3) zajistit, (za)ručit, ujmout se

包运货物 zajistit přepravu zboží

包在我身上 ručím za to svým tělem, беру to na vlastní zodpovědnost

4) obvázat

用布把伤口包起来。Obvázat si ránu kusem látky.

5) obklíčit, obklopit

从两边包过去 obklíčit z obou stran

6) zahalit; být zahalený v

浓雾包住了群山。Hustá mlha zahalila hory.

7) váček, vřídek

脓包 váček; vřídek

8) 《量词》 [*num. pro balíček, krabičku apod.*]

一包纸烟 krabička cigaret

9) [čínské příjmení]

86. 包庇 bāobì

1) skrývat, poskytovat útočiště, tajně chránit; útočiště, ochrana, záštita

包庇罪犯 skrývat zločince

互相包庇 vzájemně si poskytovat útočiště

包庇坏人 skrývat zloducha

2) uprchlík

双人包庇 dva uprchlíci; ochrana dvou lidí

pozn. Často se vyskytuje ve spojení se zločinem. Používá se především jako sloveso. Jako podstatné jméno se vyskytuje velice zřídka.

87. 包袱 bāofu

1) ranec, uzel

包袱布 plátno, šátek (na uvázání rance)背

包袱 nést ranec na zádech

手里捏着他的棍子和包袱。V rukou svíral klacek s rancem.

2) těžkosti, břímě, přítěž [*mentální*]

丢掉包袱 zbavit se těžkostí

沉重包袱 těžké břímě

思想包袱 přemýšlet o těžkostech

88. 包裹 bāoguǒ

balík, zásilka, balíček

邮寄包裹 poštovní balík

包好包裹 zabalit balík

解开包裹 rozbalit balíček

■ 她手里拿着一个包裹。V rukou drží balíček.

☺89. 包含 bāohán

mít [v sobě], zahrnovat, obsahovat; zahrnutý, obsažený; tajit [v sobě]

她的眼眶里饱含着幸福的热泪。Má oči plné hřejivých slz štěstí.

包含两个方面的意思 zahrnuje dva významy

包含的内容 zahrnutý obsah

☺90. 包括 bāokuò

1) zahrnovat (v), obsahovat, mít; zahrnující [v sobě]

运费包括在账内。Poplatky za přepravu jsou zahrnuty v ceně.

这个文件包括许多条文。Tento dokument obsahuje mnoho článků.

2) včetně

包括领导在内 včetně vedení

费用包括 včetně poplatků; zahrnující poplatky

pozn. V čínštině je výraz v obou případech považovaný za sloveso.

☺ 89. 包含 x 90. 包括
包含 má širší význam než 包括, popisuje abstraktní věci
包括 má užší význam, popisuje konkrétní lidi a věci

91. 包围 bāowéi

obklíčit, obklopit

被包围 být obklopen (někým)

包围圈 obklopený kolem dokola

她被记者包围住了。Byla obklopena reportéry.

我们用两个师包围了这座城市。Dvěma armádními jednotkami jsme obklíčili toto město.

pozn. Často používané ve spojitosti s armádou či agresí.

92. 包装 bāozhuāng

zabalit; balení; balící

他已经把文件包装好了。Už ten dokument zabalil.

包装的改良和销售近来一直在相互促进。Renovace balení a prodej jsou neustále na vzestupu.

包装材料 balící materiál

93. 包子 bāozi

knedlíčky baozi, hov. baocky

肉包子 knedlíčky baozi plněné masem

一个包子 knedlíček baozi

吃包子 jíst baocky

94. 薄 báo

tenký, slabý, malý; chatrný; nedostatek, deficit

薄冰 tenký led

薄被 tenká deka

酒味很薄 slabá vůně alkoholu

塑料薄膜 tenká plastová fólie; tenká potravinová fólie

这张纸真薄啊! Tento papír je opravdu tenký!

情薄 citový deficit

人情谈薄 cítit k někomu nedostatek nákolnosti

95. 饱 bǎo

(být) najedený, sytý, nasycený, naplněný;

(být) plný

过饱 přeježený

吃饱喝足 dostatečně se nasytit a napít

我已经很饱了。Už jsem plný (najedený).

96. 饱和 bǎohé

nasytit, naplnit [kapacitu]; absolutní, abnormální

目前市场上洗衣机的销售已接近饱和。

V současné době je už trh s prodejem praček téměř nasycen.

饱和湿度 absolutní vlhkost vzduchu

97. 饱经沧桑 bǎojīng-cāngsāng

《成语》 mít bohaté (životní) zkušenosti, procházet četnými změnami, (žít) život plný změn

近代饱经沧桑的中国人民 čínský lid v současnosti prochází četnými změnami

饱经沧桑的 20 世纪 mít bohaté zkušenosti z 20. století

饱经沧桑的一生 život plný změn a zážitků

98. 宝贝 bǎobèi

1) drahocennost, poklad, vzácná věc

这些古董是他的宝贝。Tyhle starožitnosti jsou jeho poklady.

2) zlatíčko, pokládek [oslovování dítěte]

宝贝儿子 synáček drahoušek

你的宝贝女儿真可爱! To tvoje zlatíčko, ta tvá dceruška, je opravdu roztomilá!

3) 《方言》 drahoušek, zlatíčko, zázrak

你们办公室那个宝贝来了吗? Už k vám přišel ten drahoušek do kanceláře?

99. 宝贵 bǎoguì

cenný, drahý, drahocenný, vzácný

宝贵经验 cenné zkušenosti

宝贵意见 cenné připomínky

时间很宝贵 čas je drahý (drahocenný)

珍惜宝贵的生命 vážit si drahocenného života

宝贵的古画 vzácné staré obrazy

宝贵的文物 vzácné kulturní památky

十分宝贵 velice vzácný

☺100. 保持 bǎochí

zachovat (si), přetrvávat, udržovat, zůstat

保持健康 zachovat si zdraví

保持心态 přetrvává způsob myšlení

保持心情 přetrvává (nějaké) duševní rozpoložení

保持清洁 udržovat čistotu

保持友好关系 udržovat přátelské vztahy

保持安静 zůstat potichu

保持联系 zůstat ve spojení

☺101. 保存 bǎocún

uchovat, udržovat (se), zachovat; munifikovat

保存资料 uchovat materiály

保存食物 uchovávat potraviny

保存完整 uchovat kompletní

保存精力 udržovat se při síle

这些书保存得很好。Tato knížka je dobře zachovalá (*dosl.* Tato knížka se dobře zachovala).

古埃及人懂得保存尸体。Starí Egypťané věděli, jak munifikovat mrtvolu.

102. 保管 bǎoguǎn

1) spravovat, starat se (o), střežit; strážce, ochranka

保管财物 spravovat majetek

保管房屋 spravovat dům

把工具保管好 postarat se o nástroje

请为我保管这件东西到明天。Postarej se mi prosím do zítřka o tyhle věci.

他是粮库的保管。Je strážce ve skladu s obilím.

2) zaručeně, určitě, jistě, s jistotou

他保管不知道。Zaručeně neví.

保管是个稳妥的方法 确定 je to spolehlivá metoda

☺103. 保护 bǎohù

chránit (si), střežit, udržovat; ochrana

保护环境 chránit prostředí

保护视力 chránit si zrak

保护现场 střežit místo (nehody)

保护人民的利益 chránit zájmy lidu

她保护自己 chrání sebe sama

受到法律的保护 mít (*dosl.* dostat) právní ochranu

☺104. 保留 bǎoliú

**udržovat, zachovat (si), uchovat (si) ,
uchránit; ponechat (si)**

保留传统 udržovat tradice

保留权利 zachovat si pravomoc

保留着生活习惯 uchovat si (nějaké)

保留着原来的样子 zachovat původní
vzhled

保留过一段时间 uchovat na nějaký čas
životní zvyky

把小说改变成电影要保留原作的风格。

Když se podle povídky vytváří film, mělo
by zachovat původní ztvárnění.

他的职位保留了三年。Držel si pozici po
tři roky.

保留看法 ponechat si (svůj) názor

☺ 100. 保持 bǎochí x 101. 保存 x

104. 保留

stejně významy odlišné povahy

保持 udržet či uchovat si původní stav, aby se neoslabil nebo nezmizel

保存 uchovat nějakou věc, předmět, povahu, charakter, kvalitu, styl, význam apod.

保留 uchovat si původní vzhled, být beze změny

☼105. 保密 bǎomì

**nechat si pro sebe, zachovat [tajemství,
mlčenlivost], střežit; tajně [něco udělat];
důvěrný, tajný, bezpečnostní**

这事绝对保密 tohle si určitě nech pro
sebe

工资保密 tajně vyplacený plat

企业保密的信息 důvěrné firemní
informace

保密码 tajný kód

保密锁 bezpečnostní zámek

保密字 pin

106. 保姆 bǎomǔ

chůva, au-pair, vychovatelka

雇佣了一个保姆 najal si jednu chůvu

与保姆调情 flirtovat s au-pair

保姆日记 vychovatelčiny zápisky

107. 保守 bǎoshǒu

**zachovávat, uchovávat, chránit;
uchování, udržení; (být) konzervativní**

保守秘密 zachovávat tajemství

思想保守 uchování myšlenky

他很保守。Je konzervativní.

保守观点 konzervativní pohled (na)

☉ 108. 保卫 bǎowèi

chránit, bránit, střežit; bojovat (za/o)保

卫国家 chránit stát

保卫祖国 bránit vlast

保卫祖国的边疆 střežit hranice rodného státu

保卫国家主权和领土完整 chránit suverenitu státu a územní celistvost

我们保卫了我们的胜利果实。Bojujeme za naše vítězství.

☉ 103. 保护 x 108. 保卫

chránit, střežit 《动词》

保护 《意思》 starat se, střežit, hlídat
《用法》 řeší, aby nedošlo ke škodě, ztrátě, poranění, poničení, ublížení atd.; ne nutně užívá jako nástroj zbraně; objektem jsou lidé či věci

保卫 《意思》 bránit, hájit 《用法》 řeší, aby nedošlo k násilí; souvisí s bezpečností; jako nástroj užívá zbraně či fyzickou sílu; objektem jsou významné postavy, dav lidí či věci

☉ 105. 保密 x 108. 保卫

střežit (liší se cílem a záměrem)

保密 《意思》 zachovávat, tajit informace apod. 《用法》 tajeno před lidmi kvůli bezpečnosti; souvisí s právem (o mlčenlivosti)

保卫 《意思》 střežit 《用法》 není

nutně tajeno před veřejností; souvisí s bezpečnostními složkami státu (policií)

109. 保险 bǎoxiǎn

1) pojistit (se); pojištění, pojistka, zabezpečení; pojišťovací

给自己的房屋保火险 pojistit svůj dům proti požáru

社会保险 sociální pojištění

医疗保险 zdravotní pojištění

人寿保险 životní pojistka

保险公司 pojišťovna (*dosl.* pojišťovací společnost)

2) (být) bezpečný; bezpečnostní

这样比较保险些。Takhle to bude bezpečnější.

保险装置 bezpečnostní zařízení

110. 保养 bǎoyǎng

1) údržba; dělat údržbu, udržovat

保养维修 údržba a oprava

保养工 údržbář, opravář

保养机械 dělat údržbu stroje

2) starat se (o) [zdraví], udržovat ve formě, pečovat; péče

好好保养你的身体 dobře se starat o své tělo

身体保养 péče o tělo; péče o zdraví

3) chránit a vychovávat

保养曾孙 chránit a vychovávat vnuka

☺111. 保障 bǎozhàng

**chránit, zajistit, zaručit, zabezpečit;
záruka, zabezpečení, ochrana**

保障人民的权利 chránit občanská práva

保障国家安全 zajišťovat bezpečnost státu

保障人民言论自由 zajistit občanům
svobodu slova

☺112. 保证 bǎozhèng

**ručit (za), zaručit (se), garantovat; být
zaručený; slib, přísaha, závazek**

我保证 já ručím za

我们保证把这项工作做好。Zaručili jsme
se, že tu práci uděláme.

为了保证成功 aby byly výsledky zaručené

做出保证 dát slib; přislíbit

合同保证 smluvní závazek

☺ 111. 保障 x 112. 保证

保障 《意思》 chránit a bránit
(odkazuje na ochranné složky státu)
《用法》 nejvíce ve spojení s obranou
(státu) a právem

保证 《意思》 zaručit se, mít záruku
apod. 《用法》 většinou se týká
ekonomiky a práva

113. 保重 bǎozhòng

**opatrovat se, dbát o sebe, starat se o
sebe, být (na sebe) opatrný**

保重保重。Postarej se o sebe. Opatruj se.

多多保重 pořádně se opatruj

好好保重 pořádně o sebe dběj

保重身体 starat se o své zdraví

你要走了真是太遗憾了，那么，你自己
多保重吧！ To je škoda, že už odjíždíš, tak
se pořádně opatruj!

114. 抱 bào

1) držet/nést v náruči, chovat, nést

[v rukách], objímat (se)

抱上儿子 nést syna v náruči

抱柴禾 nést dříví na podpal

抱住 objímat se

轻轻地抱着她 jemně ji objímat

2) chovat v sobě, kojit se [naději apod.]

抱着希望 chovat naději

3) mít

抱有：抱有念头 Mít: mít nápad

4) adoptovat

抱养：抱养的孩子 Adoptovat:
adoptované dítě

115. 抱负 bàofù

ambice, přání, touha, (životní) sen, ctižádost

个人抱负 osobní ambice

职业抱负 profesní ambice

很有抱负 mít vysoké ambice

实现当歌唱家的抱负 realizovat životní sen stát se zpěvákem

116. 抱歉 bàojiàn

omlouvat se, mrzet (někoho něco), být líto (něčeho); lítostivě, omluvně

真抱歉 opravdu se omlouvám

十分抱歉 velice se omlouvám

抱歉得很 velice mě to mrzí

抱歉之至 být (něčeho) velice líto

深为抱歉 hluboce se omlouvám

叫你久等了，很抱歉。Velice se omlouvám, že jsem tě nechal tak dlouho čekat.

很抱歉给你带来这般烦恼。Omlouvám se, že jsem ti přidělal starosti.

抱歉地说 lítostivě povídá

117. 抱怨 bàoyuàn

stěžovat si (na něco), reptat, remcat, brblat

大声抱怨 hlasitě reptat

抱怨某事 stěžovat si na něco

抱怨食堂的伙食不好 brblat, že v jídelně nevaří dobře

他是一个爱抱怨的人。Je jedním z těch, co si strašně rád na něco stěžuje.

总是抱怨和骂街 pořád brblá a hlasitě nadává na veřejnosti

😊 118. 报仇 bàochóu

vyřídit si (něco) (s), oplatit, pomstít (se)

报私仇 vyřídit si něco osobně (s)

给父亲报了仇 otci to oplatil

为...报仇：他已经为你报过仇了。

Pomstít se (někomu): Už se ti pomstil.

为...报仇：：他发誓要为烈士报仇。

Pomstít se (někomu): Přísahal, že se za oběť pomstí.

向...报仇：我们向我们的敌人报仇。

Pomstít se (někomu): Pomstíme se našim nepřátelům.

替...报仇：替同志们报仇 Pomstít se za: pomstít se za soudruhy

😊 119. 报酬 bàochou

odměna, honorář, plat, peníze

逐步提高劳动报酬 postupně zvýšit odměnu za práci

不计报酬 nebrat v úvahu honorář

他许下要给大报酬的诺言。Slíbil, že bude dávat vysoký plat.

我做这件事不是为了报酬，而是出于爱好。Nedělá to kvůli penězům, ale proto, že ho to baví.

120. 报答 bàodá

vrátit, oplatit, odplatit, odvděčit se; na oplátku; oplátka, revanš, odplata

报答你 oplatit ti (něco)

报答某人的好意 odvděčit se za něčí laskavost

把东西给你作为报答 něco ti dám na oplátku

不图报答 neočekávat odplatu (něco na oplátku)

121. 报到 bàodào

registrovat se, ohlásit se, zapsat se; zápis; zápisový, registrační

提前报到 registrovat se dopředu

向部里报到 ohlásit se na úradě

向大会秘书处报到 zaregistrovat se na konferenci na sekretariátě

新生已开始报到 už začal zápis nových studentů

报到系统 registrační systém

122. 报道 bàodào

informovat, oznámit, ohlásit; zprávy, sdělení; reportáž, referát

报道会议情况 informovat o okolnostech schůze

据报道 podle zpráv

☺ 118 报仇. x119. 报酬 x 120. 报答 oplatit (někomu něco)
报仇 《意思》 ve smyslu pomsta, odplata nenáviděnému člověku, protiúder
报酬 《意思》 vrátit někomu pomoc (penězi, platem apod.)
报答 《意思》 v dobrém smyslu něco vrátit

● 123. 报复 bàofù

odplatit, vyřídit si (s někým) [účty], pomstít se; odplata, pomsta, odvěta; represe, represálie; mstivý, odvetný

对敌人进行报复 pomstít se nepříteli

报复心切 dychtit po pomstě (dosl. být dychtivý po pomstě)

怀有报复的想法 myslet na pomstu

打击报复 provést odvetný úder

经济报复 ekonomické represálie

报复行为 mstivé jednání

● 118. 报仇 x 123. 报复
报仇 pomstít se za něčí poranění či ubližení někomu, udeřit proti někomu (obvykle jde o tělesné zranění)

报复 provést odvetný úder (proti kritice či ublížení, poškození někoho)

☺124. 报告 bàogào

ohlásit, oznámit, podat [zprávu], referovat; hlášení, zpráva, referát, přednáška

现在报告新闻。Teď hlásí zprávy.

向上级报告 oznámit vrchnímu

工作报告 pracovní hlášení

调查报告 zpráva o výzkumu

做报告 dělat referát

☺124./a 报警 bàojǐng

vyhlásit poplach, ohlásit [na policii]; poplach; výstražný, alarmní, varovný, pojistný, tísňový

她可能会去警察局报警。Asi to půjde ohlásit na policii.

发生火灾要及时报警。V případě vypuknutí požáru je nutno včas vyhlásit poplach.

鸣钟报警 zvonit na poplach

报警系统 výstražný systém

报警阀 pojistka, pojistný ventil

报警电话 tísňová telefonní čísla

☺124. 报告 x 124./a 报警

ohlásit

报告 ohlásit zprávu, podat hlášení, uvést referát

报警 ohlásit na policii, vyhlásit poplach

125. 报名 bàomíng

zaregistrovat se, přihlásit se [k účasti apod.]; přihláška, žádost, registrace; registrační

我推荐您报名参加这个课程。

Doporučuji Vám se přihlásit na tento kurz.

报名参军 přihlásit se na vojnu

报名参加百米赛跑 přihlásit se k účasti běhu na sto metrů

报名表 přihláška

在线报名 online registrace

报名表 registrační formulář

pozn. Registrací je myšleno zapsání jména a příjmení atd.

126. 报社 bàoshè

redakce [novin apod.], redigování novin, novinový tisk

我的朋友在一家报社工作。Můj kamarád pracuje v redakci novin.

我们报社需要一名粘贴版面有经验的人。Naše redakce potřebuje někoho, kdo má zkušenosti s rozvržením listů.

127. 报销 bàoxiāo

1) **předložit [účty], uhradit [výlohy, náklady, útraty apod.], proplatit; proplacené, proplatitelné**

向财务科报销 předložit účty na finanční oddělení

网上报销 uhradit výlohy online

公司会给你报销旅差费。Firma vám proplatí cestovní výdaje.

报销费用 proplacené výdaje

2) **odevzdat seznam s vydanými články**

3) **zničit, rozbít**

他每天都玩游戏，所以电脑很快就报销了。Protože každý den hraje počítačové hry, tak se mu počítač brzy zničí.

128. 报纸 bàozhǐ

noviny, tisk; novinový papír; novinový

■ 一份[张]报纸 jeden výtisk novin

大众报纸 lidové noviny

读报纸 číst noviny

把报纸铺开放在了桌子上 roztáhnout si noviny po stole

报纸的标题上 v novinovém titulku

报纸处理控制 kontrola novinového tisku

☺129. 爆发 bàofā

1)* **vybuchnout, soptit [o sopce]; výbuch, exploze, erupce**

这座火山爆发过好几次。Tato sopka soptila již několikrát.

爆发力 síla exploze

火山爆发 vulkanická erupce

2)** **propuknout, vypuknout, vzplanout; vypuknutí**

人群中爆发出一片欢呼声。V davu lidí propuklo hlučné veselí.

战争爆发 vypuknutí války

pozn. 1)* Ve významu „něco vybuchne a roztrhne se“. **2)**** Ve významu „něco se náhle stane“.

☺130. 爆炸 bàozhà

vybuchnout, explodovat, odpálit [bombu apod.], prasknout, vyletět [do vzduchu]; výbuch, exploze, bomba, trhavina, třaskavina; výbušný

炮弹爆炸了 granát explodoval

爆炸一个核装置 odpálit nukleární zařízení

猛烈爆炸 intenzivní výbuch

原子弹爆炸 exploze atomové bomby

爆炸性 výbušný

☺ 129. 爆发 x 130. 爆炸 《动词》
爆发 《意思》 1) vybuchnout, vzplanout: něco vyletí a roztrhne se např. emoce, konflikt, sopka 2) propuknout: něco se náhle stane (např. propukla válka, revoluce)
爆炸 《意思》 něco exploduje pod tlakem (např. granát, bomba apod.)

● 131. 曝光 **bàoguāng**

1) **odhalit, odkrýt, ukázat (se), objevit (se), prozradit [tajemství], vystavit [expozici]; odhalení, vystavení (se něčemu)**

正确选定曝光时间 přesně určit čas odhalení

在报上曝光: 事情在报上曝光后 Objevit se v novinách: poté, co se událost objevila v novinách

多次曝光 mnohokrát byl vystavován

媒体曝光 mediální odhalení)

2) 《摄影》 **vyvolat (fotografii); citlivost [na světlo]**

曝光速度 rychlost vyvolání (snímku)

132. 暴力 **bàolì**

násilí; násilný

采用暴力 použít násilí

公开谴责恐怖主义和暴力 otevřeně kritizovat terorismus a násilí

小说充斥着暴力 román plný násilí

暴力行为 násilný čin

● 133. 暴露 **bàolù**

odhalit, prozradit (se), vyjít (navenek), objevit (se), demaskovat; podléhající

暴露身份 odhalit totožnost

暴露真相 pravda vyšla navenek

暴露目标 prozradit plány

暴露危险 odhalit nebezpečí

被暴露 být prozrazen (kým, čím)

暴露出的只是一小部分 odhalila (se) jen malou část

被暴露 být prozrazen (kým, čím)

暴露于光天化日之下 vyjít na denní světlo
矛盾还没有充分暴露。 Rozpory ještě nevyšly plně navenek.

在大家面前暴露暴露 přede všemi (něco) prozradit

暴露疗法 podléhající léčbě

● 133. 暴露 x 131. 曝光 odhalit, prozradit
曝光 《用法》 obvykle odhalení či zveřejnění nečestného činu
暴露 《意思》 něco, co nejdříve není vidět; zahrnuje v sobě význam

„zveřejnit“, veřejným“	„učinit“ 《用法》	něco ve spojení s problémy, rozpory, nedostatky, vadami či tajemnými záležitostmi
---------------------------	------------------	--

☺134. 悲哀 bēi'āi

**smutný, truchlivý, zarmoucený,
nešťastný, melancholický; zármutek**

悲哀叹息 smutně vzdychat

半是悲哀半是愁 napůl je smutný, napůl
ustaraný

深切悲哀 hluboký zármutek

☺135. 悲惨 bēicǎn

**tragický, krutý, smutný, nešťastný,
depressivní, skličující**

悲惨的情景 tragické okolnosti

悲惨的命运 tragický osud

悲惨的过去 krutá minulost; smutná
minulost

一样悲惨 být stejně nešťastný

回忆起那幅悲惨的景象 vzpomenout si na
tu tragickou scénu

悲惨的经济形势 skličující ekonomická
situace

☺134. 悲哀 x 135. 悲惨

悲哀《用法》 často používá se při
popisu rozchodu či smutné události v
rodině, nebo také ve smyslu „vzdychat

nad trápením“

悲惨《用法》 používá se, když se
člověk dostane do těžké situace nebo se
mu stane něco bolestivého, situace je
sama o sobě tragická nebo nešťastná

136. 悲观 bēiguān

pesimistický, skeptický

悲观的态度 pesimistický postoj

悲观情绪 skeptický pocit

她现在非常悲观。Ona je teď strašně
pesimistická.

这个建议有点(儿)悲观。Tento názor je
tak trochu pesimistický.

137. 卑鄙 bēibǐ

**hanebný, ničemný, nízký, podlý,
bezcharakterní**

卑鄙行为 hanebný čin

卑鄙的诽谤 hanebná pomluva

卑鄙男人 ničemný chlap

卑鄙可耻 podlý a hanebný

你打妻子，太卑鄙了。To je tak podlé,
že biješ svou ženu.

干卑鄙的事情 dělat něco podlého

138. 杯子 bēizi

sklenice, hrnek, číše; trofej, pohár

二个杯子 dvě sklenice

陶瓷杯子 keramický hrnek

玻璃杯 skleněná číše

保温杯 termoska

奖杯 trofej

139. 北方 běifāng

sever; severní

北方习俗 zvyky severu

在[到]北方 na severu (na sever)

北方省 severní provincie

北方冰雪严寒 severní kruté ledové zimy

140. 北极 běijí

severní pól, Arktida; arktický, polární

向北极 k severnímu pólu

从南极点到北极点 od nejj jižnějšího bodu
k nejsevernějšímu

北极光 polární záře

北极地区 arktická oblast

141. 北京 Běijīng

Peking [čínské hlavní město]; pekingský

在北京 v Pekingu

离开北京 opustit Peking

总统抵达北京。 Prezident dorazil do
Pekingu.

北京动物园 pekingská zoo

142. 倍 bèi

-krát; -násobně, [číslovka + -krát] tak

十倍 desetkrát

贵一倍 jednou tak dražší

体重增加了一倍 váha se zvýšila
dvojnásobně

费用上涨了两倍 náklady vzrostly dvakrát
tolik

十是五的两倍。Deset je dvakrát pět.

143.¹ 被 bèi

1) 《介词》 s [značí 7. pád: kým, čím]

被见到 (být) někým spatřen

被爱 (být) někým milován

2) 《助词》 [ukazatel pasíva]

她被所有这些问题难住了。Veškerými
těmito problémy byla vyvedena z míry.

143.² 被 bèi

deka, příkrývka

棉被 bavlněná deka

鸭绒被 péřová peřina

盖好被子 přikrýt se peřinou

144. 被动 bèidòng

**pasivita, nečinnost; pasivní, nečinný,
agilní**

被动性 pasivita

被动消防 pasivní předcházení požáru

变被动为主动 stát se z pasivního aktivním

被动地听 pasivně poslouchat

被动接受 nečinně přijmout

陷于被动地位 ztratil agilní pozici

145. 被告 bèigào

《法律》obžalovaný; obviněný

被告证人 svědek obžalovaného

证词很不利于被告。Výpověď v neprospěch obžalovaného.

被告不安地在椅子上扭动身子。

Obviněný se neklidně vrtí na židli.

146. 被子 bèizi

příkrývka, deka, peřina

■ 一张[床]被子 jedna příkrývka

旧被子 stará deka

盖被子 příkrýt se peřinou

用被子蒙住了头。Příkrýt si hlavu peřinou.

147. 背 bèi

1) záda, hřbet;

■ 一个背 jedny záda

背脊 záda (člověka)

马背 koňský hřbet

靠背 opírat se zády

扭伤了背 hnul si se zády

2) vzadu, za

背面 vzadu

镜背 za zrcadlem

这所房子背朝湖。Za tímto domem je jezírko.

148. 背景 bèijǐng

pozadí, kulisa; zázemí, prostředí

政治背景 politické pozadí

社会背景 společenské pozadí

背景音乐 hudební kulisa

时代背景 dobové pozadí

英语学习背景 zázemí výuky angličtiny

149. 背叛 bèipàn

zradit, zaprodat; zrada

背叛祖国 zradit vlast

无情地背叛妻子 chladnokrevně zradit manželku

忘记过去就意味着背叛。Zapomenout minulost znamená zradit.

他们的背叛瓦解了该党。Kvůli jeho zradě se tato strana rozpadla.

150. 背诵 bèisòng

recitace; recitovat; opakovat si [učivo apod.]

每日背诵 každodenní recitace

坚持背诵 vytrvat v recitování

背诵全文 recitovat celý text

背诵给你 zarecituji ti

背诵课文 opakovat si z učebnice

151. 备份 bèifèn

**zálohovat, ukládat; záloha, zálohování;
záložní, zálohovací, rezervní**

你应该经常备份你的数据。Musíš si často zálohovat data.

在线备份 zálohování dat na síti

备份处理作业 práce se zálohováním a zpracováváním dat

备份记录 záložní nahrávka

备份盘 zálohovací disk

152. 备忘录 bèiwànglù

《外交》 memorandum

备忘录模式 vzor memoranda

合作备忘录 společně vytvářet memorandum

发出备忘录 zveřejnit memorandum

153. 贝壳 bèiké

mušle, škeble

一枚[个][片]贝壳 jedna mušle

把贝壳串在一起 navléknout mušle (na šňůrku)

在沙滩上捡贝壳 sbírat škeble u moře

154. 奔波 bēnbō

1) spěchat (k), pospíchat, uhánět (k); shon, ruch

在两地之间奔波 spěchat z jednoho místa na druhé

忙碌奔波 spěšně uhánět; mít naspěch

劳累和奔波 únava a shon

2) neustálý, nepřetržitý

奔波忙碌 neustálý shon; být neustále ve spěchu

3) valící se vlny

155. 奔驰 bēnchí

1) uhánět, pádit, valit se, chvátat, tryskem běžet; trysk

火车向前奔驰。Vlak uháněl vpřed.

马在草原上奔驰。Koně uháněli na pastvinu.

2) Benz [značka německých aut]

德国奔驰 německý Mercedes Benz

156. 本 běn

1) kořen, stvol, nat'; původ, kořeny

木本 kořeny stromu

草本 bylinná nat'

翻身不忘本 postavit se na vlastní nohy, ale nezapomenout svůj původ

2) tento (náš), vlastní

本世纪末 na konci tohoto století

本人姓郭。Tento člověk se jmenuje Guo.

3) 《量词》 [num. pro knihy]; díl, svazek

三本书 tři knihy
这部电影共六本。Tenhle film má
dohromady šest dílů.

4) původní; původně

本色 původní barva
本意 původní význam

他本是个农民。Původně byl rolníkem.

157. 本科 běnkē

bakalář; bakalářský; studium na vysoké škole

获得了本科学位 obdržel titul bakaláře

本科生 student bakalářského studia
本科毕业 bakalářská závěrečná zkouška
本科学位 bakalářský titul
本科阶段的学习 bakalářský stupeň studia

158. 本来 běnlái

1) původně, prvně, nejdříve; původní, originální

这是我本来想问你的。To je to, na co
jsem se tě chtěl prvně zeptat.

母亲本来不想终生当教师。Matka
nejdříve nechtěla být učitelkou po celý
svůj život.

本来的意思 původní význam

2) vlastně, v podstatě, v zásadě, přirozeně

本来是可以避免 vlastně se tomu dá
vyhnout

☺159. 本领 běnlǐng

dovednost, schopnost, nadání, umění

掌握本领 osvojit si dovednosti

练好本领 trénovat schopnosti

组织生产的本领 schopnosti pro
organizování výroby

他虽然人小，本领可不小。I když je
malý vzrůstem, nadáním rozhodně malý
není.

☺160. 本能 běnnéng

pud, reflex, vrozená schopnost, instinkt,

přirozenost, vlohy;

instinktivní, přirozený, nepodmíněný;

mimovolně, spontánně

动物本能 zvířecí pudy

本能行为 instinktivní chování

好奇本能 zvědavost je přirozená

本能反应 nepodmíněný reflex

争斗源于本能 zápasení je původně
instinktivní

出于本能，我们会怎么做？Co bychom
dělalí, kdybychom se nechali vést našimi
pudy?

本能地，她就想模仿那种姿态。

Mimovolně chtěla napodobit ten postoj.

☺ 159. 本领 x 160. 本能 schopnost
本领 dovednost či schopnost (získaná učením)
本能 reflex, nervová reakce; nedá se naučit, (je to přirozené či vrozené)

161. 本钱 běnqián

1) kapitál

没有足够的本钱开饭馆 nemít dostatečný kapitál na otevření restaurace

2) situace, pozice, postavení

你有这个本钱拒绝他吗? Ty jsi v situaci, kdy ho můžeš odmítnout?

3) schopnost, způsobilost; předpoklad, podmínka

她能够骄傲的本钱 schopnost, na kterou může být hrdá

● 162. 本人 běnrén

já, já sám, (já) osobně, (já) sám za sebe, mé (osobní), své (osobní)

我本人将坚决执行这个计划。Já sám za sebe ten plán rozhodně splním.

本人已婚 Já osobně už jsem ženatý.

必须本人来。Musí se osobně dostavit.

本人身份证 mé osobní doklady

我要和经理本人谈一谈。Chci osobně mluvit s ředitelem.

我本人非常赞成这个主张。Já osobně jsem s tímto vedením spokojený.

这件事他本人并不知道 já o tom nic nevím

● 163. 本身 běnshēn

sám o sobě, samotný, vlastní

问题本身挺复杂。Problém je sám o sobě velmi komplikovaný.

运动本身就是矛盾。Už samotný pohyb je problém.

这工作本身不难。Tahle práce sama o sobě není složitá.

● 162. 本人 x 163. 本身

本人 《意思》 vyjařuje mluvčího mluvčího o sobě 《用法》 vkládá se před přísudkové sloveso

本身 《意思》 vlastní, samotný 《用法》 vkládá se těsně za podmět ve větě, používá se o lidech i věcech

164. 本事 běnshi

1) dovednost, schopnost; být šikovný

只有刻苦练习，才能学到过硬的本事。

Teprve po usilovném cvičení si člověk osvojí dovednost, ve které bude vynikat.

你看，她天生有多大的本事！Podívej, jaké má od přírody schopnosti!

2) toto, tato, tento

本事评论员 tento komentátor

165. 本着 bǐnzhe

v souladu (s), shodovat se (s); řídit se (čím); podle

本着我们一贯的立场 v souladu s naším stálým stanoviskem

本着竞争的原则 řídit se pravidly hry

我们要本着实事求是的精神处理这个问题。Chceme ten problém vyřešit věcně a podle pravdy.

166. 本质 běnzhi

1) podstata, jádro, základní vlastnost; základní, podstatný

生活的本质 podstata života

把握本质 uchopit podstatu

在本质上不同 v jádru se různí

本质差别 základní rozdíly

非本质方面 nepodstatný aspekt

2) nitro, přirozenost

本质和现象 nitro a zevnějšek

167. 笨 bèn

1) (být) hloupý, tupý

笨人 hloupý člověk

笨伯 blbec

笨瓜 hlupák

*笨鸟先飞 hlupák se do všeho hrne po hlavě

2) neobratný, neohrabaný, těžkopádný, nesrozumitelný

笨口拙舌 neobratný řečník

嘴笨 mluvit nesrozumitelně

3) těžký, vysilující, náročný

笨活 těžký život

pozn.* 《成语》

168. 笨拙 bènzhuō

nemotorný, neobratný, neohrabaný, nešikovný; neohrabaně

笨拙的孩子 nemotorné dítě

笨拙地交流感情 (být) neobratný v navazování citových kontaktů

笨拙的吻 neohrabaný polibek

它们的用法是如此笨拙 jejich použití je takové nešikovné

他笨拙地挪动身体，坐起来。

Neohrabaně se pohnul a sednul si.

169. 崩溃 bēngkuì

hroutit se, (z)bortit se, pokazit se; zhroucení, pád, kolaps

精神崩溃 nervově se hroutit

旧世界正在崩溃。Starý svět se hroutí.

堤坝可能崩溃 přehrada se asi zbortí

它们确实喜欢崩溃。To se opravdu rádo pokazí.

在崩溃的边缘 na pokraji zhroucení

殖民主义的崩溃 pád kolonialismu

国民经济崩溃 kolaps národní ekonomiky

170. 甬 béng

《方言》 není třeba, ne-, žádný

你甬管! Nestarej se!

甬客气! Neostýchejte se!

甬着急 žádné strachy

甬说那些了 už o tom nemluv

甬惦记他 neboj se o něj

171. 蹦 bèng

skákat

乐得蹦了起来 radostí povyskočit

蹦高 skákat do výšky

蹦跳 skákat

*打蹦(儿) vyskočit

pozn. * 《方言》

172. 迸发 bèngfā

vypuknout, propuknout, vybuchnout, vytrysknout, nastat, chrlit

突然迸发 náhle vypuknout

大厅里迸发出一阵笑声。V salónku propukli v záchvat smíchu.

*激情迸发 výbuch nadšení

热烈的掌声，犹如春雷迸发。Bouřlivý potlesk byl (tak silný) jako by nastala bouřka.

那是我迸发灵感之时。V době, kdy jsem ze sebe chrlil nápady.

pozn. * V čínštině zde stojí 迸发 bèngfā ve funkci slovesa.

173. 逼迫 bīpò

nutit, donutit, přinutit, dohnat (k něčemu); být k něčemu tlačěn

被逼迫 být někým donucen

逼迫别人: 不要逼迫别人接受你的意见。Nutit druhé: Nenut' druhé, aby přijali tvůj názor.

逼迫皇帝逊位 donutit panovníka abdikovat

我们真的愿意被这样逼迫吗? Opravdu si přejeme být někým takhle k něčemu tlačeni?

174. 鼻涕 bítì

nudle [u nosu], sople; hlen, sliz; usmrkaný, hov. usoplený

擦鼻涕 utřít si nos; utřít si nudli

擤鼻涕 vysmrkat se

流鼻涕 téct z nosu nudle

有鼻涕 mít nudli (u nosu); být zahleněn
鼻涕症 rinitida, rýma

鼻涕孩 usmrkané dítě; usoplené dítě

175. 鼻子 bízi

nos; čumák, zobák, nozdry; nosní

■ 一个鼻子 jeden nos

大鼻子 velký nos

尖鼻子 špičatý nos

扁鼻子 placatý nos

塌鼻子 nos „pršák“

鼻子流血 téct krev z nosu

鼻子痒 svědět na nose

抠鼻子 dloubat se v nose

捏着鼻子 držet se za nos, ucpávat si nos

狗鼻子 psí čumák

鸟鼻子 zobák

鼻孔 nosní dírka

● 176. 比 bǐ

1) porovnávat, srovnávat;

《介词》 než, oproti

比不上 nedá se srovnávat; být nesrovnatelný

把两件东西比一比 porovnávat dvě věci

[v rámci sloves]:

比赛 soutěžít

对比 porovnávat

评比 porovnávat a hodnotit

她比他成熟得早。Dospěla dříve než on.

我考得比他好。Byl jsem u zkoušky lepší než on.

2) k, ku, ke, v poměru

现在几比几? 一比二! Jaké je teď skóre?

Jedna ku dvěma!

3) (něco) za (něčím), od (něčeho k něčemu), ze [dne na den apod.]

一天比一天 den ode dne; každým dnem

一年比一年热 rok od roku je větší teplo

☀177. 比方 bǐfang

1) podobnost, analogie, obdoba; připodobnit

这不过是个比方。Ale to je jen analogie.

打个比方 připodobnit něco k něčemu

2) například, příklad

比方说 například

拿...作比方: 拿学游泳作比方 Dát/uvést (něco) jako příklad: uvést učení plavání jako příklad

3) co když, jestliže, „v případě, že“

比方你在现场, 该怎么办? Co když budeš na místě činu, co pak?

178. 比较 bǐjiào

1) porovnat, srovnat

与...相比较 vzájemně porovnat (s)

把译文和原文比较一下 porovnat překlad s originálem

2) v porovnání (s), ve srovnání (s)

汽车的产量比较去年有显著的增长。

Výkon aut se v porovnání s loňským rokem výrazně zvýšil.

3) téměř, skoro, poměrně, docela, celkem

比较成熟 téměř zralý

这里条件比较艰苦。Tady jsou poměrně těžké podmínky.

说得比较清楚 řekl to docela srozumitelně

● 179. 比例 bǐlì

poměr, proporce; část, váha, rozměry 学校的男女比例为 1: 2。Poměr chlapců a dívek ve škole je 1:2.

大小比例 velikostní proporce

比例不合乎规定的标准 poměr neodpovídá předepsané normě

占很大比例 zabírá velkou část

● 176. 比 x 179. 比例
比 《意思》 srovnání dvou věcí
比例 《意思》 poměr jedné věci ku druhé

☀180. 比如 bǐrú

například [např.], příklad

比如说 říct příklad

我非常喜欢体育运动，比如乒乓球。

Mám moc rád sport např. stolní tenis.

☀ 177. 比方 x 180. 比如
比方 《用法》 více možností užití: 比如..., 比如说, jako sloveso atd.
比如 《用法》 jde použít pouze ve vazbách: 打个比方 a 比如说

181. 比赛 bǐsài

zápas, soutěž, turnaj, utkání; soutěžní

■ 一场比赛 jeden zápas

跨栏比赛 zápas v běhu přes překážky 长跑比赛

soutěž v běhu na dlouhou trať 象棋比赛

šachový turnaj

在足球比赛中 během fotbalového utkání

参加比赛 účastnit se soutěže

这场比赛谁赢了? Kdo tento zápas vyhrál?

比赛项目 soutěžní disciplíny

182. 比喻 bǐyù

přirovnání, metafora; (být) metaforou (na), přirovnat

■ 这只是一个比喻说法。To je jen takové přirovnání.

来比喻: 羊羔来比喻温顺 Metaforicky vyjadřovat: jehně metaforicky vyjadřuje pokoru

183. 比重 bǐzhòng

1) proporce, rozměry

比重计 hustoměr

2) hrát velkou/důležitou roli, být podstatný, být značný

占很大比重: 食品价格占很大比重, 在这段时间上升了 11%。Hrát důležitou roli: Cena potravin hraje důležitou roli, v poslední době vzrostla o 11%.

3) 《农业》 podíl, díl, váha

工业在整个国民经济中的比重 podíl
průmyslu v celkové národní ekonomice

4) 《物理》 **specifická hmotnost** [fyzikální veličina]

尿比重 specifická hmotnost moči

184. 彼此 bǐcǐ

vzájemně, jeden druhému, navzájem
(se/si); (být) **vzájemný; dohromady**

彼此帮助 vzájemně si pomoci

彼此都很熟悉 vzájemně se dobře znát

我们为彼此的健康干杯。Připijme si
jeden druhému na zdraví.

消除彼此间的误会 vyjasnit si vzájemné
nepochopení

不分彼此 mít všechno dohromady

185. 笔记本 bǐjìběn

1) **notebook, laptop, počítač**

笔记本电脑 přenosný počítač; notebook;
laptop

2) **poznámkový blok, zápisník, notes**

■ 一本笔记本 jeden zápisník

她在书桌抽屉里翻找她的笔记本。V
šuplíku psacího stolu hledala její zápisník.

* 拿出一个笔记本 vyndat notebook;
vyndat notes

pozn. * V tomto spojení se bez kontextu
může jednat o oba významy.

186. 臂 bì

paže, horní končetina, ruka [horní část]

■ 一只[双]手臂 pár horních končetin

两臂 obě paže

臂腕 paže a zápěstí

左臂 levá ruka

臂上的伤 poranění na paži

无臂的女人 žena bez ruky

臂肘 loket

187. 弊病 bìbìng

1) **závislost, neduh, nemoc**

吸毒的弊病 drogová závislost

2) **nedostatek, vada, nešvar, stinná stránka**

这些弊病发生改变。Tyto nedostatky
prošly proměnou.

社会弊病 společenské nešvary

188. 弊端 bìduān

nedostatek, nešvar; přestupek, (profesní)

**pochybení, zneužívání [nedostatků
v systému], korupční praktiky, uplácení**

社会弊端 společenské nešvary

消除弊端 odstranit nedostatky

但社交网有一大弊端。Ale komunikace
na sociálních sítích má jeden velký
nedostatek.

我国的一些现行法律还存在很多弊端。
Stávající právo naší země má ještě mnoho
nedostatků.

☺189. 必定 bìdìng

rozhodně, jistě, určitě, nepochybně

这个人你见了必定会喜欢的。Jakmile
toho člověka uvidíš, rozhodně se ti zalíbí.
明天我必定来送你。Zítřka tě určitě
vyzvednu.
那是必定要发生的。To se nepochybně
stane.

☺190. 必然 bìrán

1) (být) nutný, nezbytný, nevyhnutelný,
neodvratný, určitý; určitě, nevyhnutelně
没有必然的联系 není nutné spojení (mezi
něčím)

这是必然的。To je nezbytné.

必然结果 nevyhnutelný následek

必然遇到反对 určitě se setkat s odporem

必然出现问题 určitě se objeví problémy

2) 《哲学》nutnost, nezbytnost

历史的必然 historická nutnost

pravidla

《用法 2》podobné s 一定, ale 必定
nemůže stát samotné ve větě (např.
Určitě přijdeš? Jo, určitě.) a nemůže
být adjektivem a stát jako přívlastek

必然《用法》týká se úsudku

☉191. 必须 bixū

muset, být povinen

必须符合 musí být vyhovující

必须指出 musí se poukázat na to, že
我们必须服从命令。Musíme se podřítit
rozkazu.

你必须补偿我的这个损失。Musíš mi
vynahradiť ztráty.

☉192. 必需 bixū

**být nezbytný, být nutný, muset;
nezbytný, nutný**

用在最必需的地方 použít na místě, kde je
to nejvíce nezbytné

这些参考书是我们所必需的。Tato
odborná literatura je pro nás nezbytná.必需
承受 muset vydržet

☺189. 必定 x 190. 必然

určitě

必定《用法》často se používá
v souvislosti s dějem, který nastane
pokud bude splněna podmínka; týká se

☉191. 必须 x 192. 必需

必须 být nutně takto《用法》必须+V

必需 nutně něco mít, nesmí chybět
《用法》...是必需的, 必需+V

193. 必要 bìyào

(být) nezbytný, nutný; (být) zapotřebí; nezbytnost, nutnost, potřeba

十分必要 zcela nezbytné

必要条件 nezbytné podmínky

这个问题不必要再讨论了。Tento problém už není nutné znovu řešit.

是十分必要的 být velice zapotřebí

很有必要：社会调查很有必要。Být velice zapotřebí; být velice potřeba: Sociální výzkum by byl opravdu velice zapotřebí.

☼194. 毕竟 bìjìng

koneckonců, ostatně, vlastně, nakonec

一个人的能力毕竟有限。Schopnosti člověka jsou koneckonců omezené.

孩子毕竟还小，还不明白这些事。Děti jsou vlastně ještě malé a ještě tomu nerozumí.

毕竟，我只是发现了它。Koneckonců jsem objevil jen toto.

☼ 194. 毕竟 x 究竟 x 终于

vlastně

毕竟《用法》pouze v oznamovacích větách; nelze použít, pokud v ději věty proběhla změna

究竟《用法》v otázkách

终于《用法》pokud v ději věty proběhla změna

195. 毕业 bìyè

ukončit [školu, kurz apod.], absolvovat, maturovat, slang. státnicovat; závěrečný, absolventský, diplomový

毕业于：金老师毕业于一九九五年。

Absolvovat v/na: Učitel Jin absolvoval v roce 1995.

今年五个班毕业。Letos maturuje pět tříd.

如果你学习再不努力，今年就毕不了业。Jestli ještě nepřidáš v učení, tak letos neodstátnicuješ.

毕业考试 závěrečné zkoušky

毕业论文 diplomová práce

本科毕业 bakalářská závěrečná zkouška

196. 避免 bìmiǎn

vyhnout se, předejít; (být) nevyhnutelný

避免冲突 vyhnout se konfliktu

避免损失 vyhnout se ztrátě

避免受伤 předejít poranění

不可避免 není možné se vyhnout

避免发生意外 předcházet nehodě

困难是避免不了的。Problémy jsou nevyhnutelné.

197. 闭塞 bìsè

1) ucpaný, zacpaný

鼻子闭塞 mít ucpaný nos

管道闭塞 ucpané potrubí

2) odříznutý od světa, zapadlý, oddělený

闭塞地区 místo odříznuté od světa

最闭塞的角落 nejzapadlejší kout

消息闭塞 být odtržený od informací

以前这一带交通闭塞。Dříve byla tato oblast dopravně odříznutá od světa.

相对闭塞 vzájemně oddělený

3) být uzavřený [o povaze apod.]

她是个比较闭塞的人 jako člověk je docela uzavřený

198. 碧玉 bìyù

1) křemen; [odrůdy křemene]: jaspis, smaragd, nefrit

珠宝碧玉 šperk z křemene

2)* krásná (mladá) dívka [metafora]

小家碧玉 krásná dívka z obyčejné rodiny

pozn. 2)* 《比喻》

198./a 鄙视 bǐshì

pohrdat, přehlížet, opovrhovat; nezájem, opovržení

鄙视某人 pohrdat někým

鄙视他因为他是胆小鬼 přehlížet ho, protože je to zbabělec

鄙视体力劳动 opovrhovat fyzickou práci

遭到网上用户的鄙视 narazit na nezájem uživatelů internetu

199. 鞭策 biāncè

1) povzbuzovat, pobízet, nabádat, přimět; podnět, povzbuzení, pobídka

鞭策自己 povzbuzovat sám sebe

鞭策员工 pobízet personál

不断鞭策 neustále pobízet

这是对我们的鞭策。To je pro nás podnět.

2) popohánět [koně bičem apod.]

蚕被鞭策着去结茧子 hmyz je popoháněn, aby upletl kokon

200. 鞭炮 biānpào

petarda, dělobuch

一串鞭炮 svazek dělobuchů

放鞭炮 házet petardy

鞭炮劈里啪啦地响。Zvuk bouchajících petard.

201. 编辑 biānjí

redigovat; redaktor, vedoucí; redakční; sestavovat [rejstřík, seznam apod.]

编辑诗集 redigovat sbírku básní

美术编辑 vedoucí umění

编辑工作 redakční práce

编辑部 redakce (dosl. redakční oddělení)

编辑图书索引 sestavovat seznam knih

202. 编织 biānzhī

plést

用芦苇编织篮子 plést košíky z rákosu

用藤条编织椅子 uplést židli z ratanu

编织毛线袜 plést vlněné ponožky

奶奶为孙子编织的毛衣 svetr, který

babička upletla pro vnuka

钩针编织 háčkování

☺203. 边疆 biānjiāng

pohraniční oblast, pohraničí, hranice
[myšleno oblast]; hraniční, pohraniční;
odlehlá oblast

新边疆 nová pohraniční oblast

保卫边疆 střežit hranice

边疆向西扩展。Pohraničí bylo posunuto
směrem na západ.

支援边疆建设 podporovat budování
pohraničí

边疆地区 pohraniční oblast

开发边疆 rozvíjet odlehlé oblasti

☺204. 边界 biānjiè

hranice, hraniční čára, hraniční linie;
hraniční

共同边界 společná hranice

驻守边界 chránit hraniční linii

划定边界 vytyčit hranice

越过边界 překročit hranice

标定边界 vymežit hranice

边界上经常有战事 u hranic jsou časté
války

边界冲突 hraniční konflikt

☺205. 边境 biānjìng

hranice, pohraničí; pohraniční

扣留在边境 zadržet na hranicích

开往边境 jet do pohraničí

封锁边境 zavřít hranice

开放边境 otevřít hranice

边境交货 pohraniční dodávka zboží

边境地区 pohraniční oblast (pásmo)

☺203. 边疆 x 204. 边界 x 205.
边境
hranice
边疆 území či oblast poblíž státních hranic
边界 linie či čára mezi dvěma zeměmi, územím či provinciemi, městy atd.
边境 hraniční pásmo, oblast

206. 边缘 biānyuán

**kraj, okraj; na pokraji, na hraně;
okrajový, hraniční, zlomový, -inter**

森林的边缘 na kraji lesa

经济破产的边缘 na pokraji ekonomického
krachu

悬崖的边缘 na pokraji propasti

边缘地带: 台湾位于亚洲边缘地带

Okrajový region/oblast: Taiwan patří mezi
okrajovou oblast Asie

边缘学科 interdisciplinarita/hraniční
vědecké disciplíny

207. 扁 biǎn

**1) (být) plochý, placatý, ploský; zploštět
(se)**

扁鼻子 plochý nos

扁平足 ploché nohy (*dosl.* placatá
chodidla)

一只扁盒子 plochá krabice

纸箱子压扁了。Papírová krabice se
tlakem zploštila.

2)* [modifikátor]

别把人看扁了。Nepodceňuj lidi.

pozn. 2)* Výraz 扁 *biǎn* se jako uplatňuje
jako modifikátor pouze ve spojení s 看 *kàn*.

208. 贬低 biǎndī

1) snižovat, zlehčovat, omezit, ponižovat

贬低威信 snižovat autoritu

贬低重要性 snižovat důležitost

价值贬低 hodnota byla snížena

贬低某人的作用 omezit něčí funkci

不要因为你忌妒而贬低她。Neměl bys ji
ponižovat kvůli tomu, že ji nenávidíš.

2) nevážit si, necenit si

自我贬低 nevážit si sám sebe

她贬低我们帮助她的一切努力。Neváží
si toho, s jakou vervou jsme jí pomáhali.

209. 贬义 biǎnyì

pejorativní význam; hanlivý

含有贬义 mít pejorativní význam

贬义词 hanlivá slova

阻止对他人的贬义攻击 vyhnout se
hanlivým narážkám vůči druhým

210. 遍 biàn

1) vše-, všechen, celý

普遍 všeobecný

他已游遍全欧洲。Už procestoval celou
Evropu.

2) 《量词》-krát [slovesný numerativ]

许多遍 mnohokrát

再读一遍 přečti to ještě jednou

看了三遍 tři krát se na to podíval

3) [modifikátor, přípona sloves, označuje vid dokonavý]

她的吻盖遍了我的脸颊。Ohubičkovala mi tváře.

他们翻遍了整个教室。Obrátila celou třídu vzhůru nohama.

211. 遍布 biànbù

(být) rozšířený (všude), dostupný (všude), všude k nalezení, být všude

遍布全球 být rozšířený na celém světě

通讯网遍布全国 komunikační síť je dostupná po celé zemi

贸易和交往遍布整个世界 obchod a sociální kontakty jsou k nalezení všude na světě

机会遍布我们周围 příležitosti jsou všude kolem nás

212. 便 biàn

1) pohodlí

许多不便 mnoho nepohodlí

2) prostý, obyčejný, všední

便饭 prosté jídlo

便服 obyčejné oblečení

3) tělesná potřeba

小便 jít na malou

大便 jít na velkou

4)* 《书面》 tak, tedy

一问便知 jakmile se zeptá, tak bude vědět

我一看便知道怎么做。Jakmile se podívám, tak budu hned vědět, jak to udělat.

只要我们合作, 任务便能顺利完成。Jen kdybychom spolupracovali, tak můžeme úkol zdárně dokončit.

pozn. 4)* Odpovídá hovorovému výrazu 就 jiù.

😊213. 便利 biànlì

poskytovat pohodlí, z pohodlnit, usnadnit; (být) snadný, jednoduchý, pohodlný, výhodný, příhodný; pohodlí, komfort

提供便利 poskytovat pohodlí

现代发明便利了家务劳动 současné vynálezy usnadňují domácí práce

便利的交通 snadná doprava

便利的事 jednoduchá věc

便利条件 výhodné podmínky

便利公众 (být) příhodný pro veřejnost; pro pohodlí občanů

214. 便条 biàntiáo

[neoficiální] vzkaz, zpráva, oznámení

一张便条贴在门上 nalepit vzkaz na dveře

请把这个便条送交老师。Předej prosím tento vzkaz učiteli.

留了一个便条 nechat zprávu

☺215. 便于 biànyú

lehce, snadno; usnadnit; (být) vhodný (pro), pohodlný (pro), snadný (pro), praktický (pro)

便于携带 snadno si vzít s sebou

便于查阅 lehce vyhledatelný (v knize)

为了便于青少年学习 aby usnadnil mladým lidem studium

便于工作 vhodný na práci

☺ 213. 便利 x 215. 便于

便利 《用法》 spojuje se s podst. jm., často vystupuje jako adjektivum

便于 《用法》 spojuje se se slovesy, často jako adverbium

216. 变故 biàngù

nehoda, neštěstí, nepříjemnost; nepředvídatelná událost

发生了变故 stala se nehoda

得知变故 dozvědět se o neštěstí

恐怕有些变故。Bát se, že by se naskytly nepříjemnosti.

突然的变故 náhlá nepředvídaná událost

● 217. 变化 biànhuà

změna; změnit (se)

无穷变化 nekonečné změny

物理变化 fyzikální změny

气温的变化 změna teploty

巨大的变化 obrovské změny

富于变化的 být bohatý na změny

有了很大的变化 hodně se změnilo

● 218. 变迁 biànqiān

změna, obměna

时代变迁 změna epochy

时世变迁 generační změny

环境的变迁 změna prostředí

大自然的变迁 přírodní změny

● 217. 变化 x 218. 变迁

změna

变化 《用法》 změna věcí, lidí nebo nové situace v přírodě apod.

变迁 《用法》 při změně situace, při velké obměně, rozdílu oproti původnímu stavu

219. 变质 biànzhì

zkazit se; zkažení, degradace

牛奶变质了。Mléko se zkazilo.

这肉已变质了。Tohle maso se už zkazilo.

免得变质 předcházet zkažení

☺220. 辩护 biànhù

《法律》obhajoba, prohlášení

[u soudu]; **obhajovat (se), hájit (se), říkat [něco na obhajobu]**

为自己的意见辩护 na obhajobu vlastního názoru

为...进行辩护 obhajovat někoho/něco
被告人有权获得辩护。Obžalovaný má právo se hájit.

当辩护律师 být obhajujícím advokátem

☺221. 辩解 biànjie

vysvětlit (někomu něco), obhajovat (se), ospravedlňovat, zdůvodňovat (si), řešit (něco), hov. š'ourat se (v); zdůvodňování, vysvětlování

辩解一切 všechno vysvětlit

为自己辩解 obhajovat sám sebe

学家辩解说 vědci to zdůvodňují takto 错了就错了，不要辩解。Udělal chybu, tak co už, neřešme to.

无论怎么辩解也是没有用的。Ať se to zdůvodňovalo jakkoliv, tak to bylo k ničemu.

☺ 220. 辩护 x 221. 辩解

obhajovat se, obhajoba

辩护《意思》obhajovat se, vypovídat u soudu 《用法》v souvislosti s právem, soudy apod. Převládá použití ve funkci podstatného jména.

辩解《意思》vysvětlit příčinu či pravdivost 《用法》nepoužívá se v souvislosti se soudy a právem; převládá použití ve funkci slovesa

222. 辩论 biànlùn

diskutovat, debatovat, vysvětlovat, vyříkat si (něco s někým); přít se (o); diskuze, prodiskutování; diskusní, debatní

辩论问题 diskutovat o problému

辩论个水落石出 diskutovat o něčem, aby se to vyjasnilo

这件事不必辩论了。O tomhle už není třeba debatovat. Už se není třeba kvůli tomu přít.

进行辩论 uskutečnit diskuzi

辩论赛 debatní soutěž; soutěž v diskuzi

223. 辩证 biànzhèng

1) výzkum textu

认真辩证 svědomitý výzkum textu

2)*dialektický

辩证思考 dialektické myšlení

辩证唯物主义 dialektický materialismus

辩证地看问题 přemýšlet o problému dialekticky

pozn. 2)* Kolokace mají často souvislost s marxismem.

224. 辨认 biànrèn

identifikovat, poznat

辨认笔迹 identifikovat rukopis

辨认尸体 identifikovat mrtvolu

无法辨认 nebýt s to poznat

能辨认交通标志 být schopen poznat

dopravní značku

没有人辨认得出 nikdo nebyl schopný

identifikovat

225. 辫子 biànzǐ

cop

■ 一条辫子 jeden cop

辫子垂在背上 cop svěšený na zádech

她的头发编成了一条辫子。Z vlasů měla

upletený cop.

226. 标本 biāoběn

model, ukázka, vzor, vzorek, typ

昆虫标本 modely hmyzu

找到标本 najít vzorek

收集标本 sesbírat vzorky

类人的标本 typ člověka

检测粪便或尿液标本 vyšetřit vzorek

stolice a moči

植物标本集 herbář

227. 标点 biāodiǎn

interpunkce, interpunkční znaménka;

interpunkční

每一个标点都很重要。Všechna interpunkční znaménka jsou důležitá.

标点符号 interpunkční znaménko

228. 标记 biāoji

označit; značka, známka, poznámka, označení, symbol; záznam

已经标记出来 už (to) označil

气味标记 pachová značka

作出标记 udělat značku

做上标记 udělat si značku

作为标记 sloužit jako označení

什么类型的标记? Jaký druh označení?

用作标记路径 použít na označení cesty

看见“禁止吸烟”的标记 spatřit značku

zákaz kouření

229. 标题 biāotí

nadpis, titulek; titulní

大字标题 velký nadpis

小标题 podnadpis

文章的标题 titulek článku

显眼的大标题 velký výrazný nadpis

出现在报纸的标题上 objevil se v

novinovém titulku

230. 标志 biāozhì

značit, znamenat, ukazovat; značka, symbol, znak, značení, označení

这标志着人类历史新纪元的开始。To značí počátek nové epochy dějin lidstva.

交通标志 dopravní značka

地图上的各种标志 na mapě jsou různé symboly

人们用不同的标志来区分这些事物。

Lidé používají různé označení, aby tyto věci odlišili.

兴旺发达的标志 symbol prosperity a rozvoje

231. 标准 biāozhǔn

norma, standard, kritérium, požadavky; standardní

■ 制定一个标准 stanovit jednu normu

达到标准 splnit standard

设计标准 navrhnout kritérium

真理的标准 pravdivostní kritérium

用高标准要求自己 mít na sebe vysoké požadavky

按我们的标准来看 podle našich kritérií

* 普通话说得很标准 mluvit velmi standardní putonghua

pozn. *Putonghua je myšleno standardní moderní hovorová čínština.

232. 飙升 biāoshēng

prudké stoupání; prudce stoupnout, vyletět nahoru

是什么在导致油价的急剧飙升? Co vede k prudkému stoupání cen ropy?

233. 表达 biǎodá

vyjádřit (se), vyslovit [myšlenku, pocity apod.]

表达看法 vyjádřit názor

表达思想 vyslovovat myšlenky

表达感情 vyjadřovat pocity

表达得很清楚 jasně se vyjádřit

难以用语言来表达 těžko se dá vyjádřit slovy

他善于表达, 讲课效果很好。Umí se dobře vyjádřit, jeho vyučování je efektivní.

234. 表格 biǎogé

formulář, dotazník, tabulka, přehled

填写表格 vyplnit formulář

造表格 sestavit tabulku

表格结构 formát tabulky

下面的表格 následující formulář

235. 表决 biǎojié

hlasovat; hlasování, volební hlas, volby; volební, hlasovací

举手表决 hlasovat zvednutím ruky

口头表决 verbální hlasování

交手表决 dát volební hlas

投票表决 vhodit hlas do volební urny

表决通过 projít volbami; prostřednictvím voleb
拒绝进行投票表决 zamítnout uskutečnění volebního hlasování

表决结果 volební výsledky

236. 表面 biǎomiàn

povrch, pohled; vnější, zevnější, vnějškový, formální, nominální

地球表面 povrch země

事物的表面 povrch předmětu

桌子表面有一层土 na povrchu stolu je vrstva prachu

表面上: 她表面上很平静, 心里却十分紧张。Na povrchu: Na povrchu je klidný, uvnitř je ale velmi nervózní.

不要被表面现象所迷惑。Nebud' tak pomatený z vnějšího vzhledu.

表面价值 nominální hodnota

237. 表明 biǎomíng

ukazovat, naznačovat, vypovídat (o), objasňovat

不容置疑地表明 nepopíratelně ukazovat

研究表明, 心情对人的健康影响很大。

Výzkum ukazuje, že duševní rozpoložení člověka, má velký vliv na jeho zdraví.

身体发烧表明有病。Teplota naznačuje, že je v těle vir.

这表明她的勤奋。To vypovídá o její pílí.

表明态度 objasňovat postoj

表明观点 objasnit pohled (na)

238. 表情 biǎoqíng

výraz (tváře), mimika

■ 一种[个]表情 jeden (...) výraz

表情的变化 změna výrazu

表情丰富 (mít) bohatou mimiku

脸上露出失望的表情 ve tváři se mu objevil zklamáný výraz

239. 表示 biǎoshì

projevit, vyjádřit, (na)značit, dávat najevo, udělat [dojem apod.]; projev, výraz, vyjádření

表示歉意 projevit lítost

表示支持 vyjádřit podporu

红色信号灯表示人和车辆不能通行。

Červený světelný signál značí, že člověk nebo auto nesmí projet či projít.

他们表示赞同这项计划。Dali najevo, že s tímto plánem souhlasí.

对某人表示好感 udělat na někoho dobrý dojem

友好的表示 projev přátelství

240. 表态 biǎotài

prohlášení, stanovisko, postoj, názor; veřejně vystoupit, vyjádřit (se), vyjádřit [názor], vyslovit [své stanovisko na veřejnosti], prohlásit

表态支持 vyjádřit podporu

公开表态 veřejné prohlášení

承认表态 vyjádřit se a prohlásit stanovisko

明确表态 jednoznačné stanovisko

这一问题表态 postoj k tomuto problému;

názor na tento problém

题目表态 veřejně vyjádřit svůj názor

k tématu

他没有表态。Nemá žádné stanovisko.

Není na ničí straně.

上表态：要求他在会上表态 Veřejně

vystoupit: vyžádat si, aby na setkání

veřejně vystoupil

241. 表现 biǎoxiàn

1) projevovat (se), ukázat (se), vyjádřit (se)

他的优点表现在许多方面。Jeho přednosti se projeví v mnoha ohledech.

他的聪明才智充分表现出来了。Naplnil projevil jeho důvtip a talent.

表现力 schopnost se vyjádřit

2) projev, vyjádření, chování, výraz; chovat se

表现良好 mít dobrý projev

大公无私的表现 nesobecké chování

如果他表现不好，给他不及格。Když se nechová dobře, tak jí nenech projít (zkouškou).

242. 表演 biǎoyǎn

1) předvádět, vystupovat, hrát; vystoupení, představení, show

表演艺术 předvádět umění

表演节目 vystoupit s představením

她表演得很好。Hraje to velmi dobře.

杂技表演 akrobatické vystoupení

精彩表演 výborné představení

举行航空表演 uskutečnit letecké vystoupení

她的表演超过所有其他人。Její vystoupení předčilo všechna ostatní.

2) demonstrovat, předvádět

表演实际操作法 demonstrovat operační metodu

☺243. 表扬 biǎoyáng

ocenit, chválit, vychvalovat, pochválit; uznání, pochvala, chvála

没人会表扬他 nikdo ho neocení

当他们表扬他时(他)脸红了。Když ho chválili, zčervenal.

受到表扬 získat uznání

给予表扬 udělit pochvalu

表扬和奖励 pochvala a vyznamenání

☺244. 表彰 biǎozhāng

chválit, ocenit, vychvalovat, pochválit, uznávat; uznání

表彰劳模 chválit ukázkového pracanta

为了表彰他生前的事迹 aby byly oceněny
jeho celoživotní počiny

表彰先进集体 chválit skupinu pokročilých

他的出色战功得到表彰。Získal uznání
za mimořádnou službu ve válce.

☺ 243. 表扬 x 244. 表彰

ocenit, chválit

表扬 《用法》 v souvislosti s dobrým
člověkem nebo skutkem, ne vždy
souvisí s nějakým vyznamenáním
(dokumentem)

表彰 《意思》 naznačuje větší projev
chvály než 表扬 《用法》 je více
formálnější, převažuje v psaném
jazyce, používá se často i posmrtně,
vždy souvisí s nějakým vyznamenáním
(dokumentem)

245. 憋 biē

1) potlačovat, umírňovat, držet [na uzdě],
zadržovat, dusit [v sobě]; zatajovat
[dech], udusit

憋笑 potlačovat smích; zadržovat smích

憋住不说 držet jazyk za zuby

憋不住 nemoci vydržet

憋了一肚子火 zadržoval v sobě vztek

在心里憋太多事情 dusit v sobě tolik
emocí

憋住气 zadržovat dech

憋一口气 zadržet dech

把她憋死了 udusil ji (k smrti)

2) být depresivní, sklíčený, frustrovaný

憋屈 otrávený; frustrovaný

3) 《方言》 vystát (něco), snést (něco)

他心里有话憋不住。Nedokáže ta slova
vystát.

246.¹ 别 bié

[záporka vyjadřující zákaz]

告诉他们别等了。Vzkaž jim, ať už
nečekají.

246.² 别 bié

loučit se, rozloučit se; odloučení

话别：大家在一起话别 Loučit se;
rozloučit se: všichni se společně loučili

久别故乡 dlouhé odloučení od domova

久别重逢 znovu se setkat po dlouhém
odloučení

246.³ 别 bié

přišpendlit; spínací

她把材料别在一起。Materiály
přišpendlila k sobě.

别针 spínací špendlík

246.⁴ 别 bié

1) jiný

别处 jiné místo

2) odlišit; [u podst. jm. značí odlišení]

别其真伪 odlišit pravdu od lži

性别 pohlaví

级别 úroveň; stupeň

国别 národnost

247. 别人 biéren

jiní, druzí, ostatní, jiný člověk

想到别人的利益 myslet na blaho jiných

帮助别人 pomoci druhému

向别人 druhému (člověku)

他从不为别人着想。Nikdy jsi nemyslel na ostatní.

我和别人相处得很好。Dobře se snáším s jinými lidmi.

248. 别墅 biéshù

***(letní) sídlo, vila**

■ 一栋[幢]别墅 jedna vila

乡间别墅 venkovské sídlo

度假别墅 letní sídlo

别墅的四围都是树。Okolo letního sídla jsou ze všech stran stromy.

pozn. *Obvykle jde o větší dům na klidném místě či v přírodě.

249. 别致 biézhi

(být) jedinečný, unikátní, atypický;

nekonvenční, netradiční, nezvyklý

有别致的 být něčím jedinečný

时尚和别致 moderní a unikátní

别致的花 unikátní květina

天坛的建筑结构很别致。Struktura stavby Paláce Nebes je atypická.

样子很别致 nezvyklý vzhled; nezvyklý tvar

250. 别扭 bièniu

1) obtížný, náročný

别扭的测试 obtížný test

2) nepříjemný, zlý

他总是那股子别扭的脾气 on je vždycky tak nepříjemný

3) rozmrzelý, otrávený, znechucený

感到有点别扭 cítit se poněkud rozmrzelý

表现得太别扭 vypadat velice znechuceně; vypadat trapně; vypadat rozhořčeně

4) vyjít (s), vycházet (s)

你这个人真别扭。S tebou se fakt nedá vyjít. Ty jsi fakt haštěřivá.

5) (být) rozhořčený, našťvaný; (být) haštěřivý, hádavý

感到别扭 cítit se rozhořčený

你这个人真别扭。Ty jsi fakt haštěřivá.

6) (být) odlišný, v rozporu

闹别扭 být v rozporu; být naprosto odlišný

251. 宾馆 bīnguǎn

***penzion, hotel**

■ 这家宾馆 tento penzion

国际宾馆 mezinárodní hotel

在宾馆附近 v blízkosti hotelu
宾馆的经理 ředitel penzionu

pozn. *Obvykle je myšlen středně drahý
typ ubytování.

252. 濒临 bīnlín

na hranici, na pokraji; blížít se

濒临太平洋 na hranici s Tichým oceánem

濒临灭绝 na pokraji vyhynutí

濒临倒闭的公司 firma na pokraji krachu

濒临瓦解 blížít se rozpadu

253. 冰雹 bīngáo

kroupy [z ledu], krupobití

下冰雹了! Už padají kroupy

冰雹猛烈地砸在屋顶上。Kroupy zuřivě
mlátí do střechy.

冰雹劈里啪啦地敲打着窗玻璃。Kroupy
šelestivě bubnují o okenní tabule.

253./a 冰激凌 bīngjīlíng

zmrzlina; zmrzlinový

■ 一大碗的冰激凌 velká miska zmrzliny

爱吃冰激凌 rád lízat zmrzlinu

冰激凌摊 zmrzlinový stánek

pozn. Někdy psáno jako 冰淇淋 bīngqílín.

254. 冰箱 bīngxiāng

lednice, mrazák

■ 一台[个]冰箱 jedna lednice

塞进冰箱 strčit něco do lednice

汤姆一回到家就直奔冰箱而来。Jak se
Tomáš vrátí domů, běží rovnou do lednice.

你可以把这些纸条贴在你的冰箱上。

Tyhle papírky si můžeš nalepit na svou
lednici.

把牛肉从冰箱里拿出来解冻。Vyndat z
lednice hovězí maso, aby se rozmrazilo.

255. 丙 bǐng

třetí, C

达到丙级 dosáhnout třetího stupně

丙等 kvalita C

丙类: 这些保健品都属于丙类药。Třetí
kategorie: Tyto přípravky na podporu
zdraví patří do třetí kategorie medikamentů.

256. 饼干 bǐnggān

sušenky, kreky

■ 一筒饼干 balíček sušenek

巧克力饼干 čokoládové sušenky

把饼干放在咖啡里浸一浸吃 dát sušenky
do kafe a pojídat je namočené

圣诞节饼干 perníčky

257. 并存 bìngcún

koexistovat, existovat [vedle sebe], být vedle sebe

常常二者并存 často koexistují obě dvě
几种说法并存 existuje několik způsobů
vyjádření

新旧体制并存 vedle starého systému
existuje nový

那里教堂、印度教的祠庙和其他宗教的
建筑物可以并存。 Tamní kostely,
hinduistické kláštery a další náboženské
stavby mohou být vedle sebe.

258. 并非 bìngfēi

《副词》 vůbec (ne-), ani ne

他这样做并非发自内心。 To, co dělá,
vůbec nevychází ze srdce.

打高尔夫球并非他的爱好。 Hraní golfu
vůbec není jeho koníček.

他对她并非怀有恶意。 Vůbec vůči ní
nechová žádnou zášť.

259. 并列 bìngliè

**1)* (být) zarovnaný jeden vedle druhého,
stát vedle sebe [klást do jedné řady], stát
bok po boku; jedno vedle druhého;
zarovnání**

并列地显示翻译文件的内容 obsah
překládaných dokumentů se zobrazuje
zarovnaný jeden vedle druhého

这座大桥可容 4 辆卡车并列通行。 Na
tomto velkém mostě mohou vedle sebe stát
čtyři projíždějící kamióny.

两队在联赛中并列第一。 V lize stála obě
družstva bok po boku na prvním místě.

自动并列停车 auta automaticky parkují
jedno vedle druhého

并列标记 symbol zarovnání

2) současně, souřadně

并列第一名 být současně na prvním místě

3) sladit, koordinovat

pozn. 1)* V tomto případě je myšleno
„zarovnání vedle sebe“, nikoliv „za sebou“.

260. 并且 bìngqiě

a, a navíc, kromě (toho)

他学习用功，并且乐于助人。 Studuje
pilně a rád pomáhá lidem.

他喜欢我的理论并且雇佣了我。 Líbila
se mu má disertační práce a pak mě navíc i
zaměstnal.

我知道他爱我并且尊重我的信仰。 Vím,
že mě miluje, a kromě toho respektuje mou
víru.

我知道怎样射击，并且我枪法很准。
Vím, jak vystřelit a mám dobrou trefu
(dosl. ve střelení jsem přesný).

261. 病毒 bìngdú

1) virus, onemocnění; virový

一种病毒 jeden druh viru

传染病病毒 nakažlivý virus

流感病毒 chřipkový virus

感冒病毒 chřipkové onemocnění

没有病毒 nemít vir

许多病毒 mnoho virů

病毒病 virové onemocnění

2) 《计算机》vir

你的电脑感染了病毒，需要杀毒。Tvůj počítač je napadený viry, je třeba ho odvírovat.

261./a 拨 bō

1) nařídit, seřídit, naladit, nastavit [hodinové ručičky apod.]

把钟拨准 nařídit hodiny

拨到北京电台 naladit pekingskou vysílací stanici

2) vytočit [např. telefonní číslo]; počítat [na počítadle apod.], posouvat, dloubat

拨电话号码 vytočit telefonní číslo

拨算盘 počítat na abaku

拨火 dloubat do ohně

3) rozdělit, přerozdělit, přidělit; vyhradit, vyčlenit, dát stranou

拨粮拨款 rozdělit přiděl jídla

国家拨出大批资金 stát přerozdělil veliký kapitál

拨两间房子给经理 vyhradit dva byty a dát je řediteli

4) 《量词》skupina

来了三拨学生。Přišly tři skupiny studentů.

我们分成两拨走。Rozdělíme se na dvě skupiny a půjdeme.

262. 拨打 bōdǎ

vytočit [telefonem]

她拨打了911。Vytočila 911.

拨打电话号码 vytáčet telefonní číslo

拨打投诉电话 vytočit zákaznickou linku

263. 播放 bōfàng

1) vysílat [rozhlasem]; vysílání, relace, přenos; vysílat [signál], přenášet

播放足球赛的实况 vysílat přímý přenos fotbalového zápasu

播放科学影片 vysílat vědecký film

电台的节目播放表 program televizního vysílání

音乐播放 hudební relace

2) pouštět si [hudbu, televizi apod.]

播放音乐 pouštět si hudbu

264. 播种 bōzhòng

zasít [semena], zasadit [sazeničku]; setí, sázení; secí

在种子发芽前播种。Zasít před vyklíčením semínek.

我们现在播种，到时候定有收获。Teď jsme zaseli a až přijde čas, budeme mít sklizeň/obilí.

播种不能失时。Nesmí se propásnout doba setí.

播种的季节 období sázení

播种机构 secí stroj

265. 波浪 bōlàng

vlny [mořské]; zvlněný

■ 一道[阵]波浪 jedna vlna

有一点波浪 jsou trochu vlny

波浪拍击着海岸。Mořské vlny narážejí o břeh.

波浪边 zvlněný okraj

265./a 波涛 bōtāo

obrovské vlny, obří vlny [na vodě],
vzdutí, vzdouvání [vody]

大海的波涛 obrovské mořské vlny

波涛拍岸 obrovské vlny narážejí o útes

产生波涛 udělaly se obrovské vlny

波涛滚滚的大海 moře s burácejícími
obřími vlnami

波涛上下翻腾 obrovské vlny valící se
nahoru a dolů

波涛滚滚涌上海滩。Obrovské vlny se vzdouvají k pláži.

☺ 265. 波浪 x 265./a 波涛
vlny
波浪《意思》menší vlny, vlnky
波涛《意思》veliké či obrovské vlny

266. 波涛汹涌 bōtāo-xiōngyǒng

《成语》

1) rozbouřené vlny

在夜晚波涛汹涌的海面上 večer jsou na
mořském břehu rozbouřené vlny

海面波涛汹涌 rozbouřené vlny na mořské
hladině

在波涛汹涌的灰暗大西洋上 rozbouřené
vlny na temném Atlantickém oceánu

2) překotná situace, bouřlivá situace

两个群体之间没有什么波涛汹涌。Mezi
dvěma skupinami nenastala žádná překotná
situace.

267. 玻璃 bōli

sklo; skleněný

■ 一块玻璃被打碎了。Rozbilo se
sklo. Rozbil se kus skla.

玻璃杯 sklenice

268. 剥削 bōxuē

vykořisťovat; vykořisťování;

vykořisťovatelský

剥削工人 vykořisťovat dělníky

残酷剥削 brutální vykořisťování

受到剥削 setkat se s vykořisťováním

不平等与剥削 nerovnost a vykořisťování

剥削成性 vykořisťovatelská povaha

269. 博大精深 bódà-jīngshēn

《成语》(být) **velkolepý, rozsáhlý, širokospektrý, dalekosáhlý; mít široké znalosti a hluboké myšlenky**

他的学术成就博大精深。Jeho úspěchy na akademickém poli jsou vskutku velkolepé.

博大精深的内涵 rozsáhlý obsah

中华民族的传统文化博大精深，源远流长。Kultura čínského národa je dalekosáhlá a dlouhotrvající.

270. 博览会 bólǎnhuì

veletrh, expo

■ 这届博览会 tento veletrh

工艺博览会 technický veletrh

世界博览会 světová výstava expo

开博览会 zahájit veletrh

参加博览会 účastnit se veletrhu

举办园艺博览会 uskutečnit zahradní veletrh

271. 博士 bóshì

1) doktor [titul]; doktorát; doktorandský

哲学博士 doktor filozofie

她在哪里攻读博士? Kde studuje doktorát?

博士论文 doktorandská disertační práce

授与博士学位 udělit doktorandský titul

2) přeborník, mistr

茶博士 čajový přeborník

酒博士 přeborník na alkohol

272. 博物馆 bówùguǎn

muzeum

■ 一家[个][所][座]博物馆 (jedno)

muzeum

历史博物馆 historické muzeum

自然博物馆 přírodovědné muzeum

参观博物馆 navštívit muzeum

有人从博物馆盗走了一幅画。Někdo ukradl z muzea obraz.

273. 搏斗 bódòu

1) vypořádat se (s), prát se (s), bojovat (s); boj, bitka

生死的搏斗 boj na život a na smrt

激烈搏斗 ostrá bitka

与困难搏斗 vypořádat se s obtížemi

生气地搏斗 vztekle se prát (s někým)
与自然灾害搏斗 bojovat s přírodní katastrofou

2) přestřelka, potyčka

法律搏斗 právní potyčka

3) tlukot

脉搏斗 (tlukot) tepu

274. 伯母 bómǔ

teta [*manželka tátova staršího bratra*]

伯伯和伯母 strejda a teta

张伯母 teta Zhang

275. 薄弱 bóruò

(být) slabý, tenký, špatný, chabý

意志薄弱 (mít) slabou vůli

听力薄弱 špatný sluch

薄弱环节 slabý článek

非常薄弱 velmi chabý

技术力量薄弱 (mít) chabé technické schopnosti

276. 脖子 bózi

krk

■ 一个脖子 jeden krk

伸脖子 natahovat krk

脖子伸一伸! Uvolni si krk!

她扭伤了脖子。Má ztuhlý krk. Má zablokovaný krk.

☺277. 不必 bùbì

není třeba, není nutno, netřeba

不必过分讲究 není třeba tomu přehnaně přikládat váhu

文章不必太长。Není třeba, aby bylo pojednání příliš dlouhé.

不必这么客气 netřeba přílišné zdvořilosti

☺ 277. 不必 x 何必
není třeba
不必 《用法》 nepoužívá se v otázce
何必 《用法》 používá se v otázce

277./a 不但...而且... bùdàn...érqiě...

nejen/nejenže...ale (i)

不但要看，而且要帮。Musí se nejen přihlížet, ale i pomáhat.

他不但会说英语，而且还会说法语。

Umí mluvit nejen anglicky, ale i francouzsky.

不但他自己，而且他的父母都为此高兴。Nejen on sám, ale i jeho rodiče z toho mají radost.

278. 不但 bùdàn

nejenže

不但风停了，雨也停了。Nejenže přestalo foukat, ale přestalo i pršet.

小明不但聪明，学习也很努力。Nejenže je Xiaoming chytrý, ale on se i pilně učí.

吃了药不但不见好，反倒重了。Když jsem snědl prášky, nejenže se to nezdálo být lepší, ale naopak se to zhoršilo.

pozn. Když je podmět obou vět souvětí jednotný, pak je 不但 v čele věty. Pokud není, tak se 不但 vkládá před podnět. Viz první a druhá příkladová věta. 不但 bývá často ve spojení s 也.

279. 不断 bùduàn

neustále, nepřetržitě, stále, bez ustání; nepřetržitě, neustále

不断调整 neustále upravovat

不断进步 stále dělat pokroky

不断地重复着一个意念 neustále opakovat jednu myšlenku

不断努力 nepřetržitě úsilí

不断的抱怨 neustálé reptání

280. 不顾 búgù

nedbat (na), neohlížet se (na), nebrat zřetel (na), nestarat se (o), nebrat v potaz; bez ohledu (na)

不顾一切危险 nedbat na jakékoliv nebezpečí

不顾法律 neohlížet se na právo

我的脚部以及踝骨那儿越来越疼，而我全然不顾。Kolem kotníku a chodidla mě bolí čím dál víc, ale já na to nijak nedbám.

请不顾凌乱状态，就坐在这儿吧。Neohlížejte se prosím na nepořádek a posad'te se tady.

不顾后果 bez ohledu na následky

不顾大多数人民的反对 bez ohledu na protesty většiny obyvatel

281. 不过 bùguò

1)* nepřesáhnout, přes, nebýt více

那就再好不过了 tak už to nemůže být lepší

2) ale, avšak, nicméně

我可以走下去，不过几乎没有这个必要。Mohu sejít dolů, ale není to skoro vůbec potřeba.

3) jen, pouze, ne- více než

不过是个小孩子 je to jen dítě

不过是个烟幕 je to jen kouřová clona

他参军时不过 17 岁。Nebylo mu více než 17 let, když byl na vojně.

pozn. 1)* Po adjektivech naznačuje superlativ (třetí stupeň).

282. 不见得 bù jiàndé

„není jisté, že“, ne nutně, jen sotva, asi sotva

他今晚不见得会来。Není jisté, že se dnes večer vrátí.

不见得可靠 ne nutně spolehlivý

不见得可能 být jen sotva možné

她不见得能来。Asi sotva bude moct přijít.
他说的不见得都是对的。Není jisté, že to,
co říká, je správně.

不见得是好事 ne nutně je to dobrý skutek

283. 不客气 bù kèqì

1) 《套语》 prosím, není zač, bez
problému, v pořádku

不客气啊! Jo, bez problému!

不客气。Není zač.

2) (být) neslušný, sprostý, hrubý

说句不客气的话 říct něco neslušného

对某人太不客气 být na někoho velmi
sprostý

你这样做对顾客太不客气了。Takhle se
chovat k zákazníkovi není slušné.

3) chovat se (k někomu) neformálně

大家在一起都很不客气。Všichni se k
sobě chovali neformálně.

284. 不愧 bùkuì

zasloužit si (být), vyzdvihovat
(někoho/něco), (být) hoden, stát za
[zmínku]

女人不愧于妈咪的称呼 ženy si zaslouží
oslovení mami

巴黎不愧是世界上最美丽的城市之一。

Paříž si zasluhuje být jedním z
nejkrásnějších měst světa.

这样我才能不愧今晚的荣誉。Takto
jsem si teprve zasloužil dnes večer uznání.

他们不愧为中国人民的好儿女。
Zaslouží si být vyzdvihnutí jako dobré
dcery a synové čínského lidu.

Pozn. Často se používá ve spojení s 是 *shì*
nebo 为 *wèi*.

285. 不料 bùliào

nečekaně, neočekávaně, proti očekávání,
znenadání

不料半路迷路 nečekaně se ztratit v půli
cesty

不料他又回来了。Proti očekávání se opět
vrátil.

早上天气还好好好的, 不料下午竟下起雹
子来了。Ještě ráno bylo skvělé počasí,
odpoledne ale znenadání přišlo krupobití.

286. 不耐烦 bù nàifán

netrpělivý, nedočkavý

很不耐烦 velice netrpělivý

感到不耐烦 být nedočkavý

流露出不耐烦的情绪 prozrazovat
netrpělivý pocit

听众显得有些不耐烦。Publikum se zdá
být poněkud nedočkavé.

287. 不像话 bù xiànghuà

1) (být) neslýchaný, absurdní,
nepochopitelný

同志们这样关心你, 你还闹情绪, 真不
像话! Soudruzi se o tebe takhle starají a

ty jsi ještě nespokojený, no to je neslýchané!

2) nevhodný, ostudný, hloupý, neskutečný, hanebný, hrozný

要你们自己掏钱就不像话了。Chtít, abyste si to platili sami, by bylo hloupé.

你竟敢骂人，真是太不像话了。Ty si troufáš nadávat druhým, to je opravdu neskutečné.

这种行为真不像话 tohle jednání je opravdu ostudné/hrozné

288. 不屑一顾 bùxiè-yīgù

《成语》 nevěnovat pozornost, nestát (někomu) ani [za pohled, pozornost apod.], (úplně) pohrdat, ani se nepodívat, nebýt dost dobrý (pro)

对旅途中的蛇、虫及其它危险不屑一顾 nevěnovat pozornost hadům, hmyzu a jinému nebezpečí během výletu

对这一问题他们都认为不屑一顾。Oni si myslí, že tenhle problém nestojí ani za pozornost.

他从来不会对我的劳动不屑一顾。

Nikdy nepohrdal mou prací.

那些人对此不屑一顾，认为它不过就是一只狗而已。Těm lidem nestojí ani za pohled, myslí si, že je to jen pes a nic víc.

289. 不要紧 bù yào jǐn

1) to nic, to nevadí, nic se neděje

A: 对不起，踩到您了。B: 不要紧。A: Promiňte, šlápl jsem Vám na nohu. B: To nic.

2) (nebýt) nic vážného

这病不要紧，吃点(儿)药就好了。Tahle nemoc není nic vážného, vezmeš si nějaké prášky a bude to dobré.

有点伤风，不要紧。Dostal jsem rýmu, nic vážného.

290. 补偿 bǔcháng

vynahradit, nahradit, zaplatit (za), odškodnit, vykompenzovat; odškodnění, náhrada, kompenzace; (být) nahraditelný

补偿某人损失 vynahradit někomu ztráty

补偿失去的时间 vynahradit ztracený čas

得到补偿：他的辛劳终于得到了很好的补偿。Dostat zapláceno za: Nakonec ale za tu dřinu dostal pěkně zapláceno.

伤残补偿 zdravotní odškodnění

提供补偿 poskytnout kompenzaci

算作一部分补偿 považovat za částečnou kompenzaci

失去健康是无法补偿的。Ztracené zdraví je nenahraditelné. (dosl. není nahraditelné)

291. 补充 bǔchōng

doplnit; doplňující

补充营养 doplnit živiny

补充存货 doplnit zásoby zboží
互相补充 vzájemně se doplňovat
我再补充两点意见。Ještě bych doplnil dvě připomínky.

补充内容 doplňující obsah; doplnit obsah
补充规定 doplňující pravidla; doplnit předpisy

292. 补救 bǔjiù

napravit, uvést do pořádku; nápravný, opravný [prostředek], nahraditelný; náprava, řešení, prostředek [k nápravě]

补救的办法 způsob, jak to napravit
进行补救 uvést do pořádku

补救措施 nápravná opatření
获得补救 získat opravné prostředky
无可补救 být nenahraditelný

293. 补贴 bǔtiē

příspěvek, finanční výpomoc, dotace, podpora, subvence

旅费补贴 příspěvek na cestovní výlohy
给某人 50 元补贴 dát každému příspěvek 50 yuanů
没有政府的补贴 nemít vládní dotaci
生活补贴 sociální podpora
粮食补贴 subvence na obilí
学校午餐的补贴 příspěvek na školní obědy

294. 哺乳 bǔrǔ

kojit, sát [mateřské mléko]; kojení; laktační, kojící

公开哺乳 kojit na veřejnosti

哺乳时间 doba kojení

哺乳期 laktační období

哺乳室 kojící místnost

哺乳动物 savce

295. 捕捉 bǔzhuō

chytat, lovit; popadnout, chytit (se), zastihnout, zachytit [např. fotoaparátem]

捕捉苍蝇 chytat mouchy

捕捉鱼 lovit ryby

捕捉逃犯 chytat uprchlého zločince

捕捉战机 chytit se příležitosti

捕捉镜头 zachytit na snímku

捕捉某个值得纪念的时刻 zachytit okamžik, který stojí za vzpomínku

296. 不 bù

ne-, nikoliv; bez-; není; ani ne [ve spojení s časovým údajem či num.]

a) [před slovesem]

不学习专业汉语 nestuduji čínštinu jako obor

b) [v potenciálním způsobu]

听不清你的话 nerozuměl jsem ti

c) [před adjektivem]

说得很不错了 už to bylo bezvadně řečeno
这家饭馆不干净。V této restauraci není
čisto.

d) [před příslovcem]

你不常上课。Ne moc často chodíš na
vyučování.

你对这个问题不一定清楚。Není úplně
jisté, že máš v té otázce jasno.

e) [před num.]

不几天就是春节了。Ani ne za pár dní
jsou Svátky jara.

pozn. Příklady sestupně ukazují použití
záporky 不 *bù* v odlišných gramatických
situacích.

297. 不安 *bù'ān*

**1) (být) neklidný, nepokojný,
znepokojující; nemít klid**

感到不安 cítit se neklidný

良心不安 nemít čisté svědomí; (mít)
neklidné svědomí

坐立不安 být jako na trní; být nepokojný

不安的消息 znepokojující zprávy

我心里很不安。Jsem velmi znepokojený.

世界局势动荡不安 světová situace je
nepokojná; světová situace je plná zvrátů

2) 《套语》(být) vděčný

老来麻烦您，真是不安 pořád Vás s
něčím obtěžuji, jsem Vám opravdu vděčný

298. 不得不 *bùdébù*

**nezbývá než, nemít jinou možnost (než),
volky nevolky muset, nemoci jinak než,
(být) nucen**

我不得不同意你的决定。Nezbývá mi
než souhlasit s tvým rozhodnutím.

时间有限，我不得不赶紧。Není času na
zbyt, nezbývá mi než rychle dělat.

不得不承认错误 volky nevolky muset
přiznat chybu

要取得学位，你就不得不通过一定的考
试 když chceš dostat titul, tak musíš volky
nevolky projít určitými zkouškami

不得不低头认罪 nemůže jinak než sklonit
hlavu a přiznat svou vinu

299. 不得了 *bùdéliǎo*

1) (být) strašný, hrozný [*naznačuje míru*]

热得不得了 je strašné horko

高兴不得了 být strašně šťastný

下得不得了 hrozně se vyděsit

喜欢不得了 mít hrozně rád

没有什么不得了的事。Není to nic
hrozného.

**2) být hrůza, být malér, hov. být
šlamastyka, být děsné, neúnosné; to
snad není možné, to snad není pravda**

哎呀，不得了，老杨被汽车撞伤了。No
to je hrůza, starého Yanga srazilo auto.

可不得了：万一出了岔子，那可不得
了。Hrozný malér: Kdyby se náhodou
stala chyba, to by byl hrozný malér.

300. 不得已 bùdéyǐ

jinak to nepůjde, není jiná možnost, nedá se jinak, muset; (být) nezbytný

实在不得已，她只好请几天假。Teď to jinak nepůjde, musí si zažádat o pár dní dovolené.

如果不得已，在周内多花些时间工作。Když to nejde jinak, tak během týdne strávím v práci více času.

不得已的措施 nezbytná opatření

万不得已 absolutně nezbytný

非万不得已不要用这种药。Když to není absolutně nezbytné, tak tyhle prášky nepoužívej.

301. 不妨 bùfáng

neškodilo by, nevadilo by, neuškodí, nic se nestane, nic to (nikomu) neudělá, bylo by dobré, nebude vadit

不妨一试。Neuškodilo by to vyzkoušet.

把你的想法说出来也不妨。Neuškodilo by, kdybys řekl svůj názor.

你不妨同他联系一下。Nic ti to neudělá, když se s ním spojíš.

不管对不对，说说也不妨。Bez ohledu na to, zda to bude nebo nebude správně, nebude vadit, když to řekneš.

302. 不敢当 bùgǎndāng

《谦词》to si nezasloužím, to nemohu přijmout, lichotíte mi, vůbec ne, rádo se stalo

这样的赞美我不敢当。Takové vychvalování si ani nezasloužím.

您这样客气，实在不敢当。To je od Vás milé, opravdu mi lichotíte.

不敢当，你太过奖了。Ale vůbec ne, přeháníte (chválu).

303. 不管 bùguǎn

bez ohledu na, nehledě (na něco), at'...nebo, at' ...(či), navzdory (něčemu), i přes

不管什么地方 bez ohledu na místo

不管结果如何 bez ohledu na výsledek

不管哪一个 nehledě na to, který

不管身体好坏，他都工作到深夜。

Nehledě na zdravotní stav, pracuje dlouho do noci.

不管多大困难，我们都能克服。Bez ohledu na rozsáhlost problémů je jsme všichni schopni překonat.

304. 不好意思 bù hǎoyìsi

být v rozpacích, být (někomu něco) hloupé, rozpakovat se, stydět se

同学请我帮忙，不好意思推辞。

Spolužák mě poprosil o pomoc, tak mi bylo hloupé ho odmítnout.

不好意思去吃他们的食物 rozpakovat se
jít jíst jejich jídlo

觉得不好意思 stydět se; cítit stud
说得很不好意思 stydlivě něco říkat
在这么多人面前讲话，她很不好意思。
Velice se stydí mluvit před tolika lidmi.

305. 不禁 bùjīn

**bezděky, spontánně, mimovolně,
nezadržitelně; nemoci zadržet, nemoci
zastavit**

不禁笑起来 bezděky se rozesmát
不禁鼓起掌来 spontánně začít tleskat
不禁大喜 bezděčně jásat
不禁下泪 nemoci zadržet pláč
不禁失笑 nemoci zadržet smích
不禁悔恨 nemoci zastavit žal

306. 不仅 bùjīn

není jen, není pouze, nejen

她不仅是一位音乐教师，而且也会作曲。Není jen učitelkou hudby, ale umí ji i skládat.
这不仅是我一个人的看法 to není jen můj názor
不仅他一个人有这种想法。Takové myšlenky nemá jen on.

307. 不堪 bùkān

**1) nemoci ustát, nemoci vydržet; nebýt
schopný**

不堪其苦 nemoci ustát to trápení

不堪此重任 nebýt schopný nést takovou
velkou zodpovědnost

不堪坐食 nebýt schopný sedět a jíst

2) zcela, totálně, plně, úplně

忙碌不堪 zcela zaneprázdněný

疲惫不堪 totálně vyčerpaný

**3) nesnesitelný, neúnosný [někdo je zlý,
nezdvořilý apod.]**

不堪入耳 nesnesitelný pro uši

308. 不可思议 bùkě-sīyì

1) (být) nemyslitelný, nepředstavitelný

一件事既是又非，是不可思议的 je
nemyslitelné, aby jedna věc byla pravda i
lež

2) (být) neuvěřitelný; (být) nemožný

不可思议的事情 neuvěřitelná věc
个不可思议的时代 neuvěřitelná éra

这听起来不可思议，但却绝对是事实。

Zdá se to nemožné, ale je to úplná pravda.

3) (být) ohromný, skvělý

你真不可思议 jsi opravdu ohromný

309. 不免 bùmiǎn

**nevyhnutelně, stěží ne-, stěží se vyhnout;
přirozeně**

不免失望 být nevyhnutelně zklamán

不免觉得难过 nevyhnutelně se cítit
nešťastný

忙中不免出错。Ve spěchu se stěží nevloudí chyba.

不免担心 přirozeně mít obavy

310. 不然 bùrán

1) jinak, nebo, v opačném případě, „kdyby ne, tak“

快走吧，不然就迟到了。Už jdi nebo přijdeš pozdě.

不然的话：明天我还有点(儿)事(儿)，不然的话，可以陪你一起去。Kdyby ne, tak: Zítra ještě něco mám na práci, kdyby ne, tak bych šel s tebou.

2)* ale není to tak, nebýt takový

大家都以为我身体很好，其实不然。Všichni si myslí, že jsem zdravý, ale ve skutečnosti to tak není. 老周是一个只说不做的人，小张就不然了。Starý Zhou jen mluví a nedělá, mladý Zhang takový není.

pozn. 2)* Používá se na konci věty k naznačení nesouhlasu.

311. 不如 bùrú

1) nevyrovnat se, nebýt tak (komparativ) jako

你还不如我呢。Ještě se mi nevyrovnáš. 走路不如骑车快。Jít pěšky není tak rychlé jako jet na kole.

在这方面，你确实不如他。V tomto ohledu se jí opravdu nevyrovnáš.

鲤鱼不如武昌鱼好吃。Kapr není tak chutný jako pražma.

2) „bylo by lepší, kdyby“

我看不如派他去。Myslím, že by bylo lepší, kdybychom poslali jeho.

312. 不时 bùshí

často, občas, někdy; příležitostně, nečekaně, neplánovaně, když je čas

需要不时地休息 potřebovat si občas odpočinout

我不时还是会有这样的困惑。Přeci jen jsem občas takhle rozpačitá.

我们会不时地遇到一些艰难情况。Můžeme se nečekaně ocitnout v těžké situaci.

312. 不惜 bùxī

nelitovat, nešetřit, neváhat [*obětovat apod.*], neotálet

不惜任何代价 nelitovat zaplatit jakoukoliv cenu

不惜冒险投入他的全部金钱 neváhá riskovat dát mu veškeré své peníze

不惜劳苦 neotálet při práci; nešetřit se při těžké práci

314. 不相上下 bùxiāng-shàngxià

《成语》(být) vyrovnaný, srovnatelný, bez velkých rozdílů, obdobný, podobný, stejný

不相上下的比赛 vyrovnaný zápas

与印度不相上下 je srovnatelný s Indií

能力不相上下 obdobné schopnosti

产量不相上下 podobná produkce (porovnání dvou druhů obilovin apod.)

他俩力气不相上下。Ti dva mají stejně velkou sílu.

315. 不言而喻 bù yán'ér yù

《成语》to nestojí za řeč, je to jasné, „není třeba říkat, že“, být na první pohled jasný/zřejmý, nepotřebovat (předcházející) vysvětlení, je to vidět, aniž by člověk musel cokoli říkat, „není třeba nic vysvětlovat, aby člověk pochopil“

事故发生的原因是不言而喻的 důvod, proč se ta nehoda stala, nestojí ani za řeč

不言而喻的责任 odpovědnost zřejmá na první pohled

不言而喻的知识 znalosti, které nepotřebují předcházející vysvětlení

不言而喻, 氧气是大气中最活泼的元素。Není třeba říkat, že kyslík v atmosféře je nejreaktivnějším prvkem.

南北省份距离这么遥远, 风物景观相差之大就不言而喻了。Vzdálenost severních a jižních provincií je obrovská,

mezi památkami je tak obrovský rozdíl, to je vidět, aniž by člověk musel cokoli říkat.

316. 不由得 bù yóu de

1) nemoci, není možné, nejde ne-, nejde jinak než

不由得想起 nemoci si vzpomenout

他说得有根有梢的, 不由得你不信。

Říká to tak polopatě, že mu nejde nevěřit.

当我看到那些镜头时, 就不由得为你担心。Když jsem viděla tu scénu, tak už není možné se o tebe nestrachovat.

2) nekontrolovaně; nemoci vydržet, [nemít nad sebou žádnou kontrolu]

伊丽莎白不由得说 ... Elizabet nekontrolovaně povídá...

317. 不择手段 bù zé shǒu duàn

1) 《成语》[pro dosažení cíle udělat cokoli]: rána pod pás, podlost, hov. podpásovka

为目的而不择手段 udělat podpásovku kvůli (nějakému) cíli

2) bezcharakterní

不择手段的人 bezcharakterní člověk

3) bez překážek, bez omezení

不择手段地达到目的 bez překážek dorazit k cíli

318. 不止 bù zhǐ

1) neustávat, nekončit

痛哭不止 neustávat v pláči/v nařikání

2) přes, více než, více jak

他恐怕不止 60 岁了。Je mu asi přes šedesát.

不止三次 více než třikrát

有不止一种 je více jak jeden druh

3) nejen

不止他一个人知道。Nejen on jediný o tom ví.

不止你一人 nejen ty sám

这水库给村民们带来的好处不止是在农业方面。Tahle nádrž přinesla rolníkům užitek nejen v zemědělství.

319. 不足 bùzú

(být) nedostačující, nedostatečný; nedostatek; nedosahovat, není dost na to, „nestačí (na to), aby“

准备不足 příprava je nedostačující; nedostatečně se připravit

信心不足 (mít) nedostatečnou důvěru

资金不足 finanční prostředky jsou nedostačující

睡眠不足 (mít) nedostatek spánku

人口不足十万 počet obyvatel nedosahuje sto tisíc

不足以引起人们的注意 nestačí, aby vedl lidi k obezřetnosti

320.¹ 布 bù

(bavlněná) látka, plátno; plátěný

棉布 bavlněná látka

花布 látka s potiskem

布鞋 plátěnky

320.² 布 bù

1) ohlásit, oznámit

布告 vyhlásit

发布 ohlásit

2) rozmístit, rozestavit

布置 rozmístit

3) rozšířit, rozprostřít

散布 rozšířit

321. 布告 bùgào

vyhláška, oznámení, úřední zpráva; zveřejnit, uveřejnit, publikovat

在报纸上登载一个布告 v novinách je publikována vyhláška

张贴布告 vylepit oznámení

关于暑期课程的布告 oznámení týkající se letního vyučování

发布布告 zveřejnit vyhlášku

布告周知 uveřejnit obecně známou věc

☺322. 布局 bùjú

uspořádání, rozvržení, rozdělení; kompozice [článku, malby apod.]

国民经济的布局 uspořádání národní ekonomiky

这张图展示了工厂的布局。 Mapa ukazuje rozvržení továrny.

新市区的布局 rozvržení nové městské čtvrti

这幅画色彩鲜明，但布局蹩脚。 Tento obraz má živé barvy, ale nudnou kompozici.

☺323. 布置 bùzhì

1) upravit, rozestavit, sjednat, zařídit; uspořádání, příprava, rozmístění

布置房间 upravit pokoj

布置就绪 příprava je hotová; rozmístění je dokončeno

布置会场 sjednat místo schůzky

对房间布置的设想 představa, jak zařídit pokoj

2) přidělit, zadat [organizační pokyny], zorganizovat

布置工作 přidělit práci

布置家庭作业 zadat domácí úkoly

● 324. 步伐 bùfá

《体育》《跳舞》 tempo, rychlost chůze, krok; jít, pochodovat

加快步伐 zrychlit tempo

他的步伐开始减慢。 Začal zpomalovat tempo.

当时你的步伐是怎样的? Jaké bylo tehdy tvé tempo?

跟上时代的步伐 jít s dobou

步伐稳健 pochodovat stálým krokem

● 325. 步骤 bùzhòu

krok, postup, opatření; etapa, série, sled

关键步骤 klíčový krok

具体步骤 konkrétní postup

有效步骤 efektivní opatření

下一步骤如何? Jaký je další krok?

解决问题的步骤 postup řešení problému

有步骤地进行工作 vykonat práci v několika krocích/po etapách

● 324. 步伐 x 325. 步骤

kroky 《名字》

步伐 《意思》 týká se chůze a rychlosti

步骤 《意思》 proces uskutečnění nějaké záležitosti

☼326. 部分 bùfen

část; sekce, oddíl

■ 一个重要的部分 jedna důležitá část

部分反对 část protestuje

做你的部分! Udělám tvou část!

他们的部分工资 jejich část platu

组成部分 součástka

327. 部门 bùmén

1) oddělení, sektor

生产部门 výrobní oddělení

配合部门 koordinovat oddělení;

koordinální sektor

两个重要部门 dva důležité sektory

公司里有许多部门 ve firmě je mnoho oddělení

2) orgán

政府部门 vládní orgán

☺328. 部署 bùshǔ

1) přidělit, rozdělit, organizovat, vypracovat; plán, přípravy

部署任务 přidělit úkoly

部署计划 vypracovat plán

部署已定。Plán už je stanovený.

重大部署 velké přípravy

2)* rozmístění, uspořádání, plán; nasazení

炮兵的部署已标明在这张地图上
rozmístění dělostřelectva je už zakresleno

v této mapě

战役部署 bitevní plán

部署兵力 nasazení vojenské síly

pozn. 2)* Výrazy často souvisí s armádou.

☺322. 布局 x 323. 布置 x 328. 部署 organizovat, naplánovat, uspořádat

布局 《意思》 celkový pohled na rozvržení (malby, literárního díla apod.) 《用法》 ve spojení s průmyslem, literární strukturou, obytným prostorem a šachy

布置 《意思》 plánování události nebo místa či vystavování něčeho 《用法》 ve spojení s úkoly, pracovními úkony, výstavami, konferencí, místem setkání apod.; poměrně široké užití

部署 《意思》 především rozvržení fyzické síly (pracovní či lidské síly), úkolů, přebudování organizace, přeložení personálu na jiné místo 《用法》 spojováno s důležitými záležitostmi; často také ve spojení s armádou, strategií, bitvou, kampaní, prací apod.

☺329. 部位 bùwèi

místo, část, umístění, pozice

某个部位 nějaké místo/část

受伤部位 místo poranění

身体不同的部位 odlišná část těla

特定的部位 specifické umístění

消化道部位 umístění zažívacího traktu

☀ 326. 部分 x 329. 部位
část
部分 《意思》 část či díl z celku, některé části z celku
部位 《意思》 umístění či místo něčeho 《用法》 většinou ve spojení s lidským tělem

C

330. 擦 cā

1) utírat, stírat, mýt

擦眼泪 utírat si slzy

洗澡 umývat se houbičkou

用毛巾擦身 utírat si tělo ručníkem

先擦一下(儿)脸。Nejprve si umýt obličej.

2) vytírat, čistit, utírat [nečistotu]

擦着地板 vytírat podlahu

桌子擦不干净。Neutřít pořádně stůl, aby byl čistý. (dosl. Neutřít stůl dočista.)

3) mazat (něco), natřít (si)

头发擦了点油。Trochu si promazat vlasy olejem.

4) škrtnout [sirkou]

女儿擦了一根火柴点燃了蜡烛。Dcera škrtnla sirkou a zapálila svíčku.

331. 猜 cāi

1) hádat, předpokládat

猜猜看 odhadnout od oka; podívat se a zkusit uhodnout

让你猜对了。Nechám tě uhodnout.

你猜得差不多。Skoro jsi to uhodnul.

我们猜中了许多谜语。Uhodli jsme mnoho hádanek.

我猜他有 50 岁了。Hádám, že už má padesát let.

2) mít podezření, mít dojem

我猜他和这件事有点牵连。Mám podezření, že je do té věci trochu zapletený.

332. 才 cái

《副词》

1) teprve, sotva; až [naznačuje pozdní uskutečnění děje]

156 次列车才到站。Rychlík číslo 156 teprve dorazil do stanice.

你的病才好了，怎么就去劳动？Sotva ses uzdravil, to už jdeš pracovat?

2) teprve pak; teprve tehdy; teprve poté, co [ve větě vyjadřuje předpoklad, stojí v hlavní větě]

去了五个书店才买到这本词典。Až když jsem prošel pět knihkupectví, tak teprve pak jsem koupil tento slovník.

3) teprve, jenom, pouze

现在才一点半。Je teprve půl druhé.

一共才十个苹果。Dohromady je to jenom deset jablek.

☺332. 才 x 就
tak 《副词》
布局 《意思》 teprve 《用法》 děj směřuje do budoucnosti
就 《意思》 poté 《用法》 děj směruje do minulosti

333. 才干 cáigàn

schopnosti, nadání, talent; schopnost, způsobilost

外交才干 diplomatické schopnosti

增长才干 zlepšit schopnosti

具有不寻常的才干 mít výjimečné nadání

这人很有才干。 Tenhle člověk má opravdu talent.

十分欣赏他的才干 velmi obdivovat jeho nadání

☺334. 财产 cáichǎn

majetek, bohatství, jmění; vlastnictví

国家财产 majetek státu

失去财产 pozbyt majetek

他所拥有的财产 celé jeho jmění

财产的没收 konfiskace majetku

一笔财产 (jedno) vlastnictví

☺335. 财富 cáifù

blahobyt, bohatství, majetek, poklady, jmění, hov. majlant

社会财富 sociální blahobyt

物质财富 materiální blahobyt

精神财富 duchovní bohatství

创造财富 získat bohatství; nabýt jmění

人才是国家最宝贵的财富。 Schopní a talentovaní lidé jsou nejčinnějším pokladem státu.

☺ 334. 财产 x335. 财富

bohatství

财产 《意思》 majetek (movitý a nemovitý majetek, znalosti) 《用法》 ve spojení s penězi, půdou, bytem, zbožím atd.

财富 《意思》 blahobyt, bohatství (věci, které mají hodnotu) 《用法》 kromě materiálních věcí se může jednat i o duševní bohatství např. přírodní, materiální či duševní bohatství

● 336. 财务 cáiwù

finance [finanční záležitosti], finanční zdroje; finanční; pokladník

他对财务一窍不通。 Ve financích se nevyzná.

财务管理 řízení financí; spravování financí

财务亏损 finanční ztráty

● 337. 财政 cáizhèng

(veřejné) finance, financování; finanční

公共财政 veřejné finance

财政部 ministerstvo financí
改善国家财政 zlepšit financování státu

财政混乱 finanční trable
度过财政危机 přečkat finanční krizi
依靠政府的财政援助 opírat se o vládní
finanční podporu

● 336. 财务 x 337. 财务
财务 《意思》 finanční záležitosti člověka
财务 《意思》 veřejné finance, nakládání státu s penězi apod.

338. 裁缝 cáifeng

švadlena, krejčí; šít

■ 一个裁缝 jedna švadlena

第一流的裁缝 prvotřídní švadlena

他以做裁缝为业。Povoláním je krejčí.

裁缝把她的裙子放长。Švadlena jí
prodloužila sukni.

他裁缝的衣服 oblečení, které ušil

339. 裁判 cáipàn

1) 《法律》 rozsoudit, soudcovat, vynést

rozsudek; rozsudek; soudní

公正地裁判 spravedlivě rozsoudit

裁判权 jurisdikce (soudní pravomoc)

2) 《体育》 rozhodčí

作裁判 dělat rozhodčího

裁判让他们继续比赛。Rozhodčí je
nechal pokračovat v zápase.

3) rozsoudit, pískat

这场足球比赛，由你担任裁判。Tento
fotbalový zápas budeš pískat ty.

340. 裁员 cáiyuán

propouštění zaměstnanců, personální
čistky; propouštět [zaměstnance],
redukovat [personál], snižovat počet
zaměstnanců

大幅度裁员 rozsáhlé propouštění
personálu

谈论裁员 debatovat o propouštění
zaměstnanců

经历过裁员 zažít propouštění
zaměstnanců

我没想到公司会这么做（裁员）。Ani
mě nenapadlo, že firma bude takhle
propouštět (zaměstnance).

341. 材料 cáiliào

1) materiál, látka, hmota

■ 这类材料 tento druh hmoty

■ 这种材料 tento druh materiálu

原材料 původní materiál

防火材料 nehořlavá látka

建筑材料 stavební hmota

弹性材料 elastický materiál

2) data, podklady, materiály [ke zkoušce apod.]; informace

调查材料 data z výzkumu

参考材料 podklady ke zkoušce

搜集学习材料 shromažďovat studijní materiály

第一手材料 informace z první ruky

342. 踩 cǎi

1) stoupnout (na), šlápnout (na), dupnout (na), přidat (na), pošlapat, udupat

踩伤 šlápnout někomu (na nohu/ruku apod.) a poranit ho

我被她踩了一脚。Dupla mi na nohu.

对不起，踩到您了。Promiňte, šlápl jsem Vám na nohu.

2) 《比喻》shazovat (někoho/něco)

这种人既会捧人，也会踩人。Tyhle typy lidí umí nejen někomu pochlebovat, ale i jak někoho shodit.

☺343. 采访 cǎifǎng

1) podávat [zprávy] [zpravodajem, reportérem apod.], informovat, psát (o); (dělat) rozhovor

*采访新闻 podávat zprávy; shromažďovat zprávy

采访大会消息 informovat o zprávách z konference

进行采访 uskutečnit rozhovor

接受采访 dělat rozhovor

2) shromažďovat [materiál, podklady], hledat a sbírat; shromažďování

图书采访工作 pracovat na shromažďování knih

pozn. *Kolokace má oba významy, pro rozlišení významu je nutno mít širší kontext.

344. 采购 cǎigòu

*nakupovat, vybrat a koupit; kupující, kupce; nákupní, kupní, obchodní

采购水果 nakupovat ovoce

自由采购商品。Nespoutaně nakupovat zboží.

采购建筑材料 nakupovat stavební materiály

当采购 být kupujícím (např. ve firmě)

采购部 nákupní oddělení

采购合同 kupní smlouva

采购代理人 obchodní zástupce

pozn. *Výraz souvisí s firmou či závodem, jde o prodej realizovaný prostřednictvím zaměstnanců, v takovýchto kolokačních spojení se často objevují materiály, díly, služby apod.

☺345. 采集 cǎijí

shromažďovat, sbírat, hromadit, kupit; sběr

采集数据 shromažďovat data

采集果子 sbírat ovoce

采集标本 hromadit vzorky

蜜蜂从花朵上采集花蜜。Včely sbírají z květin nektar.

她正在采集摆放在餐桌上的鲜花。

Čerstvé květiny, které právě nasbírala, položila na jídelní stůl.

十天之中，我们采集到一百多个品种。

Za deset dní jsme nahromadili přes sto druhů.

靠渔猎采集为生 být živ z rybolovu, lovu a sběru (lesních plodů)

☺ 343. 采访 x 345. 采集

shromažďovat

采访 《意思》hledat a sbírat materiály, podklady apod.; také ve smyslu zeptat se a porozumět 《用法》ve spojitosti s novými materiály a novými poznatky, pro objevení něčeho, výzkum, návštěva, záznam atd.

采集 《意思》hromadit, kupit 《用法》hromadit věci či data za nějakým účelem

☼346. 采纳 cǎinà

přijmout [názor, žádost apod.], nabrat, převzít, přistoupit (na)

采纳意见 přijmout názor

采纳建议 přijmout návrh

我们说服他采纳这项计划。

Přesvědčujeme ho, aby přistoupil na tento návrh/projekt.

☼347. 采取 cǎiqǔ

přijmout, použít, zavést, převzít, přebírat, přejmout, sáhnout (po); podniknout, zaujmout

采取方法 použít (nějakou) metodu

采取主动 převzít iniciativu

采取强制手段 sáhnout po donucovacích prostředcích

采取紧急措施 podniknout bezpečnostní opatření

咱们不能采取消极的态度。Nemůžeme zaujmout negativní postoj.

☼ 346. 采纳 x 347. 采取

přijmout 《动词》

采纳 《用法》ve spojení s abstraktními věcmi (např. názor, návrh, požadavek atd.)

采取 《用法》 ve spojení s abstraktními věcmi (např. taktika, strategie, postupy, postoj k věci, prostředek, metody, formy atd.)

348. 彩虹 cǎihóng

duha

一道[条]彩虹 jedna duha

美丽的彩虹 krásná duha

349. 彩票 cǎipiào

loterijní los, výherní kupón; loterie; loterijní

一张彩票 jeden loterijní los

中彩票 strefit se do výherního kupónu

发售彩票 prodávat výherní kupóny

为集资而发行的彩票 sází loterijní losy, aby nahromadil peníze

赢得彩票 vyhrát v loterii

发彩票抽奖 vydat loterijní výhru

350. 菜 cài

1) zelenina; zeleň

一棵菜 jeden kus zeleniny

喜欢吃菜 mít rád zeleninu

田里种了很多菜。Na poli vypěstovali hodně zeleniny.

市场的菜很新鲜。Na trhu je zelenina čerstvá.

2) jídlo, pokrm, chod [jídla]

一个[道]菜 jeden chod

素菜 vegetariánské pokrmy

炒菜 smažené jídlo; smažená zelenina

菜的味道 vůně jídla

自己做菜 vařit si sám

3) kuchyně, jídlo

川菜 sečuánská kuchyně

351. 菜单 càidān

1) jídelní lístek, jídelníček

一张[份]菜单 jeden jídelní lístek

没有在菜单 není v jídelním lístku

菜单上有些什么菜? Co je v jídelníčku za jídla ?

2) 《信息》 menu, nabídka

在“编辑“菜单里可以进行“查找“, “替换“等操作。V nabídce „úpravy“ je možné dělat operace jako „hledat“, přemístit atd.

☺352. 参观 cānguān

navštívit [kvůli prohlídce něčeho], konat [exkurzi, návštěvu apod.]; exkurze, návštěva

参观农场 navštívit statek

参观展览会 navštívit výstavu

他们参观了医院。Vykonali návštěvu v nemocnici.

工厂参观 návštěva továrny

欢迎参观。Vítejte na exkurzi.

参观的人们 návštěvníci

☺☀ 353. 参加 cānjiā

1) účastnit se, být (na)

参加讨论 účastnit se diskuze

参加活动 účastnit se akce

参加会议 účastnit se setkání

2) být (v), přidat se

参加党 být ve straně

3) navrhnout, dát [návrh, doporučení]

来参加点意见 přijít něco navrhnout; dát návrh

☺☀ 352. 参观 x 353. 参加

《动词》

参观 《意思》 navštívit a prohlédnout si 《用法》 ve spojení s exkurzí, návštěvou apod.

参加 《意思》 účastnit se, přidat se ke skupině, organizaci, akci apod.

☉ 354. 参考 cānkǎo

nahlédnout, podívat (se) (do), zeptat se, poradit se; odvolat (se) (na), odkázat (se) (na)

参考书 podívat se do knihy

参考资料 nahlédnout do materiálů

参考做法 zeptat se na přípravu

参考其他单位的经验 zeptat se na zkušenosti jiné instituce

这几篇文章很有参考价值。Je velmi užitečné podívat se do těchto článků.

☉ 355. 参谋 cānmóu

1) poradit (se), dát radu; rádce, poradce

这事可以让他给你参谋一下。Nech ho, ať ti s tím poradí.

我拿不定主意，你给我参谋好吗？

Nemohu se rozhodnout, poradíš mi?

当好参谋 dát dobrou radu; být dobrým rádcem

你可给我当了一回好参谋。Určitě jsi mi (jednou) byl dobrým rádcem.

他撤回了对参谋的命令。Zrušil rozkaz kvůli poradě.

2) 《军事》 štábní důstojník

■ 一个[名][位]参谋 jeden důstojník

参谋长 vojenský vrchní velitel

☉ 354. 参考 x 355. 参谋

poradit (se)

参考 《意思》 ve smyslu vyhledat data vztahující se k něčemu, pochopit situaci či problém, aby mohlo být učiněno rozhodnutí nebo podniknut výzkum, bádání apod.

参谋 《意思》 ve smyslu něco navrhnout, vznést myšlenku, dát doporučení, svolat lidi k poradě apod. 《用法》 vztahuje se ke člověku

☀ **356. 参与 cānyù**
účastnit se (čeho), zapojit se (do), dostat se (do), zaplést se (do) mít prsty (v), být namočený (v)

参与活动 účastnit se akce

参与工作 zapojit se do práce

他曾参与过讨论 zapojit se do diskuze

如果没有大家的参与，这件事情很难成功。Jestliže se nezapojí všichni, tak to bude mít úspěch jen stěží.

☀ 353. 参加 x 356. 参与
参加《用法》 má široké pole použití, používá se pro konkrétní organizace i nějaké události, názory, doporučení apod.; používá se k hovorové i knižní podobě
参与《用法》 používá se hlavně v souvislostí s událostmi; používá se především v knižní či psané podobě

357. 参照 cānzhào

odkázat (se) (na), odvolávat (se) (na), zmiňovat; odkaz, zmínka

我们的孩子参照我们 naše děti jsou odkázané na nás

参照第 14 页的句型练习 cvičení s příkladovými větami, na které je odkázáno na straně čtrnáct

这件作品参照了麦加 toto dílo se zmiňuje o Mekce

根本没有参照 vůbec o tom nejsou žádné zmínky

358. 餐厅 cāntīng

jídelna, restaurace, stravovna, kantýna

■ 一个[间][家] 餐厅 jedna jídelna

学生餐厅 školní jídelna

中餐厅 čínská restaurace

西餐厅 jídelna se západní kuchyní

自助餐厅 samoobslužná kantýna

359. 残疾 cánjí

hendikep, postižení, vada; invalidní, hendikepovaný

有残疾 mít hendikep

造成残疾 způsobit postižení

腿上落了点残疾 na noze se mu objevila malá vada

残疾人：帮助残疾人 Hendikepovaný člověk/invalida: pomáhat hendikepovanému člověku

☺ **360. 残酷 cánkù**

krutý, brutální, nemilosrdný, nelítostný; brutalita, krutost, surovost

残酷斗争 kruté boje

残酷死亡 brutální smrt

残酷虐待某人 nemilosrdně někoho tyranizovat

残酷迫害 nelítostné pronásledování

残酷的剥削 kruté vykořisťování
社会残酷 společnost je nelítostná

战争的残酷 válečná brutalita

361. 残留 cánliú

zůstat; pozůstatek, zbytek; (být) zbylý, zbytkový

室内残留喷洒杀虫剂 v místnosti zůstal naskříkaný insekticid

残留物 pozůstatky

药物残留 zbytky prášků

残留的记忆 zbylé vzpomínky

残留的数据 zbylá data

☺362. 残忍 cánrěn

(být) krutý, hrozný, brutální, surový; teror, brutalita, násilí

残忍的表现 hrozný výraz

残忍的暴行 brutální násilný čin

残忍的主人 brutální majitel

残忍刻薄 surový a zlý

残忍成性 být surový od přírody

社会残忍 sociální teror (zapříčiněný vůdcem)

☺ 360. 残酷 x 362. 残忍

krutý, brutální

残酷 《意思》 myšleno objektivně, váže se na lidi i předměty, jde o objektivní (z reality vycházející) hodnocení 《用法》 např. 人很残酷 poukazuje na krutou metodu či techniku člověka, ne na jeho charakter; jde použít i o věcech a jevech např. Je to tvrdá realita. (这个现实很残酷。)

残忍 《意思》 jedná se o subjektivní brutalitu, s níž se člověk narodí (jako pud či povahový rys) 《用法》 spojováno s člověkem jako takovým popřípadě odkazuje na tyrana či krutého vůdce skupiny

363. 惭愧 cánkui

(být) zahanbený, provinilý; stydět se, být hanba; hanba, zahanbení

感到惭愧 cítit se zahanbený

惭愧地低头 zahanbeně sklonit hlavu

工作没做好，我很惭愧。Cítím se provinile, že nedodělal práci.

我们都应该为此感到惭愧。Měli bychom se za to stydět.

他觉得挺惭愧。Je mu opravdu velice hanba. Cítí se velice zahanbený.

抱着惭愧的心情 drží se (někoho) pocit zahanbení

364. 灿烂 càn làn

1) (být) třpytivý, zářivý, mihotavý, zářný

灿烂的民族文化 zářná kultura menšin

阳光灿烂 sluneční paprsky jsou třpytivé;

sluneční paprsky se mihotají

2) (být) skvělý, nádherný, oslnivý

灿烂的前景 skvělé vyhlídky

灿烂的晚霞 nádherné červánky

灿烂的阳光 oslnivé slunce

365. 舱 cāng

kajuta, podpalubí; kabina [lodi nebo letadla]

船舱 kajuta

客舱 kabina pro cestující

货舱 nákladový prostor (v letadle)

366. 苍白 cāng bái

1) (být) bledý, bílý, světlý

像死人一样苍白 bledý jako umrlec

脸上的苍白 pobledlý v obličeji

肿瘤表面呈苍白色 na povrchu zduření se objevila bílá barva

2) (být) nezáživný, slabý, mdlý, nemít jiskru

影片的结尾显得苍白 konec filmu se zdá nezáživný

苍白无力 slabý a bez energie

367. 仓促 cāng cù

(být) spěšný, uspěchaný, chvatný, ukvapený, kvapný; spěšně, kvapně, ve spěchu, rychle, narychlo

没有仓促 nebylo to uspěchané

仓促决定 ukvapené rozhodnutí

仓促时间 čas kvapí (dosl. čas je ukvapený)

走得仓促 jít rychle

仓促做出结论 napsat narychlo diplomovou práci

368. 仓库 cāng kù

sklad, skladiště

一座[间][个]仓库 jeden sklad

清理仓库 dělat inventuru ve skladu

仓库保管员 správce skladiště

存放在仓库里 uložit do skladu

弃置在仓库里 odložit ve skladu

临时租用仓库 dočasně si pronajmout sklad

369. 操场 cāo chǎng

*hřiště, cvičiště

一个[片]操场 jedno hřiště

学校操场 školní hřiště

操场上 na hřišti; na cvičišti

他每天绕着操场跑步。Každý den běhá okolo hřiště.

pozn. *Místo pro vojáky nebo prostor pro cvičení.

☺370. 操劳 cāoláo

1) těžká práce, strašná dřina; mít plné ruce práce, lopotit se, činit se, dřít se; (být) vytižený

长年的操劳 mnoholetá těžká práce

一针一线的操劳 lopotit se s šitím

发明家们伏案操劳 vynálezci jsou skloněni nad stolem s plnýma rukama práce

操劳过度 být přepracovaný

2) starat se

这事请您多操劳 starej se prosím více o tu záležitost

371. 操练 cāoliàn

cvičení, dril, výcvik, průprava; cvičit, procvičovat (si), trénovat, posilovat

操练完毕。Cvičení je hotové. Výcvik skončil.

进行发音操练 účastnit se fonetických cvičení

兵们在兵营练兵场操练。Vojáci mají na cvičišti kasáren (vojenské) cvičení.

他获准不必参加操练。Aby získali povolení, musí se účastnit výcviku.

操练语法 procvičovat si gramatiku

操练英语 trénovat angličtinu

操练肌肉 posilovat svaly

pozn. Používá se ve významu cvičení, vojenský výcvik, výcvikový kurz apod.

☺372. 操心 cāoxīn

mít starost (o), strachovat se (o), znepokojovat (se), bát se (o); starost, znepokojení, obavy

别为旅游费用操心。Neměj starost o cestovní výlohy.

为孩子操心 strachovat se o dítě

有很多值得操心的事(儿) je tolik věcí, kvůli kterým bychom se měli znepokojovat

为...操心: 她为你操心 Bát se o...: bojí se o tebe

让人操心 dělat někomu starost

不要过度操心 neměj přehnanou starost (o)

少操心 méně se strachovat

不用操心 neměj obavy; neboj se

忧虑操心 mít starosti a znepokojovat se

☺ 370. 操劳 x 372. 操心

starat se (o)

操劳 《意思》 ve smyslu starat se o nějakou záležitost, těžce pracovat (znak 劳 je od slova 劳动) 《用法》 např. 日夜操劳 pracovat ve dne v noci, mít na starost celý den apod.

操心 《意思》 ve smyslu obávat se o někoho, starat se o někoho 《用法》 spojeno s nitrem

● 373. 操纵 cāozòng

1) **obsluhovat, zacházet [s přístrojem apod.], ovládat**

操纵电气设备 **obsluhovat** elektrické zařízení

操纵装置 **ovládat** montáž (stroje)

2)* 《贬义》 **řídit, manipulovat, ovlivňovat**

操纵市场 **řídit** trh

巧妙地操纵股票市场 **obratně manipulovat** s akciemi na burze

立法机关操纵国家政策 **legislativní orgány ovlivňují** státní politiku

操纵选举 **ovlivňovat** volby

pozn. 2)* Myšleno hanlivě.

● 374. 操作 cāozuò

pracovat (s), zacházet (s), ovládat, obsluhovat, řídit, manipulovat; pracovní, provozní; práce, operace, úkon, ovládání; manuální

独立操作 **samostatně pracovat** s

易于操作 **snadno se ovládá**

学会操作洗衣机 **naučit se ovládat** pračku

你知道这机器应怎样操作吗? **Víš jak manipulovat** s tímto strojem?

这种机器我操作过十几年了。Tento stroj už jsem **obsluhoval** více jak deset let.

操作部分 **pracovní oddíl**

操作方法 **způsob práce**

操作规程 **pracovní pokyny; provozní pravidla**

手工操作 **manuální práce**

操作熟练 **být manuálně zdatný**

● 373. 操纵 x 374. 操作

obsluhovat, ovládat

操纵 《意思》 ve smyslu **ovládat, manipulovat** (s přístroji apod.)

操作 《意思》 ve smyslu **používat**

375. 嘈杂 cáozá

hluk, povyk, pozdvižení, kravál; (být)

hlučno, rušno, dělat rámus

喧哗和嘈杂 **povyk a hluk**

大厅里充满了嘈杂声。Halu **zaplnil** povyk.

多么嘈杂! Co je to za **kravál!**

那边嘈杂极了。Tam je **pěkně hlučno.**

他因外面太嘈杂而生气。Byl **rozzlobený** kvůli tomu, že venku dělali takový rámus.

376. 草¹ cǎo

1) **tráva; travnaté pláně, pastviny, vegetace; bylinný**

■ 一棵[根][丛]草 jeden stvol (kořen) (trs)

trávy

青草 zelená tráva

辽阔的草原 rozlehlé travnaté pláne

草木茂盛 vzkvétající vegetace

野草 plevel

药草 bylinný lék

2) sláma; slaměný

草绳 provaz ze slámy

稻草人 strašák (na poli)

376. 草² cǎo

1) **ledabylý, nedbalý, lajdácký, odbytý**

字写得很草。Lajdácky napsané znaky.

2) koncept

起草文件 vypracovat koncept dokumentu

377. 草案 cǎo'àn

návrh, pracovní verze, náčrt, skica

■ 一个[项][份]草案 jedna skica

宪法草案 návrh ústavy

草案文本 pracovní verze textu

核准的草案 schválený návrh

协议草案 prodiskutovaný návrh

378. 草率 cǎoshuài

1) **nedbale, ledabyle, zběžně; (být) povrchní, lajdácký, odbitý**

草率地完成 nedbale (něco) dokončit

草率从事 ledabyle pracovat

办事太草率了 zabývat se (něčím) velmi povrchně

2) **(být) zbrklý, ukvapený, unáhlený**

他总是草率行事。Vždy jedná zbrkle.

做出草率的决定 udělat unáhlené rozhodnutí

379. 册 cè

1) **díl, kniha, sešit, list, exemplář**

我们这学期学习第一册。Tento semestr se učíme z prvního dílu.

2) 《量词》[num. pro svazek]

一册书 jeden (knižní) svazek

3) **udělit [půdu, titul apod.]**

册封 udělit

☀380. 策划 cèhuà

plán; plánovat, připravit; (být) naplánovaný

罪恶的策划 zločinný plán

策划阴谋 připravovat plán

漂亮地策划 krásně naplánovat

他都没有策划过。Nic nepřipravil.

策划某事 něco plánovat

策划于密室之中 plánovat v utajované místnosti

精心策划 pečlivě naplánovaný

☀ 380. 策划 x 计划

plán

策划 《意思》 ve smyslu klíčová věc napomáhající dojít k cíli, zpracovat myšlenku apod.; rozsáhlý či promyšlenější plán

计划 《意思》 jedná se o plán, ve kterém se před prací nebo operací stanoví postup, 《用法》 ve významu strategie či vojenské techniky, často ve spojení s politikou např. 计划生育 (politika plánování porodů, tj. politika jednoho dítěte); 五年计划 pětiletka apod.

381. 策略 cèlüè

taktika, strategie; (být) strategický, taktický

有高明的策略 mít vynikající strategii 对敌斗争的策略 taktika boje vůči nepříteli

这样做不策略。Dělat to takhle je netaktické.

382. 测量 cèliáng

měřit, vyměřovat; měření; měřící

测量降雨量 měřit množství srážek

测量水深 vyměřovat hloubku vody

科学地测量 vědecky měřit

测量橱柜的深度 měřit hloubku skříně

准确的测量 přesné měření

对...作仔细的测量 dělat podrobné měření (něčeho)

测量仪器 měřící přístroj

383. 测验 cèyàn

zkoušet, testovat, prověřovat; zkouška, test

进行测验 konat zkoušku; být zkoušený

测验机械性能 testovat vlastnosti stroje

数学测验 zkouška z matematiky

能力测验 dovednostní test

通过测验 uspět u zkoušky

阅读测验 učit se na test

应付期中测验 Vypořádat se s testem v polovině semestru.

384. 侧面 cèmiàn

strana, bok, profil; stránka; boční

从这一侧面 z této strany

汽车的侧面 bok auta

侧面像 snímek z profilu

侧面的人像 snímek člověka z profilu

她侧面看很美。Z profilu vypadá krásná.

问题的一个侧面 jedna stránka problému

堡垒侧面靠着沼泽。U boční strany pevnosti jsou močály.

385. 厕所 cèsuǒ

toalety, záchody, wc, hov. záchodky;

záchodový, toaletní

最近的厕所 nejbližší toalety

打扫厕所 čistit záchody

上厕所 jít na wc

公共厕所 veřejné záchodky

厕所纸用光了 došel toaletní papír

386. 层 céng

1) 《量词》vrstva, vrstvička

一层薄冰 vrstva tenkého ledu

一层水汽 vrstvička páry

街上积了厚厚一层尘土。Na ulici se nakupila hustá vrstva prachu.

2) vrstva, poschodí, patro

社会的最低[上]层 nejnižší (nejvyšší)

vrstva společnosti

五层大楼 pětioschodová budova

387. 层出不穷 céngchū-bùqióng

《成语》objevovat se jeden po druhém, nořit se jeden za druhým, znovu a znovu se objevovat

新东西是层出不穷的。Nové věci se objevují jedna za druhou.

新想法层出不穷 nové myšlenky se noří jedna za druhou

问题也会层出不穷。I problémy se mohou objevovat jeden za druhým.

388. 层次 céngcì

1) uspořádání [dokumentu, článku, řeči], úprava, systém, organizace

层次十分清楚 uspořádání je velice přehledné

写文章要注意层次的安排。Při psaní článku je třeba brát v potaz naplánování úpravy.

作品的层次 organizace díla

这篇文章层次不清。Uspořádání tohoto článku je chaotické.

2) administrativní uspořádání

减少层次 zjednodušit administrativní uspořádání

3) zesilování, stupňování, gradace

颜色的层次 zesilování barev

389. 曾经 céngjīng

《副词》(jiǔ) kdysi, již dříve, již jednou; (být) dávný, minulý

曾经相识 znát se již z dřívějšíka

那曾经 tamto kdysi

曾经受伤 kdysi se zranit; dávné zranění

回想曾经 vzpomínat na to, co bylo kdysi

她曾经说过这件事。Jiǔ dǐwéi mǐ o tom
řekla.

他曾经是个京剧演员。Dǐwéi byl hercem
čínské opery.

390. 插 chā

1) vložit, dát, strčit, vsunout, zastrčit, zasunout

在书里插张书签 vložit záložku do knihy
山峰高插入云 vrchol vysoké hory byl
zahalený za mraky (*dosl.* zastrčený)

把双手插在口袋里 mít obě ruce zastrčené
v kapse; hrabat oběma rukama v tašce

插花: 你帮我把这些花插在瓶子里吧。

Ozdobit květinou; vložit květiny (do):
Pomoz mi dát tyto květiny do vázy.

女孩在头发上插了一朵野花。Dívka si
do vlasů zastrčila polní květinu.

插上: 把门插上 Odemknout: odemknout
dveře

2) vmístit se, přimíchat, vložit se [*do řeči* *apod.*]

插进字母 přimíchal se písmeno

插一句话 vložit se (do něčeho) jednou
větou; vložit jednu větu

390./a 插座 chāzuò

zásuvka [*elektrická*]

电力插座 elektrická zásuvka

插进电源插座 vstrčit/zapojit do elektrické
zásuvky (něco)

通过一个电源插座进行充电 dobíjet
baterie v elektrické zásuvce

我们都要插入电话插座。Všichni
potřebujeme strčit mobily do nabíječky
(*dosl.* zásuvky).

☺391. 差别 chābié

*rozdíl, rozdílnost

一个[种]差别 jeden rozdíl

年龄差别 věkový rozdíl

城乡差别 rozdílly města a vesnice

差别很大 rozdíl je veliký

消除差别 odstranit rozdíl

仅是口味差别 je jen rozdíl v chuti

毫无差别。Bez rozdílu.

pozn. *Jedná se o rozdíl formy, tvaru,
struktury apod.

☺392. 差距 chājù

rozdíl, mezera, odstup

找差距 hledat rozdíly

差距明显 rozdíl je zřejmý

看法差距 rozdíl v názorech

有很大的差距 mít veliké mezery

弥合差距 spojit rozdíly

☺ 391. 差别 x 392. 差距
rozdíl, rozdílnost
差别 《意思》 rozdíl formy, tvaru, struktury apod.
差距 《意思》 stupeň odlišnosti mezi dvěma předměty či jevy 《用法》 např. rozdílné: požadavky, úkoly, situace, apod.

393. 叉子 chāzi

vidlička

■ 一把叉子 jedna vidlička

用叉子 použít vidličku

394. 茶 chá

čaj [nápoj/lístky]; čajový

绿茶 zelený čaj

冰茶 ledový čaj

淡[浓]茶 slabý (silný) čaj

泡茶 vylouhovat čaj

沏茶 louhovat čaj

■ 一杯茶 hrnek čaje

■ 喝完一口茶 vypít doušek čaje

她在茶里加了糖。Přidala si cukr do čaje.

茶文化 čajová kultura

茶礼 čajový obřad

395. 查获 cháhuò

vypátrat, vystopovat, dopadnout, chytit,

dostat, popadnout, polapit

查获罪犯 vypátrat zločince

当场查获赃物 na místě vypátrat lup/úplatky/kořist

查获大量走私香烟 vypátrat velké množství pašovaných cigaret

查获大量违禁录像带 vypátrat veliké množství pašovaných video-nahrávek

396. 岔 chà

1) větvit se, odbočovat, odchýlit se; větvicí se

刚过这座山，路就分岔了。Jakmile minula tato hora, cesta se větvila.

小径分岔的花园。Zahrada s větvicími se cestičkami.

2) křížení, rozcestí, roz- [-dvojení apod.]

三岔路口 křížení tří cest; třísměrná křižovatka

3) incident, potíže; chyba, nedostatek

你放心吧，出不了岔。Neboj, nic se nemůže stát.

他最喜欢找我的岔了。Nejraději na mě hledá chyby (nedostatky).

397. 差 chà

1) lišit se, různit se, neshodovat se; rozdíl

他说的差不了多少。To, co říkal, se až tak moc neliší.

差着不少字呢。Ne zrovna málo znaků se liší.

上下的看法差地很远。Všechny názory jsou si různě vzdálené. Názory se dost různí.

6 和 3 的差是 3。Rozdíl šesti a třech je tři.

2) chybět, nedostávat se

还差五块。Ještě chybí pět yuanů.

还差着好几个人呢。Ještě chybí hodně lidí.

我跟他比差得太远了。Ve srovnání s ním mi chybí ještě fakt hodně.

3) (být) špatný, nevalný, mizerný

质量很差 kvalita je mizerná

398. 差不多 chābùduō

1) podobný, skoro stejný

他们俩的成绩差不多。Oni dva mají podobný prospěch.

2) docela to jde, stačí to, být skoro hotové, být zhruba v pořádku

我觉得差不多了。Myslím, že to docela jde.

我看差不多了，别再煮了。Myslím, že už to stačí, už bych to nevařil.

3) přibližně, zhruba

差不多有两千多学生 má zhruba něco málo přes dva tisíce studentů

4) téměř, skoro, asi

长得差不多一样高 vyrůst do téměř stejné výšky

399. 刹那 chànà

okamžik, chvilka, mžik

在危险的刹那 v nebezpečném okamžiku

在一刹那间 během chvilky

一刹那 v mžiku

400. 诧异 chàyì

(být) udivený, překvapený, ohromený

诧异的神色 udivený výraz

感到诧异 cítit se překvapený

这绝对会让你诧异。To tě určitě ohromí.

我们都十分诧异。Byli jsme všichni velmi překvapení.

401. 拆 chāi

1) otevírat [dopis, balík apod.], rozbalit, rozpárat (svetr)

拆信 otevřít dopis

拆开箱子 otevřít krabici

把旧毛衣拆了重新织一下 rozpárat starý svetr a znovu uplést nový

2) bourat, zbourat, demolovat, strhnout, odmontovat, rozmontovat, rozložit

拆桥 zbourat most

拆房子 demolovat dům

拆机器 rozmontovat stroj

拆帐篷 rozložit stan; rozmontovat stan

3) rozdělit

拆分: 股票拆分 Rozdělit: rozdělit akcie

402. 柴油 cháiyou

**motorová nafta, topná nafta, nafta;
dieselový**

用柴油机 používat motorovou naftu
在加油站给卡车加足柴油 na benzínce
tankovat do kamionu naftu

柴油机车 dieselová lokomotiva

403. 搀 chān

**vzít (někoho) pod paži, dát (někomu)
rámě, podpírat za ruku, opřít se (o)**

搀朋友 jít ruku v ruce s kamarádkou;
podpírat kamaráda pod paží
快去搀搀他吧! Běž ho rychle podepřít
pod rukou!

搀了半天才把他搀起来。Po půl dni
podpírání ho teprve unesu.

需要别人搀着 potřebovat něčí podpěru
pod paží; potřebovat se o někoho opřít

404. 搀 chān

přimíchávat, přidávat

这香油里搀了花生油! V tomhle
sezamovém oleji je přimíchaný arašídový
olej!

他从来没往酒里搀过水。Nikdy do
alkoholu nepřidal vodu.

405. 缠绕 chánrào

**vinout se, namotávat, omotat, navíjet;
(být) omotaný, obtočený (kolem)**

藤缠绕着树干。Réva se vine po kmeni
stromu.

一条蛇缠绕在树枝上。Had je obtočený
kolem větve na stromu.

● 406. 产品 chǎnpǐn

výrobek, produkt

■ 这件[批][个][种]产品 tento výrobek

土特产品 místní výrobky

农产品 zemědělské produkty

生产产品 vyrábět výrobky

检验产品 testovat výrobky

审查工厂产品 kontrolovat tovární
výrobky

产品按质分等 produkty hodnocené podle
stupně kvality

试制一种新产品 zkusit vyrábět nové
produkty

407. 产生 chǎnshēng

**vniknout, vytvořit se, vynořit se, nastat;
přinést [plody práce, výsledky apod.],
navrhnout**

产生兴趣 vznikne zájem

产生矛盾 vznikne rozpor

产生问题 vynoří se problémy

产生影响 mít dopad (dosl. nastane
důsledek)

不断产生新的艺术 neustále vznikají nové techniky

你们的会谈产生了什么结果? Jaké výsledky přinesla vaše debata?

第一个工人联盟就这样产生了。První dělníci to navrhovali takto.

● 408. 产业 chǎnyè

1) průmysl, sektor, odvětví, průmyslový výrobek, výroba; průmyslový, industriální

计算机产业 počítačový průmysl

金融产业 finanční sektor

对于这一产业来说 co se týče tohoto odvětví

产业革命 průmyslová revoluce

啤酒是捷克的传统产业。Pivo je tradiční český průmyslový výrobek.

产业化 industrializace

2) kapitálová účast, holding

● 406. 产品 x 408. 产业

výrobek

产品 《意思》 ve významu předmět či zboží, které má hodnotu a je vyrobené za nějakým účelem; jakékoliv výrobky

产业 《意思》 ve významu průmysl či průmyslový výrobek; odkazuje k jednomu druhu výrobku, narozdíl od

产品 zahrnuje i výrobní procesy 《用法》 široké pole využití, týká se obchodování a podnikání, v některém kontextu zahrnuje i služby např. 棉纺织产业、奶产业、钢铁产业

409. 阐述 chǎnshù

objasnit, vyjádřit, vylíčit, vysvětlit, vypovědět, rozvinout; výklad, vysvětlení

阐述定义 objasnit definici

详细阐述观点 detailně vyjádřit stanovisko

科学地阐述 vědecky vylíčit

阐述这一点 objasnit tento bod

阐述立场: 各方阐述了自己对这一问题的立场。Vyjádřit postoj: Všechny strany vyjádřily k problému svůj postoj.

但他拒绝阐述细节。On ale odmítá vylíčit detaily.

写文章阐述 psát vysvětlení k článku

410. 颤抖 chàndǒu

trást se, chvět se, klepat se; chvění, třes, záchvěv, třesavka

他两条腿颤抖得很厉害。Obě nohy se mu strašně třesou.

她的声音有点颤抖了。Trochu se jí chvěje hlas.

吓得颤抖 leknutím se rozklepat

冻得浑身颤抖 zimou se trást po celém těle

火山颤抖 vulkanický záchvěv

身体有些颤抖 má trochu třesavku

411. 猖狂 chāngkuáng

1) (být) zběsilý, zuřivý, brutální, surový, divoký, krutý, nelitostný; zběsilost, zuřivost; zběsile; rozmařilý, marnotratný; hrozný, strašný, šokující, neskutečný

猖狂的行为 zběsilé počínání

猖狂的攻击 zuřivé napadení

猖狂的挑衅 brutální provokace

猖狂进攻 surový útok

2) (být) bujný, rozšířený

在中国盗版软件很猖狂 v Číně je rozšířená pirátská verze softwaru

412. 昌盛 chāngshèng

vzkvétat; prosperita, sláva, úspěch; (být) vzkvétající, prosperující, úspěšný

英帝国在 19 世纪曾昌盛一时。Britské impérium v 19.století vzkvétalo.

国家昌盛的基础 základ prosperity státu

祝贵国繁荣昌盛，人民幸福。Přeji své drahé vlasti úspěch a prosperitu a lidem spokojenost.

繁荣昌盛的未来 úspěšné a vzkvétající zítřky (*dosl.* budoucnost)

413. 长 (形容词) cháng

1) (být) dlouhý

夏季昼长夜短。V létě jsou dlouhé dny a krátké noci.

这条河很长。Tahle řeka je dlouhá.

2) (být) věčný, stálý, trvalý

与世长辞 odejít ze světa na věčné časy (zemřít)

414. 长城 Chángchéng

Velká čínská zeď

■ 这段[座][道]长城 tato část Velké čínské zdi

站在长城上 stát na Velké čínské zdi

万里长城 zeď dlouhá deset tisíc mil; Velká čínská zeď

去游览长城 jet cestovat na Velkou čínskou zeď

415. 长江 Cháng Jiāng

Dlouhá řeka, řeka Changjiang

长江大桥 dlouhý most přes řeku Changjiang

长江水滚滚东流。Dlouhá řeka teče na východ.

长江在河口处分岔 Dlouhá řeka se v ústí větví

416. 长途 chángtú

(být) dálkový, dlouhý; meziměstský
[hovor], [telefonování] na dlouhé
vzdálenosti

长途旅行 dálkový zájezd

坐长途汽车 sedět v dálkovém autobuse 长
途步行 dlouhá procházka; dálkový pochod

长途电话 meziměstské hovory

417. 尝 cháng

1) ochutnávat, zkoušet

尝酒 ochutnat víno

想尝尝 chtít (něco) ochutnat; chtít (něco)
zkusit

那么我就尝一点吧。No, tak já tedy
trošku ochutnám.

请尝一口汤。Prosím, ochutnej loček
(kapku) polévky.

2) zakusit

艰苦备尝 zakusit strádání

他尝遍了人生的酸甜苦辣。Zakusil
radosti i strasti lidského života.

418. 尝试 chángshì

zkusit, pokusit se; pokus, zkouška

尝试一下 vyzkoušet

你尝试过写小说吗? Zkoušel jsi někdy
psát povídku?

放弃尝试 vzdát se pokusu

这是一个很好的尝试, 但没有成功。To
byl dobrý pokus, ale neúspěšný.

他们攀登顶峰的一切尝试都失败了。

Všechny jejich pokusy vylézt na vrchol
hory ztroskotaly.

419. 偿还 chánghuán

splatit, vrátit, zaplatit [dluh apod.]

偿还债务 splatit dluh

偿还贷款 zaplatit půjčku

如数偿还 všechno splatit

没有偿还能力 neschopný splácet

恶债不予偿还。Tu ohavnou splátku není
možné splatit.

420. 常年 chángnián

1) celý rok, každý rok; celoroční;
každoroční

常年坚持体育锻炼 vydržet po celý rok
trénovat sport

夏威夷常年百花盛开。Na Havaji kvetou
stovky květin po celý rok.

常年工作 celoroční práce

2) (být) dlouhodobý, dlouhodobě

常年居住国外 dlouhodobě žije v cizině

她常年躺在那儿不能活动, 没有痊愈的
希望。Když tam bude ležet dlouhodobě a
nebude se hýbat, tak nemá naději na
uzdravení.

3) obvyklá doba, běžný rok

都五月份了，常年不这么冷。V květnu už obvykle nebývá taková zima.

421. 常识 chángshí

běžné/základní znalosti, základní /obecné vědomosti, základní/obecné povědomí (o); (zdravý) selský rozum

法律常识 základní právní znalosti

安全常识 základní vědomosti o bezpečnosti

世界历史常识 základní povědomí o světových dějinách

成了常识 udělat si obecné povědomí (o)

他缺乏常识。Chybí mu zdravý selský rozum.

我靠常识判断。Posoudil jsem to zdravým selským rozumem.

422. 常务 chángwù

1) každodenní, rutinní, všední; denní rutina

主持常务 starat se o denní rutinu

2) (být) stálý, výkonný

常务委员 stálí členové výboru

常务理事 výkonný vedoucí pracovník

常务副省长 výkonný náměstek hejtmana kraje

作为世界银行的常务副行长 být výkonným viceprezidentem světové banky

423. 场 chǎng

1)* [plocha, prostranství, místo, náměstí]

广场 náměstí

市场 tržnice

剧场 divadlo

商场 tržiště

菜场 tržnice s potravinami

货场 trh se zbožím

2) 《戏剧》 jeviště, scéna [sportovní nebo divadelní dějiště apod.]

上场 vstoupit na scénu; vstoupit na hřiště

出场 vystoupit na jeviště; (odejít ze hřiště)

退场 opustit scénu

3) 《量词》 [num. pro výstup]

一场篮球赛 basketbalové utkání

歌剧首场演出 hlavní vystoupení opery

孩子们看了三场电影。Děti shlédly tři filmy.

今天上午考了一场数学。Dneska ráno jsem byl zkoušený z matematiky.

你们明天考几场? Kolik máte zítra zkoušek?

pozn. 1)* Týká se jakéhokoliv velkého prostoru.

● 424. 场合 chǎnghé

událost, okolnost, aféra; místo, doba, okolnost, případ

在各种场合下 za jakýchkoliv okolností

外交场合 diplomatická událost

幽默的场合 radostná událost

在社交场合，一定要注意礼貌。Událost, při níž navazuješ sociální kontakty, musíš rozhodně dbát na morální zásady.

谈个人私事的场合 místo na probírání osobních záležitostí

425. 场面 chǎngmiàn

《戏剧》《影视》《文学》**výjev, scéna, podívaná [literární, divadelní či filmové ztvárnění], líčení; atmosféra [scéna spojená s emocemi]**

战争的场面 válečné výjevy

有些场面写得很生动。Některé scény jsou opravdu poutavé.

西蒙作品中场面的安排都不一般。V Xi Mengově díle je rozplánování líčení opravdu originální.

欢迎的场面很热烈。Atmosféra při uvítání byla bouřlivá.

见过大场面的人 člověk, co viděl pěknou podívanou

● 426. 场所 chǎngsuǒ

místo, prostor, plocha, zařízení

学习场所 místo na učení

公共场所 veřejný prostor

娱乐场所 zábavní zařízení

他没有充分发挥其才能的场所。Není (nemá místo), kde by plně rozvíjel svůj talent.

● 424. 场合 x 426. 场所

místo

场合 《意思》 kromě významů prostor, plocha, poloha, místo, umístění zahrnuje i význam doba, okolnosti, podmínky, situace a další faktory 《用法》 např. 外交场合 diplomatická událost (jde použít pouze ve spojení s 场合)

场所 《意思》 poloha, místo, umístění, prostor, zařízení 《用法》 např. 娱乐场所 zábavní zařízení (jde použít pouze ve spojení s 场所)

427. 敞开 chǎngkāi

otevřít, rozevřít [do široka, úplně apod.]

敞开思想 otevřít mysl

敞开的窗户 okno rozevřené dokořán

把门敞开 otevřít dokořán dveře

完全敞开 zcela otevřený

对别人敞开心扉 otevřít srdce druhému člověku

☺ 428. 倡导 chàngdǎo

navrhnout, iniciovat, podnítit; návrh, podnět; podnětná

倡导结果 navrhovat řešení

努力倡导保护鸟种 usilovně iniciovat ochranu ptactva

倡导批评 podněcovat kritiku

进行倡导 dát podnět; podněcovat

在某人的倡导下 z podnětu někoho

倡导广告 podnětná reklama

☺429. 倡议 chàngyì

***iniciativa, podnět, návrh; navrhopat, navrhnout, iniciovat; (být) iniciativní**

在他的倡议下 z jeho iniciativy

根据他的倡议 na základě jeho návrhu

谁会支持你的倡议? Kdo podpoří tvůj návrh?

这个倡议没人理睬。Tomuto návrhu nikdo nevěnoval pozornost.

倡议召开国际会议 navrhnout svolat národní shromáždění

倡议活动 iniciativní akce

pozn. *Používá se hlavně jako podstatné jméno.

☺ 428. 倡导 x 429. 倡议

navrhnout, iniciovat; návrh

倡导《意思》být první, kdo něco doporučí, navrhne; ve významu vést, vůdcovat, řídit, směřovat《用法》obvykle se užívá v situaci, kdy má jedna strana vyšší postavení než druhá např. 政府倡导 politický návrh; 上级

机关倡导下级机关 výše postavené orgány navrhuji níže postaveným orgánům

倡议《意思》vznést doporučení, něco započít《用法》používá se především jako substantivum; obvykle se užívá o osobách, které mají rovnocenné postavení, nebo o orgánech či institucích, které si nejsou podřízené či nadřazené; často se užívá ve spojení s doporučením

430. 唱歌 chàngē

zpívat (písničku)

唱着歌 zpívá písničku

唱一首歌 zazpívat jednu písničku

唱唱歌 zazpívat písničku

唱歌之前 než začne zpívat

学习唱歌 učít se zpívat

431. 畅通 chàngōng

1) vést (někudy), otevřít [mysl, bránu apod.], projít, procházet (něčím)

这里过去是穷乡僻壤, 现在铁路公路都畅通了。Dříve to tu býval zapadlý region, dnes tudy vede železniční trať.

记者和研究人员之间的门必需畅通。Je třeba otevřít bránu mezi novináři a badateli.

2) (být) nekonečný, nekončící, bezmezný, jdoucí do nekonečna, neomezený, neohraničený, otevřený [prostor apod.],

volný; neohraničenost, nekonečnost, bezmeznost, bez překážek

变得畅通 stát se nekonečný

畅通的河道 nekončící řeka

畅通无阻 být neomezený; postupovat bez překážek

记忆的畅通 neohraničenost vzpomínek

道路畅通无阻 jít po cestě bez překážek

432. 畅销 chāngxiāo

(být) dobře prodáváný, jít dobře na odbyt, (být) velmi žádaný

畅销海内外 být dobře prodáváný po celém světě

秋天是毛织品畅销的季节。Podzim je období, kdy jde dobře na odbyt pletené zboží.

畅销全国 (být) velmi žádaný po celé zemi
市场最畅销的汽车 nejlépe prodávané auto na trhu

这本书一直畅销。Tahle kniha se stále dobře prodává.

433. 抄 chāo

1) opisovat (si), přepisovat (si), okopírovat (si); (být) napsaný

抄笔记 opisovat si poznámky

抄单词 přepisovat si slovíčka

抄题 opsat si nadpis

抄两遍 dvakrát opsat

请把稿件抄一下。Okopíruj si, prosím, tento koncept.

这几行抄歪了。Tento odstavec je napsaný našikmo.

2) opisovat, plagovat, kopírovat

抄写: 抄写文章 Opsat: opsat článek

这一段是作者从别人的作品中抄来的。

Tuto část autor opsal z díla někoho jiného.

抄过别人的作业 opsat od někoho domácí úkol

3) konat prohlídku, (pro)hledat [nadarmo]

那几年许多人被抄过家。V těch několika letech zažilo mnoho lidí prohlídku bytu.

东西被抄光了。Vzdát hledání věci.

4) vzít to [nějakou cestou], jít, obejít

抄小路 vzít to zkratkou

抄近路 vzít to zkratkou

抄后路 vzít to zadem

5) vzít [do ruky], uchopit, sahat (na)

什么东西都抄过。Vezme do ruky cokoliv.

谁抄走了我的球拍? Kdo mi vzal mojí raketu?

☀434. 超过 chāoguò

překročit, přesáhnout, překonat, předejnat

这个月的开支没超过计划。Tento měsíc výdaje nepřekročily plán.

他的演唱超过了五分钟。Jeho pěvecké vystoupení přesáhlo pět minut.

永远超过不了我们 nikdy nás nepřekoná
 超过对手 předejnat soupeře
 中国人口已超过十一亿。Čínská
 populace už překročila jednu miliardu.
 有时，我们超过他们，有时他们超过我
 们。Někdy předeženeme my je, někdy oni
 nás.

435. 超级 chāoji

super-, ultra-, extra-, mega-

超级大国 supervelmoc

超级明星 superstar

超级漂亮的女孩子 „extrakrásná“ dívka

超级豪华卧车 superluxusní lehátkový vůz

436. 超市 chāoshì

supermarket, obchod

■ 这家超市 tento supermarket

在超市里闲逛 courat se (procházet se)

po supermarketu

在超市采购东西 nakupovat

v supermarketu

☀437. 超越 chāoyuè

překonat, přesáhnout, předčít

超越对手 překonat soupeře

超越时空 překonat čas a prostor

超越边界 překonat hranice

超越前人 předčít předky

能够超越障碍 moci překonat překážky

老师鼓励学生超越自我。Učitel
 povzbuzuje studenty, aby překonali sami
 sebe.

毛泽东的名声远远超越了中国国界。

Mao Zedongův věhlas daleko přesáhl
 čínské hranice.

☀434. 超过 x 437. 超越
překonat
超过 《意思》 ve smyslu přesáhnout nebo překročit limit, i ve významu předčít někoho v něčem 《用法》 má širší pole záběru
超越 《意思》 ve smyslu být lepší v nějakém aspektu než někdo nebo něco

438. 钞票 chāopiào

bankovka

■ 5元一张的钞票 pětiyuanová bankovka

我只带着大面额的钞票。Mám u sebe jen
 velké bankovky.

439. 朝 chāo

1) **směřovat (k něčemu/někam), být
 otočen (jak/kam); k, (směrem) na (něco),
 proti, naproti**

脸朝着镜头。Být obličejem otočený
 k zrcadlu.

朝大门走去 jít k hlavním dveřím

朝前看 podívat se (směrem) vpřed

一直朝南走 jít pořád na jih

房子朝南 dǐm (směřuje) na jih

这个人背朝着我。Ten člověk je ke mě otočený zády.

2) dynastie

夏朝 dynastie Xia

440. 朝代 chádài

dynastie

改换朝代 změnila se dynastie

■ 最后一个朝代 poslední dynastie

统治过的朝代 vládnoucí dynastie

一个朝代接一个朝代地修筑长城 jedna dynastie za druhou vystavěla Velkou čínskou zeď

441. 潮流 cháoliú

1) proud, vlna

(船) 逆潮流而上 (lodí) plout proti proudu

2) trend, proud, vlna, kurz, móda

顺应潮流 odpovídat dobovým trendům

反潮流 jít proti proudu

赶潮流 být v kurzu; být v módě

世界潮流 světové trendy

442. 潮湿 cháoshī

vlhko, vlhkost; (být) vlhký, navlhlý

因潮湿而变软 změklo to kvůli vlhku

土壤潮湿有助于植物生长。Půdní

vlhkost napomáhá růstu rostlin.

潮湿地区 vlhká oblast

潮湿空气 vlhký vzduch

潮湿的衣服 navlhle oblečení

☺443. 嘲笑 cháoxiào

vysmívat se, posmívat se, zesměšnit, pošklebovat se; výsměch

我没一点嘲笑他的意思。Vůbec jsem nevysmíval jeho názoru.

找个机会嘲笑他 hledat záminku, jak ho zesměšnit

请你不要嘲笑我的浅陋。Nepošklebuj se mi, prosím, za mou hloupost.

没想到我被她嘲笑了一顿。Nenapadlo by mě, že mě tak zesměšní.

他不顾别人的嘲笑。Ignoruje výsměch od druhých lidí.

☺443. 嘲笑 x 讥笑

vysmívat se, posmívat se

obojí naznačuje opovržení člověkem

嘲笑《意思》běžná či lehčí forma opovržení

讥笑《意思》nenávistný či jedovatý výsměch, který zahrnuje satiru či ironii; hrubší typ opovržení

444. 炒 chǎo

1) smažit, osmahnout [na oleji], restovat, orestovat, pražit

炒鸡蛋 smažit vajíčka

炒菜 orestovat zeleninu

炒米饭 osmahnout rýži (na oleji)

炒花生 pražit arašídny

2) obchodovat na akciovém trhu

炒股票 obchodovat s akciemi; obchodovat na akciovém trhu

445. 吵 chǎo

1) hlučet, ohlušit, hulákat, dělat hluk, hov. dělat kravál; (být) rušný, hlučný

鞭炮放起来真吵人。Když se hází petardy, tak to člověka opravdu ohluší.

吵得很厉害 strašně hlučný

这地方很吵 toto místo je hrozně rušné

2) rušit, vyrušit (někoho)

你别吵他。Nevyrušuj ho.

别去吵你爸爸睡觉 nechod' za tátou rušit ho, když spí

汽车喇叭声把大家吵醒了 všechny vyrušil ze spánku zvuk klaksonu

3) hádat se

夫妇从没吵过嘴。Manželé se nikdy nehádali.

446. 吵架 chǎojià

hádat se, pohádat se, mít roztržku, mít potyčky

常常吵架 často se hádat

为小事吵架 pohádat se kvůli maličkosti
他和朋友吵架了。Pohádal se s kamarádem.

与邻居吵架 mít roztržku se sousedy

吵架吵得不可开交 strašně se pohádat

446./a 巢穴 cháoxué

hnízdo, doupě, pelech, brloh, nora

微小的巢穴 malé hnízdo

企鹅建巢穴 tučňák staví hnízdo

那只虎退回巢穴。Ten tygr se vrátil do svého doupěte.

447. 车库 chēkù

garáž, přístřešek pro auto; garážní

■ 一间[个]车库 jedna garáž

把车停在地下车库里 zaparkovat auto v podzemní garáži

进出车库 vjet do garáže; vyjet z garáže

汽车撞到了车库的门上，把门弄坏了。

Auto narazilo do vrat garáže a rozbilo je.

车库地面 podlaha v garáži

448. 车厢 chēxiāng

vagón, vůz

■ 一节车厢 jeden vagón

火车车厢 vagón vlaku

地铁车厢 vagón metra

头等车厢在前面。Vůz první třídy je vpředu.

449. 彻底 chèdǐ

(být) radikální, důsledný; radikálně, důsledně, úplně, zcela

彻底改变 radikálně změnit

彻底解决 důsledně vyřešit

彻底消灭 úplně zlikvidovat

彻底胜利 zcela zvítězit

彻底失去联系 úplně zrušit kontakt (spojení)

他们决定彻底调查这件事。Rozhodli se tu věc důkladně prozkoumat.

450. 撤退 chètuì

stáhnout se, ustoupit; ustoupit [s armádou], stáhnout [vojsko], být na ústupu; ústup, stáhnutí se

开始撤退 začít ustupovat

被迫撤退 být nucený ustoupit

敌军全线撤退。 nepřátelská vojska ustupují na všech frontách.

慢慢地撤退：部队正在慢慢地撤退。

Pomalů se stahovat: Vojska se pomalu stahují.

安全撤退 bezpečný ústup; bezpečně ustoupit

pozn. Výraz je používán především s armádou a konflikty např. „ustoupit s armádou“, „stáhnout vojska“ apod.

451. 撤销 chèxiāo

odříct, zrušit, odvolat (se), zprostit, zbavit, odpustit

撤销邀请 odřeknout pozvání

撤销处分 zrušit trest; odpustit pokutu
撤销命令 zrušit rozkaz

撤销订单 zrušit objednané zboží

撤销其职务 odvolat někoho z jeho pozice

撤销他早期的承诺 odřekl své dřívější sliby

撤销法院决议 odvolat se proti rozhodnutí soudu

pozn. Používá se jak oficiálně ve spojení s právními předpisy i bez nich (např. odvolat slib x odvolat z funkce). Kromě práva souvisí často také s různými nařízeními, rozkazy a obchodem, obchodní smlouvou, zbožím apod. Např. 这已经不能撤销了。 Už to nejde zrušit.

452. 沉淀 chéndiàn

sediment, sedlina, usazenina, sraženina; vysrážet se, poklesnout, klesat, usadit se, usazovat se

沉淀区 oblast se sedimenty

数千年中国文化的沉淀 sedimenty čínské kultury staré několik tisíc let

等咖啡渣滓沉淀 čekat, až se lógr (sedlina)
z kávy usadí

酒渣慢慢地沉淀下来。Postupně se
vysrážela usazenina ve víně.

几分钟之后，淀粉开始沉淀。Po
několika minutách se škrob začne usazovat.

453. 沉闷 chénmèn

1) (být) dusný

气氛沉闷 dusné ovzduší

干燥沉闷的天气 suché a dusné počasí

2) (být) sklíčený, skleslý, zdrcený, zádumčivý, trudnomyslný, depresivní

感到沉闷 cítit se sklíčený

心情沉闷 mít depresivní náladu

3) (být) uzavřený, nespolečenský, rezervovaný; být zticha

他这个人很沉闷。Jako člověk je
rezervovaný. Je to rezervovaný člověk.

刘信诚沉闷了半天 Liu Xincheng byl
dlouhou dobu zticha

人们就会觉得我沉闷。Lidé si tak mohou
myslet, že jsem tichý.

☀454. 沉默 chénmò

**ticho, mlčení, mlčenlivost; mlčet,
odmlčet se; (být) mlčenlivý, zamklý,
nemluvný, málomluvný, skoupý (na
slovo)**

打破沉默 přerušit ticho

保持沉默 zachovat mlčenlivost

他把她的沉默误认为是同意。Mylně si
myslel, že její mlčení znamená souhlas.

他沉默了一会又继续说下去。Na chvíli
se odmlčel a pak zase pokračoval v
mluvení.

沉默的场面 mlčenlivá atmosféra

沉默寡言的人 nemluvný člověk

沉默了很久，她终于说话了。Dlouho
byla skoupá na slovo, nakonec ale
promluvila.

☀ 17. 安静 x 454. 沉默

ticho; (být) tichý

安静 《意思》 je možné považovat za
povahový rys

沉默 《意思》 jedná se neprojevenou
emoci; člověk možná má, co říct, ale
nechá si to pro sebe a neřekne to

☉ 455. 沉思 chénsī

**přemítat, dumat (nad něčím), zamyslet
se, přemýšlet, rozjímat, uvažovat; být
duchem nepřítomný; rozjímání,
přemýšlení, úvahy [hluboké], uvažování**
沉思默想 v tichosti rozjímat

沉思自己的不幸 přemítat nad vlastním
neštěstím

冥想和沉思 meditace a rozjímání

很抱歉，我打断了你的沉思。Promiň, že jsem tě vytrhl z rozjímání.

陷入沉思 být ponořen do hlubokých úvah

● 455. 沉思 x 思考 x 考虑 přemýšlet, uvažovat 动词
沉思 《意思》 hluboce přemýšlet, hluboce uvažovat (nad), přemítat (o) 《用法》 hlubší uvažování než 考虑
思考 《意思》 vážně uvažovat 《用法》 o něco vážnější či důležitější uvažování než 考虑
考虑 《意思》 přemýšlet o, rozjímat 《用法》 široké pole použití

456. 沉重 chénzhòng

1) (být) těžký [váhou]; (být) náročný, zdrcující

沉重的石头 těžký kámen

沉重的劳动 těžká práce

2) (být) těžký, vysoký, veliký, těžkopádný

沉重的打击 těžká rána

沉重的代价 vysoká cena

一项沉重的责任 veliká zodpovědnost; těžký úkol

迈着沉重的步子，她走向厨房。

Těžkopádným krokem jde do kuchyně.

3) (být) vážný, závažný, těžký, obtížný, neradostný; vážně

心情沉重 s těžkým srdcem

病情沉重 vážný zdravotní stav

那个问题沉重地压在他的心头。Ten problém ho vážně tíží u srdce.

4) (být) tichý; tiše

沉重的呼吸 tiše (ale zhluboka) dýchat

457. 沉着 chénzhuó

(být) klidný, vyrovnaný, rozvážený, nevzrušený; klidně, v klidu, nevzrušeně; zklidnit se, uklidnit se

沉着应对 klidná odpověď

沉着镇静 být klidný a tichý

勇敢沉着 odvážný a klidný

沉着地打好每个球 klidně odpálit každý míček

别慌，沉着点！Nebud' nervní, zklidni se!

458. 陈旧 chénjiù

(být) starý, zastaralý, staromódní

替换陈旧的机器 vyměnit starý stroj (za)

陈旧的照片 staré fotografie

陈旧的词语 zastaralý (slovní) výraz

陈旧的观点 staromódní názory

用陈旧的信息 použít zastaralé informace

这本书太陈旧了，很快就破碎了。Tato knížka je tak stará, že se brzy rozpadne.

459. 陈列 chénlìè

vystavit, vyskládat; výstavní, výkladní

服装陈列在商店的大橱窗里

oblečení bylo vystaveno ve výloze obchodu

他的绘画现陈列在美术馆中。Jeho malby jsou právě vystaveny v galerii.

把这些书陈列在客厅 vystavit tyto knížky v obýváku

陈列品 výstavní exponáty

陈列窗 výkladní skříň

460. 陈述 chénsù

vykládat, uvést, vysvětlovat, objasňovat; vysvětlení, objasnění, výpověď, vyjádření; objasňující, vysvětlující

陈述故事 vykládat příběhy

陈述自己的意见 uvést vlastní názor

陈述自己的看法 vysvětlit vlastní pohled (na věc)

你怎么理解他们的陈述? Jak rozumíš jejich vysvětlení?

陈述反驳了 výpověď byla vyvrácena

陈述的理由 objasňující důvod

461. 趁 chèn

1) využít [čas, příležitost apod.], užít (si)

趁他还没来 využít toho, že ještě nepřišel

趁着年轻 užívat si mládí

趁着还没下课 využít toho, že ještě nezvonilo (na přestávku)

我想趁这个机会讲几句话。Chci využít tuto příležitost a povědět pár slov.

我趁着现在没事, 去公园走走。Využil jsem toho, že nemám co na práci, a šel se projít do parku.

趁着天亮: 趁天还没黑, 你快点回去吧。Využit toho, že je (denní) světlo: Využij toho, že se ještě nesetmělo a rychle se vrať.

2) dokud

这面趁热吃吧。Jez dokud jsou ty nudle teplé.

趁早准备。Připravuj se, dokud je čas.

3) 《方言》mít (dost), vlastnit

趁钱 mít dost peněz

462. 衬衫 chènshān

košile, blůza

这件衬衫 jedna košile

男衬衫 pánská košile

短袖衬衫 košile s krátkými rukávy

拉起衬衫 vyhrnout si košili

462./a 衬托 chèn tuō

vyniknout, zvýraznit, přidat (na); kontrast

用背景衬托主体 použít pozadí, aby vynikl předmět

蓝天衬托着白云 modrá obloha zvýrazňuje bílé mraky

来衬托她的优点 vyniknou její přednosti
白色容易衬托出污垢 na bílé barvě lehce vyniknou nečistoty
那件时装把她的身段衬托得更加优美。
Ty šaty jí mnohem krásněji zvýrazní figuru.

这座白色建筑物在蓝天的衬托下显得十分突出。Tato bílá budova v kontrastu s modrým nebem vypadá opravdu úžasně.

463. 称心如意 chèn xīn-rú yì
(být) podle přání, podle představ, tak, jak si (někdo) přeje, (být) vysněný; být šťastný (za něco)
我最称心如意的伴侣 můj vysněný partner; partner přesně podle svých představ
不尽称心如意 být neskonale šťastný; být přesně takový, jak si (někdo) přál

464. 称 chēng
1) oslovovat, nazývat, říkat (někomu nějak)
自称 sám se oslovovat
大家都尊称他为老师。Všichni ho s úctou nazývají pan učitel (starý mistr).
耳道亦称中耳 ušního kanálu se také říká střední ucho
2) vážit
称苹果 vážit jablka

稍等一会儿, 我正给你称着呢。Počkej chvíli, zrovna ti to vážím.

请给称够分量。Zvažte mi, prosím, kolik to má.

3) hodit se (k), pasovat (k), sedět (k něčemu)

颜色相称 barvy se k sobě vzájemně hodí

pozn. Znak 称 má dvojí čtení: *chēng* a *chèn*.

465. 称号 chēnghào

titul, označení, název, nadpis

获得世界冠军的称号 dostat titul mistra světa

她觉得这个称号有点(儿)让人尴尬。

Myslí si, že toto označení bude lidem připadat divné.

授予某人“战斗英雄”的称号 dát někomu titul „bitevní hrdina“

夺回这一称号 dobýt zpět tento titul

赐予称号: 国王赐予他这个称号。

Udělit titul: Král mu udělil tento titul.

466. 称呼 chēnghu

oslovit, titulovat, říkat (někomu nějak), nazývat; oslovení

用姓称呼 oslovovat příjmením

请问你怎么称呼? Promiňte, jak Vám mám říkat?

我该怎么称呼她? Jak jí mám oslovovat?

亲切的称呼 milé oslovení

467. 称赞 chēngzàn

chválit (si), vychvalovat (si) obdivovat;
pochvala, chvála, obdiv

她十分称赞你。Velmi si tě chválí. Moc tě obdivuje.

异口同声地称赞张老师的课 jednohlasně
chválit hodiny učitele Zhanga

对这位售货员热情周到的服务十分称赞
velice si chválit přívětivé a pečlivé služby
této prodavačky

受到称赞 být pochválený od; dostat
pochvalu

值得称赞 stát za pochvalu; být
obdivuhodný

观众的称赞 obdiv diváků

468. 盛 chéng

**1) nandat, nalévat; (být) plný, (být)
naplněn**

盛饭 nandat rýži

盛汤 nalévat polévku

把菜盛出来 nandat jídlo

缸里盛满了酒。Demizón byl naplněn
alkoholem.

**2) vejít se, vměsnat (se), vtěstnat (se),
hov. nacpat**

这箱子能盛下你所有的衣服吗? Vejde
se ti všechno tvé oblečení do této skříně?

这个礼堂能盛一千人。Do tohoto sálu se
vejde tisíc lidí.

盛不了这么多东西 tolik věcí se tam
nevtěsná

pozn. Znak má dvojí čtení: *chéng* a *shèng*.

469. 橙 chéng

1) pomeranč

用水冲淡橙汁后喝。Naředit vodou
pomerančový džus a pak ho pít.

2) oranžový

你为什么喜欢橙? Proč máš rád
oranžovou? Proč máš rád pomeranče?

470. 乘¹ chéng

1) jet (něčím), vést se, letět

乘车 jet autem; jet vlakem; vést se autem

乘马 jet na koni

乘船 jet lodí

乘飞机 letět letadlem

乘地铁 jet metrem

我乘上她的车。Nastoupil jsem do jejího
auta.

乘地铁去车站 jet metrem na zastávku

代表团乘车前往宾馆。Delegace přijela
autem před hotel.

2) využít, zneužít

乘势 využít situace; zneužít situace

乘敌不备 využít toho, že nepřítel není
připravený

470. 乘² chéng

násobit, -krát

三乘五 tři krát pět

471. 乘务员 chéngwùyuán

průvodčí; obsluha[ve vlaku, letadle, na lodi apod.], steward(ka)

■ 这个[位][名]乘务员 tato stewardka

(列车) 乘务员用剪票夹在我们的车票上打孔(验票)。Průvodčí (rychlovlaku) nám štípačkou orazil jízdenku.

船长和乘务员 kapitán lodi a stewardky 机舱里也没有乘务员 ani palubní obsluha není v kajutě

472. 乘坐 chéngzuò

jet (něčím)

乘坐着这趟火车 jedeme tímto vlakem 从曼哈顿乘坐地铁 jet z Manhattanu metrem

473. 承办 chéngbàn

konat, uskutečnit, realizovat, ujmout se, uspořádat, provést, mít na starost

承办奥运会 konat olympijské hry

承办土木工程 realizovat stavební projekt

愿意承办这件事 toužit ujmout se této záležitosti

此次杯赛由威尔士承办 tento zápas o pohár uspořádal Wales

承办农产品质量安全 mít na starost kvalitu a bezpečnost zemědělských výrobků

律师可能拒绝承办他认为站不住脚的案件。Právník nejspíše odmítne ujmout se případu, protože se domnívá, že se v něm nemá čeho chytit.

474. 承包 chéngbāo

1) smluvit, domluvit (se), ujednat, dohodnout (se); smluvní

承包建桥工程 smluvit stavební projekt výstavby mostu

承包项目 domluvit projekt

要承包此项工程的订约人 stavitel, který chce ujednat tento stavební projekt

工程师同总经理一起在承包合同上签字画押。Stavební inženýr se s generálním ředitelem společně dohodli na podpisu a schválení smlouvy.

承包商 dodavatel; smluvní strana

2) zavázat se, přislíbit

他已经以两万美元承包建造这座房子。

Už se zavázal, že na výstavbu tohoto domu použije dvě stě tisíc dolarů.

pozn. Výraz bývá spojován s obchodními či se stavebními projekty.

475. 承担 chéngdān

převzít, přebírat, přejímat, ujmout se, brát na sebe, přijmout, vzít [na sebe], vzít si [na starost]; dostát, splnit [slib apod.]

承担责任 převzít zodpovědnost

承担服务 přejímat službu (za)

承担工作 ujmout se práce

承担风险 přijmout rizika

承担一切费用 vzít na sebe veškeré náklady

谁将承担这项工作的责任? Kdo převezme odpovědnost za tuto práci? Kdo si vezme na starost tuto práci?

她没有承担对我的许诺。Nedostála svého slibu (vůči mě). Nesplnila, co mi slíbila.

476. 承诺 chéngnuò

slib; slíbit, přislíbit

口头承诺 verbální slib

我对你父亲的承诺 slib, který jsem dal tvému otci

做出承诺: 迫使某人作出承诺 Učinit slib; slíbit: přinutit někoho, aby (něco) slíbil

记住要履行你的承诺。Pamatuj na to, abys udělal, co jsi slíbil.

双方承诺为进一步开展文化交流创造便利条件。Obě strany přislíbily, že

podniknout kroky k rozvoji kulturních styků a vytvoří pro to vhodné podmínky

477. 承认 chéngrèn

1) přiznat, uznat, potvrdit, dát za pravdu

承认错误 přiznat chybu

承认失败 uznat porážku

承认道理: 我承认你说得有道理。Dát za pravdu: Uznal jsem, že to, co jsi říkal, je pravda.

不是我的错(儿), 我承认不着。To není moje chyba, proto se nemohu přiznat.

这个错(儿)你先承认下来。Nejdřív přiznej tu chybu.

2) uznat, přijmout [nový zákon apod.], dát diplomatické uznání

承认新政权 uznat nový politický režim

承认一个岛国的独立。Uznat nezávislost jednoho ostrovního státu.

478. 承受 chéngshòu

vydržet, překonat, přečkat, unést; vzít na sebe

承受压力 vydržet tlak

承受种种考验 překonat nejrůznější zkoušky

冰太薄, 承受不了你们的重量。Led je příliš tenký, neudrží tě. (dosl. neunesse tvou tíhu)

人民对物价调整的承受能力 schopnost lidí přizpůsobit se, když se změní cena zboží

承受风险 vzít na sebe riziko

479. 城堡 chéngbǎo

hrad, zámek; hradní

这座城堡 tento hrad

夺取城堡 zmocnit se hradu; dobýt hrad

国王命令他们向城堡发起进攻。Král dal rozkaz, aby na hrad zaútočili.

城堡庭院 hradní nádvoří

城堡主塔 majitel hradu

480. 成本 chéngběn

výrobní náklady, celková cena

降低生产成本 snížit výrobní náklady 赚回

成本 získat zpět výrobní náklady 固定成

本 stálá cena

人工成本 pracovní náklady

481. 成分 chéngfēn

1) složka, část, součást; složení

一种[个]成分 jedna část

化学成分 chemické složky

营养成分 výživové složky

液态成分 kapalná složka

歌剧的喜剧成分 komická část opery

土壤成分 složení půdy

2) status, postavení

阶级成分 sociální status

482. 成功 chénggōng

uspět, zdařit se; (být) úspěšný, zdařilý; úspěch

没有成功 nezdařilo se

取得成功 být úspěšný; uspět

成功的机会 příležitost uspět

非常成功 velice zdařilý

极为成功 velice úspěšný

你为什么嫉妒她的成功? Proč jí závidíš úspěch?

她对自己成功有很大信心。Věří si, že bude úspěšná. Věří, že bude mít úspěch.

483. 成果 chéngguǒ

(pozitivní) výsledek, úspěch, plody [práce], práce [ve smyslu výsledek], pozitivum; úspěšnost

这个[项]成果 toto pozitivum

积极的成果 pozitivní výsledky

研究成果 výsledky bádání

获得成果 mít úspěch

成果的实现 realizace práce

他向我展示他的成果。Ukázal mi jeho práci.

成果率 míra úspěšnosti

☺484. 成绩 chéngjì

[školní] prospěch, [dosazené] výsledky

■ 这分[项]成绩 takovéto výsledky

学习成绩 studijní výsledky

考试成绩 výsledky testu

成绩显著 (mít) vynikající prospěch

成绩优越 (mít) nadprůměrné výsledky

485. 成交 chéngjiāo

uzavřít obchod (s), navázat obchod,
udělat byznys, obchodovat, domluvit (si)
zakázku, *hov.* mít kšeft, *hov.* domluvit (si)
kšeft

这也可能加速成交。To také může
urychlit uzavření obchodu.

出现成交复苏 objevit se obnovení v
navazování obchodů

他们的食糖生意成交了。Jak podnikají s
cukrem, tak si domluvili zakázku.

☺486. 成就 chéngjiù

úspěch, výsledek; (být) zdárný, úspěšný;
úspěšně splnit, zdárně/úspěšně dokončit

文学成就 literární úspěchy

取得成就 dosáhnout výsledků

巨大的成就 obrovský úspěch

很有成就 být velice úspěšný

能够成就 moci úspěšně dokončit

☺484. 成绩 x 486. 成就

výsledek

成绩 《用法》 v souvislosti se školou,
prací a sportem; pouze ve funkci
podstatného jména; jde použít ve
spojení s výrazy 小, 差, 不好 nebo
好, 优秀, 大

成就 《用法》 může být sloveso i
podstatné jméno; obvykle je spojováno
s velkými událostmi, jde použít pouze
ve spojení s výrazy 巨大, 重大, 辉
煌

●487. 成立 chénglì

založit, zakládat, zřídit, vytvořit; (být)
zřízený, založený; založení

成立公司 založit firmu

成立学校 zakládat školu

成立部门 zřídit oddělení

成立得很及时 být okamžitě zřízený

公司没成立几天就倒闭了。Firma byla
založená sotva pár dní a už zbankrotovala.

大连大学成立于 1987 年。Univerzita
Dalian byla založena v roce 1987.

举行成立大会 uskutečnit zahajovací
večírek

宣布正式成立 vyhlásit oficiální založení

● 487. 成立 x 建立

成立 《用法》 obvykle ve spojení s organizací, asociací, skupinou apod.

建立 《用法》 obvykle se jedná o vztahy či diskuzi např. ANNA 和 BEN 建立了长久的友谊

487./a 成人 chéngren

dospělý člověk, hov. dospělák; dospět, vyrůst

像个成人 jako dospělý člověk

他已长大成人。 Už vyrostl a dospěl.

488. 成熟 chéngshú

1) (být) zralý, uzrálý [o ovoci apod.]

已经长得很成熟了。 Už je to uzralé.

干酪成熟可吃了。 Sýr už uzrál a dá se jíst.

我望着一架架成熟了的葡萄。 Dívám se na vinici už uzralého vína.

2) (být) plný, bohatý [o zkušenosti apod.]

成熟的经验 bohaté zkušenosti; (být) plný zkušeností

3) dožrát, dospět, přijít něčí chvíle, být správný čas na

她比他成熟得早。 Dospěla dříve než on.

提个很不成熟的意见。 Vznést moc nedospělou připomínku.

机会成熟了。 Přišla správná chvíle.

很快成熟 brzy dospěje; bude brzy zralý (na)

489. 成天 chéngtiān

《口语》 (po) celý den, jak je den dlouhý

成天玩耍 celý den se bavít; hrát si jak je den dlouhý

成天关在屋里 celý den být zavřený doma
她成天弹琴唱歌。 Celý den hraje na klavír a zpívá.

成天忙碌 být celý den v jednom kole

人都不知道我们成天在干什么 nikdo neví, co celý den děláme

490. 成为 chéngwéi

《书面》 stát se

成为运动员 stát se trenérem

成为专家 stát se specialistou

成为犯人 stát se zločincem

成为事实 stát se skutečností

他希望将来成为一名合格的翻译。 V budoucnu si přeje stát se prvotřídním tlumočnickem.

pozn. Obvykle se používá v knižní podobě.

491. 成效 chéngxiào

výsledky, efekt, efektivnost, účinnost, úspěch

成效甚少 výsledky jsou mizivé

更有成效 mít větší efekt

收有成效 dosáhnout výsledků

投资要讲究成效。Při investování je nutno myslet na efektivnost.

搞了几年，成效不大。Pracoval několik let bez velkého výsledku.

革命很有成效 revoluce měla velký úspěch

☀492. 成心 chéngxīn

úmyslně, záměrně, schválně, hov. naschvál; úmysl, záměr

对不起，我不是成心的。Promiň, to nebylo schválně.

他不是成心让你难堪。Neměl v úmyslu tě přivést do rozpaků.

☀ 492. 成心 x 故意
úmyslně, záměrně
dají se zaměňovat, význam je stejný
成心 《用法》 jde použít samostatně
故意 《用法》 nejde použít samostatně (jako jedno slovo tvořící větu)

493. 成语 chéngyǔ

frazém, idiom, (ustálené) rčení, ustálené slovní spojení, ustálený obrat

■ 一个[条]成语 jedno rčení

英国成语 britské frazémy

成语方言 idiom

谈成语 vyprávět rčení

成语故事 příběh (k) idiomu

494. 成员 chéngyuán

člen; členský

■ 一个[名]成员 jeden člen

家庭成员 členové rodiny

登记的成员 registrovaní členové

成员国 členská země

从成员名单中划掉 vyškrtnout z členského seznamu

495. 成长 chéngzhǎng

růst, vyrůst, rozvíjet (se); 《方言》 rozvoj, růst

不断成长 neustále růst

健康成长: 祝孩子们健康成长。Zdravě růst: Přeji dětem, aby zdravě rostly.

经济增长 ekonomický růst

成长教育 rozvoj vzdělávání

成长期 období růstu

成长的过程 proces růstu

496. 程度 chéngdù

stupeň, úroveň, míra

文化程度 stupeň vzdělanosti; úroveň vzdělání

达到什么程度 dosáhnout nějaké míry

在(一定)程度上: 成就在很大程度上要靠个人努力。Do (určité) míry: Úspěch je v podstatné míře závislý na úsilí.

你的汉语熟练程度已经很高了。Míra, do jaké jsi sběhlý v čínštině, je už velmi vysoká.

497. 程序 chéngxù

proces, postup, procedura, způsob; 《计算机》program

法律程序 soudní proces

工作程序 pracovní postup

按照正常程序来处理一件事 vyřídit záležitost obvyklým způsobem

这台电脑上安装了一个新程序。V tomto počítači je nainstalovaný nový program.

电脑程序 počítačový program

498. 惩罚 chéngfá

trestní, represivní; trestat, potrestat; trest

惩罚性制裁 penále (dosl. trestní sankce)

惩罚措施 represivní opatření

严厉的惩罚 přísný trest

受到惩罚 dostat trest

给予惩罚 potrestat někoho

你逃脱不了对你的惩罚。Nemůžeš ujít svému trestu.

☺499. 诚恳 chéngkěn

(být) upřímný, otevřený, opravdový;

(být) přívětivý, přátelský

态度诚恳 upřímný přístup

诚恳接受批评 otevřeně přijmout kritiku

诚恳地盼望 upřímně věřit (doufat)

为人诚恳 být k někomu upřímný

对人很诚恳 být k lidem velice upřímný

☺500. 诚实 chéngshí

(být) čestný, poctivý, upřímný; čestně, poctivě; upřímnost, čest

诚实的男孩 čestný chlapec

诚实可靠 čestný a spolehlivý

诚实劳动 poctivě pracovat

她朋友不诚实。Její kamarádka není upřímná.

诚实才是上策。Upřímnost je ta nejlepší věc, co můžeš udělat.

☺499. 诚恳 x 500. 诚实

upřímný

诚恳 《意思》 vyjadřuje postoj člověka vůči někomu či něčemu 《用法》 často stojí ve větě jako adverbialní větný člen (např. 诚恳地接受批评)

诚实 《意思》 vyjadřuje morální hodnoty, charakter apod., ve smyslu nelhat, nebýt falešný 《用法》 málokdy vystupuje ve větě jako adverbialní větný člen

501. 诚挚 chéngzhì

(být) upřímný; (být) přívětivý, srdečný, přátelský

诚挚的歉意 upřímná omluva

诚挚的谢意 upřímné poděkování

诚挚友好的气氛 přívětivá přátelská atmosféra

给予诚挚的接待 poskytnout (někomu) srdečné přijetí

502. 澄清 chéngqīng

1) objasnit (problém), vysvětlit (si), vyjasnit (si)

澄清形势 objasnit situaci

澄清疑问 vyjasnit pochybnosti

2) (být) průzračný, jasný, transparentní

池水碧绿澄清 průzračně tyrkysová voda v rybníku

湖水碧绿澄清。Voda v jezeře je (smaragdově) zelená a průzračná.

503. 城市 chéngshì

město

这座城市 toto město

敌人包围了那个城市。Nepřítel obklíčil město.

504. 呈现 chéngxiàn

objevit (se), ukázat (se), naskytnout se, poskytovat, odhalit (se) [k nahlédnutí apod.]

呈现现象 objevil se úkaz

呈现新的面貌 dostat nový vzhled; ukázat novou tvář

呈现出一派美丽的景象 vynořil se (naskytnul se) krásný pohled

从数据库呈现数据 odhalit (k nahlédnutí) data z databáze

505. 秤 chèng

váhy, vahadla

这台[杆]秤 tyto váhy

台秤 deska vah

拿秤称称 zvažít na váze; vzít váhu a něco zvažít

把旅行包放在秤上 položit cestovní tašku na váhu

*体重秤 osobní váhy

pozn. * Váhy na vážení osob.

506. 吃¹ chī

1) jíst, stravovat se; jíst někde

吃了饭 jedl

孩子们把整整一盒子饼干都吃光了。

Děti snědli úplně celou krabici sušenek.

*吃食堂 stravovat se v jídelně

*吃馆子 jít v restauraci

*吃药 polykat prášky

*吃喜酒 pohostit se na svatební hostině

* 拿“马”吃了他的“炮”。Koněm vyhodil jeho střelce. (v šachách)

2) žít z, vyžít (z)

吃劳保 vyžít z pracovního pojištění

3) vsáknout, vstřebat, nasávat

吃墨水 vsáknout inkoust

茄子很吃油。Lilek velmi nasává olej.

4) schytat, utrpět, dostat

腿上吃了一枪 schytat ránu do nohy

吃耳光 dostat facku

5) vyčerpat

吃力 být vyčerpaný

pozn.* Příklady poukazují na specifické použití 吃 *chī*, ne nutně se v českém překladu dá 吃 překládat jako „jíst“.

506. 吃² chī

koktat, zakoktat (se)

口吃 zakoktat se

507. 吃惊 chījīng

polekat se, vylekat se, leknout se, být

šokován, být překvapen

吃惊地问 polekaně se zeptat

感到吃惊 být šokovaný

大吃一惊 velice se polekat; být ohromen

令我们吃惊的是... Co nás překvapilo,

bylo že,...

听说他再婚了，我们都很吃惊。Když jsme slyšeli, že se znovu oženil, byli jsme překvapení.

508. 吃苦 chīkǔ

strádání, útrapy, trápení, obtíže; strádat, trpět, zakoušet, přetrpět

怕吃苦 bojí se strádání

我们学会了吃苦耐劳。Naučili jsme se překonávat obtíže.

509. 吃亏 chīkuī

utrpět ztrátu, utrpět škodu, tratit, prodělat, doplatit (na), (být) škoda

太吃亏(být) taková škoda

我们吃了不少亏。Nemálo jsem na tom trátili.

吃亏的事 věc, na které se dá prodělat 无备必定吃亏 bez přípravy na to rozhodně doplatíš

害怕吃亏 bát se ztráty; bát se škody

开支吃亏 zaplatit za škodu

508. 吃苦 x 509. 吃亏

jiný význam, ale mají k sobě vztah

吃苦 《意思》 těžce pracovat; jde o útrapy

吃亏 《意思》 tratit na něčem; jde o dary a štěstí

510. 吃力 chīlì

(být) namáhavý, pracný, obtížný, vyčerpávající, vysilující; nesnadně, těžko; potíže, nesnáze, problémy

吃力的活 namáhavá práce

吃力地走着 těžce jít

吃力地站了起来 těžko vstal

他念得很吃力。Nesnadně se mu čte.

他学习吃力。Učení je pro něj namáhavé/obtížné. Učení mu dělá nesnáze.

有些吃力 mít nějaké problémy

511. 迟到 chídào

opozdit se, přijít pozdě, (z)meškat

迟到 5 分钟 opozdit se o pět minut

从不迟到 nikdy nepřišel pozdě

迟到的人 člověk, co chodí pozdě

我们要迟到了。Už jdeme pozdě.

Meškáme.

511./a 迟钝 chídùn

(být) nechápavý, nedůvtipný, natvrdlý, pomalý, zpomalený, omezený, opožděný, tupý

脑子迟钝(mít) zpomalené myšlení

你太迟钝了，没有理解这种暗示。Ty jsi ale natvrdlý (nedůvtipný), když jsi ani nepochopil to naznačování.

年龄的增长使我思想日见迟钝了。S narůstajícím věkem mám den ode dne pomalejší myšlení.

迟钝的孩子 opožděné dítě; natvrdlé dítě

512. 迟缓 chíhuǎn

(být) pomalý, zdlouhavý, liknavý, vleklý; vléct se, protáhnout se [jednání apod.]

进展迟缓 pomalu dělat pokroky

行为迟缓 jednání bylo zdlouhavé

非常迟缓 velice zdlouhavý

这件事要赶快办，不能迟缓。Musí se to vyřídit rychle, nesmí se to vléct.

因为他们的缺席而迟缓下来。Protože chyběli, tak se to protáhlo.

513. 迟疑 chíyí

váhat, nemoci se nerozhodnout; váhání, rozhodování

毫不迟疑地接受了任务 bez váhání přijmout úkol

迟疑不答 váhat s odpovědí

毫不迟疑 bez nejmenšího zaváhání

不再迟疑 už bez váhání

513./a 迟早 chízǎo

dříve či později

他迟早会来的。Dříve či později přijde.

我们迟早会成功的。Dříve či později uspějeme.

514. 持久 chíjiǔ

(být) trvalý, stálý, dlouhodobý,

zdlouhavý, vytrvalý, neměnný, pevný;

neustále; vydržet, přetrvat, přežít

维护持久和平 zachovat stálý mír

作持久打算 dělat (si) dlouhodobé plány

一场持久战 zdlouhavá válka

生活发生持久的变化 změny, které se v životě neustále dějí

没有毅力就不可能持久。Když není vůle, tak to jen sotva vydrží.

515. 持续 chíxù

trvat, pokračovat, táhnout se

持续发展 pokračovat v rozvoji

持续增长 pokračovat v růstu

干旱持续一个多月。Vedra trvají už více jak měsíc.

地震持续了大约两分钟。Zemětřesení trvalo asi dvě minuty.

持续稳定上升 stabilní nárůst pokračuje

罢工持续了几天之久。Stávka trvala po dobu několika dní.

☺516. 池塘 chí táng

rybník, jezero

■ 这个[处][片]池塘 tento rybník

死水池塘 stojatý rybník

排干池塘里的水 vypouštět vodu z rybníka

养鸭的池塘 chovat kachny na rybníku

☺517. 池子 chízi

《口语》rybníček, jezírko, tůňka, bazén,

bazének

池子旁边 vedle jezírka

来进入池子 vlézt do bazénu

☺516. 池塘 x 517. 池子

rybník, jezero

池塘《用法》je s 池子 zaměnitelný, ale obecně řečeno se liší velikostně, 池塘 je větší

池子《意思》menších rozměrů

518. 尺子 chǐzi

pravítko; 《物理》*stopa

一把尺子 jedno pravítko

用尺子 použít pravítko

尺子和橡皮 pravítko a guma

pozn. *Stopa ve smyslu délková míra, s rozměry 1/3m.

519. 翅膀 chìbǎng

křídla

■ 一只[个][对][双]

张开翅膀 rozevřít křídla

拍动着翅膀 mávat křídly

乌鸦的翅膀 křídla vrány

它的小翅膀很灵活。Jeho malá křídla jsou hbitá.

*飞机翅膀(儿) křídlo letadla

pozn. * Přeneseně, jde užívat i o věci vypadající jako křídla.

520. 赤道 chìdào

rovník; rovníkový

美国位于赤道以北。Spojené státy americké leží na sever od rovníku.

赤道环绕地球。Rovník lemuje Zemi. 在靠近赤道的热带地区 tropické oblasti obklopující rovník

赤道气候 rovníkové podnebí

521. 赤字 chìzì

deficit

财政赤字 finanční deficit

弥补赤字 doplnit deficit

增加预算赤字 navýšit rozpočtový deficit

522. 冲¹ chōng

1) přelít [vařící vodou], zalít; splachovat, oplachovat, opláchnout, vyplachovat, vyplavit, odplavit

冲茶 přelít čaj (vodou)

冲咖啡 zalít kávu

冲洗：请帮我把碗冲洗一下。

Opláchnout: Pomoz mi prosím opláchnout misku.

冲坏：大水冲坏了他们的房子。

Vyplavit: Velká voda jim vyplavila dům.

2) 《摄影》vyvolat [fotografii]

冲胶卷 vyvolat film (z fotoaparátu)

522. 冲² chōng

vyrazit (vpřed), vrhnout se (přes/ vpřed)

冲出去：下课铃声一响，他第一个冲出了教室。Vyrazit: Jak zaznělo zvonění ukončující hodinu, on vyrazil ze třídy jako první.

冲过路障 vrhnout se přes svodidla

冲向敌人阵地 vyrazit vpřed na bojiště na nepřítele

523. 冲动 chōngdòng

1) pohnutka, impulz, popud, nutkání, [naléhavá] potřeba, chuť [něco udělat]

抑制感情冲动 potlačit citové pohnutky

出于一时冲动 vycházet z náhlého impulzu

有吸烟的冲动 mít chuť dát si cigaretu

2) (být) impulzivní, zbrklý, vznětlivý, rozrušený, vzrušený

他很容易冲动。Lehce se něčím rozruší.

Lehce se naštve.

容易冲动的人 vznětlivý člověk; člověk, který se snadno rozruší

没有必要那么冲动 není potřeba se tím tolik rozrušovat (*dosl.* být z toho tolik rozrušený)

☀524. 冲击 chōngjī

1) narážet (o), bušit; náraz, úder [proud vody, vlny apod.]

海浪冲击着礁石 mořské vlny naráží o útes

激流对海岸的冲击 náraz proudu vody o mořský břeh

2) 《比喻》 narazit (na)

那次运动冲击过他。Tehdy jsem do něj narazil během cvičení.

3) napadení, útok, rána, střet

向敌人阵地发起冲击 vést útok na nepřátelské území

对社会道德观念的冲击 střet s morálními hodnotami společnosti

pozn. Výraz 冲击 chōngjī se velmi často používá ve třech různých situacích: **1)** vlny naráží o břeh **2)** setkání dvou lidí např. narazit na kamaráda **3)** zaútočit na nepřítele.

☀525. 冲突 chōngtū

střet, konflikt, srážka; bít (se), střetávat (se), krýt se, překrývat se, kolidovat

武装冲突 vojenský střet

防止冲突 předcházet konfliktu

发生冲突 být v konfliktu

两个音乐会时间冲突 překrývá se čas dvou koncertů

☀ 524. 冲击 x 525. 冲突

srazit se, narazit

冲击 《用法》 1) narazit (na břeh) 2) narazit (na člověka) 3) zaútočit (na nepřítele)

冲突 《用法》 vyjadřuje „konflikt dvou a více stran“, např. dvou států či vlády a parlamentu, dvou událostí apod.

526. 充当 chōngdāng

být (kým/čím), sloužit (jako), vystupovat [v roli], pracovat jako (někdo/něco), fungovat (jako)

充当翻译 být tlumočnickem

充当双方的联络人 sloužit jako kontaktní osoba obou stran

他充当调停人。Slouží jako zprostředkovatel.

充当主要角色 vystupovat v hlavní roli

充当勤务兵 pracovat jako vojenský ošetřovatel

充当地下室 sloužit jako sklep

527. 充电器 chōngdiànqì nabíječka

手机充电器 nabíječka na mobil

找充电器 hledat nabíječku

使用合格的充电器 使用 vhodnou nabíječku

☺528. 充分 chōngfèn

(být) dostatečný, dostačující; plně, dostatečně, v plné míře

理由很充分 důvod je dostatečný

充分的证明 dostatečné osvědčení

充分相信 plně věřit

充分发挥 plně uplatňovat

充分利用 plně využívat

充分准备考试 (být) dostatečně připravený na zkoušku

☺529. 充满 chōngmǎn

naplnit (se), být naplněn, být plný

充满空气 naplnit vzduchem

充满信心 být naplněn vírou

充满好奇 být plný zvědavosti

充满幻想 být plný snů

充满危机 být plný nebezpečí

充满想象力 být plný představivosti

充满感激 být plný vděčnosti

充满希望 být naplněn nadějí

☺528. 充分 x 529. 充满

《形容词》

významově podobné výrazy

充分 《意思》 dostatečný (přiměřené množství) 《用法》 vnější; používá se ve spojení s abstrakty

充满 《意思》 plný; být naplněn (už tam nejde dát více) 《用法》 vnitřní

530. 充沛 chōngpèi

(být) vydatný, silný, hojný, bohatý, početný; (být) plný (něčeho)

雨水充沛 vydatný déšť

感情充沛得很 velmi silné emoce

精力充沛 být plný sil

赛车让我精力充沛 díky automobilovým závodům jsem plný energie

☺531. 充实 chōngshí

(být) bohatý, obsažný, hojný; obohatit (si), posílit, doplnit (si), doložit, dokládat

内容充实 bohatý obsah

生活充实 (mít) bohatý život

充实生活 obohatit (si) život

充实库存 doplnit zásoby

充实论据 doložit důvody

☺532. 充足 chōngzú

mít dostatek, mít bohaté [rezervy apod.];

(být) dostatečný, dostačující, adekvátní

经费充足 mít dostatek finančních prostředků

资金充足 mít dostatečný kapitál

阳光充足(mít) dostatek slunečního svitu

提供充足的原料 poskytovat dostatek materiálu

充足的睡眠 dostačující spánek

当做英雄崇拜 považovat (někoho) za hrdinu a klanět se (mu)

他很崇拜他的父亲。Velice si váží svého otce.

崇拜伟大人物 klanět se významným osobnostem

个人崇拜 kult osobnosti

对自然的崇拜 uctívání přírody

他把她当作女神崇拜。Uctívá ji jako bohyni.

☺531. 充实 x 532. 充足

bohatý

充实 《意思》 dostatek sil nebo obsah, náplň; ve smyslu vnitřní část není dutá nebo prázdná 《用法》 ve spojení s obsahem, náplní, silou, personálem, znalostmi apod.; může vystupovat ve funkci slovesa (např. 充实教学第一线)

充足 《意思》 dostatečné množství 《用法》 ve spojení s věcmi, finančními prostředky, (slunečními) paprsky, vzduchem apod.; nemůže vystupovat ne funkci slovesa

534. 崇高 chónggāo

(být) vysoký, velkolepý, vznešený, ušlechtilý

崇高的威望 vysoká prestiž

崇高的思想 velkolepé nápady

崇高的理想 vznešené myšlenky; (mít) vysoké ideály

最崇高的敬意 nejvznešenější projev úcty

☺535. 崇敬 chóngjìng

úcta; (být) úctyhodný; uctívat

对他的崇敬 úcta, kterou k němu mají

受到崇敬 být poctěn; dostat se (někomu) cti

☺533. 崇拜 chóngbài

uctívat, klanět se, vážit si, zbožňovat;

kult, uctívání

崇拜偶像 uctívat idol

盲目崇拜 slepě uctívat

怀着十分崇敬的心情 chovat pocit hluboké úcty

☺ 533. 崇拜 x 535. 崇敬 uctívat
崇拜《意思》 může být v souvislosti s člověkem, bohem či předmětem《用法》 větší projev úcty než u 崇敬; je významově neutrální, ale často se užívá ve spojení, kde působí pohrdavě (např. 崇拜金钱 zbožňovat peníze)
崇敬《意思》 úcta k člověku; hluboce se klanět, velice si vážit a uctívat (někoho)《用法》 projevuje se jím pochvala (má kladný význam)

☼536. 重叠 chóngdié

vrstvit se, překrývat se; zdvojit se, opakovat se, duplikovat se

山峦重叠 vrcholky hor se vrství za sebou
他的访问期与我的访问期有几天重叠。
Jeho doba pobytu se na několik dní překrývala s tou mou.
实际上这些步骤通常是重叠的。Ve skutečnosti se tyto etapy obvykle opakovaly.
有些动词可以重叠 některá slovesa je možné duplikovat

☼537. 重复 chóngfù

(z)opakovat, opakovat se; opakovaně; opakování

老是重复来重复去 pořád to opakovat dokola

一句话重复了五遍。Jedna věta byla zopakována pětkrát.

重复出现 opakovaně se objevit

内容重复 opakování obsahu; zopakovat obsah

☼536. 重叠 x 537. 重复

opakovat se

重叠《意思》 nějaká věci se nahromadily, propojily byly přidány
《用法》 je pouze jedním druhem 重复; 重叠 jsou dva nebo čtyři komponenty spojené těsně u sebe např. “慢慢”, “紧紧”, “快快乐乐”

重复 jedna věc se opakovaně objevuje; nějaké věci jsou použity vícekrát《用法》 重叠 je podřazené slovu 重复; příkladem významu 重复 je opakování “冲、冲、冲!”

538. 重新 chóngxīn

《副词》

1) znovu

这位老华侨重新回到祖国。Tento starý Číňan, žijící v cizině se znovu vrátí zpět do vlasti.

2) znovu [od začátku], ještě jednou

重新研究 ještě jednou probádat

重新阅读这一文件 zнову si pročíst tento dokument

pozn. U výrazu 重新 *chóngxīn* se dají rozlišovat dvě pojetí významu „znovu“. Jednak „znovu“ a jednak ve smyslu „začít něco od začátku“, „udělat něco podruhé“. V některých případech se význam překrývá. Viz příklady.

539. 重阳节 Chóngyángjié

Svátek dvou devítek

过重阳节 slavit Svátek dvou devítek

pozn. Jedná se o svátek konaný devátý den devátého měsíce podle lunárního kalendáře. Znak 重 *chóng* s významem „dvojitý“, „opakující se“, a znak 阳 *yáng* s významem „pozitivní“, „mužský“. Podle událostí se tento svátek také někdy nazývá „Svátek chryzantém“ či „Svátek túr“ (rodiny chodívají na túry do hor).

540. 宠物 chǒngwù

domácí zvíře, domácí mazlíček, mazlíček, miláček

一只[个]宠物 jedno domácí zvíře

养宠物 starat se o domácí zvíře; mít doma domácího mazlíčka

激励宠物 pobízet domácího mazlíčka

禁养宠物 zákaz vodění domácích mazlíčků

宠物食品 potrava pro domácího mazlíčka

这条小狗是孩子们的宠物。Tehle pejsek je miláček dětí.

宠物商店 zverimex; chovatelské potřeby

541. 抽空 chōukòng

1) najít si čas, vyšetřit si čas, udělat si čas (na)

他工作很忙，可是还抽空学习英语。V práci je vytížený, ale ještě si najde čas na učení angličtiny.

抽个空(儿) najít si čas (na)

抽不出空来 nemoci si vyšetřit čas

抽空休息 udělat si čas na přestávku

2) vyčerpat, odsát; evakuovat, vyklidit

抽空管中空气 odsát vzduch z roury

542. 抽屉 chōuti

zásuvka, šuplík

一个抽屉 jedna zásuvka

底层抽屉 spodní šuplík

拉开抽屉 otevřít šuplík

关上抽屉 zavřít šuplík

放入抽屉内 vložit do zásuvky

把它放到书桌抽屉里去。Polož to do zásuvky stolu.

543. 抽象 chōuxiàng
(být) abstraktní, obecný; obecně, abstraktně

抽象思维 abstraktní myšlení

抽象概念 obecný pojem

抽象艺术 abstraktní umění

理解抽象的理论 pochopit abstraktní teorii

很抽象 být (velmi) abstraktní

不要这样抽象地谈问题。Nemluv o problémech tak obecně.

544. 抽烟 chōuyān

kouřit [cigarety apod.]

■ 抽一袋烟 kouřit fajfku

■ 抽一支烟 kouřit cigaretu

你抽烟吗? Kouříš?

他们一面抽烟一面聊天。Povídali si u kouření.

她讨厌他抽烟。Ona nesnáší, když on kouří.

他一天抽了一包[盒]烟。Za den vykouřil krabičku cigaret.

545. 筹备 chóubèi

připravovat, dělat přípravy

筹备国庆庆祝活动 připravit sváteční akci na státní svátek

筹备建校事宜 dělat přípravy na stavbu školy

筹备竞选 připravit kampaň

他们筹备了一个艺术展览。Připravovali uměleckou výstavu.

546. 踌躇 chóuchú

rozmyslet se, (za)váhat; (být) nerozhodný

踌躇了半天 rozmyslel se půl dne

踌躇不前 váhat, zda se posunout (dopředu)

踌躇不决 být nerozhodný

毫不踌躇地 bez nejmenšího zaváhání; rozhodně (něco udělat apod.)

546. 踌躇 x 513. 迟疑

nemoci se rozhodnout

踌躇《意思》je řečeno o úhlu pohledu na konkrétní činnost či jednání, ve smyslu váhat a nemoci se rozhodlat něco udělat《用法》《书面》, na rozdíl od 迟疑 může se spojovat v těchto variantách: 颇费踌躇, 踌躇满志

迟疑《意思》je řečeno z pohledu času, nebýt rozhodný, nebýt rázný《用法》《口语》více v hovorové řeči

547. 稠密 chóumì

hustý; hustě

森林稠密 les je hustý

交通网稠密 hustá dopravní síť

在稠密的星簇里 v hustém shluku hvězd

太稠密 příliš hustý

人口稠密 hustě zalidněný

548. 丑¹ chǒu

1) (být) nevzhledný, škaredý, ošklivý, ohavný; blbý, špatný

我太丑了。Jsem příliš škaredý.

长得很丑 vypadat velice ohavně

长得不丑 nevypadat tak špatně

脾气丑 mít blbou náladu

2) ostuda, trapnost; (být) trapný, ostudný, skandální

出丑 udělat ostudu; ztrapnit se

这种事太丑了，不要说出去。To je taková ostuda, ne abys to někde říkal.

丑闻：他有很多丑闻。Trapný dotaz: Měl hodně trapných dotazů.

548. 丑² chǒu

《戏曲》komik, klaun [*role v tradiční čínské opeře*]

549. 丑恶 chǒu'è

(být) ošklivý, škaredý, ohavný, hov. hnusný, šeredný, odporný; hnus, odpornost

丑恶面目 ošklivá tvář

丑恶的一件事情 škaredá věc

露出丑恶的嘴脸 hodit škaredý obličej (na)

丑恶表演 hnusné vystoupení

丑恶灵魂 zlý duch (*dosl. šeredný duch*)极

其丑恶的行为 naprosto ohavné jednání (někoho)

550. 臭 chòu

1) (být) smradlavý, páchnoucí; zapáchat, smrdět; zápach, puch, *slag*. smrad

臭豆腐闻着臭。Smradlavé tofu smrdí.

衣服都臭了，快洗洗吧！Oblečení už všechno zapáchá, honem ho jdi vyprat!

臭汗 smrdět potem

臭气 zápach

臭味(儿)：受不了臭味(儿) Zápach: už ten zápach nesnesu

2) znemožnit (se), zostudit

把他搞臭 znemožnilo ho to

这人声名太臭。Jeho dobré jméno je příliš zostuzené.

3) zle, nenávistně, nevraživě

臭骂他 zle mu nadávat

他爸爸把他臭揍了一顿。Otec ho nenávistně zbil.

551. 出 chū

1) vyjít (z), opustit

出站 vyjít ze stanice

出院 opustit nemocnici

出门 vyjít ze dveří

2) **-vy** [*indikuje směr ven či od mluvčího*],
vydávat, vyndat

流出了血 vytéct krev

走出饭店 zajít do restaurace

字写得太大了，全都出了格(儿)。Je to
napsáno příliš velkým písmem, všechno to
vyčuhuje z kolonek.

出着考卷 vyndávat archy písemek

3) **přesáhnout, překročit**, [*naznačuje
přesah oproti jiné věci*]

不出一个月 nepřesáhnout jeden měsíc

多出了两张票 o mnoho přesáhnout dva
lístky; mnohem více, než dva lístky

他高出我一头了。Už je o hlavu vyšší než
já.

4) **produkovat, vyrábět, pěstovat, těžit,
dělat**

出棉花 pěstovat bavlnu

出煤 těžit uhlí

出错 dělat chyby

5) **najít si** [*čas apod.*], **objevit (se),
vyskytnout (se), vyhrabat**

要抽出时间 je potřeba si najít čas (na) 他
在口袋里掏了半天，终于掏出了十块钱。
Dobu hrabal v tašce, až nakonec
vyhrabal deset yuanů.

6) [*za slovesem naznačuje zdárné
dokončení*]

做出显著成绩 dosáhnout pozoruhodných
výsledků

看出问题 postřehnout problém

7) **vydávat** [*zvuk apod.*], **dát průchod
[emocím apod.]**, **vybít si**

出声 vydávat zvuk

出气 vybít si zlost

552. 出版 **chūbǎn**

1) **vydat, publikovat, otisknout;
publikační; být vydán, vyjít**

个人出版 sám vydat (knihu)

出版图书 vydávat knihy

报纸出版消息 v novinách otiskli zprávy

出版费用 publikační náklady

出版自由 být vydán na svobodu

出版者 vydavatel

553. 出差 **chūchāi**

služební cesta; být na služební cestě

出差费 výlohy za služební cestu

出了几天差 odjet na několik dní na
služební cestu

出了一趟差 odjet na služební cestu

去上海出差 jet do Šanghaje na služební
cestu

他到广东出差去了。Odjel na služební
cestu do Guangdongu.

554. 出发 chūfā

1) vyrazit, vydat se na cestu; výchozí

今晚就要出发了。Vyráží se už dnes večer.

准备出发 být připraven vydat se na cestu

出发的地点 výchozí bod (*dosl.* místo, odkud se vyráží)

2) vycházet (z něčeho)

从实际出发 vycházet ze skutečnosti

一切从人民的利益出发 všechno vychází se zájmu člověka

从长远的观点出发 vycházet ze vzdáleného stanoviska

3) začít uvažovat (o), přikročit (k)

从国家利益出发 začít uvažovat o zájmech státu

555. 出口 chūkǒu

1) východ

安全出口 bezpečnostní východ

出口太小 východ je příliš malý

没找到出口 nenašel východ

2) vyvážet, exportovat; vývoz, export; vývozní, exportní

出口小麦 vyvážet pšenici

他们向国外出口了相当数量的汽车。Do ciziny exportují značné množství aut. 出口产品 vyvážet zboží; vývozní zboží

3) mluvit, hovořit

出口成章 mluvit jako kniha

出口伤人 mluvit jízlivě

556. 出路 chūlù

1) cesta ven; východisko

■ 这条[个]出路 tato cesta

找不到出路 nemoci najít cestu ven

给他们生活出路。Poskytnout jim životní východisko.

农业的根本出路在于机械化。Základní východisko zemědělství tkví v mechanizaci.

2) k ničemu to nevede, nikam to nevede, být k ničemu

坚持错误思想是没有出路的。

Zachovávat chybné myšlení k ničemu nevede.

3) odbytiště [výrobků]

给商品找个出路 najít odbytiště výrobků

557. 出卖 chūmài

1) prodávat, nabízet na prodej

这能以高价出卖。Toto je možné prodávat draž (*dosl.* za vyšší ceny).

她为金钱而出卖灵魂。Prodala svou duši za peníze.

2) 《贬义》vyzradit, prozradit; zradit, zklamat; zmařit

告密者把他们出卖给了警察。Udavači je vyzradili policii.

出卖民族利益 zklamat zájmy národa

558. 出色 chūsè

(být) vynikající, znamenitý, skvělý, výborný; skvěle, znamenitě; na výbornou

一个出色范例(být) vynikající vzor

他出色的工作 jeho znamenitá práce

表现出色: 她表现得十分出色。Mít dobré vyjadřování: Vyjadřuje se naprosto skvěle. Má vynikající projev.

干得很出色 dělá to výborně

出色地完成任务 znamenitě dokončit úkol

559. 出身 chūshēn

pocházet; původ [rodinný, sociální apod.]

工人家庭出身 pocházet z rodiny dělníka

他出身于一个贫穷家庭。Pochází z chudé rodiny.

他出身于相当富裕的家庭。Pochází z docela dobře zajištěné rodiny.

穷苦出身 chudého původu

560. 出神 chūshén

zadumaně, soustředěně, napjatě; (být) zadumaný, pohroužený, okouzlený, očarovaný; pohroužit se [do sebe], zadumat se, být v transu

出神地听 soustředěně poslouchat

听故事听得出神了。Napjatě poslouchat vyprávění.

杂技真精彩, 大家都看得出神了。

Akrobatické kousky jsou ohromující, všichni napjatě sledují.

你看他那出神的样子。Podívej, jak je zadumaný.

561. 出生 chūshēng

narodit se; narození; rodný

他出生在北京。Narodil se v Pekingu. 他出生于一个农民家庭。Narodil se do rodiny rolníka.

出生日期 datum narození

婴(儿)出生时的体重 hmotnost miminka při narození

他伪造了出生证明。Zfalšoval rodný list.

561./a 出示 chūshì

1) ukázat, podat, předložit, dát

出示门票 ukázat vstupenku

出示证据 podat výpověď

出示证件 předložit doklady

请出示车票。Předložte jízdenky, prosím.

2) 《书面》vyvěsit, vylepit [oznámení]

出示安民 vyvěsit oznámení, aby uklidnili veřejnost

562. 出席 chūxí

účastnit se, být přítomen; účast, prezenze

出席宴会 účastnit se banketu

出席会议 účastnit se konference

出席开幕式 být přítomen na zahajovacím ceremoniálu

他的出席 jeho účast

出席人数 počet zúčastněných

563. 出息 chūxi

perspektiva, vyhlídka, naděje; (být) k něčemu, (být) nadějný, (něco z někoho) být

长出息 mít čím dál lepší perspektivu

有出息：这孩子将来一定会有出息。

Být nadějný; mít perspektivu: Z tohoto dítěte určitě něco bude. Toto dítě má rozhodně perspektivu.

没出息：谁那么没出息。Nebýt k ničemu; být budižkničemu: Kdo by byl tak budižkničemu.

他能出息成一个有才华的企业家。Může z něho být talentovaný podnikatel.

再让你念多少书也出息不了。Nechat tě znovu číst několik knih by k ničemu nebylo.

564. 出现 chūxiàn

objevit se, vyskytnout se, vzniknout; výskyt, vznik; nastalý

出现得很早 brzy se objevit

出现过很大的矛盾 objevily se veliké rozpory

运动员已经出现在运动场上了。

Sportovci se již objevili na hřišti.

新事物不断出现。Neustále vznikají nové věci.

出现形式 forma výskytu

开放政策促进了一批新技术的出现。

Politika otevřených dveří podporuje vznik nových technologií.

出现局面 nastalá situace

565. 出洋相 chūyángxiàng

《惯》chovat se hloupě, ponížít (se), být za hlupáka, hov. udělat blbce (z); předvést se, předvádět se

你不要出洋相。Nechovej se hloupě.

他在大庭广众中大出洋相。Ponížil se na veřejnosti.

要有出洋相的心理准备。Je třeba se psychicky připravit na to, že člověk bude za hlupáka.

他试图使他的上司出洋相来让听众开心。Pokusil se, ze šéfa udělat hlupáka, aby pobavil publikum.

566. 出租车 chūzūchē

taxi, taxík

■ 一辆[部] 出租车 jeden taxík

乘出租车去动物园 jet taxíkem do
zoologické zahrady

出租车停在戏院门口 taxík zastavil před
vchodem do divadla

● **567. 初步 chūbù**

**(být) předběžný, první, prvotní,
počáteční; první fáze, první krok**

初步方案 předběžný program

初步机会 první příležitost

初步看法 prvotní myšlenka

初步解决 předběžné řešení

初步打算 prvotní plán

获得初步成果 dosáhnout prvních úspěchů

初步交换意见 předběžná výměna názorů

体格检查是参军的初步。Fyzické testy
jsou prvním krokem pro vstup do armády.

● **568. 初级 chūjí**

**(být) základní, počáteční, začátečnický,
začínající**

初级水平 základní úroveň

初级小学 základní škola

初级阶段 počáteční fáze

初级钢琴练习曲 začátečnická klavírní
etuda

初级班 kurz pro začátečníky

初级课本 učebnice pro začátečníky

初级读本 učebnice pro začátečníky

● **567. 初步 x 568. 初级**

počáteční

初步 《意思》 vyjadřuje ještě ne zcela
připravenou věc (např. plán, názor
apod.)

初级 《意思》 vyjadřuje nejnižší
stupeň či počátek v činnosti

569. 除 chú

**1) odstranit, zlikvidovat, skoncovat (s);
vykopat**

除锈 odstranit rez

除害 zlikvidovat zlo; skoncovat se
špatnými návyky

杂草除干净了。Zlikvidovat plevel.

除根 vykopat kořeny

2) dělit

除错了 udělat chybu v dělení

除不开 nemoci vydělit

除得对 správně vydělit

*除+以: 十八除以三等于六。Děleno (s
i yǐ): Osmnáct děleno třemi rovná se šest.

23 不能被 5 整除。Dvacet tři nelze beze
zbytku dělit pěti.

3) kromě, vedle, mimo

除...以外：除她以外，其他人都到了。

Kromě...: Všichni už dorazili kromě ní.

除此之外，没别的好讲的了。Mimo to už nemám nic zajímavého, co by stálo za řeč.

pozn. *除 *chú* ve významu dělit se, často používá ve spojení s 以 *yǐ*. Viz příklad.

570. 除非 *chúfēi*

《连词》 „jestliže,...pak“, „jedině, že (by)“, „jen pokud..., jinak...“, „ledaže..., jinak...“ **kdyby, pokud, když, ledaže (by)**
若要人不知，除非己莫为。Jestliže o tom lidé nemají vědět, pak by bylo lepší to nedělat.

除非你能经常练习钢琴，不然你会很快感到生疏。Jedině že bys mohl často cvičit hru na klavír, jinak to velmi rychle zapomeneš.

除非..., 否则...: 除非便宜, 否则我不买。Jen pokud..., jinak...: Jen pokud to bude levné, jinak to nekoupím.

除非在这里修个水库, 才能解决灌溉问题。Kdyby se tu postavila vodní nádrž, tak by se teprve mohly vyřešit problémy se zavlažováním.

571. 除了 *chúle*

《介词》

1) kromě, mimo, vedle

除了九楼，全都住满了。Kromě devátého patra se už všude bydlí.

除了星期日，我们每天都上班。Kromě neděle jsme v práci každý den.

2) „bud' (jen)..., nebo (jen)“, jen

每天除了吃饭就是睡觉。Každý den bud' jen jí, nebo spí. Každý den jen jí a spí.

除了写，就是看 bud' píše nebo čte

572. 除夕 *chúxī*

předvečer Nového (čínského) roku, [čínský] Silvestr; silvestrovský

过除夕 trávit předvečer čínského Nového roku

除夕夜 silvestrovský večer

在除夕晚会上 na silvestrovském večírku

573. 厨房 *chúfáng*

kuchyň; kuchyňský

他在厨房中搜寻一些吃的东西。Hledá v kuchyni něco k jídlu.

把它拿到厨房去。Vezmi to a odnes to do kuchyně.

厨房用具 kuchyňské náčiní

使厨房设备现代化 aby se modernizovalo

kuchyňské vybavení

● 574. 储备 chǔbèi

dělat (si) zásoby, připravovat do zásoby, dodávat [zásoby apod.]; rezervy, zásoby, fond

储备过冬饲料 dělat si zásoby krmiva na zimu

储备人才 dodávat kvalifikované lidi

粮食储备 zásoby potravin

黄金储备 rezervy zlata

外汇储备 devizové rezervy; fond směnární

● 575. 储存 chǔcún

zásobit se, dát stranou, nahromadit, uložit [do zásoby], vložit

储存食品 zásobit se potravinami

储存余粮 dát stranou nadbytečné obilí

储存战备物资 ukládat si do zásoby věci k přípravě na válku

把钱储存在银行里 uložit peníze v bance

● 574. 储备 x 575. 储存

zásobit se, dělat si zásoby

储备 《意思》 dělat si zásoby za nějakým účelem; jedná se o aktivní zásobení věcmi

储存 《意思》 hromadit či ve významu šetřit (ekonomický jev); nepřihlíží na druh věci ani na důvod hromadění 《用法》 může se jednat o spojení se

skladem, s rezervami

576. 储蓄 chǔxù

šetřit, spořit; úspory, účet [s úsporami], vklad (peněz); (být) naspořený, spořicí

他从不储蓄。On nikdy nešetřil.

他在储蓄以便买一幢住宅供全家居住。

On právě spoří, aby mohl koupit rezidenci, ve které by ubytoval celou rodinu.

银行储蓄 bankovní účet s úsporami

定期储蓄 termínovaný účet (s úsporami)

鼓励邮政储蓄 podpořit poštovní vklad (peněz)

用储蓄的钱 použít naspořené peníze

我往储蓄账户上存 50 美元。Uložil jsem na spořicí účet padesát amerických dolarů.

577. 处分 chǔfèn

udělit trest, trestat

应该处分处分他。Je třeba ho pořádně potrestat. Je třeba mu udělit trest.

处分违法的商贩 udělit trest nelegálním maloobchodníkům

对考试作弊的处分得很严。Přísně trestat podvádění u zkoušky.

最近学校处分起学生来了。Škola nedávno udělila studentům trest.

578. 处境 chǔjìng

situace [nepříjemná, nepříznivá, kritická apod.]

处境困难 být v těžké situaci

处境艰难 být v obtížné situaci

处境危险 být v nebezpečí

处境尴尬 být v nepříjemné situaci

请你理解我的处境。Mějte prosím pochopení, jsem v nepříznivé situaci.

处境相同 být ve stejné nepříjemné situaci

处境微妙 být na tenkém ledě

● 579. 处理 chǔlǐ

1) zabývat se, vyřídit, řešit, vyřešit, poradit si, vypořádat se (s), zbavit se (něčeho); být vyřešený

处理事情 vyřizovat záležitost

处理问题 vyřešit problém

处理垃圾 zbavit se odpadu

事务处理 řešit pracovně; úředně (něco) řešit

公平处理 spravedlivě (něco) vyřešit

正确处理 být správně vyřešený

处理日常事务 zabývat se denní rutinou

两个人处理得了吗? Dokáží se s tím dva lidé vypořádat?

他了解情况, 可以由他处理。On je obeznámen se situací, může to vyřešit.

2) upravovat [ceny apod.]; upravování, úprava

我们店也处理过滞销的服装。I v našem obchodě byly upraveny ceny neprodejného zboží.

3) zpracovat, vyřídit, vyřešit [o věci, člověku a problému]; zpracování

家里没用的东西都处理掉了。

Nepoužitelné věci, co jsme měli doma, jsme zpracovali/vyřídili.

那些废品三天处理得了吗? Je možné skoncovat s těmi odpadky do třech dní?

● 580. 处置 chǔzhì

1) nakládat, řešit, vyřešit, postupovat, vyřizovat

处置失当 nakládat (s něčím) nezákonně

妥善地处置各种意外情况。Náležitě vyřešit nečekanou situaci.

他把事情处置得很妥帖。Tu záležitost vyřešil náležitým způsobem.

2) potrestat, trestat

不少得拿几个为首的依法处置 bezpočet vůdčích představitelů bylo potrestáno podle práva

● 579. 处理 x 580. 处置

řešit

ve spojení, kdy se jedná o konkrétní osobu se dají použít oba výrazy např: 让他听候处理 i 让他听候处置

处理 《用法》 použití je kontextově širší než 处置, používá se nejen ve spojitosti s konkrétní osobou či věcí,

ale i s abstraktními věcmi např. 处理关系, 处理矛盾

处置 《用法》 významově o něco výraznější než 处理; používá se ve spojení s konkrétními osobami či věcmi

581. 触犯 chùfàn

1) dotknout se (někoho/něčeho), pobouřit, urazit (někoho), pohoršit (někoho něčím), rozhněvat

触犯尊严 dotknout se (něčí) důstojnosti

他最近心情不好, 你千万别触犯他。V poslední době je bez nálady, v žádném případě se ho nesmíš nijak dotknout.

他的讲话触犯了人家的民族尊严。

Tím, co řekl urazil na cti domácí etnikum.

2) porušit, nedodržet, jít proti [zákonu, pravidlu apod.], omezovat, narušovat, zasahovat

触犯法律 porušit zákon

他经常不来上课, 触犯了校规。Často nechodí na vyučování, porušil školní předpisy.

触犯人民利益 omezovat zájmy občanů

582. 穿 chuān

1)* oblékat (si), navlékat, obouvat, nosit [šaty, boty apod.], mít (na sobě)

穿衣服 oblékat si šaty

穿裤子 navlékat si kalhoty; mít na sobě kalhoty

穿裙子 nosit sukni

穿得太少 být oblečený příliš nalehko

你穿穿看合适不? Zkusil sis to, abys věděl, jestli ti to sedí?

穿了一件羽绒服 obléct si péřovou bundu

2) proniknout, vniknout, prorážet, udělat [díru]

子弹穿透了水泥墙。Kulka pronikla skrz/prorazila betonovou zeď.

冰层太厚, 穿了三个小时穿不透。Led je příliš silný, tři hodiny jsme ho proráželi, ale neprorazili jsme ho.

腰粗了, 皮带上又穿了一个眼(儿)。

Zase přibral v pase a tak musel udělat (novou) díru do pásku.

3) navlékat, provlékat; procházet (skrz), přejít

穿针 navléknout nit (na jehlu)

用珠子穿成项链 navlékat si náhrdelník z korálek

钥匙穿在铁环上带着方便。Navléknout klíče na kovový kroužek a nosit je tak, je praktické.

穿马路 přejít ulici

穿着树林 procházet lesem

穿地道[山洞] procházet tunelem(jeskyní)

这条胡同没出口, 穿不过去。Tato ulice je slepá, tamtudy neprojdeme.

4) [ve funkci komplementu s významem odkrýt pravý stav věci]

说穿 říct na rovinu

我看穿了他。 Prohlédnul jsem ho.

pozn. 1)* O čepici a rukavicích se nepoužívá 穿, ale 戴 *dài*.

583. 穿越 chuānyuè

projít, vést (přes), zkrátit si to (někudy), dotýkat se (něčeho)

穿越国境 projít státními hranicemi

铁路穿越原始森林。Železniční trať vede přes místo, kde byl původně les.

公路穿越崇山峻岭 cesta vede přes impozantní vrcholky vysoko se tyčících hor

584. 川流不息 chuānliú-bùxī

《成语》 **nepřetržitě, donekonečna, nekonečně; nepřetržitě proudit, neustále proudit**

参观者川流不息地进入展览厅。Návštěvníci nepřetržitě vstupují do výstavní haly.

宽阔的林荫道上，汽车川流不息。Širokou ulicí lemovanou alejí stromů nepřetržitě proudí auta.

☺**585. 船 chuán**

lod', plavidlo; lodní

船只 lod'

帆船 plachetnice

乘船 jet na lodi

■ 一只[条][个][艘] 船 jedna lod'

船舱 lodní kajuta

☺**586. 船舶 chuánbó**

lod'stvo, lodě; flotila; čluny a lodě

较大船舶(mít) docela velké lod'stvo

对所有国外来的船舶 pro všechny lodě připlouvající ze zahraničí

海湾内的船舶呈现一派美丽的景象。

Lodě v zálivu poskytují překrásnou podívanou.

☺**585. 船 x 586. 船舶**

lodě, plavidla

船《意思》konkrétní lod'

船舶《意思》zobecnění 船

☺**587. 传播 chuánbō**

***1) šířit, rozšiřovat, propagovat; 《物理》 šíření, propagace, popularizace**

传播知识 šířit vědomosti

传播马克思列宁主义 šířit myšlenky marxismu-leninismu

现在消息传播很快。Dnes se informace šíří rychle.

***2) rozptýlit [pyl apod.], roznášet, přenášet [infekci apod.]; (být) rozšířený, hromadný, masový**

疟蚊传播疟疾 moskyti přenáší malárii

制止病菌传播 zastavit šíření bakterií

广泛传播 být rozšířený široko daleko 传播
媒体 masmédia (*dosl.* hromadné sdělovací
prostředky)

pozn.* Oba významy se mohou vzájemně
prolínat.

● 588. 传达 chuándá

**předat (si), sdělit (někomu/mezi sebou) ,
oznámit (někomu), ohlašovat; hlášení,
přenos**

传达命令 předávat rozkazy

传达文件 předat dokument

传达精神 předávat (si) energii

传达指示 sdělit (někomu) instrukce

传达很快 rychle (si) předat

向下级单位传达任务 předat úkoly
podřízeným

把主要内容向大家传达过了 sdělit všem
stěžejní obsah

请向大家传达传达。Prosím, sdělte si to
mezi sebou.

听传达报告 poslouchat hlášení zpráv

pozn. Výraz se často používá ve spojení
„předat rozkaz“, „předat instrukce“ apod.

589. 传单 chuándān

leták, letáček

■ 一张[份]传单 jeden leták

广告传单 reklamní leták

散发传单 rozdávat letáčky; roznášet letáky

☀ 590. 传递 chuándì

**předat, přeposlat, sdělit, doručit,
vykomunikovat, dát [znamení, signál
apod.], přenášet**

传递消息 předat informace (někomu)

传递信件 doručit dopis; doručená pošta 传

递眼色 dát znamení mrknutím oka

电话能传递声音 telefon přenáší zvuk

传递经济信息 předat zprávy o ekonomice

☀ 587. 传播 590. 传递

šířit, rozšiřovat, předat

传播 《意思》 značí rozšíření či šíření
něčeho, může být i nepříjemné 《用
法》 často používá se ve spojení se
zvukem, informací či zprávou, dále ve
smyslu šíření nákazy a nemocí, šíření
zpráv ve vysílání; na rozdíl od 传递
nepoužívá k šíření média, také se
používá se spojení s abstrakty a
kulturním aspektem např. 传播谎言
šíření pomluv; 散射传播 rozšířit
propagaci

传递 《意思》 značí přeposílání jeden
za druhým; něco odesílat, posílat dál
《用法》 od 传播 se liší tím, že k
šíření potřebuje média či
(ultrazvukové, magnetické a jiné) vlny;

používá se převážně ve spojení s hmotnými předměty

591. 传染 chuánrǎn

nakazit; infekce, nákaza; (být) infekční, nakažlivý

把疾病传染给人 nakazit člověka nemocí
以免传染疾病 aby nedošlo k nákaze nemocí

接触传染 přijít do styku s infekcí

空气传染 infekce přenášená vzduchem

传染方式 způsob nákazy

传染病院 infekční klinika

传染病 nakažlivá nemoc

传染病毒 nakažlivý virus

这种病不传染 tato nemoc není nakažlivá

● 592. 传授 chuánshòu

předat [dovednost, vědomost apod.], naučit; sdělit, oznámit, říct

口头传授 orálně předat

传授知识 předat vědomosti

向年轻人传授技术 předat dovednosti mladým

向他们传授自己的智慧 předat jim vlastní moudra

将你们的力量传授给她。Naučte jí, jak být silná. Předejte jí znalosti.

毫无保留地传授给我 řekni mi to parovinu

● 588. 传达 x 592. 传授

předat

传达 《用法》 rozkazy, instrukce apod.; používá se ve spojení s vrátným, recepční, uvaděčkou, průvodcem apod.

传授 《意思》 《用法》 předat (řemeslo, dovednosti, vědomosti, příběh, vysvětlení)

593. 传说 chuánshuō

pověst, legenda, tradice, povídky; povídá se

■ 一个神话传说 jedna bájná legenda

民间传说 lidové pověsti

祖国的传说 legendy (své) rodné země

传说如此。Podle legendy to bylo takto.

594. 传统 chuántǒng

tradice; tradiční

保留传统 udržovat tradice

发扬传统 rozvíjet tradice

打破传统 vymýtit tradici

优秀传统文化 být mimořádnou tradicí

传统习惯 tradiční zvyky

传统文化 tradiční kultura

传统观念 tradiční myšlenky

595. 传真 chuánzhēn

1) 《通信》 fax [stroj], fax [zpráva];
faxový

发送传真 poslat fax

传真发送现场实况 přeposílat faxem
aktuální situaci z místa dění

通过传真把答案回寄给我们 pošlete nám
odpověď faxem

从纽约发来的传真 poslat fax z New
Yorku

2) portrétování

596. 喘气 chuǎnqì

1) těžce oddechnout, lapat po dechu,
popadat dech, funět; zhluboka dýchat

喘粗气 ztěžka dýchat

喘不过气来 nemoci popadnout dech

长跑之后，那个运动员正在喘气。

Tamten sportovec po dlouhém běhu lape
po dechu.

因为天热这只狗不停地喘气。Protože je
hic, tak ten pes neustále funí.

2) oddechnout si, dát si pauzu

活太紧，喘气的功夫都没有 má tak
nabité život, že ani nemá čas si oddechnout

597. 串 chuàn

1) 《量词》 [num. pro svazek, shluk,
řetězec, řada, série]

一串珍珠 svazek perel

2) spojit, navléknout, stáhnout [na jeden
provaz, šňůrku apod.]

把珍珠串起来 navléknout perly na šňůrku

串铃 zvonkohra

3) navzájem se domlouvat [na nějakou
špatnost], spolupracovat spolu, spiknout
se

串供 domluvit se na přiznání (zločinu)

为了防止他们之间串气作假 aby se
zabránilo jejich vzájemné spolupráci na
podvodech

4) splést, poplést, zmást

电话串线 splést si telefonní číslo; vytočit
špatnou telefonní linku

字印得太密，容易看串行。Znaky jsou
tak nahuštěně vytisknuté, že je lehké se
přehlédnout a poplést si řádek.

5) hrát [v divadle apod.], vystupovat (v
roli)

客串 hrát hosta

串演 vystupovat v roli (někoho)

6) zastavit se (u někoho), (jít/jet)
navštívit (někoho)

串门(儿) zastavit se u někoho

串乡 (jít) navštívit domovinu

串亲戚 navštívit známé a příbuzné

598. 窗户 chuānghu

okno

■ 这扇[个]窗户 toto okno

损坏窗户 rozbité okno

关窗户 zavřít okno

把窗户打开 otevřít okno

小偷是从窗户进来的。Zloději sem vlezli oknem.

心灵的窗户 okno duše

599. 窗帘 chuānglián

záclona; záclonový

■ 这块[个]窗帘 tato záclona

拉开窗帘 roztáhnout záclony

窗帘在微风中飘动。Záclona vlaje v lehkém vánku.

窗帘上容易积上灰尘。Na záclonách se lehce usazuje prach.

窗帘织物 látka na záclony

窗帘导轨 záclonová garniž

600. 床单 chuángdān

prostěradlo

■ 一张床单 jedno prostěradlo

旧床单 staré prostěradlo

拿干净的床单 vzít si čisté prostěradlo

床单晾在绳子上 sušit prostěradlo na šňůře

8. ANALÝZA PROBLÉMŮ

V této části se budu zabývat problémy spojenými s vlastní tvorbou slovníku a jejich řešením. Jedná se o velice rozsáhlé téma, a proto se omezím pouze na nejpodstatnější jevy, o kterých bylo nutné uvažovat a ke kterým bylo nutné se nějakým způsobem postavit a zařadit je do systému celého slovníku, tak aby byl vytvořen funkční a použitelný slovníkový korpus.

Podstatnou charakteristikou každého slovníku je snaha o přehlednost. Slovník by měl tvořit celek jak v rámci mikrostruktury, tak i makrostruktury, systému zkratk i symbolů. V mém případě jsem se rozhodla v rámci slovníkové makrostruktury upřednostnit systém s poměrně velkým množstvím mezer (oproti „šetření místa“ a natěsnáním výrazů vedle sebe, více viz kapitola 4), abych docílila větší přehlednosti celého slovníku. Mezery jsou používány v případě, že se v tzv. *hnízdu ekvivalentů* objevují druhově či významově odlišné výrazy, které jsou odlišeny v ekvivalentu středníkem, v heslové stati pak právě mezerou, která je pomyslnou spojnicí středníku u ekvivalentu a odděluje odlišný případ užití. I v rámci mikrostruktury uplatňuji systém kladení každé nové fráze v exemplifikaci na nový řádek tak, abych docílila přehlednosti kolokací a vět.

Podobně je tomu např. u *Učebního slovníku jazyka čínského 1.-4. díl* od prof. O. Švarného. Prioritou je docílit přehledného systému v rámci výkladu každého lemmatu. Prostor mezi výrazy navíc nabízí jeho uživatelům možnost k vlastním poznámkám.

Na rozdíl od jiných čínských slovníků (*Čínsko-českého česko-čínského slovníku* od J. Vochaly či již zmíněho *Učebního slovníku jazyka čínského 1.-4. díl*) tento slovník neodlišuje slovní druhy značením (až na několik specifických výjimek např. numerativy apod., viz kapitola 5), ale zachycuje je pouze v ekvivalentech, v kontextu a překladu. Důvodem je odlišné pojetí slovních druhů v čínském a českém jazyce, a dále pak také schopnost čínských slov měnit slovní druhy v závislosti kontextu či postavení ve větě. Pro demonstrativnost uvedu příklad. Čínské sloveso „帮助“ „pomáhat“ může v závislosti na kontextu vystupovat ve větě i jako podstatné jméno. Navíc je nutné zdůraznit, že přestože může fungovat ve funkci podstatného jména, není pravidlem, že i v češtině je možné jej podstatným jménem přeložit. Např. 有帮助 pomoci; být užitečný (*dosl.* mít pomoc); naproti tomu stojí „帮助“ ve funkci slovesa s předmětem 帮助别人 pomáhat druhým.

Čínsko-český slovník slovní zásoby HSK 6 jakožto učební materiál k přípravě HSK 6 navíc odlišuje vybraná synonyma a blíže specifikuje jejich význam, použití v kontextu, funkci ve větě apod., čím se snaží odrážet jeden ze základních požadavků zkoušky HSK 6, a to aktivní znalost rozlišení synonym. Synonyma jsou odlišena od zbylého textu formou rámečků, provázána jsou pak obrázkovými symboly „smajlíků“ naznačující spojitost s výrazy v hesláři. Rozdělení synonym je pouze orientační a rozhodně není vyčerpávající. Z důvodu velikosti korpusu není možné zahrnout do odlišování synonym všechny možné kombinace výrazů a podobně tak není ani možné definovat veškerá specifika a odlišnosti. Jedná se pouze o základní přehled a výklad synonymních výrazů, které není dogmatické (nevylučují, že by bylo možné komparovat i další výrazy či ke komparaci přidat nové neuvedené výrazy).

Vzhledem k tomu, že se testy HSK 6 velice často zaměřují na znalost numerativů, zavádí slovník speciální symbol ■, kterým se odlišuje jmenný numerativ a měrovou jednotku. Nutno podotknout, že podstatná jména v čínštině mají ještě vnitřní kategorizaci, a proto ne všechna čínská substantiva mají schopnost se spojovat s numerativy. (Např. substantiva mající i funkci sloves numerativ obvykle neužívají.) Z tohoto důvodu se v mém slovníkovém korpusu objevují některá substantiva bez numerativu a je jich poměrně velké množství.²⁵

Z důvodu schopnosti užití jednotlivých hesel v praxi se slovník zaměřuje nejen na vazby, které usilují o poskytnutí typických spojení hesla s jiným výrazem, ale také na věty či dialogy, které nabízejí pohled na užití například modifikovaných sloves, užití partikulí či interjekcí apod. Některé výrazy jsou navíc závislé na kontextu, tyto jsou demonstrovány dvouvětvým dialogem. Specifickou kategorií jsou frazeologismy, které se ve většině slovníků neuvádí ve větném kontextu. V případě mého slovníku byla snaha dohledat i tato hesla v kontextu vět a to co nejkratších a nejužitečnějších.

Některé dílčí charakteristiky zpracovávaného slovníku přihlížejí k jeho uživateli a funkci. Slovník se od jiných slovníků liší například využíváním malého množství nekodifikovaných zkratk. Ty jsou nahrazeny především systémem čínských slov obecně užívaných v čínském kontextu. Domnívám se, že složité systémy slovníkových zkratk jsou obvykle srozumitelné pouze pro jeho tvůrce, a obvykle vyžadují studium či častou práci s daným slovníkem, systém čínských slov v textu je podle mého názoru jednak přehledný

²⁵ Jedním z důvodů, proč se ve slovníku nevěnuji dělení druhů slov na substantiva, verba a adjektiva je právě jejich vnitřní dělení, které jim dává vlastnosti, jež v češtině stejné druhy slov nemají. Proto se domnívám, že je označování substantiv, verb apod. zavádějící.

(přehledně se odlišuje od zbylého textu) a jednak je smysluplný pro pokročilého uživatele čínštiny.

Výslovnost v podobě *pinyin* je ve slovníku uváděna pouze v rámci heslových slov. Vzhledem k poměrně malému množství neznámých znaků v příkladové části jsem se rozhodla příkladové věty a slovní spojení ponechat bez výslovnosti. Z pohledu slovníku by při dodání výslovnosti došlo k zatížení nežádoucím textem. Slovník je navíc určený pro pokročilé studenty, kteří mají dostatečné povědomí o vyhledávání neznámých znaků. Domnívám se, že v dnešní době chytrých telefonů a moderních aplikací se nejedná o nic závažného.

U výběru hesel zpracovávaných slov se slovník neomezuje pouze na složité výrazy na použití či pochopení, ale pracuje s celým původním heslářem (včetně jednoduchých výrazů objevujících se v předchozích úrovních HSK), tak aby pokryl veškerou slovní zásobu HSK 6. Dalším argumentem pro zapojení zdánlivě jednoduchých slov do zpracovávaného hesláře je také fakt, že i tento výraz může v novém kontextu získat nový význam, popřípadě může tvořit protiváhu k jinému synonymnímu či antonymnímu či hyponymnímu výrazu a pak je žádoucí oba výrazy odlišit. Vypuštěním slova z inventáře by se tento vztah rušil a nebyl na první pohled zřejmý. Např. 插座 *chāzuò* zásuvka x 抽屉 *chōuti* zásuvka (elektrická), 百分点 *bǎifēndiǎn* (percentil; procento) x 百分之 *bǎifēnzhī* (procenta).

Při výběru materiálu hesláře HSK 6 jsem zjistila, že paralelně vedle sebe existují dva oficiální seznamy HSK 6 s doporučenou slovní zásobou ke zkouškám HSK. Tyto jsem se rozhodla v mé práci zachovat a propojit.

Důvodem užití obou verzí heslářů pro výběr hesel ve slovníku je několik skutečností. Seznamy se od sebe liší poměrně rozsáhlým počtem hesel. Druhým důvodem je pak neochota ze strany *Hanbanu* se vyjádřit k oficiální platné verzi seznamu. První seznam je dostupný v Excelu na stránkách www.chinesetest.cn (CHINESETEST, 2013-2016, [online]), druhý a známější verze v PDF, kterou propagují i sami učitelé čínských univerzit je pak aktuálně dostupná na stránkách pobočky Konfuciova institutu: http://www.confucius.boun.edu.tr/wp-content/uploads/2017/03/HSK6_vocabulary.pdf (CONFUCIUS, 2017, [online]). S druhou verzí pracuje většina studentů a učitelů, první je uvedena na oficiální stránkách HSK, proto jsou podle mého názoru obě stejně důležité.

Vzhledem k odlišnosti požadované slovní zásoby, neschopnosti společnosti *Hanban* se k problému vyjádřit a absenci přesného roku vydání obou dokumentů, jsem se proto rozhodla propojit a ucelit heslář tak, aby měl uživatel možnost dostat se k oběma publikovaným verzím a získat kompletní a univerzální přehled o nezbytné lexikální zásobě.

Z jazykového hlediska se slovník zaměřuje na synchronní slovní a lexikální zásobu. Výběrem hesel se orientuje primárně na současnou spisovnou a hovorovou čínštinu. Podstatnou částí lexikální zásoby slovníku je bezpříznaková slovní zásoba zastoupena stylově neutrálními spisovnými výrazy, objevuje však i nepočtená zásoba příznaková tvořena hovorovými, expresivními, knižními, odbornými či slangovými výrazy (např. 把戏 *bǎxì* podraz, 不得了 *bùdéliǎo* hrozně, 哎哟 *āiyō* ty brďo apod.). Heslová slova (lemmata) ve slovníku obsahují jeden, dva či více znaků, v některých případech jsou tvořena slovním spojením či frazeologickými výrazy.

Z hlediska tématického obsahuje slovník poměrně pestrou slovní zásobu, věnuje se právu, kultuře, školství, zdravotnictví, politice, ekonomice, lingvistice, psychologii, ekologii a dalším. Zajímavé je i promítání socialistické terminologie do hesláře HSK 6. Nutno podotknout, že v čínském jazykovém prostoru se stále jedná o poměrně užitečnou část slovní zásoby.

Lexikální zásoba slovníku HSK 6 odráží také čínská kulturní specifika, geografické názvy, běžné činnosti a charakteristiky. Jedná se pestrou škálu slovníkových hesel s primárním významem i lexikálními jednotkami obsahujícími desítku různých významů. Inventář slovní zásoby HSK 6 tématicky zachycuje i mnoho čínských reálií jako jsou čínské svátky, umění, pozoruhodnosti, města a podobně. Konkrétně se v korpusu objevila například tato: 除夕 *Chúxī* předvečer Nového čínského roku, 重阳节 *Chóngyángjié* Svátek dvou devítek, 北京 *Běijīng* Peking, 长城 *Chángchéng* Velká čínská zeď, 长江 *Cháng Jiāng* Dlouhá řeka.

Heslář obsahuje i slovní a lexikální zásobu odrážející každodenní život, dále společenskou, zájmovou, částečně odbornou, uměleckou či pracovní. Typově pak zachycuje i zásobu slov terminologických, synonymních, antonymních, polysémických, homonymních, frazeologických, přenesených a dalších. Jelikož se jedná o slovník normativní, nenalezneme v něm výrazy vulgární.

Poměrně zarážející je, že heslář HSK 6 obsahuje velké množství expresivních výrazů, které se však používají především v hovorové mluvě a většina z nich je v psaném textu užívána v případě dialogu. Ten se však v písemných testech HSK 6 nevyskytuje a u HSKK by

se student měl vyjadřovat formálním a spisovným standardním jazykem, proto se domnívám, že je zapojení tohoto druhu lexémů do pokročilé slovní zásoby poněkud nepatřičné.

Některé elementární výrazy typu 爸爸 táta, které nemají druhotný význam v různých kontextech, jsou podle mého názoru v inventáři HSK 6 zbytečné. Je zřejmé, že tato slovní zásoba, je pro studenta usilujícího o certifikát úrovně rodilého mluvčího neadekvátní a rozhodně se objevila již v předchozích verzích.

Na druhou stranu se slovník při výběru hesel zaměřuje na slova s širším a obecnějším použitím, přihlíží ke stanovisku běžného uživatele a doplňuje slovní zásobu související s běžným životem, která se v předešlých verzích opomíjela. Např. specifické pohyby rukou, adjektiva vyjadřující charakterové vlastnosti a jiné. S celkovým počtem pěti tisíc výrazů není možné, aby slovník obsáhl i úzce vymezené odborné termíny, podobně je tomu i u slov hovorových, knižních apod. Některé užitečné terminologické pojmy například z právní, diplomatické, medicínské či vojenské oblasti jsou zastoupeny poměrně hojně.

Za účelem poskytnout užitečný materiál k přípravě na HSK jsem se rozhodla do slovníku zapojit i užití v kontextu v rámci vazeb, vět či dialogů, které považuji za nezbytnost dobrého slovníku s pokročilou zásobou. Domnívám se, že pomocí použití slov v různých kontextech si student snaze výraz zapamatuje a naučí se jej správně použít. V rámci kolokačních vět a spojení usiluji o co největší rozmanitost, snažím se naleznout spojení nejvíce typická a užitečná z praktického hlediska. U některých hesel jsem se rozhodla uvádět i více než jednu typově stejnou vazbu právě za účelem poskytnout více možností a také ze snahy demonstrovat spojení hesla s jinými co nejlépe. V některých případech napomáhá i více příkladů podobného typu lepšímu pochopení či uvědomění si systému, což hodnotím jako velmi užitečné. Příkladem může být poměrně banální slovíčko 白 *bái* bílý; zesvětlat, zbledat: „雪白 sněhově bílý“, „白衬衫 bílé tričko“, „皮肤白 mít bílou pleť“, „白了少年头。Vlasy mu zesvětlaly již v mládí.“, „她生气地白了他一眼。 Vzteky zbledla. Sjela ho našťvaným pohledem.“, kdy u prvních příkladů vidíme, že „bílý“ jako adjektivum u podstatného jména nemusí vždy stát nutně před ním, že jde charakterizovat stupeň bílé jako v češtině a říci „sněhově bílý“, ale zároveň jde 白 použít i jako sloveso ve spojení se slovesným numerativem či bez něj v různém čase apod.

U polysémních výrazů ve slovníku je zpravidla nejpoužívanější výraz ten, u kterého uvádím největší množství příkladů. Domnívám se, že polysémní výrazy jsou stěžejní částí HSK 6 a není možné je opominout, na druhé straně ale vyvstává otázka, v jakém množství a

kolik mnohoznačných slov uvádět. Jako rodilý mluvčí českého jazyka jsem schopna hodnotit, na kolik je pro českého studenta užitečná příslušná kolokace, ale myslím si, že mi nepřísluší hodnotit, který z mnohoznačných výrazů je natolik neužitečný, že jej nebudu uvádět, přestože se v jiných slovnících objevuje. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla zapojit všechny nalezené polysémy do struktury slovníku, tak abych zachovala celistvost. Výrazy, které se mohou zdát neužitečné jsou neužitečné pouze relativně, a to pro uživatele slovníku s menší slovní zásobou, naopak studenti či učitelé s velmi pokročilou slovní zásobou by ve slovníku měli najít kromě známých kolokací i nové poznatky a způsoby využití nových slov. To je podle mého názoru cílem slovníků i znalosti pokročilého cizího jazyka. Navíc nejvíce frekventované a stěžejní výrazy jsou pak ve slovníku zřetelné díky většímu množství kolokací.

Kromě nastínění kontextu či uvedení ustálených spojení je exemplifikace vnitřně zaměřena na funkční charakteristiky a schopnosti jednotlivých hesel stát v rámci vět na určité pozici. I v tomto ohledu se slovník snaží o maximální rozmanitost. Časté konstrukce, které kolokace nabízejí jsou například tyto: V+O (verbum - objekt), V+X+O (verbum - vsuvka, jiné slovo - objekt), V+ 得+ADJ (sloveso - komplementární de - adjectivum), Pk+S (přívlastek - substantivum), záporné tvary apod.

Např. 憋 *biē* potlačovat, držet [*na uzdě*], zadržovat; zatajovat [*dech*], udusit: „憋笑 potlačovat smích; zadržovat smích“, „憋住不说 držet jazyk za zuby“, „憋不住 nemoci vydržet“, „憋了一肚子火 zadržoval v sobě vztek“, „在心里憋太多事情 dusit v sobě tolik emocí“, „憋住气 zadržovat dech“, „憋一口气 zadržet dech“, „把她憋死了 udusil ji (k smrti)“.

Při sestavování a výběru kolokací jsem narazila na otázku odlišných zdrojů, které bylo nutno upravit tak, aby výsledný slovník tvořil celistvý systém. Různé zdroje materiálů přistupovaly k různým otázkám jinak. Příkladem může být značení numeretivu v heslové stati, erizování slov (některé slovníky erizovaly slova až extrémně, jiná vůbec), uvádění více příkladů podobného druhu za sebe v hranatých závorkách z důvodu šetření místa či pod sebou jako jednotlivé položky (např. 上白[夜]班 mít denní (noční) službu x 上白班 mít denní službu; 上夜班 mít noční službu), uvádění doslovných překladů za příklady, značení odkazů v textu, užití zkratk apod. Při řešení těchto problémů jsem se inspirovala již existujícími slovníky a hledala nejefektivnější řešení. Například problém s erizováním slov jsem řešila stejně jako Jaromír Vochala (VOCHALA, 2007), který erizaci uvádí v závorce. Tím je možné naznačit, že erizace není nutná, ale v původním zdroji se tak objevila.

Další otázkou při výběru kolokací pak byl fakt, že ne vždy je nutno uvádět celou větu, ale stačí pouze vazba. Ve většině případů jsem se snažila tomuto tvoření kolokací vyhnout, jelikož nejsem rodilý mluvčí čínštiny, a snažila jsem se zachovat celé věty nebo hledat spojení stojící samo o sobě. Z tohoto důvodu nejsem nakloněna elektronickým databázím jakožto zdrojům, které uvádějí dlouhé příkladové věty a v případě označení kolokace je nutné se spoléhat na znalosti lexikografa.

Také při sestavování slovníkových hesel a mikrostruktury jsem se musela vypořádat s mnoha problémy. Například: 1) Řešení odkazů v textu tak, aby byly úsporné, přehledné a jednotné. Nakonec jsem se je rozhodla řešit čínským překladem ve špičatých závorkách, v některých problematických výrazech formou poznámky. Např. 《方言》. Dále pak nutnost ujasnit si, která specifika budu ve slovníku odlišovat a která ne. Jednalo se například o numerativy a jejich druhy, idiomy, slovesa, podstatná jména apod.

2) Otázka práce s typově odlišnými jazyky jako je čínština-čeština přináší mnohé problémy. Jedním z nich je uvádění doslovných překladů v rámci kolokací či překladů odpovídajících českým jazykovým zvyklostem. V tomto případě jsem se obvykle přikláběla k uvádění obou variant tak, aby měl student možnost si uvědomit, že je v českém překladu odklon od druhů slov užitých v čínštině. Např. 他有办法。 Ví, jak na to. Umí si poradit. (*dosl.* Má na to metodu.); 进行测验 konat zkoušku; být zkoušený. V některých případech se v čínštině prolínají adjektiva se slovesy, což se odráží také v překladu českých ekvivalentů. Např. 成功 uspět, zdařit se; (být) úspěšný, zdařilý. Jindy zase dochází k případům, že je výraz v čínštině substantivem, v češtině však vystupuje ve funkci slovesa. Např. 为...进行辩护 obhajovat někoho/něco.

U některých polysémních výrazů se navíc významy některých slov prolínají a bez širšího kontextu je není možné rozlišit. Např. 费用包括, kde „包括“ znamená „včetně“, ale také „zahrnovat“, v čínštině je výraz v obou případech vnímaný jako sloveso. U takovýchto kolokací jsem se rozhodla uvést oba významy u jednoho z polysémních lexémů u 费用包括 je tedy uveden překlad „včetně poplatků“ i „zahrnující poplatky“.

3) U některých heslových slov se pak u ekvivalentu objevují i výrazy, které jsou pouze sufixem. Tyto jsou odlišeny pomlčkou. Např. 半 *bàn* polovina, půl, -polo.

4) U hesel s jedním znakem jsem musela řešit také problém, že se v některých případech spojují s jiným znakem a tvoří podstatná jména či jiné slovní druhy s podobnou charakteristikou. Tento jev jsem řešila formou glosy v hranatých závorkách či v poznámce.

Příkladem může být znak 别 *bié* [*u podst. jm. značí odlišení*]: 性别 pohlaví, 级别 úroveň, 国别 národnost apod. Domnívám se, že tato lemmata by měla být ze strany tvůrců testů HSK blíže specifikována, aby bylo jasné, v jakém významu či funkci by je měl student znát.

5) Některá podstatná jména v čínštině vycházejí ze sloves, popřípadě mají jiné charakteristické rysy než běžná substantiva (např. jména místa či času), a proto se u nich nepoužívá numerativ. Z tohoto důvodu je z pohledu lexikografa náročné označovat čínské numerativy u substantiv. V některých případech se jedná o složité dohledávání. Příkladem „falešných substantiv vycházejících ze sloves“ je například 补偿 kompenzace.

U překladů exemplifikace jsem narazila na propastný rozdíl čínštiny a češtiny a s tím i na mnohé problémy, se kterými jsem se musela vypořádat. Například u kolokací v čínštině není vždy nutné odkazovat na osoby či věci, naopak čeština působí v některých případech kostrbatě, pokud nepoužijeme „vycpávku“ „někdo“, „něco“, „to“ apod. Proto je třeba v českém překladu u některých kolokací vytržených z kontextu tyto signifikátory doplnit. V případech, kde „vycpávkové slovo“ není nutné, využívám kulaté závorky, v ostatních případech zapojuji prvek do překladu tak, aby byl českému uživateli co nejpřirozenější. V některých případech jsem se rozhodla uvést dvě varianty překladu buď kvůli kontextu a nebo možnosti různých druhů vyjádření, podle situace, která by mohla nastat. Např. 班主任津贴 *bānzhǔrèn jīntiē* příplatek za (pozici) třídního učitele; (dát) příplatek třídním učitelům.

Přestože se slovník zaměřuje na překlad především pomocí kolokačních spojení a české ekvivalenty jsou odvozeny zejména z kontextu, neomezují se při zpracování výrazů pouze na kontext, ale nabízím i další varianty překladu do češtiny uvedené v záhlaví jednotlivých hesel.

V některých případech je u exemplifikace výrazů použit doslovný překlad. Je uváděn proto, aby si uživatel uvědomil, že se jedná o jiný slovní druh ve výchozím a cílovém jazyce či o jinou větnou konstrukci apod.

V překladech jsem usilovala o přesnost, kvalitu, odraz rozmanitosti české slovní zásoby. Ráda bych upozornila, že během procesu analyzování hesel není v silách lexikografa, aby se spoléhal pouze na svou slovní zásobu, a proto jsem u téměř každého výrazu dohledávala nejen význam čínského výrazu a jeho variant, ale i jeho použití, jednotlivé významy příkladů a dalekosáhlé bylo i mé hledání nejvhodnějších českých ekvivalentů ve slovnících synonym. Dále vyhledávání, zda je kolokace používána v českém jazykovém

prostředí tak, jak jsem ji přeložila. V některých případech jsem se při překladu kolokace neobešla bez dohledávání uvedeného spojení ve větě či hledání v čínském vyhledávači, zda výraz existuje, jak je definován, používán, popřípadě jsem ověřovala správnost pomocí fotografií. I přesto bylo nutné konzultovat mnoho výrazů s rodilým mluvčím čínštiny. Nezbytná byla i práce se slovníky spisovné češtiny a pravopisu: psaní spřežek, anglikanismů, méně často užívaných či neobvyklých slov, čárek ve větě apod.

České ekvivalenty adjektiv se rozlišují na (a) ty, které jsou součástí přívlastku – pak jsou v ekvivalentu doplněny o sponu „být“ a (b) ty, co se chovají jako česká přídavná jména. Toto rozdělení je převzato z *Čínsko-českého a česko-čínského slovníku* od Jaromíra Vochaly. (VOCHALA, 2007)

Ekvivalenty s čínskou funkční charakteristikou V+0 (verbum a objekt) bývají v češtině doplněné o infinitiv „být“ např. 一样悲惨 být stejně nešťastný; 挨批评 být vystaven kritice. V některých případech se kvůli nepřirozenému překladu místo infinitivu slovník přiklání k variantě s třetí osobou čísla jednotného.

Ekvivalenty frazeologismů jsem překládala se snahou naleznout odpovídající českou variantu, v některých případech však bylo nutné použít opis, v některých případech dokonce vysvětlivku. Obecně jsem se však snažila o užití obecného vzorce, který je aplikovatelný i v dalších větách překládaných do češtiny a dodržování překladu neurčitěho s použitím infinitivu, „vycpávkových slov“ typu „někdo“ apod. Překládání frazeologismů a jejich sjednocení v rámci slovníkové struktury bylo podle mého názoru jedním z největších problémů, které jsem během překladu řešila. U překladu frazeologismů jsem se opírala o čínské vysvětlivky a praktické užití ve větě. Nutno dodat, že i dohledávání příkladových vět s frazeologismy je poměrně náročné, jelikož téměř nebývá užíváno ve slovnících. Věty s frazeologismy jsem hledala nejčastěji přes webové stránky <http://www.fantizi5.com/chengyuzaoju/> (FANTIZI5, 2010-2013, [online]), kde se dají dohledat velice užitečné věty.

Z následujících příkladů je patrné, že čínským frazeologismům může někdy odpovídat více českých sousloví (a), v některých případech se v záhlaví nedá ekvivalent specifikovat a je nutno užít „vycpávková slova“, popřípadě doplnit varianty (b). Jindy v českém prostředí idiom zcela chybí, a proto je nahrazen pouze odpovídajícím opisem.(c)

Např.

(a) 43. 拔苗助长 bámiáo-zhùzhǎng

《成语》 jednat ukvapeně [*se špatným výsledkem*], hrnout se (do něčeho) po hlavě, (něco) uspěchat a pak toho litovat, zkazit (něco) přílišnou horlivostí

(b) 9. 爱不释手 àibùshìshǒu

《成语》 “mít něco tak rád, že se od toho člověk nemůže odtrhnout/odlepit/vzdálit“, nedat se (od něčeho) odtrhnout, nemoci se vynadívat, nedat (na něco) dopustit

(c) 97. 饱经沧桑 bǎojīng-cāngsāng

《成语》 mít bohaté (životní) zkušenosti, procházet četnými změnami, (žít) život plný změn

V potaz je nutné vzít i grafické úpravy slovníku. Jedná se zejména o rozhodnutí zarovnat text ve slovníku do dvou paralelních sloupců tak, aby bylo ušetřeno místo. Dále se jedná o zvýraznění záhlaví s klíčovými položkami tak, aby byl slovník přehlednější. A dále úpravu textu do bloku, kterou jsem z estetických důvodů zvolila pouze u kolokačních spojení a poznámek. Text týkající se hesel, který ale nepatří mezi číselný seznam hesel je pak uváděn v rámečku.

Během zpracování slovníku jsem užívala mnoho různých zdrojů slovníků a dalších podpůrných prostředků. K vyhledávání ekvivalentů, kolokací, překladu kolokací, při hledání rozdílů synonymních výrazů a dalších komponentů jsem užívala slovníky tištěné, elektronické, webové, slovníkové korpusy i webové prohlížeče *Google* (www.google.com), *Baidu* 百度 (www.baidu.com) a *Baidu Zhidao* 百度知道 (www.zhidao.baidu.com).

Při analýze slovníkových hesel a zpracování kolokací a příkladových vět jsem se opírala především o tištěné publikace k HSK *新汉语水平考试 HSK(六级) 解题宝典* a *新 HSK 词汇突破 5 级*, které však nebyly dostačující, a proto jsem dále čerpala z tištěných slovníků: *现代汉语常用词用法词典* A *Dictionary of Chinese Usage*, *应用汉语词典*, *汉英词典* A *Chinese-English dictionary*, *现代汉语词典*, *New Age Chinese-English Dictionary* *新时代汉英大词典* a *汉语教与学词典* A *Chinese Dictionary for Learners and Teachers*. Z elektronických zdrojů jsem nejčastěji využívala internetové stránky: www.zdic.net, www.youdao.com, www.fantizi5.com/ciyuzaoju, <http://ce.linedict.com/> a databázi www.bcc.bcu.edu.cn. Při tvorbě struktury slovníku jsem se inspirovala *Čínsko-českým česko-čínským slovníkem* od Jaromíra Vochaly, *Oxfordským studijním slovníkem: výkladový slovník angličtiny s českým překladem* a *新时代汉英大词典*. Při překladu hesel a kolokací

do češtiny jsem se opírala o slovník Jaromíra Vochaly (VOCHALA, 2007), výukový software čínštiny *Wenlin*, o překlady ve výše uvedených slovnících, výklad v čínštině na www.baidu.com a dále jsem využívala také anglicko-český překladač na www.slovník.seznam.cz a www.wikipedie.org. Při dohledávání vhodné české ustálené kolokace jsem pracovala i s překladačem www.google.com. Při hledání českých ekvivalentů jsem ve snaze najít nejvhodnější možné české ekvivalenty využívala také online synonymních slovníků: www.synonymus.cz, www.tvujslvník.cz, www.slovník-synonym.cz. Při dohledávání některých výrazů v češtině bylo nezbytné pracovat také s výkladovým slovníkem češtiny, pro tyto účely jsem používala online slovník dostupný na: www.slovník-cizich-slov.abz.cz. S tímto překladovým slovníkem jsem pracovala u výrazů cizího původu nebo v případě, že měl výraz více českých významů. V neposlední řadě bylo nepostradatelné pracovat i s příručkami spisovného českého jazyka, aby se ve slovníku neobjevovaly gramatické chyby. Za tímto účelem sloužily online stránky: www.pravopisne.cz, www.pravidla.cz, www.nase-rec.ujc.cas.cz, www.proofreading.cz a www.mojecestina.cz.

K výše uvedeným zdrojům zmíním ještě několik skutečností. Pro přehlednost budu postupovat sestupně ve stejném pořadí, jak byly slovníky uvedené v předchozím odstavci. Tištěné publikace na HSK byly pro zpracovávání slovník kvalitním a užitečným materiálem po obsahové stránce, zároveň to byl první zdroj, ze kterého jsem při sestavování slovníku čerpala. Tyto materiály však zdaleka nepokrývaly celistvě slovní zásobu HSK 6, výhodou tohoto zdroje je však úzká provázanost s HSK a požadavky na zkoušku. Zásadní postavení během zpracování zaujímaly slovníky tištěné, které uváděly čínské vysvětlení výrazů. V některých případech byl uveden i anglický překlad. Z těchto slovníků musím upozornit například na *现代汉语词典*, který se jeví na první pohled jako kvalitní zdroj kolokací a významů. Vzhledem k dostupným vydáním, se kterými jsem pracovala (starší z roku 2003 a novější vydání z roku 2012), však musím upozornit na poměrně velké množství zastaralých či málo užívaných výrazů. Některá hesla navíc uváděla kolokace z klasické čínštiny, která pro českého uživatele nejsou příliš užitečná. Nutno podotknout, že tento slovník je primárně určený pro rodilého mluvčí čínštiny, nikoliv pro cizince. Z tohoto důvodu jsem při hledání kolokací dávala přednost slovníkům: *应用汉语词典*, *汉语教与学词典*, *现代汉语常用词用法词典* a *新时代汉英大词典*. První z uvedených slovníků je vydaný v roce 2000 a nabízí užitečné spojení slov. Publikace *汉语教与学词典* je moderní příručkou vydanou v roce 2011 a jedná se o knihu zaměřenou na cizince, kteří nejsou rodilými mluvčí čínštiny, to se odráží i

ve vysvětlení významu i užití hesel, která jsou velice efektivní a užitečná. Veškerou slovní zásobu HSK 6 však tento slovník nepokrývá. *现代汉语常用词用法词典* je slovník z roku 1997 zaměřený na některé užívané výrazy, velice efektivně vysvětluje význam jednotlivých slov na příkladových větách. Přestože se jedná o starší publikaci, která je navíc nadměrně zatížená erizací slov, rozhodla jsem se tento zdroj hojně využívat na příklady vět, jelikož tyto jsou vybírány s ohledem na praktické užití (jsou ovlivněny hovorovou čínštinou) a často se zabývají každodenním životem, což hodnotím pro uživatele slovníku jako velmi přínosné. *新时代汉英大词典* je poměrně nová publikace z roku 2004, která obsahuje překlady do angličtiny a užitečná kolokační spojení. Jedná se o poměrně nový slovník, který obsahuje moderní výrazy a není zatížen velikým množstvím nepoužívaných zkratk. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla připodobnit strukturu zpracovávaného slovníku právě tomuto zdroji.

Elektronické zdroje a databázi BBC jsem využívala k hledání kolokačních spojení, významů slov a v některých případech ke zjištění četnosti užití. Webový slovník **ZDIC** mi sloužil k dohledávání především významu, který byl uveden primárně v čínštině. Někdy jsem jej využila i v případě kolokací. Je nutné zmínit, že tento slovník a některé další tištěné slovníky obsahovaly stejná kolokační spojení, z tohoto důvodu jsem kombinovala veliké množství zdrojů tak, abych našla rozmanitější použití výrazů v praxi. Přestože je ZDIC považován za kvalitní jazykový zdroj, i přesto někdy obsahoval výrazy, které se v praxi příliš neužívají. Slovník **YOUDAO (有道)** se z mého pohledu jeví jako velice kvalitní slovník s překlady do angličtiny a užitečnými frázemi, jedná se o jeden ze zdrojů, které jsem užívala velice často při hledání kolokací a vět. Výhodou tohoto slovníku je snadné a rychlé vyhledávání, veliké množství kolokací, přehlednost a krátké příkladové věty. Portál **Fantizi5** mi sloužil jako pomůcka při dohledávání příkladových vět a to především frazeologismů, které se v běžných slovnících dohledávaly velice obtížně, popřípadě výrazů, které ostatní slovníky považují za natolik banální, že příklady neuvádí. Tyto internetové stránky fungují jako databáze, do níž se zadá heslo a server pak sám dohledá všechny příkladové věty. Výhodou je přehledný systém, krátké i dlouhé věty a možnost naleznout často užívaná spojení. Internetový slovník **LINEDICT**, dříve známý pod názvem **NCIKU** je online slovník, ve kterém jsem dohledávala krátké věty. Tento slovník má navíc funkci psaní neznámých znaků kurzorem, což jsem využívala při práci s tištěnými slovníky, když jsem dohledávala neznámý znak. Databáze **BCC** je velice kvalitním zdrojem informací, jedná se o čínský národní jazykový korpus. Vzhledem o počtu uvedených zdrojů jsem tento zdroj využívala pouze okrajově při dohledávání kolokací či ve snaze naleznout, zda se výraz využívá a v jaké míře.

Z mého pohledu byla práce s databází nevýhodná při dohledávání vět, které jsou v databázi obvykle velice dlouhé a je nutné je pročítat a vytvářet kolokaci v závislosti na kontextu, čemuž jsem se jako nerodilý mluvčí čínštiny snažila vyhýbat. Příkladové věty v korpusu jsou navíc hodně dlouhé a tudíž nevhodné pro slovník, který si klade za cíl stručnost a efektivnost. Ráda bych však zmínila, že výhodou této databáze je velké množství příkladových vět, možnost omezit výběr pouze na určité druhy textů (např. vynechat klasickou čínštinu apod.) či pohodlné vyhledávání frazeologismů.

Naprosto nejvíce ceněnými zdroji při sestavování slovníku měly zcela jednoznačně slovníky *Wenlin* a *Čínsko-český česko-čínský slovník* od J. Vochaly. Software Wenlin jsem využívala při překladu vět, kolokací i ekvivalentů. Jednalo se o naprosto nepostradatelnou pomůcku při překladu. Podobně tak i Vochalův slovník mi poskytl jazykový základ a byl nepostradatelným materiálem jakožto nejlepší dostupný zdroj významů čínských slov v češtině, tak i po stránce skladby slovníku, kdy mi sloužil jako pomůcka při řešení některých problémů (např. řešení erizace v textu, stylistické problémy, uvádění vidů sloves atd.).

Při dohledávání významů jsem pracovala také s anglicko-českým překladačem *Seznam*, jehož výhoda tkví v kvalitně propracovaném systému synonymních výrazů. Toho jsem využívala při dohledávání českých ekvivalentů. Při překladu jsem někdy využila i funkce přepínání jazyků ve *Wikipedii*, abych se přesvědčila o správnosti významu. Vyhledavač *Google* jsem využívala k zjišťování, zda se český překlad čínské kolokace v češtině využívá ve spojení, v němž jsem ho použila. Vyhledavač *Baidu* mi zase sloužil k dohledávání významu při překladu do češtiny, když jsem vycházela z čínského výkladu, a také při hledání rozdílů mezi synonymy. Ke hledání rozdílů mezi synonymy jsem taktéž využívala vyhledavač *Baidu Zhidao* a čínský tištěný slovník *应用汉语词典*, který rozlišoval některé z uváděných synonym. Synonyma jsem se rozhodla odlišovat pouze na základě významu a použití, jelikož mi přijdou tyto dva aspekty stěžejní. Použití v kontextu je uváděné pouze v rámci kolokací.

Při dohledávání českých ekvivalentů či ekvivalentů ke kolokacím jsem využívala i různé synonymní slovníky, abych pokryla co největší záběr slovní zásoby a dala uživateli možnost vybrat si či naleznout výraz, který bude adekvátní k jeho potřebám. U synonym se v některých případech jednalo o poměrně složité a zdlouhavé dohledávání konkrétního výrazu. Přestože jsem rodilý mluvčí češtiny, usilovala jsem o to, aby slovník pokrýval i slovní zásobu, která není v mém osobním repertoáru užívaných slov. Například výrazy, které jsou známé, avšak při zařazení do slovníku je nutné znát naprosto přesnou definici tak, aby byl ekvivalent

co nejpřesnější. Jednalo se např. o slova precedent, papaláš, edice, trofej, agilní, bezcharakterní, memorandum apod.

Překvapivé pro mě bylo zjištění, jak náročné je sestavování slovníku do mateřského jazyka i z pohledu korektního užívání pravopisu a gramatických pravidel. Přestože je nemožné najít slovník, ve kterém by nebyly chyby, je však nepsaným pravidlem, že by se jim měl lexikograf snažit předcházet. V některých případech však dohledávání pravopisu velkých písmen týkajících se čínských reálií nebylo jednoduché. Pro zajímavost uvedu příklady slov, kde jsem řešila správnost psaní (velkých písmen, psaní dohromady, psaní čárek nad „o“, psaní znělých a neznělých souhlásek, psaní „i“ a „y“, slova přejatá z angličtiny atd.). Např. kolaps, laptop, komfort, koneckonců, na hraně, typ, standardní, Velká čínská zeď, vagón, lógr. Samozřejmě bylo nutné si nastudovat i čínskou gramatiku, na kterou jsem narážela během překladu i výběru kolokací.

9. ZÁVĚR

Podnětem k sestavení první části čínsko-českého překladového slovníku mne motivovala absence přehledného a uceleného materiálu ke zkoušce HSK 6. Postrádala jsem zejména celistvý zpracovaný materiál obsahující slovní zásobu HSK 6 s překladem do českého jazyka, dále také slovíčka HSK 6 s názorným použitím v kontextu, a konečně i výstižné a srozumitelné rozlišení synonymických výrazů, které se často objevuje v modelových testech. Z tohoto důvodu jsem začala sbírat materiály a poznatky zabývající se pokročilou čínštinou, testy HSK i slovníky věnující se rozlišení synonym. Nakonec jsem se rozhodla zaplnit onu mezeru a pokusit se o sestavení slovníku zaměřeného na slovní zásobu HSK 6. Snaha sestavit *Čínsko-český slovník slovní zásoby HSK 6* se tak stala předmětem této magisterské práce.

Předkládaný **slovník** je učebního charakteru a **je určen** pokročilejším **studentům** či aktivním uživatelům **čínštiny**, kteří jsou rodilými mluvčími českého jazyka a mají zájem získat lepší přehled o slovní zásobě HSK 6. Popřípadě dohledat konkrétní hesla a jejich použití, získat podrobné informace o hesle ze seznamu HSK 6, a nebo získat povědomí o dalších významech mnohoznačných (polysémních) výrazů, či základním rozlišení některých synonym, nebo o obecně známé a využívané frazeologii, o homonymech, expresivních výrazech a dalších specifikách současné obecně užívané slovní zásoby.

Východiskem sestavení slovníku se stal lexikografický korpus, jehož základ je tvořený z oficiálního seznamu hesel slovní zásoby HSK 6. Pro účely této práce byl heslář náležitě upraven a zpracován do podoby abecedního překladového slovníku se zaměřením na kolokace a odlišení synonym. Z důvodu omezení rozsahu magisterské práce byl slovník zredukován na zpracování prvních 600 hesel. Přestože je práce zaměřena především na praktické užití, je doplněna také o **teoretickou část**, jejímž předmětem je uvedení do problematiky zkoušek HSK 6 a obeznámení čtenáře s problematikou tvorby slovníku a dalšími náležitostmi slovníku, jež jsou použity v praktické části práce.

Praktická část se zabývá sestavením čínsko-českého slovníku slovní zásoby HSK 6 a praktickým návodem, jak pracovat s hesly ve slovníku, dále zahrnuje i seznam zkratk a symbolů uvedených ve slovníku. Stěžním bodem tvorby slovníku bylo sestavení korpusu s hesly, která byla následně analyzována, podrobena překladu, doplněna o kolokační spojení či věty a systematicky utříděna do výsledné slovníkové podoby. Vzhledem ke specializaci slovníku na slovní zásobu HSK 6 jakožto materiálu ke zkouškám HSK byl korpus doplněn o základní rozlišení některých synonym a poznámky týkající se např. výkladu frazeologismů.

Během celého procesu tvorby slovníku bylo nepostradatelné pracovat s velkým množstvím zdrojových materiálů, analyzovat jednotlivá data uvedená v různých zdrojích, třídit je a vytvářet přehledný, ucelený a jednotný systém, který bude funkční a efektivní. **Ze zdrojových materiálů** byla při tvorbě slovníku čerpána data z dostupných tištěných příruček na HSK a velkých univerzálních slovníků. Práce se neobešla ani bez využívání slovníků v elektronické podobě a dalších nástrojů. V menší míře pak byly zdroje čerpány z databází.

Nezbytná byla také práce se slovníky spisovné češtiny a slovníky synonym. Při překladu ekvivalentů, kolokací, dohledávání významu, použití, ověření správnosti apod. jsem pracovala s několika různými internetovými vyhledávači. Po kompilaci celého slovníku do uceleného materiálu bylo nutné podrobit slovník grafickým úpravám a korekturám. Přestože jsem se tvorbě slovníku HSK 6 věnovala sama, neobešla jsem se bez konzultací s rodilými mluvčími čínštiny, bohemisty, odborníků na čínskou gramatiku, překlad, lexikografii atd. Grafické úpravy a převody textu jsem prováděla ručně bez pomoci programů, pouze k převodu znaků do *pinyin* jsem využívala program *Wenlin*.

Má **hypotéza** týkající se struktury slovníku vycházela ze sestavení překladového slovníku se základových heslem, dvěma českými ekvivalenty a maximálním počtem pěti kolokačních spojení. Po stránce tématické jsem očekávala výrazy z běžného života a velký počet adjektiv týkající se charakteristiky předmětů a osob. Po stránce jazykové jsem očekávala veliký výskyt synonymních a polysémních výrazů i frazeologismů. Přestože se má hypotéza v zásadě potvrdila, překvapil mě rozsáhlý systém polysémních výrazů a synonym, které jsou pro svůj rozsah i z pohledu jednojazyčného výkladového slovníku mnohdy neuchopitelné a není v silách lexikografa je všechny obsáhnout. U výrazů se čtyřmi znaky mne zaujala mnohotvárnost – nejednalo se pouze o frazeologismy, ale také o ustálená slovní spojení, rčení, přísloví apod. Překvapila mne i přítomnost začátečnických výrazů, které bych očekávala pouze u nejnižších úrovní HSK.

Slovní zásoba HSK 6 je specifická synchronní slovní zásobou, která se odráží v malém množství knižních a archaických výrazů, naopak hovorových výrazů se objevovalo o poznání více. Zajímavé je i zastoupení velkého množství různých druhů zdvořilostních výrazů a naopak úplná absence vulgárních výrazů a kulturních tabu. Z tématického hlediska mne zaujal poměrně obsáhlý inventář terminologické slovní zásoby z oblasti práva, vojenství, redigování, medicíny, sportu a dalších oblastí. Specifikem jsou také poměrně vysoké požadavky HSK 6 na znalosti čínských reálií a různých oblastí čínské kultury. Celkové zpracování slovníku předčilo mé očekávání co do náročnosti (např. časové či požadavky na znalost gramatiky), tak

i rozsáhlosti slovníkové struktury, systémů značek a dalších faktorů, ke kterým je lexikograf nucený během práce přihlížet. Při kompilaci slovníku je také velice náročné zachovat celistvost a dodržení všech stanovených pravidel, jelikož se pracuje s rozsáhlým korpusem dat. Vysoké jsou i požadavky na jazykový aspekt např. na dodržení spisovné češtiny, rozsah slovní zásoby, který by měl přesahovat znalosti uživatele v jazyce výchozím i cílovém apod.

Během práce na mém slovníku jsem narazila na obrovské množství zdrojových materiálů a v souvislosti s tím i na nedostatky dostupných slovníků. Přes veliké množství publikovaných slovníků a dalších materiálů ke zkoušce HSK tak vyvstává otázka **z jakého důvodu mají vznikat slovníky nové** a dále pak otázka zabývající se **obecně platným kritériem dobrých slovníků**.

Na tyto otázky jistě neexistuje jednoznačná odpověď. Podle mého názoru by nové slovníky měly přinášet novou hodnotu a zaměřovat se na aspekt, který u dostupných slovníků zatím chybí, a vyhýbat se neefektivním způsobům popisu hesel a jejich významů, dále by se měly zaměřovat na potřeby uživatele a účel, za nímž bude slovník používán. V případě vzniku mého slovníku se jednoznačně jednalo chybějící zdroj rozlišení čínských synonym po významové, kontextuální a syntaktické stránce, kterou jsem začala při pobytu v ČLR vnímat jako klíčový aspekt nepostradatelný pro studenta usilujícího o osvojení si pokročilé čínštiny.

S otázkou vzniku nových slovníků je pak úzce provázána i jejich **užitečnost**. Jakým způsobem by měly být slovníky strukturované, aby byly přehledné, jaké symboly by měly užívat, aby byly srozumitelné, jak by měly nakládat s hesly, aby byly praktické, z jakých zdrojů by měly čerpat, aby nekopírovaly zastaralé informace, jaké metody by měly užívat překladové slovníky, aby v překladech nebyly chyby apod. Jaká kritéria by měl slovník splňovat, aby byl mezi uživateli zařazen mezi dobré slovníky, poměrně detailně rozebírá například Sue Atkins ve své knize o tvorbě slovníků. (ATKINS, 2008)

Ani na tyto otázky pravděpodobně neexistuje jednoznačná odpověď a některé předpoklady ideálního slovníku jsou prakticky nesplnitelné jako například požadavek na nalezení všech hledaných hesel, které se v jazyce vyskytují apod. Je nutné přihlídnout také k tomu, že každý vzniklý slovník je unikátní svým typem, uživatelem, zdroji, obsahem, funkcí, uspořádáním apod., a podobně tak má každý slovník své chyby a nedostatky, kterým se nedá vyhnout. Ale jak píše Sue Atkins, dobrý slovník by měl být uzpůsobený tak, aby plnil svou funkci a zaměřoval se konkrétní okruh uživatelů. (ATKINS, 2008: 18-33) Tím je myšleno, že by měl slovník obsahovat hledané informace, zachycovat a reflektovat je tak, aby byly

přehledné, srozumitelné a užitečné. Z tohoto pohledu může kvalitu a efektivnost nově vzniklého slovníku posoudit pouze sám uživatel.

Já osobně jsem se při sestavování slovníku snažila aplikovat vlastní uživatelské poznatky a uspořádat slovník jednoduše, přehledně, s malým množstvím nekodifikovaných zkratk a naopak velikým množstvím příkladů užití. Usilovala jsem se také o vyhledávání příkladů, které odráží běžné denní potřeby, témata a situace, s nimiž by se uživatel mohl setkat. Toto jsou podle mého názoru kritéria, která by měla být i při tvorbě slovníků brána v potaz.

Co se týká **otázky vzniku nových čínsko-českých slovníků**, domnívám se, že českém sinologickém prostředí je v současné době dostupných kvalitních čínsko-českých slovníků nedostatek. Kvalitní slovníky obsahující češtinu začínají zastarávat. Současná Čína se ale v posledních letech velice rychle rozvíjí a prochází obrovskými změnami, které se promítají i v jazyce vznikem nových slov, přejímáním slov z cizích jazyků apod. Tyto změny je nutné reflektovat i v soupisech slovní zásoby. V posledních letech proto začínají vznikat nové elektronické slovníky, které jsou však zatím v procesu tvorby nebo jsou špatně dostupné, neúplné apod. Na kvalitě nově vznikajících slovníků se podepisují také strojové překlady a různé moderní počítačové programy, které šetří čas, ale ne vždy jsou spolehlivé. Důvodem nedostatku čínsko-českých slovníků je pravděpodobně i nedostatek financí a neochota odborníků investovat velké množství času.

Slovník ke slovní zásobě HSK 6 je pak vzhledem k tíživé lexikografické situaci v česko-čínském jazykovém prostoru entitou stojící na periferii zájmu. Přestože mají zkoušky HSK svá slabá místa, (na která jsem se snažila upozornit v teoretické části práce), se domnívám, že právě soupis této slovní zásoby je základem pokročilejší čínštiny a poměrně užitečným zrcadlem moderní hovorové čínštiny odrážející vyjadřování zhruba na úrovni dospělého Číňana. Z tohoto pohledu vnímám seznam slovní zásoby HSK 6 jako nepostradatelnou pomůcku při studiu čínštiny a příležitost zlepšit si jazykové dovednosti. Nástrojem k tomuto cíli je pak slovník, který začal vznikat v rámci této diplomové práce a na kterém bych i v budoucnu chtěla nadále pracovat.

Při tvorbě slovníku je důležitým aspektem také obsah jeho slovní zásoby. Při zaměření se na slovník HSK 6 je nasnadě **otázka, zda je vybraná slovní zásoba HSK 6 adekvátní vzhledem k požadavkům zkoušek HSK 6 a potřebám pokročilých studentů čínštiny**. Zda je například nutné do seznamu slovní zásoby zapojovat citoslovce, která se v samotných

testech HSK 6 nevyskytují a v HSKK jsou nežádoucí. Zda by měl slovník obsahovat gramatické ukazatele či hesla s jedním znakem, která mívají bezpočet často i neuchopitelných významů.

Sporné je také zaměření slovní zásoby z pohledu kulturního. Zkouška HSK 6 má mezinárodní charakter a je požadována v různých zemích jako důkaz schopnosti komunikovat čínsky. Inventář slovní zásoby HSK 6 však není schopný obsáhnout jiná kulturní specifika a realie než ta, která se týkají výhradně čínského prostoru. A pokud se dostane do kontrastu s českým kulturním prostředím, pak se v některých ohledech může jevit jako značně nedostačující na to, abychom mohli mluvit o úrovni rodilého mluvčího. Z tohoto pohledu vidím překladový slovník jako jediné východisko, které by mohlo pomoci smazat propastné interkulturní rozdíly mezi oběma zeměmi právě snahou zachytit některé realie českého prostředí prostřednictvím kolokací a příkladových vět.

Závěrem bych chtěla upozornit na **obsah teoretické části**, který kvůli rozsahu práce není vyčerpávající. Problematika překladové lexikografie, tvorby slovníku i zkoušky HSK 6 jsou velice obsáhlé. Navíc teorie není hlavní předmětem této práce, proto jsem se rozhodla orientovat se pouze na stěžejní otázky a definice, které mají úzkou souvislost s praktickou částí zabývající se sestavením slovníku a dalších náležitostí, popřípadě podat zajímavé podněty k zamyšlení a dalšímu bádání. Pro podrobnější náhled do tematiky lexikografie či problematiky HSK doporučuji nahlédnout do doplňující literatury uvedené v příslušných kapitolách v rámci teoretické práce.

Z pohledu praktické části jsem se osobně přesvědčila, že tvorba slovníku je velice náročný proces, který zahrnuje přípravu materiálů, financí a zdrojů, sběr hesel, jejich třídění, analýzu, zpracovávání a ucelení do jednotného přehledného a efektivního systému. Během celého procesu je nutné ujasnit si mnoho různých faktorů, udělat mnoho rozhodnutí (ohledně struktury, zdrojů, metajazyka znaků a symbolů a dalších), dále vyhledávat adekvátní informace, analyzovat veliký počet dat, pracovat s nimi a systematicky je třídit tak, aby byla užitečná pro uživatele slovníku. U překladového slovníku se kromě otázky zdroje, třídění, signifikace, výslovnostní složky či rozsahu exemplifikace objevuje ještě mnoho dalších otázek. Například hledání vhodného ekvivalentu a korektního překladu, názornost používání slovníkových hesel v kontextu, kulturní rozdíly atd. Jedná se o velice rozsáhlý systém komponentů, které dohromady vytváří vždy nový a jedinečný slovník.

Záměrem této **práce** bylo dát podnět ke vzniku soudobého čínsko-českého slovníku HSK 6 a motivovat pokročilé studenty čínštiny k důkladnějšímu studium čínských ustálených spojení, objevování nových významů a získat lepší vhled do problematiky čínských synonym. Doufám, že toto úsilí o potřebu vytvořit nový čínsko-český slovník bude pokračovat a postupně vzniknou z zbylé části dosud nezpracované slovní zásoby HSK 6.

Závěrem si ještě dovolím citovat jednoho z předních českých lexikografů, Františka Čermáka, který řekl: „(...) v každém slovníku jsou nějaké nedokonalosti (...)“. (ČERMÁK, 1995: 231).

10. SEZNAM LITERATURY

KNIŽNÍ ZDROJE:

ATKINS, B. T. Sue a Michael RUNDELL. *The Oxford Guide to Practical Lexicography.* New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-927771-1.

ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka.* 2. vydání. Olomouc: Rubico, 2008, 248 s. ISBN 978-80-7346-093-8.

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: Přehled.* 1. vydání. Praha: Pražská imaginace, 1994, 251s. ISBN 80-7110-149-4.

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: Přehled a slovníky.* 4. dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 380 s. ISBN 978-80-7110-149-4.

ČERMÁK, František. *Lexikon a sémantika.* 1. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010, 357s. ISBN 978-80-7422-020-3.

ČERMÁK, František a Renata BLATNÁ. *Manuál lexikografie.* 1. vydání. Praha: H&H, 1995, 283s. ISBN 80-85787-23-7.

GUO, Liangfu (郭良夫). *应用汉语词典 [Yīngyòng hànyǔ cídiǎn].* 1. vydání. Peking: 商务印书馆 [Shāngwù yìnshūguǎn], 2000, 1708 s. ISBN 7-100-01747-5/H • 514.

KANE, Daniel. *Knížka o čínštině.* Mirošovice: DesertRose, 2009, 208 s.

LI, Dejin (李德津) a Meizhen CHENG (程美珍). *外国人实用汉语语法 [Wàiguórén shíyòng hànyǔ yǔfǎ] A Practical Chinese Grammar for Foreigners.* 1. vydání. Peking: Sinolingua, 1988, 1-549 s. ISBN 978-7-80052-067-9.

LI, Yimin. (李忆民). *现代汉语常用词用法词典 [Xiàndài hànyǔ chángyòngcí yòngfǎ cídiǎn] A Dictionary of Chinese Usage.* 1. vydání. Peking: 北京语言文化大学出版社 [Běijīng yǔyán wénhuà dàxué chūbǎnshè], 1997, 1-196 s. ISBN 7-5619-0279-4.

LIU, Hongyan (刘虹艳). *新 HSK 词汇突破: 5 级* [Xīn HSK cíhuì tūpò: 5jí]. 1. vydání. Peking: 外语教学与研究出版社 [Wàiyǔ jiàoxué yǔ yánjiū chūbǎnshè], 2012. ISBN 978-7-5135-1851-2.

LÜ, Shuxiang (吕叔湘) a kol. *现代汉语词典* [Xiàndài hànyǔ cídiǎn]. 6. vydání. Peking: Commercial Press, 2012. ISBN 978-7-100-08467-3.

LÜ, Shuxiang (吕叔湘) a kol. *现代汉语词典* [Xiàndài hànyǔ cídiǎn]. 3. vydání. Peking: Commercial Press, 2003.

PHILLIPS, Janet. *Oxford studijní slovník: výkladový slovník angličtiny s českým překladem*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0-19-430655-3.

SHI, Guangheng (施光亨) a **Shaoxin WANG** (王绍新). *汉语教与学词典* [Hànyǔ jiào yǔ xué cídiǎn] *A Chinese Dictionary for Learners and Teachers*. 1. vydání. Peking: Commercial Press, 2011, 1495 s. ISBN 978-7-100-06861-1.

SUN, Dejin (孙德金) a kol. *HSK 词汇攻关(初、中等)* [HSK cíhuì gōngguān (chū, zhōngděng)]. 1. vydání. Peking: Beijing Language and Culture University Press, 2005. ISBN 7-5619-1114-9/H·02124. Dostupné také z: <http://www.blcup.com>

ŠVARNÝ, Oldřich a **David UHER**. *Hovorová čínština: Úvod do studia hovorové čínštiny*. Druhé přepracované vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, 190 s. ISBN 80-244-0298-X.

VOCHALA, Jaromír. *Čínsko-český česko-čínský slovník*. Dotisk prvního vydání. Praha: LEDA, 2007, 1356 s. ISBN 80-7335-011-4. Dostupné také z: <http://www.leda.cz>

WANG, (王翠蔚) a kol. *HSK 真题集 (六级)* [HSK Zhēn tí jí (liù jí)] *Official Examination Papers of HSK (Level 6)*. Peking: 高等教育出版社 [Gāoděng jiàoyù chūbǎnshè], 2014.

WEI, Dongya (危东亚). *汉英词典(修订版缩印本)* [*Hàn-yīng cídiǎn (xiūdìngbǎn suōyìnběn)*] *A Chinese-English Dictionary (Revised Edition)*. 1. vydání. Peking: 外语教学与研究出版 [Wàiyǔ jiàoxué yǔ yánjiū chūbǎnshè], 1997. ISBN 7-5600-1325-2. Dostupné také z: <http://www.fltrp.com.cn>

WU, Jingrong (吴景荣) a **Zhenqiu CHENG** (程镇球). *新时代汉英大词典* [*Xīn shídài hàn-yīng dàcídiǎn*] *New Age Chinese-English Dictionary*. 1. vydání. Peking: The Commercial Press, 2004, 2176 s. ISBN 7-100-02717-9/H • 699.

YANG, Pan (杨潘) a **Ying LU** (陆瑛). *新汉语水平考试 HSK(六级) 解题宝典* [*Hànyǔ shuǐpíng kǎoshì HSK (liù jí) jiě tí bǎodiǎn*]. 1. vydání. Peking: 北京语言大学出版社 [Běijīng yǔyán dàxué chūbǎnshè], 2011. ISBN 978-7-5619-3186-8.

ELEKTRONICKÉ SLOVNÍKY A DATABÁZE:

ABZ: Slovník cizích slov [online]. © 2005-2017 [cit. 22.11.2017]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

ABZ: Slovník českých synonym [online]. © 2008-2017 [cit. 22.11.2017]. Dostupné z: <http://www.slovník-synonym.cz/>

BCC [online]. 2016 [cit. 28.7.2017]. Dostupné z: <http://bcc.blcu.edu.cn/>

Slovník Čínsko-Český. In: *Čínština pro praxi: Slovník* [online]. 2017 [cit. 27.11.2017]. Dostupné z: <http://slovník.cinstina.upol.cz/>

词语造句 [Cíyǔ zàojiù]. In: *Fantizi5* [online]. Suzhou: © 2010 – 2013 [cit. 29.7.2017]. Dostupné z: <http://www.fantizi5.com/ciyuzaoju/>

成语造句 [Chéngyǔ zàojiù]. In: *Fantizi5* [online]. Suzhou: © 2010 – 2013 [cit. 29.7.2017]. Dostupné z: <http://www.fantizi5.com/chengyuzaoju/>

Hello HSK [software]. Verze 3.3.0. Shanghai: 2017 [cit. 22.11.2017]. Dostupné také z: <http://www.hsinese.com/en/app/intro/hsk6>

LINE Dict: Chinese-English [online]. 2017 [cit. 28.7.2017]. Dostupné z: <http://ce.linedict.com>

Naše řeč: Ústav pro jazyk český AV ČR [online]. © 2011 [cit. 22.11.2017]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/>

Pleco [software]. Verze 3.2.52. © 2001-2017 [cit. 22.11.2017]. Dostupné také z: <https://www.pleco.com/>

Pravidla: Pravidla českého pravopisu [online]. © 2017 [cit. 22.11.2017]. Dostupné z: <http://www.pravidla.cz/>

Pravopisně [online]. Hradec Králové: © 2011-2017 [cit. 22.11.2017]. Dostupné z: <https://www.pravopisne.cz/>

Seznam: Slovník [online]. © 1996-2017 [cit. 22.11.2017]. Dostupné z: <https://slovník.seznam.cz/>

Synonymus: online slovník českých synonym zdrama [online]. © 2011-2017 [cit. 22.11.2017]. Dostupné z: <http://synonymus.cz/>

Wenlin (文林): Software for Learning Chinese. [software]. Verze 3.0. Wenlin Institute: University of Hawai'i Press, © 1997-2002. Dostupné také z: <http://www.wenlin.com>

Youdao (有道) [online]. Beijing: © 2017 [cit. 28.7.2017]. Dostupné z: <http://www.youdao.com>

Zdic (汉典) [online]. Guangdong: © 2004-2015 [cit. 28.7.2017]. Dostupné z: <http://www.zdic.net>

INTERNETOVÉ ZDROJE²⁶:

Baidu [online]. Peking: © 2017 [cit. 9.12.2017]. Dostupné z: <http://www.baidu.com/>

Baidu Zhidao [online]. Peking © 2017 [cit. 9.12.2017]. Dostupné z: <https://zhidao.baidu.com/>

Chinesetest [online]. 汉考国际 [Hànkǎo guójì], © 2013–2016 [cit. 29.11.2017]. Dostupné z: <http://www.chinesetest.cn>

HSK 六级 [HSK liù jí]. In: **Chinesetest** [online]. 汉考国际 [Hànkǎo guójì], © 2013-2016 [cit. 19.11.2017]. Dostupné z: <http://www.chinesetest.cn/gosign.do?id=1&lid=0#>

考试介绍——汉语考试服务网 [Kǎoshì jièshào——Hànyǔ kǎoshì fúwùwǎng]. In: **Chinesetest** [online]. © 2013-2016 [cit. 19.11.2017]. Dostupné z: <http://www.chinesetest.cn/gosign.do?id=1&lid=0>

考试介绍——汉语考试服务网: 汉语水平考试 HSK [Kǎoshì jièshào——Hànyǔ kǎoshì fúwùwǎng: Hànyǔ shuǐpíng kǎoshì HSK]. In: **Chinesetest** [online]. 汉考国际 [Hànkǎo guójì], © 2013-2016 [cit. 19.11.2017]. Dostupné z: <http://www.chinesetest.cn/gosign.do?id=1&lid=0#>

考试介绍——汉语考试服务网: 汉语水平口语考试 HSKK [Kǎoshì jièshào——Hànyǔ kǎoshì fúwùwǎng: Hànyǔ shuǐpíng kǒuyǔ kǎoshì HSKK]. In: **Chinesetest** [online]. 汉考国际 [Hànkǎo guójì], © 2013-2016 [cit. 19.11.2017]. Dostupné z: <http://www.chinesetest.cn/gosign.do?id=1&lid=0#>

其他:新汉语水平考试(HSK) 词汇 (2012 年修订版) [Qítā: Xīn hànyǔ shuǐpíng kǎoshì (HSK) cíhuì (2012 nián xiūdìngbǎn)]. In: **Chinesetest** [online]. 汉考国际 [Hànkǎo guójì], © 2013-2016 [cit. 19.11.2017]. Dostupné z: <http://www.chinesetest.cn/godownload.do>

²⁶ Pořadí internetových zdrojů je řazeno abecedně podle názvů stránek (v textu vyznačeno tučně), tak aby se daly snáze naléznout odkazy na různé články ze stejných webových stránek.

样卷类: HSK 六级真题与答案下载(第一套) [Yàng juǎn lèi: HSK liùjí zhēntí yǔ dá'àn xiàzài (dì-yī tào)]: H61001. In: *Chinesetest* [online]. 汉考国际 [Hànkǎo guójì], © 2013-2016 [cit. 19.11.2017]. Dostupné z: <http://www.chinesetest.cn/godownload.do>

HSK6 vocabulary. In: *Confucius* [online]. 2017 [cit. 2.8.2017]. Dostupné z: http://www.confucius.boun.edu.tr/wp-content/uploads/2017/03/HSK6_vocabulary.pdf

Cram [online]. © 2017 [cit. 9.12.2017]. Dostupné z: <http://www.cram.com/flashcards/new-hsk-level-6-vocab-1674423>

ČERMÁK, František a Zdeňka HLADKÁ. Tezaurus. In: *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, © 2012-2017 [cit. 22.11.2017]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TEZAURUS>

NOVOTNÁ, Renata. Slovníky-Typologie. In: *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, © 2012-2017 [cit. 22.11.2017]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/SLOVN%C3%8DKY%20%E2%80%93%20TYPOLOGIE>

Google [online]. 2017 [cit. 9.12.2017]. Dostupné z: <https://www.google.cz/>

HSK. In: *Hanban* [online]. Hanban, © 2014 [cit. 20.11.2017]. Dostupné z: http://english.hanban.org/node_8002.htm

Konfuciův institut: Univerzita Palackého v Olomouci [online]. Konfuciova akademie Univerzity Palackého v Olomouci, © 2007–2017 [cit. 29.11.2017]. Dostupné z: <http://konfucius.upol.cz/>

Mandarin Corner [online]. © 2017 [cit. 9.12.2017]. Dostupné z: <http://www.mandarincorner.org/>

Moje čeština [online]. © 2017 [cit. 22.11.2017]. Dostupné z: <http://www.mojecestina.cz/>

BEHÚN, Petr. In: *Proofreading*. [online]. © 2006-2013 [cit. 29.11.2017]. Dostupné z: <http://www.proofreading.cz/>

Quizlet [online]. © 2017 [cit. 29.7.2017]. Dostupné z: <https://quizlet.com/119864202/hsk-6-vocabulary-flash-cards/>

Wikipedia: the free encyclopedia [online]. Wikimedia Foundation, 21.11.2017 [cit. 9.12.2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

HSK6 Vocabulary List (2,500 words in 180 min). In: *Youtube* [online]. 18.9.2016 [cit. 29.7.2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ki2nvk08dvM>

11. RESUMÉ

The main aim of this master's thesis is to compile the first part of the Chinese - Czech dictionary of the vocabulary for HSK 6 and provide it to advanced students of Chinese and other users as a useful material to the preparation for HSK examination. For this purpose the lexicographical corpus with 600 items was made. The data of the corpus were analyzed and compiled into the alphabetical bilingual dictionary focused on the usage of the particular lexical items. Basically, each lemma contains Czech meaning, examples (phrase or sentence) with Czech translation, gloss and compact system of labels. The Chinese - Czech dictionary of the vocabulary for HSK 6 includes two supplements – the manual of the usage of the dictionary and the list of acronyms and symbols contained in the dictionary. As far as the conclusion of vocabulary reflection is concerned, we can see the great scope of Chinese synonyms (adjectives, nouns, verbs and even classifiers), polysemy words, homonyms, phraseme and idioms. As for the main themes of the vocabulary list of HSK 6, we can see that they are made up of daily used words, but there is also a shorter group of terminological items from different scientific fields such as medical science, law, literature, army, political science, economy, editing, sport and so on. Many words from Chinese culture and the words closely connected with knowledges about China appear in the corpus. Besides that, the thesis also points out a few shortages of the HSK examinations such as useless words in the vocabulary list and so on.

Key words: Chinese language, Chinese-Czech dictionary, HSK6, lexicographical corpus